

Onsdagen den
16 maj 1979

Onsdagen den 16 maj

Kl. 09.00

§ 1 Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs men bordlades åter

Socialutskottets betänkande 1978/79:41

Trafikutskottets betänkanden 1978/79:21, 23, 24 och 26

Näringsutskottets betänkande 1978/79:37

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1978/79:37

§ 3 Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1978/79:55 med anledning av propositionen 1978/79:160 om fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m. jämte motioner.

Regeringen (budgetdepartementet) hade i propositionen 1978/79:160 föreslagit att riksdagen skulle anta vid propositionen följande förslag till

1. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
3. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
4. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
5. lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt,
6. lag om ändring i lagen (1956:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.,
7. lag om ändring i lagen (1961:436) om församlingsstyrelse,
8. lag om upphävande av förordningen (1972:140) om skattebortfallsbidrag,
9. lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall,
10. lag om skattelättnad för vissa gåvor,
11. lag om ändring i lagen (1941:416) om arvskatt och gåvor,
12. lag om ändring i stämpelskattelagen (1964:308),
13. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
14. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
15. lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer.

Det under 7 angivna förslaget hade upprättats i samråd med chefen för kommundepartementet och de under 13 och 14 upptagna förslagen i samråd med chefen för socialdepartementet.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen lämnas förslag om en fortsatt reformering av inkomstskatten. Marginalskattesänkningar föreslås för 1980 års inkomster mellan ca 34 000 kr. och 114 000, kr. Den största sänkningen, med 5 procentenheter, genomförs i skikten mellan 57 000 kr. och 74 000 kr. Vidare föreslås att en marginalskattespärr införs, enligt vilken den sammanlagda statliga och kommunala marginalskatten inte får överstiga en viss gräns. Denna föreslås utgöra 80 % i inkomstskikt upp till 30 basenheter – 171 000 kr. år 1980 – och 85 % för inkomstdelar därutöver. Den gällande regeln om begränsning av det totala skatteuttaget, den s. k. 80/85-procentregeln, föreslås anpassad till marginalskattetaket.

I propositionen redovisas den lagtekniska regleringen av den reform av det kommunala skatteunderlaget som utgör ett led i propositionen om den kommunala ekonomin (prop. 1978/79:95). Grundavdraget vid den kommunala inkomsttaxeringen föreslås i det sammanhanget höjt från 4 500 kr. till 6 000 kr., medan det statliga grundavdraget föreslås slopat. Den särskilda skattereduktionens storlek anpassas till de nya reglerna för grundavdragen och en teknisk anpassning av den statliga inkomstskatteskalan genomförs.

Även utformningen av folkpensionärernas skattelättnader behandlas i propositionen. En utredning om dessa frågor aviseras.

Vidare föreslås i propositionen att en begränsad avdragsrätt införs vid inkomstbeskattningen för gåvor till bl. a. internationell biståndsverksamhet. Avdrag föreslås ske i form av skattereduktion.

I propositionen redovisas att den sammanlagda effekten på statsbudgeten år 1980 till följd av dels de nu föreslagna inkomstskattelättnaderna, dels de ökade bidrag som har föreslagits i propositionen om den kommunala ekonomin kan beräknas till ca 4 450 milj. kr. Förslag har i propositionen med riktlinjer för energipolitiken (prop. 1978/79:115) lagts om vissa energiskatteskärpningar som beräknas öka statens inkomster med ca 600 milj. kr. Inom kort kommer också förslag att framläggas om att värdet av anställdas bilförmån skall ingå i underlaget för arbetsgivaravgifter och att barnomsorgsavgift skall erläggas också av egenföretagare. Dessa två förslag beräknas komma att medföra en förstärkning med ca 700 milj. kr. för statsbudgeten.

Som ytterligare inkomstförstärkning föreslås i propositionen en höjning av stämpelskatten vid förvärv av fast egendom och av tomträtt samt vid inteckning. Höjningen beräknas inbringa drygt 550 milj. kr. Ställningstagande till hur återstående finansieringsbehov skall täckas föreslås ske i höst. Till dess skall en snabbutredning ta fram material som kan belysa olika former av bruttoskatter som är tänkbara som alternativ för finansieringen. Det betonas i propositionen att en finansiering av de föreslagna reformerna är nödvändig.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1980.”

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen 1978/79:160 väckta motionerna 1978/79:2349 av Gösta Bohman m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ytterligare marginalskattesänkningar efter 1980 i syfte att få ner marginalskatten till högst 50 % i normala inkomstlagen,

2. att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om en successiv sänkning av marginalskattespärren till 70 %,

3. att hos regeringen anhålla om tillsättande av en utredning i syfte att begränsa marginaleffekterna till följd av skatteskalans utformning, existensminimiregler samt avtrappade sociala förmåner.

4. att hos regeringen anhålla att det i motionen föreslagna systemet med skatterabatt för folkpensionärer utreddes av den aviserade utredningen om pensionärernas beskattning,

5. att vid beskattning av B-inkomst ett fribelopp på 5 000 kr. infördes så att B-inkomster till den del de understeg 5 000 kr. beskattades hos den som hade inkomsten,

6. att avslå förslaget om avdragsrätt för gåvor till internationell biståndsverksamhet samt att hos regeringen begära nytt förslag om rätt till avdrag för gåvor till ideella organisationer,

7. att avslå förslaget om höjd stämpelskatt,

8. att hos regeringen anhålla om åtgärder i syfte att ytterligare stimulera enskilt sparande,

9. att som sin mening ge regeringen till känna vad i övrigt i motionen anförts om nödvändigheten att begränsa den offentliga utgiftsexpansionen,

1978/79:2365 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari hemställts att riksdagen skulle avslå propositionen,

1978/79:2366 av Nils Hörberg (fp),

1978/79:2432 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att hos regeringen begära att en parlamentarisk utredning tillsattes med uppgift att pröva de samlade marginaleffekterna i den enskildes ekonomi av progressiv skatt och inkomstrelaterade bidrag och avgifter, däri inbegripet att regeringens förslag om tak för marginaleffekterna inte begränsades enbart till inkomster över 114 000 kr. utan kom alla till del,

2. att avslå regeringens förslag till avdrag för gåva,

3. att fastställa 1980 års skatteskala då förslag förelåg om skatteomläggningens finansiering och tidsmässigt samordnande med lönerörelsen i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att, om yrkandet 3 avvisades, anta av motionärerna framlagt förslag till

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

statlig skatteskala för 1980, innebärande lägre marginalskattesänkningar än enligt propositionen,

1978/79:2433 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen skulle

1. med avslag på yrkandet I i propositionen anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, innebärande bl. a. att den indexreglering av skatteskalan som gällde fr. o. m. 1979 års taxering skulle slopas, liksom den i propositionen föreslagna marginalskattespärren – förslaget medförde något större sänkningar av totalskatten än enligt propositionen för inkomster upp till drygt 70 000 kr. men mindre för inkomster däröver,

2. besluta avslå hemställan nr 2 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),

3. besluta avslå hemställan nr 3 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring av taxeringslagen (1956:623),

4. med avslag på hemställan nr 4 i propositionen 1978/79:160 besluta anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272), innebärande att fysiska personer i stället för skattereduktion skulle ha rätt till särskilt avdrag från slutskatten med ett belopp motsvarande 10 % av den påförda kommunalskatten, dock lägst 700 och högst 2 400 kr.,

5. besluta avslå hemställan nr 5 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt,

6. besluta avslå hemställan nr 6 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt,

7. besluta avslå hemställan nr 7 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring i lagen (1961:436) om församlingsstyrelse,

8. besluta avslå hemställan nr 8 i propositionen 1978/79:160 om lag om upphävande av förordningen (1972:140) om skattebortfallsbidrag,

9. besluta avslå hemställan nr 9 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall,

10. besluta avslå hemställan nr 10 i propositionen 1978/79:160 om lag om skattelättnad för vissa gåvor,

11. med avslag på hemställan nr 11 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt besluta befrielse från arvsskatt i vissa fall i enlighet med vad som i motionen anförts,

12. besluta avslå hemställan nr 13 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

13. besluta avslå hemställan nr 14 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,

14. besluta avslå hemställan nr 15 i propositionen 1978/79:160 om lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer,

19. besluta uttala att kostnaderna för skatteomläggningen 1980 och övriga nu aktuella åtgärder inklusive dem som aktualiserades av propositionen

1978/79:95 om kommunernas ekonomi borde finansieras genom ett skatte- eller avgiftsuttag på produktionen som för 1980 gav staten full täckning för kostnaderna, dvs. 7,5 miljarder kr.,

20. besluta ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om avdrag för fackföreningsavgifter,

21. besluta hemställa hos regeringen om en undersökning om arten och omfattningen av de frivilliga periodiska understöden i enlighet med vad som anförts i motionen,

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

1978/79:2434 av Knut Wachtmeister m. fl. (m),

1978/79:2435 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att hos regeringen anhålla om skyndsamt förslag om avskaffande av den hittillsvarande rätten till avdrag vid den kommunala och statliga taxeringen för frivilligt utgivet periodiskt understöd,

2. att hos regeringen begära åtgärder för att förutsättningarna för rätt till avdrag vid den kommunala och statliga taxeringen för utgivet s. k. legalt periodiskt understöd skärptes,

3. att hos regeringen anhålla om skyndsamt förslag om slopande av den hittillsvarande rätten till avdrag vid den kommunala och statliga taxeringen för utgivna avgifter till arbetsgivareorganisationer,

4. att hos regeringen anhålla om förslag till ett stöd till de fackliga organisationernas verksamhet enligt de i motionen angivna linjerna,

5. att hos regeringen begära förslag till införande av skyldighet för banker m. fl. kreditgivare och sparinstitut att lämna kontrolluppgift till taxeringsmyndigheterna,

6. att hos regeringen begära förslag till kontroll över innehav av obligationer och aktier m. fl. värdepapper,

7. att hos regeringen anhålla om skyndsamt förslag om slopande av indexregleringen i skattesystemet,

8. att avslå regeringens förslag till sänkning av marginalskattesatserna för år 1980,

9. att avslå regeringens förslag om marginalskattespärrar, m. m.,

10. att hos regeringen anhålla om skyndsamt utredning av de samlade margineffekterna av ökade inkomster, bidragsbortfall och avgiftshöjningar, vilken borde följas av skyndsamt förslag i frågan,

11. att hos regeringen anhålla om förslag i enlighet med vad i motionen anförts rörande folkpensionärernas beskattning med innebörden att folkpension och pensionstillskott jämte en sidoinkomst om 1 000 kr. skulle vara befriade från beskattning,

12. att avslå regeringens förslag till lag om skattelättnad för vissa gåvor m. m.,

13. att avslå regeringens förslag till lag om ändring i lagen om arvsskatt och gåvoskatt,

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

14. att hos regeringen anhålla om skyndsamt förslag om slopande av hela momseffekten på livsmedel,

15. att hos regeringen anhålla om skyndsamt förslag om en extra skatte-reduktion om 1 000 kr. vid beskattningsbara inkomster mellan 30 000 kr. och 80 000 kr. samt med avtrappning i övriga inkomstskikt enligt i motionen angivna regler,

16. att höja bolagsskatten med 10 procentenheter till 50 %,

17. att utta en allmän arbetsgivaravgift, dock med undantag för kommuner och landsting, beräknad på företagets omsättning så att den under budgetåret 1979/80 inbringade minst 6 000 000 000 kr.,

18. att hos regeringen anhålla om skyndsamt förslag om en radikal förändring av avdragssystemet i beskattningen, innebärande

a) slopande av sparavdraget,

b) slopande av representationsavdraget,

c) slopande av rätten att göra avdrag för underskott i en förvärvskälla från inkomsten i en annan förvärvskälla,

d) begränsning av ränteavdragen så att sådana medgavs för räntor på ett skuldbelopp om maximalt 200 000 kr. men ej däröver,

e) begränsning av avdragsrätten när det gällde utgifter för upprustning och ombyggnad av hyresfastigheter,

f) förändring av avdragsreglerna, så att medgivet avdrag ej skedde som nu från inkomsten utan från skatten med viss procentuell andel av beloppet,

19. att hos regeringen begära skyndsamt förslag om höjning av skatten på stora förmögenheter enligt i motionen angiven skala,

20. att hos regeringen begära skyndsamt förslag om slopande av 80/85-procentsregeln,

21. att hos regeringen begära skyndsamt förslag om höjning av skatten på arv och gåvor med i genomsnitt 50 %,

22. att hos regeringen begära skyndsamt förslag om skärpning av realisationsvinstbeskattningen genom att den grundades på följande principer:

a) hela realisationsvinsten borde vara skattepliktig,

b) även realisationsvinst från avyttring av lös egendom avsedd för personligt bruk borde vara skattepliktig,

c) beskattningen av realisationsvinsten borde vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster,

23. att hos regeringen begära skyndsamt förslag om beskattning av stiftelser,

24. att hos regeringen begära skyndsamt förslag om en plan för bekämpande av skatteflykt och skattefusk,

dels de under allmänna motionstiden vid 1978/79 års riksmöte väckta motionerna

1978/79:220 av Ingegerd Troedsson m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen beslutade att vid beräkning av extra avdrag vid inkomstbeskattning för pensionärer vardera maken skulle antas inneha hälften av den gemensamma förmögenheten,

1978/79:305 av Ingrid Sundberg (m) och Ingegerd Troedsson (m), vari hemställts att riksdagen skulle anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt, innebärande att samtaxeringen av fosterföräldrar och fosterbarn skulle slopas,

1978/79:306 av Ingegerd Troedsson m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen beslutade hos regeringen anhålla

1. att möjligheterna att åstadkomma en individuell beskattning av makars och jämställas förmögenhet snarast utreddes,
2. att i avvaktan på resultaten härav förslag till en rättvisare beskattning av makars och jämställas förmögenhet snarast framlades,

1978/79:308 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen skulle uttala sig för slopande av inflationsskyddet för inkomstskatteskalen och hos regeringen begära att förslag härom snarast förelades riksdagen,

1978/79:309 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen skulle uttala sig för slopande av hela momseffekten på livsmedel och hos regeringen begära att förslag härom snarast förelades riksdagen,

1978/79:310 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga (yrkandet 1) hemställts att riksdagen uttalade sig för en genomgripande skattereform enligt i motionen anförda huvudlinjer,

1978/79:337 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen beslutade att hos regeringen begära att en parlamentarisk utredning tillsattes för att utreda frågan om övergång till en progressiv statskommunal enhets-skatt,

1978/79:346 av Ingegerd Troedsson (m) och andre vice talmannen Tage Magnusson (m), vari hemställts

1. att riksdagen hos regeringen begärde utredning och förslag syftande till att intäkt av annan fastighet skulle utgöra A-inkomst till den del den härrörde från eget arbete,
2. att riksdagen i avvaktan därpå beslutade att riksskatteverket fick medge dispens för rätt till avdrag för pensionsförsäkringspremie på den del av inkomsten av annan fastighet som kunde hänföras till arbetsinkomst,

1978/79:347 av Ingegerd Troedsson (m), vari hemställts att riksdagen – i avvaktan på utredning om en mer individuell beskattning av makars förmögenhet och B-inkomster – beslutade om en sådan ändring av lagen om statlig inkomstskatt att makes B-inkomst till den del den understeg 3 000 kr. alltid skulle särbeskattas,

1978/79:400 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari hemställts att riksdagen beslutade uttala att folkpensionen borde göras reellt skattefri genom att den vid taxering särskildes från övriga inkomster.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

1978/79:494 av Tage Adolfsson m. fl. (m),

1978/79:495 av Karin Ahrland (fp) och Bonnie Bernström (fp), vari hemställts att riksdagen beslutade att hos regeringen begära en utredning angående möjligheterna att införa fullständig särbeskattning av förmögenhet och inkomst av förmögenhet m. m.,

1978/79:822 av Holger Bergqvist (fp) och Esse Petersson (fp),

1978/79:824 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari såvitt nu var i fråga (yrkandet 2) hemställts att riksdagen uttalade sig för mervärdeskattens avskaffande,

1978/79:827 av Bo Lundgren m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen skulle hos regeringen begära en översyn av beskattningsreglerna för svenska medborgare bosatta utomlands,

1978/79:1136 av Gösta Bohman m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen skulle anhålla hos regeringen om förslag om avdragsrätt för styrkta och nödvändiga barn tillsynskostnader,

1978/79:1144 av Sven Johansson (c),

1978/79:1158 av Rune Rydén m. fl. (m),

1978/79:1159 av Rune Rydén m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om förslag att inkomst av fastighet skulle grunda rätt till avdrag för pensionsförsäkringspremie i det fallet den skattskyldige var verksam med fastighetsförvaltning i ej ringa omfattning,

1978/79:1166 av Håkan Winberg (m), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde förslag innebärande att i motionen angivna värdegränser skulle uppjusteras så att de motsvarade samma reella värde som när resp. nominella belopp fastställdes,

1978/79:1613 av Gösta Bohman m. fl. (m) såvitt nu var i fråga (yrkandet 2),

1978/79:1622 av Gösta Bohman m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen skulle besluta

1. att en planmässig sänkning av marginalskatterna skulle genomföras syftande till att marginalskatterna i vanliga inkomstlägen inte skulle överstiga 50 % samt att detta mål borde vara uppnått år 1982,

2. att i skrivelse till regeringen anhålla om förslag till marginalskattesänkningar avseende år 1980 av en storleksordning motsvarande resten av steg 1 samt åtminstone hälften av steg 2 i 1972 års skatteutredningsförslag,

3. att införa ett marginalskattetak, som i ett första steg borde sättas till 85 %,

4. att i skrivelse till regeringen anhålla om tillsättandet av en utredning med uppdrag att studera barnfamiljernas speciella skattesituation samt lägga förslag till åtgärder syftande till att bättre anpassa beskattningen till skatteförmågan samt att motverka nuvarande i många fall helt orimliga marginaleffekter för sådana familjer,

5. att i skrivelse till regeringen anhålla om tillsättandet av en utredning för att utarbeta ett förslag till skatterabatt för pensionärer i enlighet med vad som i motionen 1978/79:1108 anförts,

1978/79:1716 av Filip Fridolfsson m. fl. (m),

1978/79:1717 av Per Gahrton (fp), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde en allsidig översyn av beskattningen av utlandssvenska pensionärer,

1978/79:1721 av Göthe Knutson (m) och Georg Danell (m),

1978/79:1726 av andre vice talmannen Tage Magnusson (m) och Ingegerd Troedsson (m),

1978/79:1730 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen skulle anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i stämpelskattelagen (1964:308), innebärande att stämpelskatten skulle höjas med i propositionen angivna belopp redan fr. o. m. den 1 juli 1979 i stället för den 1 januari 1980 som i propositionen föreslagits,

1978/79:1742 av Sven-Olov Träff (m), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde att en helt individuell beskattning snarast genomfördes,

1978/79:2118 av Yvonne Hedvall (m) och Birgitta Rydlic (m), vari hemställts att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om förslag till avdrag vid inkomsttaxeringen för barntillsynskostnader,

dels de med anledning av propositionen 1978/79:95 väckta motionerna

1978/79:2307 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari såvitt nu var i fråga (yrkandet 5) hemställts att riksdagen beslutade uttala att den i motionen 1978/79:824 förordade omläggningen till produktionsbeskattning borde läggas till grund för en genomgripande förändring av nuvarande beskattningssystem,

1978/79:2371 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt nu var i fråga (yrkandet 6) och

1978/79:2373 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga (yrkandet 2) hemställt att riksdagen hos regeringen skulle begära att en parlamentarisk utredning tillsattes för att utreda frågan om övergång till en progressiv statskommunal enhetsskatt.

Sistnämnda tre motioner hade hänvisats till finansutskottet men sedermera i dessa delar överlämnats till skatteutskottet.

Utskottet hemställde

1. beträffande stämpelskatten att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1730 samt med anledning av propositionen 1978/79:160 i denna del och med avslag på motionerna 1978/79:2349, yrkandet 7, och motionen 1978/79:2365 i motsvarande del skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i stämpelskattelagen (1964:308) med den ändringen att ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

2. beträffande skatten på 1980 års inkomster och det kommunala skatteunderlaget m. m. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2365 i motsvarande del, motionen 1978/79:2433, yrkandena 2, 4 (delvis), 5 (delvis), 6–8, 9 (delvis), 12 och 13, och motionen 1978/79:2435, yrkandena 8 och 9, samt med anledning av motionen 1978/79:2432, yrkandet 3, skulle avslå propositionen och motionerna 1978/79:2432, yrkandet 4, 1978/79:2433, yrkandet 1 (delvis), 1978/79:2435, yrkandet 15, och 1978/79:1622, yrkandena 2 och 3,

3. beträffande skattelättnad för vissa gåvor att riksdagen med bifall till motionerna 1978/79:2365 i motsvarande del, 1978/79:2432, yrkandet 2, 1978/79:2433, yrkandena 3, 4 i denna del, 5 i denna del, 9 i denna del, 10 och 14, och 1978/79:2435, yrkandet 12, samt med anledning av motionen 1978/79:2349, yrkandet 6, skulle avslå propositionen i denna del,

4. beträffande arvsskattefrihet att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2365 i motsvarande del och motionen 1978/79:2435, yrkandet 13, samt med anledning av motionen 1978/79:2433, yrkandet 11, skulle avslå propositionen i denna del,

5. beträffande avdrag för gåvor till religiösa ändamål att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1716,

6. beträffande förslag till riksdagen att riksdagen hos regeringen begärde att riksdagen i höst förelades förslag till skatteomläggning avseende 1980 års inkomster och till arvsskattefrihet för fria trossamfund m. fl. i enlighet med vad utskottet anfört,

7. beträffande inflationsskyddet i skatteskalen att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1978/79:308,

b. motionen 1978/79:2433, yrkandet 1 (delvis),

c. motionen 1978/79:2435, yrkandet 7,

8. beträffande planmässig sänkning av marginalskatterna att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1978/79:1622, yrkandet 1,

- b. motionen 1978/79:2349, yrkandena 1 och 2,
9. beträffande utredning om marginaleffekter till följd av avtrappade sociala förmåner m. m. att riksdagen skulle avslå
- a. motionen 1978/79:1622, yrkandet 4,
 - b. motionen 1978/79:2349, yrkandet 3,
 - c. motionen 1978/79:2432, yrkandet 1,
 - d. motionen 1978/79:2435, yrkandet 10,
- samtliga yrkanden i den mån de inte kunde anses besvarade med vad utskottet anfört,
10. beträffande beskattning av extrainkomster att riksdagen skulle avslå
- a. motionen 1978/79:494,
 - b. motionen 1978/79:1144,
11. beträffande individuell beskattning av makar m. m. att riksdagen skulle avslå
- a. motionen 1978/79:306,
 - b. motionen 1978/79:495,
 - c. motionen 1978/79:1742,
12. beträffande hemmamakcavdrag att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2366 i motsvarande del,
13. beträffande fribelopp för B-inkomst att riksdagen skulle avslå
- a. motionen 1978/79:347,
 - b. motionen 1978/79:1166 i motsvarande del,
 - c. motionen 1978/79:2349, yrkandet 5,
14. beträffande inkomst av fastighetsförvaltning m. m. att riksdagen skulle avslå
- a. motionen 1978/79:346,
 - b. motionen 1978/79:1159,
15. beträffande underhållsbidrag att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1721,
16. beträffande kostnader för barntillsyn att riksdagen skulle avslå
- a. motionen 1978/79:1136,
 - b. motionen 1978/79:2118,
17. beträffande samtaxering av fosterföräldrar och fosterbarn att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:305,
18. beträffande skatterabatt för folkpensionärer m. m. att riksdagen skulle avslå
- a. motionen 1978/79:400,
 - b. motionen 1978/79:1622, yrkandet 5,
 - c. motionen 1978/79:2349, yrkandet 4,
 - d. motionen 1978/79:2435, yrkandet 11,
19. beträffande extra avdrag för folkpensionärer att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:220,
20. beträffande utlandssvenskarnas beskattning att riksdagen skulle avslå
- a. motionen 1978/79:827,
 - b. motionen 1978/79:1717,

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

i den mån motionerna inte kunde anses besvarade med vad utskottet anfört,

21. beträffande räntecavdrag att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2366 i motsvarande del,

22. beträffande realisationsvinstbeskattning att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2366 i motsvarande del,

23. beträffande uppräknig av fribeloppet för kapitalinkomster att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1978/79:1166 i motsvarande del,

b. motionen 1978/79:1613, yrkandet 2,

24. beträffande sparavdrag i andra inkomstslag än kapital att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1726,

25. beträffande åtgärder för att stimulera enskilt sparande att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2349, yrkandet 8,

26. beträffande försäkringsavdraget att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1978/79:1158,

b. motionen 1978/79:1166 i motsvarande del,

27. beträffande avgifter till arbetsgivarorganisationer att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1978/79:2366 i motsvarande del,

b. motionen 1978/79:2433, yrkandet 20,

c. motionen 1978/79:2435, yrkandet 3,

28. beträffande stöd till fackliga organisationer att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2435, yrkandet 4,

29. beträffande frivilliga periodiska understöd att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1978/79:2366 i motsvarande del,

b. motionen 1978/79:2433, yrkandet 21,

c. motionen 1978/79:2435, yrkandet 1,

30. beträffande legala periodiska understöd att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2435, yrkandet 2,

31. beträffande progressiv statskommunal enhetsskatt att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1978/79:337,

b. motionen 1978/79:822,

c. motionen 1978/79:2373, yrkandet 2,

32. beträffande produktionsbeskattning att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2307, yrkandet 5,

33. beträffande mervärdeskattens avskaffande att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:824, yrkandet 2,

34. beträffande mervärdeskatt på livsmedel att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1978/79:309,

b. motionen 1978/79:2435, yrkandet 14,

35. beträffande riktlinjer för en genomgripande skattereform att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1978/79:310, yrkandet 1 i motsvarande del,

b. motionen 1978/79:2435, yrkandena 16-24,

36. beträffande investeringsavdrag att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2434,
37. beträffande uppgiftsskyldighet m. m. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2435, yrkandena 5 och 6,
38. beträffande finansieringsfrågan att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2433, yrkandet 19, i den mån motionen i denna del inte kunde anses besvarad med vad utskottet hemställt under 6 mom.,
39. beträffande begränsning av den offentliga utgiftsexpansionen att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2349, yrkandet 9,
40. beträffande förslag om förenklat skatteunderlag att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2371, yrkandet 6, i den mån motionen i denna del inte kunde anses besvarad med vad utskottet hemställt under 6 mom.,
41. beträffande handläggningen av vissa kommunalskattefrågor att riksdagen skulle tillstyrka propositionen i denna del,
42. beträffande författningsförslagen att riksdagen skulle
- a. anta vid propositionen fogade förslag till
 1. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m. m. med de ändringar att ingressen, 1 och 4 §§ samt ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse, innebärande lagändring till följd av dels förslaget i propositionen 1978/79:95 om nya skatteutjämningsbidrag till kommunerna, dels den nya taxeringsorganisationen vid 1979 års taxering,
 2. lag om ändring i lagen (1961:436) om församlingsstyrelse med de ändringar att ingressen, 84 § och ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse, innebärande lagändring bl. a. till följd av förslaget i propositionen 1978/79:95 om nya skatteutjämningsbidrag till kommunerna,
 - b. avslå de i propositionen framlagda förslagen till
 1. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
 2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
 3. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
 4. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
 5. lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt,
 6. lag om upphävande av förordningen (1972:140) om skattebortfallsbidrag,
 7. lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall,
 8. lag om skattelättnad för vissa gåvor,
 9. lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
 10. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
 11. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
 12. lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer.

Reservationer hade avgivits

1. av Bo Lundgren (m) och Ingegerd Troedsson (m) som ansett att utskottet

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

under 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 25, 39 och 42 bort hemställa

1. beträffande stämpelskatten att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2349, yrkandet 7, och motionen 1978/79:2365 i motsvarande del skulle avslå propositionen 1978/79:160 i denna del och motionen 1978/79:1730,

2. beträffande skatten på 1980 års inkomster och det kommunala skatteunderlaget m. m. att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1622, yrkandena 2 och 3, samt med avslag på motionerna 1978/79:2365 i motsvarande del, 1978/79:2432, yrkandena 3 och 4, 1978/79:2433, yrkandena 1 (delvis), 2, 4 (delvis), 5 (delvis), 6-8, 9 (delvis), 12 och 13, och 1978/79:2435, yrkandena 8, 9 och 15, skulle bifalla propositionen i denna del,

3. beträffande skattelättnad för vissa gåvor att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2349, yrkandet 6, samt med avslag på motionerna 1978/79:2365 i motsvarande del, 1978/79:2432, yrkandet 2, 1978/79:2433, yrkandena 3, 4 (i denna del), 5 (i denna del), 9 (i denna del), 10 och 14, och 1978/79:2435, yrkandet 12, skulle avslå propositionen i denna del och hos regeringen begära att riksdagen förelades förslag om rätt till avdrag för gåvor till ideella organisationer,

5. beträffande avdrag för gåvor till religiösa ändamål att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1716 i den mån den inte kunde anses tillgodosedd med vad reservanterna hemställt under 3,

6. beträffande förslag till riksdagen att riksdagen hos regeringen begärde att riksdagen i höst förelades förslag om arvsskattefrihet för fria trossamfund m. fl. i enlighet med vad reservanterna anförde,

8. beträffande planmässig sänkning av marginalskatteparterna att riksdagen med bifall till motionerna 1978/79:1622, yrkandet 1, och 1978/79:2349, yrkandena 1 och 2, gav regeringen till känna vad i motionerna anförts och yrkats om en successiv sänkning av marginalsattesparren,

9. beträffande utredning om marginaleffekter till följd av avtrappade sociala förmåner m. m. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2349, yrkandet 3, samt med anledning av motionerna 1978/79:1622, yrkandet 4, 1978/79:2432, yrkandet 1, och motionen 1978/79:2435, yrkandet 10, hos regeringen begärde utredning i syfte att begränsa marginaleffekterna till följd av skatteskalans utformning, existensminimiregler samt avtrappade sociala förmåner,

10. beträffande beskattning av extrainkomster att riksdagen skulle avslå motionerna 1978/79:494 och 1978/79:1144 i den mån de inte var tillgodosedda med vad reservanterna hemställt under 2 och 8,

11. beträffande individuell beskattning av makar m. m. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:306 och med anledning av motionerna 1978/79:495 och 1978/79:1742 beslutade att hos regeringen anhålla

a. att möjligheterna att åstadkomma en individuell beskattning av makars och jämställdas förmögenhet snarast utreddes,

b. att i avvaktan på resultaten härav förslag till en rättvisare beskattning av makars och jämställdas förmögenhet snarast framlades,

13. beträffande fribelopp för B-inkomst att riksdagen med anledning av motionerna 1978/79:347, 1978/79:1166 i motsvarande del och 1978/79:2349, yrkandet 5, hos regeringen begärde förslag om att vid beskattning av B-inkomst ett fribelopp på 5 000 kr. infördes så att B-inkomster till den del de understeg 5 000 kr. skulle beskattas hos den som hade inkomsten,

14. beträffande inkomst av fastighetsförvaltning m. m. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:346 och med anledning av motionen 1978/79:1159 hos regeringen begärde

a. utredning och förslag syftande till att intäkt av annan fastighet skulle utgöra A-inkomst till den del den härrörde från eget arbete samt i avvaktan därpå,

b. att riksskatteverket fick medge dispens för rätt till avdrag för pensionsförsäkringspremie på den del av inkomsten av annan fastighet som kunde hänföras till arbetsinkomst,

16. beträffande kostnader för barntillsyn att riksdagen med bifall till motionerna 1978/79:1136 och 1978/79:2118 hos regeringen begärde förslag om avdragsrätt för styrkta och nödvändiga barntillsynskostnader,

17. beträffande samtaxering av fosterföräldrar och fosterbarn att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:305 skulle anta av reservanterna framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt,

18. beträffande skatterabatt för folkpensionärer m. m. att riksdagen med bifall till motionerna 1978/79:1622, yrkandet 5, och 1978/79:2349, yrkandet 4, samt med avslag på motionerna 1978/79:400 och 1978/79:2435, yrkandet 11, hos regeringen skulle anhålla att det i motionen 2349 föreslagna systemet med skatterabatt för folkpensionärer utreddes av den aviserade utredningen om pensionärernas beskattning,

19. beträffande extra avdrag för folkpensionärer att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:220 hos regeringen begärde förslag om att vid beräkning av extra avdrag vid inkomstbeskattningen för pensionärer vardera maken skulle antas inneha hälften av den gemensamma förmögenheten,

20. beträffande utlandssvenskarnas beskattning att riksdagen med bifall till motionerna 1978/79:827 och 1978/79:1717 hos regeringen begärde en översyn av beskattningsreglerna för svenska medborgare bosatta utomlands,

25. beträffande åtgärder för att stimulera enskilt sparande att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2349, yrkandet 8, hos regeringen skulle anhålla om åtgärder i syfte att ytterligare stimulera enskilt sparande,

39. beträffande begränsning av den offentliga utgiftsexpansionen att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2349, yrkandet 9, som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten att begränsa den offentliga utgiftsexpansionen,

42. beträffande författningsförslagen att riksdagen skulle

a. avslå det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i stämpelskattelagen (1964:308),

b. avslå det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

c. anta de i propositionens hemställan under mom. 1–10 och 13–15 intagna författningsförslagen,

2. av Nils Hörberg (fp) och Wilhelm Gustafsson (fp) som ansett dels att utskottets hemställan under 6 bort utgå,
dels att utskottet under 2, 3, 4 och 42 bort hemställa

2. beträffande beskattningen av 1980 års inkomster och det kommunala skatteunderlaget att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1622, yrkandena 2 och 3, samt med avslag på motionerna 1978/79:2365 i motsvarande del, 1978/79:2432, yrkandena 3 och 4, 1978/79:2433, yrkandena 1 (delvis), 2, 4 (delvis), 5 (delvis), 6–8, 9 (delvis), 12 och 13, och 1978/79:2435, yrkandena 8, 9 och 15, skulle bifalla propositionen i denna del.

3. beträffande skattelättnad för vissa gåvor att riksdagen med avslag på motionerna 1978/79:2365 i motsvarande del, 1978/79:2349, yrkandet 6, 1978/79:2432, yrkandet 2, 1978/79:2433, yrkandena 3, 4 i denna del, 5 i denna del, 9 i denna del, 10 och 14, och 1978/79:2435, yrkandet 12, skulle bifalla propositionen i denna del.

4. beträffande arvsskattefrihet att riksdagen med avslag på motionen 1978/79:2365 i motsvarande del, motionen 1978/79:2435, yrkandet 13, och motionen 1978/79:2433, yrkandet 11, skulle bifalla propositionen i denna del.

42. beträffande författningsförslagen att riksdagen skulle anta de i propositionens hemställan under mom. 1–11 och 13–15 intagna författningsförslagen.

Till betänkandet hade fogats särskilda yttranden

1. av Erik Wärnberg, Valter Kristenson, Tage Johansson, Olle Westberg i Hofors, Hagar Normark och Curt Boström (samtliga s),

2. av Bo Lundgren (m) och Ingegerd Troedsson (m),

3. av Bo Lundgren (m) och Ingegerd Troedsson (m) samt

4. av Nils Hörberg (fp).

BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Vårt skattesystems främsta syfte är att finansiera samhällets gemensamma utgifter. Det första och kanske viktigaste kravet man måste ställa på den utformning skattesystemet då får blir att det inte skall motverka sitt eget syfte.

Det höga skattetryck vi har i Sverige och den teknik med vars hjälp skatterna uppbärs leder sannolikt till en lägre ekonomisk tillväxttakt än vad som vore fallet med ett rimligare skattesystem. Vi får således ett mindre skatteunderlag från vilket skatten skall tas. Man kan helt naturligt få samma statsinkomst med ett stort skatteunderlag och lägre skattesatser som med ett lägre skatteunderlag och högre skattesatser. Vi kan konstatera att skattetrycket under 1970-talet har ökat kraftigt. Det var 1970 mindre än hälften av bruttonationalprodukten och är nu över 60 %.

1971 skedde en övergång till individuell beskattning av arbetsinkomster. I

samband därmed skärptes marginalskatterna, dvs. skatterna på inkomstökningar, kraftigt. Sedan dess har ytterligare skärpningar av progressionen skett. De höga marginalskatterna ger en mängd negativa verkningar för samhället och därmed också för de enskilda medborgarna, såväl direkt som indirekt.

För det första: Det lönar sig inte tillräckligt att arbeta, att ta initiativ och att satsa på nyföretagen. Låt mig ge ett exempel på detta, inte bara fabricerat av mig utan taget från det yttrande som länsstyrelsen i Stockholms län gav över 1972 års skatteutrednings slutbetänkande, där det anförs: "Det finns tecken på att de höga marginalskattesatser vi nu har minskar benägenheten till ökade arbetsinsatser, såsom övertidsarbete, extra arbete och liknande. Sålunda kan länsstyrelsen peka på att försök till rekrytering av funktionärer till det årliga taxeringsarbetet i och för sig mötts av stort intresse, men att man vid sitt ställningstagande till uppdraget avstått med hänvisning till den låga nettobehållning det ger. En annan påtaglig effekt av de höga marginalskatterna är att arbetstiden reduceras till deltid."

Det var länsstyrelsens i Stockholm upplevelser av de problem marginalskatterna ger när det gäller en kanske minskad lust att arbeta och att ta initiativ. Detta går självfallet igen på en mängd andra sektorer i samhället, inte minst inom näringslivet, som har att svara för den produktion av varor och tjänster som är så väsentlig för vår gemensamma välfärd.

För det andra: De höga marginalskatterna driver på inflationstakten. Om en arbetstagare har som målsättning att få en viss löneökning efter skatt är det självklart att det lönekrav han måste ställa blir högre med högre marginalskatt. Genom den höjd marginalskatterna har i Sverige i dag kan företagens kostnader komma att öka i sådan utsträckning att prishöjningar i rätt stor omfattning blir nödvändiga. Av denna anledning har man också under så gott som varje år under 1970-talet genomfört skatteomläggningar för att avtalsrörelserna i sin tur skulle kunna genomföras, med ett från samhällsekonomisk synpunkt acceptabelt utfall. Sedan är det en annan sak att dessa skatteomläggningar utformades på ett sådant sätt att progressionen i många fall skärptes ytterligare. Vi har i dag fått ett slags inlåsningseffekt, som innebär att den enskilde löntagaren knappast kan förbättra sin situation genom egna åtgärder, utan det krävs insatser från samhällets sida.

För det tredje: Vi har fått en sjunkande skattemoral i Sverige. På grund av de höga marginalskatterna anser tydligen många människor att det ekonomiska utbytet av skattefiffel blir så stort att det motiverar det risktagande som det här självfallet är fråga om. Det är utomordentligt farligt för ett land, när skattepolitiken upplevs så felaktig att människor inte längre ser det som ett brott att undanhålla skatt. Det belopp som undanhålls beskattning har uppskattats till mellan 10 och 30 miljarder kronor. Det är givetvis svårt att göra en exakt beräkning, men om sanningen skulle ligga någonstans mitt emellan, så kan man utgå från att stat och kommun går miste om ungefär 10 miljarder kronor per år till följd av den här grå eller svarta marknaden, eller hur man nu vill beteckna den.

Herr talman! Under den borgerliga trepartiregeringens tid infördes ett

inflationsskydd av den statliga inkomstskatteskalan, ett jämfört med de tidigare årliga skatteomläggningarna överlägset alternativ på flera sätt. Därigenom undvek man de tidigare automatiska skattehöjningar som skedde i takt med inflationen och den påverkan inflationen hade på kommande löncökningar. Genomförda skatteomläggningar innebar dessutom marginalskattesänkningar för inkomsttagare i vanliga inkomstlägen. Detta var början på en skattepolitik som syftade till att få ett reformerat och rimligt skattesystem. Det återstår emellertid mycket att göra.

De i propositionen föreslagna sänkningarna av marginalskatten liksom förslaget om ett marginals-kattetak betraktar vi moderater som riktiga och nödvändiga åtgärder som ett första steg mot en politik som syftar till att stimulera arbete, initiativ och företagande. Vi måste emellertid bestämma oss för att steg för steg gå vidare med planmässiga sänkningar av marginalskatten, eftersom det som nu föreslås och det som tidigare gjorts under trepartiregeringens tid inte är tillräckligt. För oss moderater är det självklara målet att inkomsttagare i vanliga inkomstlägen skall få behålla minst hälften av en inkomstökning efter skatt. Vi menar också att det marginals-kattetak som bör införas skall justeras ned i takt med marginalskattesänkningarna till en nivå som till slut innebär att varje inkomsttagare får behålla en 30-procentig andel av sina inkomstökningar efter skatt, oavsett vilken inkomst han eller hon har.

Jag tycker det är litet förvånande när utskottets majoritet säger i sin skrivning att det inte är möjligt att införa regler som begränsar marginalskatten till 50 % i normala inkomstlägen eller maximerar den till 70 %. Jag vill därför ställa frågan till de bägge partier som har utformat majoritetsskrivningen: Anser ni inte att det kan vara en rimlig målsättning för framtiden att medborgare med normala inkomster skall få behålla hälften av en inkomstökning efter skatt?

Till de höga marginalskatterna kommer sedan de sociala förmåner som avtrappas i takt med inkomstökningar och de avgifter som stiger i takt med inkomstökningar. Dessa sammantagna margineffekter blir ännu mer oformliga och måste självfallet åtgärdas. Ingegerd Troedsson kommer senare i debatten att behandla just denna fråga.

Herr talman! I såväl utskottsmajoritetens skrivning som i den reservation som lämnats av de bägge folkpartiledamöterna i skatteutskottet krävs att eventuella marginalskattesänkningar och andra ändringar på skatteområdet i sin helhet skall finansieras genom andra skatte- eller avgiftshöjningar.

Vi moderater delar inte uppfattningen att, i nuvarande samhällsekonomiska och statsfinansiella läge, dessa reformer måste finansieras genom skattehöjningar på andra områden. I vissa situationer kan en skattesänkning bli helt självfinansierande genom den positiva påverkan den får på nationalinkomsten. Det förtjänar att betonas att självfallet även motsatsen kan gälla, som jag tidigare har sagt. De negativa effekterna på nationalinkomsten av genomförda skattehöjningar kan bli så starka att den avsedda finansieringseffekten uteblir, helt eller delvis. Skattehöjningar kan alltså komma att leda till en minskning av den ekonomiska tillväxten och av skatteunderlaget och

därmed medföra minskade eller oförändrade statsinkomster.

Mot bakgrund av den politik som socialdemokraterna tidigare har fört är det inte förvånande att de i sin partimotion 1978/79:2433 tydligt anger som en utgångspunkt för sin skattepolitik:

”För det första kan vi inte räkna med någon sänkning av det totala skatte- och avgiftstrycket framöver. Snarare får vi räkna med fortsatt ökade anspråk för att tillgodose de många människornas behov av trygghet och välfärd.”

Det är, herr talman, snarare så, att de många människornas trygghet och välfärd kan äventyras av socialdemokratisk skattechöjningspolitik med den negativa inverkan den har på samhällsekonomin.

Ett alternativ till skattechöjningar är att stat och kommun lär sig att spara, som enskilda medborgare självfallet måste göra då pengarna inte räcker till. På moderat håll menar vi att den offentliga utgiftsexpansionen måste bromsas. Vi har under vårriksdagen visat på olika besparingsmöjligheter på det statliga området. Självfallet hade möjligheterna varit ännu större, om vi hade haft tillgång till den kunskap på det här området som finns inom kanslihuset, men vi har alltså nu under vårriksdagen kunnat anvisa besparingar på uppemot 2 miljarder kronor.

Konjunkturutvecklingen och den ekonomiska utvecklingen i stort måste få avgöra huruvida det under 1980 kommer att föreligga ett behov av skattechöjningar. Det kan givetvis bli nödvändigt att under vissa omständigheter dra in köpkraft. Enligt vår mening bör en sådan köpkraftsindragning i så fall i första hand ske genom att man stimulerar de enskilda medborgarnas sparande, så att detta ökar. Vi anser att det finns flera skäl härför. Ett mycket viktigt skäl är naturligtvis att vi föredrar att de enskilda medborgarna får disponera en så stor del som möjligt av sina inkomster. Vi föredrar en ökning av det enskilda sparandet som ett alternativ till de olika förslag som läggs fram till kollektivt sparande på olika områden.

Åtgärder som syftar till att stimulera hushållssparandet är alltså ett realistiskt alternativ till skattechöjningar, och vi har pekat på möjligheten att exempelvis ge ut ett speciellt sparobligationslån med en kortare löptid och med en förmånlig räntesats. Vi tror att detta skulle kunna dra in den köpkraft som möjligen behöver dras in.

Som ett led i finansieringen av den i propositionen föreslagna skatteomläggningen föreslås en höjning av stämpelskatten vid förvärv av fast egendom. Höjningen leder till en rätt kraftig ökning av kostnaderna i samband med fastighetsförvärv. Det kan också förtjäna att nämnas att den här skatten ju ökar automatiskt i takt med de stigande fastighetspriserna. Det blir alltså en automatisk ökning av intäkterna av stämpelskatt. Vi moderater avvisar i detta sammanhang förslaget om höjning. Förslaget motiveras enbart av fiskala skäl. Det gäller att få in pengar för att finansiera skatteomläggningen.

Slutligen en något mindre men ändå väsentlig fråga för de människor som berörs: Utskottets majoritet avvisar kravet i två motioner på en översyn av utlandssvenskarnas beskattning. Man gör det med hänvisning till en av budgetministern aviserad utredning om folkpensionärernas beskattning, och

man gör det trots att utskottet självt för några månader sedan ansåg att det fanns skäl att genomföra vissa lättnader. Den utredning som budgetministern har aviserat kan rimligen inte behandla alla de frågor som bör ses över. I motioner har det redan tidigare getts konkreta exempel på att utlandssvenskarna kommer i en ganska orättvis skattesituation, t. ex. när det gäller avdrag för utbetalda understöd och underhållsbidrag. Avdrag medges om man bor i Sverige, men inte om man bor utomlands. I båda fallen skall mottagaren skatta för pengarna. Det är en detaljfråga. Säkerligen finns det många fler som borde ses över i enlighet med vad utskottet tidigare har uttalat. Vi moderater vidhåller kravet på en översyn av utlandssvenskarnas skattesituation.

Herr talman! Med det anförda vill jag i alla delar yrka bifall till reservationen 1, som fogats vid utskottets betänkande.

HOLGER BERGQVIST (fp):

Herr talman! Det sammanlagda skatteuttaget i ett land beror på flera omständigheter. Några sådana omständigheter ligger orubbligt fast från tid till annan. Andra behöver ses över och ändras.

Orubbligt fast ligger viljan att slå vakt om den under lång tid uppbyggda sociala välfärdspolitiken. Ett skattepolitiskt reformarbete får inte drabba omsorgen om barnen och de äldre. Det får inte drabba tryggheten i arbetet eller allas rätt till en meningsfull utbildning. Det skattepolitiska reformarbetet får inte smutsa ner adelsmärkena i vårt moderna svenska samhälle.

Vi skall därför inte förfalla till den bakåtsträvande inbillningen – som vi då och då till vår förfäran upptäcker i den politiska geografins ytterkanter – att det skulle vara möjligt att minska det sammanlagda skatteuttaget genom att ändra målsättningen för vår grundmurade sociala välfärdspolitik.

Men det är *en* sak att stå fast vid denna målsättning och en *annan* sak att pröva möjligheterna att hushålla bättre med skattebetalarnas pengar för att uppnå denna målsättning. Med att hushålla bättre menar jag inte bara att vara rationell i ordets vanligaste bemärkelse. Det handlar inte bara om att utföra de offentliga prestationerna rätt, utan också om att utföra rätt prestationer.

Ett enkelt exempel bland många på bättre hushållning med skattebetalarnas pengar är följande. För vårt politiska arbete med omsorgen om de äldre i samhället måste vi känna till – och rätta oss därefter – att vi kan vårda en gammal människa i hennes eget hem upp till hela sex timmar varje dag – helgdag som vardag hela året om – innan vi kommer upp till kostnaden för den billigaste av alla institutionsplatser, en plats på ett ålderdomshem.

Den offentliga sektorn vimlar av sådana lätt dolda exempel på hur vi med enkelt alternativtänkande kan få en bättre hushållning, samtidigt som vi håller fast vid målsättningen för vår sociala välfärdspolitik.

Men vi skall inte inbilla oss att de resurser som frigörs med en bättre hushållning kan komma att minska det sammanlagda skatteuttaget. Den som lever i den tron är inte medveten om de ekonomiska problem som följer av den pågående förändringen av ålderssammansättningen i vårt land. På grund av dessa problem är det i stället nödvändigt med en bättre hushållning för att undvika en höjning av det sammanlagda skatteuttaget.

Med det nu sagda, herr talman, vill jag inledningsvis stryka under nödvändigheten av att i det skattepolitiska reformarbetet slå vakt om målsättningen för vår sociala välfärdspolitik. Men jag vill också med skärpa slå fast att ett nytänkande är nödvändigt i vår offentliga hushållning. Annars hamnar vi snart i en definitivt ohållbar skattesituation i vårt land. Det svenska skattesystemet är redan nu så allvarligt skadat att en beklämmande pessimism kommit att prägla reparationsarbetet. Det får inte skadas mer. Därför är en bättre hushållning oundgängligen nödvändig. För någon ändring av vår välfärdspolitiska målsättning kan inte komma i fråga!

Jag tror att det är nödvändigt att slå fast detta för att inte bli missuppfattad i ett resonemang om hur det skattepolitiska reformarbetet bör utformas. Under senare tid har ju vulgärrisken i skattedebatten genomgått en skrämmande ökning. Och det skall man nog inte förvåna sig över. Ett kaos brukar locka till övertramp mot sanning och moral. Det gäller även ett kaotiskt system av skatter och bidrag. För ett sådant har vi fått. Vi har fått effekter som ingen förnuftig människa i vårt land kan ha avsett. Och ändå är det så svårt att grunda den aktuella debatten på det förnuft som en gång skapade dessa regler. Man kan eller vill inte förstå de katastrofala följderna av trippelkollisionen mellan skattesystemets progressivitet, inflationens sifferförvrängningar och bidragssystemets karaktär av lapptäcke. Konsekvenserna av denna trippelkollision är långtgående och har med produktiviteten i vårt samhälle att göra – det har att göra med arbetsvilja och initiativkraft. Och det är ord som åter måste få komma till heders i den samhällsekonomiska debatten.

Men innan man försöker förstå dessa mera långtgående konsekvenser är det nödvändigt att se på några offer för den här kollisionen mellan progressivitet, inflation och bidragssystem. Det blir en beskrivning av absurditeter. Låt mig börja med ett exempel. En ensamstående person tjänar 70 000 kr., har två barn, båda på daghem, och får bostadsbidrag. Hon vill ha mer, inte minst för barnens skull. Därför tar hon ett tretimmarsjobb varje veckoslut, på obekvämt arbetstid och bra betalt. De tre timmarna blir till 150 timmar på ett år och ger hela 10 000 kr. mer i inkomst. Men nära två tredjedelar försvinner i skatt, och därtill kommer minskade bostadsbidrag och ökade daghemsavgifter. Slutresultatet blir att knappt 700 kr. finns kvar av de 10 000 kronorna.

Jag borde, för den händelse att någon inte har vaknat till liv av den här absurditeten, egentligen redogöra för den en gång till. Någon lär ju ha sagt, att det bara är i det här huset som man inte känner till dessa galenskaper. För det är ju bara utanför det här huset, i det svenska samhället, som man upplever galenskaperna som en verklighet.

Till den här bilden hör också, att den som hon sliter hos för dessa 10 000 kr., som blir 700 kr. i handen, härutöver har att betala avgifter med 3 000 kr. Någonstans, i en butikslokal, i en sjukvårdslokal eller vad det nu kan handla om, är man alltså beredd att betala 13 000 kr. bara i direkt produktionskostnad för något som endast inbringade 700 kr. för den som gjorde jobbet.

Herr talman! Det fordras omfattande och genomgripande operationer innan man kan komma bort från galenskaper av det här slaget. Marginalef-

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

fekterna av skatte- och bidragssystemet har flera orsaker. Man måste operera på flera ställen.

Första operationen är redan gjord. Det var att inflationsskydda skatteskalen. Nästa måste bli en rejäl sänkning av marginalskatten. Och så får vi självfallet samtidigt passa på att sätta ett tak på marginalskatten. Men vi måste också sätta ett tak på övriga marginaleffekter. Det är dock en tekniskt mera komplicerad fråga, som därför måste redas ut närmare.

Och många fler operationer måste till. Kommunalskatteproblemet måste angripas, men det måste göras meningsfullt. Inte hjälper det med att flytta pengar från den ena skattefickan till den andra. Kommunalskatteproblemet är egentligen ett hushållningsproblem.

Ja, det finns många inslag i reparationsarbetet. Man får, herr talman, ta dem i den ordning som de är tillgängliga för meningsfulla insatser. En meningsfull insats t. ex. för att minska en del av marginaleffekterna får inte hindras av att andra insatser för att minska marginaleffekterna måste anstå i avvaktan på närmare utredning.

För säkerhets skull, herr talman, vill jag i exempelraden av absurditeter redovisa ytterligare en. Jag väljer exemplet för att än en gång illustrera vad som kan vara på gång för att äventyra arbetsvilja och initiativkraft, det som grundlägger vår produktivitet, som ju är förutsättningen för vår sociala välfärdspolitik.

Det handlar om tvåbarnsfamiljen där den förvärvsarbetande maken har en inkomst av sitt heltidsarbete på 70 000 kr. Om han skulle få för sig – man vet ju inte så mycket om vad som demoraliserat kan hända i kölvattnet efter ett sedan länge kapsejsat skatte- och bidragssystem – att bara jobba halva tiden på sitt 70 000-kronorsjobb, så skulle det inte svida mer i plånboken än att han skulle kunna hitta ett verksamt plåster för den svedan och – vilket väl var meningen – kunna ta vara på den ökade fritiden. Han skulle nämligen bara förlora 6 000 kr. av inkomstminskningen från 70 000 kr. till 35 000 kr. Och det låter ju bra – utom för alla de andra. Även solidariteten kräver sin näring. Det måste löna sig att arbeta. Inte får det löna sig att inte arbeta? Hur skall vi då kunna hålla målsättningen för vår välfärdspolitik?

Nog är det besynnerligt att socialdemokraterna och centerpartiet har motsatt sig en rejäl marginalskattereform för vanliga heltidsarbetande löntagare. Vart vill man komma egentligen? Är det ett skattesystem för deltidsarbetande? Självfallet kan man inte mena detta. Vår välfärd skulle ju knaka i fogarna om vi inte jobbade fullt upp. Ser man icke detta? Nog är det besynnerligt. Det är svårt för vanligtvis förnuftigt folk att tro på absurditeter. De tycks ha lättare att tro på sagor – långt från verkligheten.

De socialdemokratiska och centerpartistiska turerna vid hanteringen av propositionen 160 om en reformering av inkomstskatten är svåra att följa. Det politiskt-taktiska agerandet skiner igenom på ett sätt som är på gränsen till det cyniska, om man ser det från de hårt trängda skattebetalarnas situation. Man vet inte om man skall rubricera det hela som de obotfärdigas förhinder, en strid om påvens skägg eller som uttryck för någon lekfull politisk underhållning – två slår den tredje.

Finansieringsfrågan har använts för att vilseföra i själva sakfrågan. Det framgår ju klart – även av den s- och c-märkta majoritetsskrivningen i utskottet – att fp-regeringen vill totalfinansiera de föreslagna skattereformerna, och detta genom skattehöjningar på andra områden. Fp-regeringen säger alltså att finansiering skall ske men däremot bara till viss del *hur* det skall ske. Och orsaken till detta är också klart angiven. Dels kan beslutet då sättas in i ett mera aktuellt konjunkturpolitiskt sammanhang, dels – vilket är särskilt angeläget att framhålla – kan man avvakta resultatet av den snabbutredning om bruttobeskattning, bl. a. den socialdemokratiska s. k. promsen, som just nu arbetar med avsikten att redan till hösten kunna ge oss bättre kunskaper om effekter vid olika slag av bruttoskatter.

Den närmare utformningen av finansieringen av återstoden ville regeringen alltså vänta med under hänvisning till pågående snabbutredning om bruttobeskattningen. Folkpartiregeringens sätt att resonera påminner starkt om vad socialdemokraterna anför i sin partimotion. Den närmare utformningen, skriver socialdemokraterna om sin proms, bör anstå till dess denna utredning har redovisat resultatet av sitt arbete.

Ja, så lät det i den socialdemokratiska motionen av den 29 mars. Då ville man besluta om en marginalskattesänkning men vänta med den närmare utformningen av finansieringen till i höst. Nu vill man vänta också med den närmare utformningen av skatteskalen till i höst, detta trots att man i betänkandet skriver att en marginalskattesänkning nu är angelägnare än någonsin under 1970-talet.

Som om det vore ett halmstrå griper socialdemokraterna fatt i centerns yrkande om uppskov till hösten. Här ser socialdemokraterna möjligheterna att skjuta hela förslaget i sank med hänvisning till att finansieringsfrågan inte var närmare utformad – det som man tidigare noterat skulle belysas i den pågående snabbutredningen och som man då hänvisade till för att inte närmare behöva gå in på finansieringsfrågan redan nu.

Socialdemokraterna hade verkligen rört till det – och det var ju meningen – för centerpartisterna, som blev alldeles yra i mössan och från den ena dagen till den andra gjorde helt om marsch in i den socialdemokratiska famnen, eller fällan eller vad man nu skall kalla det.

För att inte låta bisaken stjälpa huvudsaken, som ju dock är att fortsätta det skattepolitiska reformarbetet med en rejäl marginalskattesänkning i breda inkomstskikt, tog folkpartiet upp frågan om en närmare utformning av finansieringsbeslutet redan nu. Men den stora oredan hade infunnit sig, och ingenting fungerade längre efter normala logiska grunder. Skattebetalarna kom i kläm för det professionellt eleganta politikerspelet. Det är så att man känner doften av den gamla historien om att operationen lyckades, men patienten dog.

Centerns argument för uppskovet var en tidsmässig samordning med lönerörelsen. Ju mer man funderar på det, desto mer förvånad blir man. Konturerna av den obotfärdiges förhinder framträder i allt klarare dager.

Argumenteringen går ju tvärs emot verkligheten. För arbetsmarknadens

parter är det naturligtvis viktigt att förutsättningarna i form av inkomstskattelättnader är kända när avtalsförhandlingarna skall inledas. Nu kommer ett eventuellt beslut i riksdagen erfarenhetsmässigt först i november eller december. Inte minst i år blir detta ett allvarligt handikapp. Gällande avtal löper ju ut redan i slutet av oktober. Parterna på arbetsmarknaden skulle behöva ett besked nu om sänkta marginalskatter för att snabbt i höst kunna starta förhandlingar. Om det är något som försvårar avtalsrörelser och driver på inflationen, så är det höga marginalskatter.

Får jag också, herr talman, i detta sammanhang påminna om att regeringens proposition om en fortsatt reformering av inkomstskatten har en ovanligt rejäl förankring – om nu inte kättingen hade brustit. Vid sitt tillträde hösten 1976 anförde trepartiregeringen att "en varaktig skattereform skall innehålla bl. a. sänkta marginalskatter i vanliga inkomstlägen". Vid riksmötets öppnande hösten 1978 blev detta ytterligare manifesterat när dåvarande statsministern Fälldin i regeringsförklaringen lovade att regeringen "kommer under riksmötet att i etapper lägga fram förslag om ändringar i skattesystemet med anledning av bl. a. förslagen från 1972 års skatteutredning --".

Med hänsyn till vad som hittills skett på skatteområdet efter 1976 års val och vad som i konsekvensens namn måste komma på detta – det handlar ju om ett flerårigt skattepolitiskt reformarbete med varaktig målsättning – blir man på de vanliga skattebetalarnas vägnar förskräckt över risken att inte få komma längre än till grunden i detta reformbygge.

Det som skrämmar mest är påståendena om att folkpartiregeringens skatteförslag inte skulle ha tyngdpunkten hos de breda löntagargrupperna. Sådana påståenden är lögnaktiga. När påståendena finns med i argumenteringen, börjar man naturligtvis misstänksamt leta efter begrava hundar och frågar vad som är på gång.

Sanningen är ju denna: Regeringen föreslår marginalskattesänkningar för årsinkomster mellan 34 000 och 114 000 kr. Den största sänkningen, med 5 procentenheter – tyngdpunkten i förslaget alltså – ligger mellan 57 000 och 74 000 kr. I det skiktet hittar vi väl om någonstans inkomsterna för vanliga heltidsarbetande löntagare. Till yttermera visso: inte mindre än 90 % av kostnaderna för marginalskattesänkningen gäller de skikt i skatteskalen som nästa år, 1980, har årsinkomster under 80 000 kr.

Det finns en härlig mening i centerpartiets skattemotion som jag gärna skulle vilja instämma i. Där står ordagrant: "Det är viktigt att alla debattörer lägger sig vinn om att föra skattedebatten på ett realistiskt sätt."

Tack för de orden, Thorbjörn Fälldin, Nils Åsling, Alvar Andersson, Stig Josefson! De gör att vi trots de märkliga turerna har förhoppningar inför framtiden. Förhoppningsvis förklaras de märkliga turerna mera av "påvens skägg" än av "den obotfärdiges förhinder".

Låt oss alltså föra en skattedebatt som är realistisk, som människorna känner igen. Det är ju deras ekonomiska verklighet som det handlar om. Löntagarnas lust att jobba fullt upp ökar inte av politiskt eleganta prestigevinster i skrivbordsteoretisk sifferakrobatik. I stället vill de veta vad som blir

kvar i plånboken för eget bruk.

Vi måste utgå från de förhållanden som verkligen råder. Det går inte att blunda längre. Arbetsmotivationen minskar. Det kostar inte så mycket att arbeta deltid i stället för heltid. Det lönar sig inte tillräckligt att flytta till ett mera välbetalt jobb på annat håll. Det jobb som erbjuds efter vidareutbildningen ger inte mycket mer i plånboken. Skattemoralen sviktar oroande.

Vi har fått en skattetrötthet som har skapat en arbetströtthet, som i sin tur i det långa loppet ger oss problem med produktiviteten och som gör att välfärdspolitiken kan börja knaka i fogarna.

Marginalskatten har blivit en välståndsrisk.

Herr talman! Jag yrkar bifall till folkpartiets reservation i skatteutskottets betänkande.

ERIK WÄRNBERG (s):

Herr talman! Under många år har från flera håll framförts krav på ett nytt skattesystem som inom sig skulle rymma en rad fördelar som man menade att dagens skattesystem inte har.

När den borgerliga regeringen tillträdde 1976 fick skatteutredningarna order att skyndsamt lägga fram de förslag som skulle skapa detta utmärkta skattesystem och som skulle tillfredsställa alla krav. Det skulle inbringa de pengar som behövdes för att betala den offentliga sektorns utgifter, det skulle verka inkomstutjämnande och samtidigt produktionsbefrämjande. Det skulle utjämna konjunkturerna och det skulle locka till investeringar.

Vad vi nu har fått uppleva skulle jag vilja beteckna som något av en västgötaklimax. Det gamla skattesystemet har i stort sett blivit kvar, och de förändringar som har föreslagits av regeringen har snarare försämrat än förbättrat helhetsintrycket.

De skatteförslag som har framlagts under det senaste året har alla haft den svagheten att de inte har kunnat ge samhället de inkomster som har varit nödvändiga för att betala statens utgifter, utan stora underskott har presenterats som har lett till att statens upplåning ständigt har ökat. Det förslag till skatter som har framlagts för 1980 lider av samma svaghet. Regeringen har varit intresserad av att framlägga en proposition som ger väsentliga skattelättnader, men den har inte varit intresserad av att tala om hur dessa skattelättnader skulle betalas, hur man skulle fylla igen de gluggar som uppstår. Visserligen säger regeringen att man på något sätt måste kompensera inkomstbortfallet, men man har före valet inte velat tala om på vilket sätt. Det är något av bondfängeri över folkpartiregeringens metoder. Moderaterna talar åtminstone om att de inte är intresserade av att betala skattesänkningarna. De vill i stället använda det jag brukar kalla trollerimetoden, nämligen att om man sänker skatterna, blir folk så rasande intresserade av att arbeta att det hela betalar sig självt. När den metoden misslyckas – och det har den gjort under de tre år man har haft chansen att använda den – får man ersätta bortfallet med upplåning. Och det har man också gjort.

Utskottsmajoriteten är överens om att man inte längre kan driva en skattepolitik med stora minskningar i statens inkomster samtidigt som

budgetunderskottet ökar med rekordfart och kraven på samhället fortsätter att öka. Vi skall ha klart för oss att ungefär en tredjedel av statens utgifter i dag betalas med lånade pengar. Vi skall också ha klart för oss att hela den samlade statsskatten inom en mycket snar framtid kommer att gå åt till att betala räntor på statsskulden. Sådant kan man ju egentligen inte hålla på med så värst länge. Vi har därför i utskottet enats om att en skattereform måste vara totalfinansierad, dvs. att skattesänkningar måste kompenseras med öknings av statens inkomster på annat håll. Vi tror helt enkelt inte på något trolleritrick.

Utskottsmajoriteten, som här består av socialdemokrater och centerpartister, kräver att man skall besluta att samtidigt genomföra såväl skattesänkningar som kompenserande inkomstförstärkningar. Därför är man inte beredd att genomföra förslagen i den proposition som vi nu behandlar. Det hade givetvis varit möjligt att uppskjuta behandlingen av propositionen till hösten, och utskottet hade då under mellantiden kunnat försöka hitta på någonting för att finansiera skattesänkningarna – ta initiativ. Men majoriteten fann att propositionen hade felavvägt skattecuttaget på ett sådant sätt att ett helt nytt förslag behövdes. Därutöver innehöll propositionen så många andra förslag som majoriteten inte kunde acceptera, varför den bästa lösningen var att helt avstyrka folkpartiregeringens proposition och begära ett nytt förslag till hösten.

Vi är medvetna om att det, med den korta tid som ryms mellan riksdagsbeslut och reglernas tillämpning, kan bli vissa besvärligheter av teknisk art. Men det obehaget och de svårigheterna blir under alla omständigheter mindre än med föreliggande skatteförslag, som skulle ha försvårat avtalsuppgörelsen, både på grund av skalornas utseende och på grund av att ingen visste vilka inkomstförstärkningar regeringen så småningom skulle komma med. Jag tror nämligen att avtalsparterna inte är särskilt intresserade av att t. ex. få en förändring av mervärdeskatten som de inte hade en aning om när de träffade det nya avtalet.

Utskottet begär alltså av regeringen förslag till hösten om en skatteskala som dämpar margineffekterna i ett brett skikt av inkomstskalan och att skalan utformas så, att de lägre inkomsttagarnas situation uppmärksammas. Centerpartister och socialdemokrater är således överens om att skattesänkningen bör vara något större för de mindre inkomsttagarna och motsvarande mindre för de högre inkomsttagarna. Man är också överens om att den marginalskalesspärren som regeringen vill genomföra för dem som tjänar allra mest inte är en lämplig metod att begränsa margineffekterna med. Rent tekniskt innebär det att staten går in och betalar en del av kommunalskatten för de människor som har de högsta inkomsterna. För den enskilde skattebetalaren betyder folkpartiförslaget att en inkomsttagare med 50 000 i årsinkomst får 657 kr. i skattesänkning medan den som kommer upp i en inkomst på en halv miljon – det finns några som gör det – får 11 000 kr. i årlig skattesänkning.

Som vi alla känner till är det kommunalskatterna som stigit mest och som är den tyngsta skattebördan för alla normala inkomsttagare. Marginalskatte-

spärren skulle alltså i främsta hand sänka skatterna i de kommuner där uttaxeringen är högst. Dock skulle endast de som har inkomster långt över 100 000 kr. få någon hjälp, och därför är det riktigt när jag säger att staten skulle gå in och betala kommunalskatten för dem som tjänar mest.

Socialdemokraterna har i sin motion anvisat en annan väg för att lindra den kommunala beskattningen för alla. Den som bor i en kommun med hög uttaxering får mer än den som bor i en kommun med låg uttaxering. Tekniken är den att man från den slutliga skatten beviljar ett avdrag motsvarande 10 % av kommunalskatten, som då betalas av staten. Man kan naturligtvis säga att 10 % av kommunalskatten inte blir några svindlande belopp och att den extra kommunala skatteutjämning som sålunda kommer till stånd inte betyder särskilt mycket. För en 70 000-kronorsinkomsttagare betyder det dock en skillnad på ungefär 500 kr. mellan den kommun som har den högsta och den som har den lägsta utdebiteringen i landet.

I propositionen har föreslagits att skattskyldiga skulle beviljas ett begränsat avdrag för gåvor som skänkts till internationell biståndsverksamhet. Det är det enda som blev kvar av den ursprungliga tanken att avdrag skulle beviljas för gåvor till de flesta ideella organisationer, om vilken fråga ambassadör Olle Dahlén gjort en utredning. Från socialdemokratiskt håll har alltid rests motstånd mot denna typ av avdragsrätt, som lägger i den enskildes hand rätten att bestämma hur skattemedel skall användas. Nu tycker alla utskottets medlemmar, möjligen med undantag av folkpartiets representanter, att man kan undvara också den minimala del av den ursprungliga tanken som blev kvar, och när utskottet begär att få en ny proposition till hösten hoppas vi att regeringen verkligen har uppfattat vinken.

Regeringen har också velat utnyttja möjligheten att ge befrielse från arvsskatt till fria trossamfund. Regeringen drar sig inte för att i detta sammanhang skilja mellan olika typer av ideellt arbete. Idrottsföreningar, nykterhetsorganisationer och andra ideella organisationer anses inte värdiga att bli befriade från arvsskatt. Med anledning av förslag i den socialdemokratiska partimotionen uttalar utskottet att alla de organisationer som är befriade från gåvoskatt också bör bli befriade från arvsskatt, vilket i praktiken betyder att nästan alla ideella organisationer bör få denna förmån.

Jag berörde inledningsvis finansieringen av skatteomläggningen och att regeringen ändå delvis föreslagit några inkomstförstärkningar. Två av dessa förslag har behandlats av skatteutskottet. I samband med denna proposition tas upp höjningen av stämpelskatten vid förvärv av fast egendom och tomträtt samt vid inteckningar. Utskottet har accepterat detta förslag, som beräknas inbringa 550 milj. kr. på helt år. Men utskottet anser samtidigt att det statsfinansiella läget är sådant att man i enlighet med förslaget i den socialdemokratiska motionen kan tillämpa det redan från den 1 juli i år i stället för från årsskiftet, som föreslagits av regeringen.

I annat sammanhang kommer utskottet att redovisa sitt ställningstagande till regeringsförslaget att ta in 600 milj. kr. på ökad energibeskattnings i huvudsak på sådant sätt att man ökar oljeskatten med 40 kr. per kubikmeter. Utan att avslöja alltför mycket av kommande arbete i utskottet kan jag

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

upplysa om att det finns en rörande enighet där, möjligen med undantag för folkpartirepresentanterna, att det inte är rätta tiden att fördyra eldningsoljan genom extraskatt. Den fördyringen sköter andra om. Och boendekostnader-
nas stegring är ju ett av de mera allvarliga problemen.

Den del av skatteomläggningen som regeringen ändå nu har kunnat hitta förslag till finansiering av har således också till stor del underkänts av utskottet.

I den socialdemokratiska partimotionen har presenterats förslag till skatteskador som för inkomsttagare upp till omkring 70 000 kr. skulle ge bättre skattesänkningar än vad regeringen föreslagit. Det är alltså inte regeringen som har presenterat det bästa skattesänkingsförslaget för normalinkomsttagare, och en normal inkomst ligger faktiskt under 70 000 kr. i dag. Sedan är socialdemokraternas förslag tämligen lika med regeringens förslag i ett ytterligare inkomstkikt, men när det gäller förslag till lättnader för de verkligt stora inkomsttagarna är naturligtvis regeringen vida överlägsen socialdemokraterna. Socialdemokraternas förslag till skatter för 1980 skulle enligt vårt sätt att se betydligt bättre än regeringens förslag överensstamma med den av alla godtagna principen om att skatt skall betalas efter bärkraft. I vårt förslag till skatteuttag ingår också ett borttagande av indexregleringen av skatteskolorna och att de belopp som därmed frigörs i förhållande till regeringens förslag omfördelas, så att större rättvisa uppnås mellan olika grupper av skattebetalare. Om detta förslag är naturligtvis socialdemokraterna ensamma.

Enligt vår mening visar utfallet av det system som den borgerliga trepartiregeringen genomfört att indexregleringen slagit väldigt olika. Den har framför allt gynnat dem som haft högre inkomster, inkomster som de kanske kunnat spara och inflationssäkra på annat sätt. De som behövt använda hela sin disponibla inkomst till dagligvaror har däremot klart underkompenserats.

Då vi enligt utskottets förslag under hösten i år ytterligare en gång kommer att få behandla 1980 års skatter har vi inte ansett oss behöva reservera oss till förmån för våra motionsförslag utan nöjt oss med att i ett särskilt yttrande markera vad vi tycker.

Socialdemokraterna har också i sin motion föreslagit hur skatteomläggningen och våra förslag till skattesänkningar skall finansieras, nämligen genom en produktionsfaktorsskatt på 3 %. Då också den frågan ånyo kommer upp till behandling, och då dessutom regeringen tillsatt en utredning om produktionsfaktorsskatten som skall ha sitt förslag klart till början av hösten, har vi ansett att vi inte behöver reservera oss på den punkten heller.

Rent allmänt har vi i utskottet resonerat så, att avstyrker vi ett genomförande av den proposition som regeringen kommit med, så måste också alla motioner som är väckta med anledning av den propositionen avstyrkas. En rad av motioner som behandlar samma ämnesområden som propositionen men som var väckta redan under allmänna motionstiden behandlas också i det föreliggande betänkandet och har då rönt samma öde som de motioner

som väckts i samband med propositionen.

Innan jag går över till att något behandla dessa motionsyrkanden och besvara de frågor som ställts av de föregående talarna vill jag också ta upp ett par andra frågor i samband med propositionen.

Till utskottet har överlämnats frågan om beräkningen av det kommunala skatteunderlaget. När ersättningarna från sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna för några år sedan kraftigt uppräknades och samtidigt skattebelades svarade staten för de ökade kostnaderna, och i konsekvens härmed skulle hela skatteinkomsten tillfalla staten. Nu vill regeringen ändra på detta.

Isak har inte utskottet något att invända mot att en sådan ändring sker. Det är inte särskilt ändamålsenligt att en del av kommunalskatterna skall överlämnas till staten. De här s. k. förmånsinkomsterna har kraftigt ökat och ökar betydligt snabbare än andra inkomster. Regeringen anser att inkomstbildningen eller fördelningen av de totala skatteinkomsterna mellan stat och kommun ändå inte skall förändras på grund av detta. Det rör sig här om ett skatteunderlag på ca 20 miljarder kr.

För att få bort krångligheten med att staten tar hand om en del skatter som kan betecknas som kommunala sätter regeringen i gång en karusell som gör den nya villan värre än den gamla. Man flyttar på bidrag – det är i och för sig inte så allvarligt – och i slutfasen kommer man fram till att man måste ha olika grundavdrag för den statliga och den kommunala skatten. Således föreslås att grundavdraget vid den kommunala beskattningen skall höjas från 4 500 kr. till 6 000 kr., medan man för att tillföra staten mera pengar helt måste slopa det statliga grundavdraget.

Rent teoretiskt går det givetvis att ha olika grundavdrag vid statlig resp. kommunal taxering, men det blir onekligen åtskilligt krångligare, vilket också anförts av dem som yttrat sig i frågan. Om man därtill lägger den smått enorma krånglighet som uppstår vid beräkning av skatt, om en marginalskattespärr genomförs, måste slutsatsen bli att regeringens deklarerade vilja att ta bort krångel resulterat i ett väsentligt ökat krångel om regeringens proposition antagits av riksdagen i oförändrat skick.

I detta sammanhang anser jag mig behöva ta upp en annan fråga som gäller krångel och byråkrati och som skatteutskottet blivit inblandat i.

Till utskottet har remitterats ett förslag till, som det så vackert heter, en förenklad deklaraionsblankett. Utskottet har ansett detta förslag så dåligt att det inte utan vidare velat acceptera det, utan skjutit avgörandet till hösten för att närmare undersöka konsekvenserna.

För ett par dagar sedan läste jag i en tidning ett referat av ett tal som statsministern hållit och i vilket han ondgjort sig över skatteutskottets ställningstagande. Statsministern är dåligt underrättad om anledningen till utskottets beslut, för han har enligt referatet sagt att det rör sig om att en formell remiss inte gjorts till riksskatteverket.

I själva verket rör det sig här om betydligt allvarligare ting. Ytterst är det fråga om rättssäkerheten – den här gången för vanliga människor. Vad som föreslås i propositionen är nämligen inte att inkomsttagare skall befrias från att fylla i en deklaraionsblankett, utan betrielsen gäller endast ifyllandet av

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

summorna. Inkomsttagaren skall uppge samtliga inkomstkällor, men om man tillhör en viss kategori inkomsttagare behöver man inte fylla i summorna. Där skall man förlita sig helt på den arbetsgivaruppgift som arbetsgivaren lämnar. För att vinna förenklingen att inte behöva fylla i summorna är man beredd att ta det osäkra rättsläge som kan uppstå för deklaranter, om inkomstuppgiften är felaktig eller har kommit bort. Ibland – och det är inte så ovanligt – sker också rättelser av tidigare lämnade uppgifter.

Utskottet anser att detta rättsläge måste klaras upp, innan man är beredd att genomföra det förslag som regeringen har kommit med. Regeringen har väl inte tänkt sig att en skattskyldig skall dömas till ansvar för ett fel, som en annan uppgiftslämnare har gjort. Personligen skulle jag vilja tillägga att den här rättssäkerhetsfrågan är betydligt mer angelägen än den rättssäkerhetsfråga för dem som leker i lagens utkanter som hittills fördröjt regeringens ställningstagande till en allmän skatteflyktsparagraf.

Innan regeringen har givit sig på en sådan tvivelaktig åtgärd som den jag här relaterat, borde man ha låtit högsta skattemyndigheten i riket åtminstone få säga sin mening om åtgärden. Nu kommer det ändå att ske genom utskottets försorg.

Till detta skall också sägas att de flesta folkpensionärer redan i dag är helt befriade från att deklarerat. De behöver ingen förenklad deklaraionsblankett. Låt oss med förenade krafter öka detta antal i stället för att införa blanketter med kryssmarkeringar.

I den krångelproposition som överlämnats till skatteutskottet finns också delar om alkoholbeskattningen. Detta hör inte hemma i dagens debatt, men låt mig ändå stillsamt fråga om regeringen läser riksdagsbesluten. Mycket kort tid innan regeringen skrev sin proposition i denna del, hade riksdagen med stora majoriteter tagit avstånd från det regeringen sedan föreslog. Respekten för riksdagen är inte särskilt stor.

Som jag förut nämnde finns en serie av motioner som behandlas i utskottsbetänkandet, även om de inte är väckta i samband med propositionen. Det finns dessutom motioner som väckts i samband med propositionen och som behandlar den mera långsiktiga skatteproblematiken.

Regeringens representant, Nils Hörberg, har i en stor motion tagit upp många intressanta skattespörsmål. Han vill ha bort representationsavdraget, och han kommer säkert att få stöd av många utanför sitt eget parti. Utskottet kommer dock att ta upp de frågorna, när ärendet om företagens beskattning om ett par veckor ligger på riksdagens bord. Nils Hörberg ger sig också på flera avdrag, och det är nästan så att man tycker det är synd att folkpartisternas stora intresse för sådana här frågor ser ut att bli starkast när man just skall lämna riksdagen.

Utskottet har, som var och en säkert uppfattat, varit rätt kritiskt mot propositionen. Men låt mig samtidigt i rättvisans namn också säga att det finns någon punkt – eller t. o. m. ett par punkter – där man har kunnat instämma. En utredning om folkpensionärernas beskattning anser utskottet motiverad, och utskottet tycker också att det är bra att man får ett

klarläggande av löntagarnas resp. arbetsgivarnas avdragsrätt för avgifter till resp. organisationer.

Jag vill också bemöta Bo Lundgren, som i sitt första inlägg talade om att vi har fått en mycket stor skatteköjning under 1970-talet. Den skatteköjningen var mest accentuerad under den tid som hans egen partiledare var ekonomiminister. Att sedan gå ut och tala om att det går att sänka skatterna och komma ned till en viss nivå utan att mera ingående ange var man skall spara – hittills har man bara föreslagit småsaker – tycker jag är ganska falskt.

Bo Lundgren sade även att skattepolitikens främsta uppgift är att betala samhällets utgifter. När man då kommer fram till det resultatet att en tredjedel av samhällets utgifter inte betalas utan pengar lånas till dem, måste Bo Lundgren revidera sitt första inlägg. Man betalar i dag inte samhällets utgifter med skatter, utan mycket felas.

När det gäller utlandssvenskarnas beskattning framhöll utskottet att nuvarande förhållanden inte var riktigt bra. Därför gick utskottet med på att tillåta grundavdrag för folkpensionsavgifterna. Det var detta utskottet talade om. Något om framtiden har vi inte sagt. Vidare anser vi att grundavdrag för personliga utgifter skall gälla utgifter i det land där man är mantalskriven.

Holger Bergqvist tog upp en massa saker, där vi på någon punkt kan hålla med honom. Skatter, bidrag och inflation ger i dag effekter som inte är bra. Vi är beredda att hjälpa till för att få bort dessa effekter. Men vi har i dag en folkpartiregering, som inte anser sig mogen att ingripa mot alla dessa effekter. Man gör bara en enda sak, nämligen föreslår skattesänkningar utan att tala om var pengarna till finansieringen skall tas. Vi har ingenting emot att regeringen ingriper mot vad Holger Bergqvist kallar galenskaper i det nuvarande beskattningssystemet. Men Holger Bergqvist glömmar bort att varje skattesänkning också tar bort pengar för samhället. Holger Bergqvist måste tala om var de pengarna skall tas. Skall man fylla hålen med moms, är jag inte säker på att de vanliga inkomsttagarna kommer lindringare undan än med dagens inkomstskatteskala. Det går inte att bara säga att allt är galet. Man måste också föreslå lösningar. Holger Bergqvist har sannerligen inte givit några förslag till lösningar.

Jag vill än en gång upprepa: Socialdemokraterna har föreslagit större skattesänkningar för vanliga inkomsttagare än folkpartiet har gjort. Folkpartiet har föreslagit mycket större skattesänkningar för ovanliga höginkomsttagare än socialdemokraterna har gjort.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till skatteutskottets hemställan i samtliga moment.

BO LUNDGREN (m) kort genmäle:

Herr talman! Låt mig börja med att i likhet med Holger Bergqvist slå fast att någon ändring av den välfärdspolitiska målsättningen inte är aktuell eller kommer i fråga. Vi skall självfallet uppfylla vår skyldighet mot yngre och gamla i det här landet, mot sjuka, arbetslösa, handikappade och andra grupper som har det besvärligt och behöver samhällets stöd.

Men låt mig lika hårt slå fast att det är genom ökningen av våra

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

gemensamma resurser som välfärden kan bibehållas och ökas. Det som varit grunden för det svenska samhällets utveckling under 1900-talet till ett välfärdssamhälle – och som måste vara grunden om vi vill fortsätta på den vägen – är att våra gemensamma resurser ökar. Det innebär självfallet att skattepolitiken och den ekonomiska politiken i stort måste utformas så att ökningen av våra resurser blir så stor som möjligt.

Jag vill erinra om tankeexperimentet att vi hade haft ungefär samma tillväxttakt i Sverige som i OECD-länderna i övrigt. Då hade vi totalt i samhället kunnat disponera någonting i storleksordningen 40 miljarder kronor, varav en stor del hade gått till den offentliga sektorn, av naturliga skäl eftersom vi har ett skatteuttag.

Det är alltså inte fråga om trolleri, Erik Wärnberg, utan det är fråga om att samhällsekonomin inte får betraktas som något statiskt. Den förändras genom en ekonomisk tillväxt som man måste åstadkomma år från år. Det gäller alltså att maximera den ökningen genom en förnuftig skattepolitik och en förnuftig ekonomisk politik.

När det gäller verkningarna på kort sikt av det skatteförslag som vi nu diskuterar menar vi att man bör undvika att, som det heter, finansiera detta genom andra skattehöjningar, därför att då motverkas målsättningen att öka våra samlade resurser. Men vi avvisar inte tanken på att konjunkturutvecklingen kan leda till att det kan bli nödvändigt att dra in köpkraft. Det är i första hand detta det är fråga om, och man får i så fall under hösten ta ställning till förslag i den riktningen.

Vi menar att först och främst bör det ges möjlighet till ett ökat enskilt sparande, som är ett alternativ till skattehöjningar. Vi menar att enskilt sparande är det bästa, men vi avvisar inte tanken att man i visst läge kan tvingas till skattehöjningar eller avgiftshöjningar. Målsättningen är dock att sådana skall undvikas.

På lång sikt är det intressant att se vad som händer om man exempelvis höjer mervärdesskatten eller folkpensionsavgiften, vilket har diskuterats. Vad får det för konsekvenser för tillväxttakten och för samhället i stort?

Vi kan också visa på förslag till besparingar. Marginalskattesänkingsförslaget kostar drygt 2,5 miljarder kronor, och vi har från moderat håll hittills redovisat besparingsförslag på ungefär 2 miljarder kronor.

Erik Wärnberg ställde en del andra frågor till mig som jag ber att få återkomma till, då jag antagligen får tillfälle till en andra replik.

HOLGER BERGQVIST (fp) kort genmäle:

Herr talman! Erik Wärnberg är en rättskaffens man, och det måste vara besvärande för honom att pliktskyldigast använda formuleringar som bondflågeri och västgötaklimax när det gäller de två frågorna om finansieringen av och profilen på förslaget om marginalskattesänkning.

Först finansieringen. Erik Wärnberg måste ju i all rimlighets namn hålla med om att folkpartiet har klart uttalat att en totalfinansiering av den föreslagna skatteomläggningen är nödvändig i nuvarande läge. Dessutom uttalas det klart i det utskottsbetänkande som Erik Wärnberg står för att

departementschefen framhåller att de föreslagna reformerna måste finansieras genom skattehöjningar på andra områden.

Jag beklagar att Erik Wärnberg t. o. m. upprepade sitt omdöme om förslaget. Jag vill inte kalla detta bondfångeri, men jag vill alltså understryka att vi klart har uttalat att reformen skall finansieras. Däremot har vi sagt – och det vill jag bli trodd på – av respekt för vad som kan finnas i det socialdemokratiska förslaget om en produktionsfaktorsskatt, att man bör avvakta den tekniska snabbutredning som just nu pågår och som skall vara klar i god tid för ett slutligt beslut i finansieringsfrågan.

Sedan till frågan om skatteförslagets profil. Erik Wärnberg upprepade att regeringens förslag inte skulle ha sin tyngdpunkt i de breda inkomstskikten. Han sade att det är först under 70 000 kr. som vi kan tala om de breda inkomstskikten. Ja, därför ligger tyngdpunkten i regeringens förslag med 5 procentenheters skattesänkning just mellan 57 000 och 74 000 kr.

För att påminna om vad folkpartiet gjort tidigare tillsammans med moderaterna och centerpartiet vill jag nämna att det finns i regeringens proposition en beskrivning som visar att de åtgärder som vidtagits efter 1976 års val helt är koncentrerade till skiktet under 75 000, om man talar om skattesänkningar. Ovanför det beloppet handlar det om ökning i marginalskatten. Detta är sanningen.

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Det var intressant att höra att herr Lundgren inte vill ändra utgiftspolitik i stort. Han anser att vi skall ha kvar den sociala inriktningen. Han menar förmodligen att det också bör ske en ökning av försvarskostnaderna.

Om man tar alltihop detta tillsammans, så kan jag tänka mig att herr Lundgren kommer fram till en mycket mycket obetydlig sänkning av statens utgiftsnivå. Bo Lundgren säger då att det behöver man inte alls tänka på att finansiera, utan det kan nog finansiera sig självt. Och det är här jag menar att trollerieffekten kommer in, eftersom man nu under två tre år har haft en chans att försöka bevisa att detta håller streck, och det har det inte gjort. Man har alltså hela tiden fått det sämre och sämre, trots att man kanske försökt att använda något av denna trolleriteknik.

Om jag fattade Bo Lundgren rätt, så menar han att av någon för mig okänd anledning skall man få in en massa pengar. Annars går han ifrån vad han sade tidigare, att skattepolitikens förnämsta uppgift var att finansiera de offentliga utgifterna. Det sade han i sitt första inlägg, och det ansluter jag mig till.

Nej, herr Bergqvist, det är nog fråga om något slags västgötaklimax. Om man har hört talas om och sett den propaganda som pågått under några år för hur detta nya fina skattesystem skulle lösa alla problem som fanns, och sedan får se det ynkliga lilla som blir kvar av det, så är det något av en västgötaklimax.

Och jag kallar det fortfarande bondfångeri när man säger att man absolut vill sänka skatterna si och så mycket för vissa arbetstagare och att man är ensam om att hålla på marginalsattesänkningar rätt långt uppe – eller där det

är realistiskt – men samtidigt säger att man skall totalfinansiera det utan att ange hur det skall gå till. Man talar inte om vem som skall betala denna totalfinansiering. Det gör man inte i förväg, utan man ger karameller först och spar piskan till långt efteråt när man själv inte behöver lida av detta. Det är vad jag skulle vilja kalla bondfångeri.

När det sedan gäller frågan om socialdemokraternas förslag gynnar de stora breda grupperna mera, så måste herr Bergqvist se, om man tar in den totala bilden, att socialdemokraternas förslag ger större skattesänkningar för inkomsttagare med 57 000–70 000 kr. än regeringens förslag, som herr Bergqvist nu rekommenderar. Det betyder enligt mitt sätt att se att socialdemokraterna slår vakt om större skattesänkningar för de riktigt breda grupperna, medan folkpartiet börjar i de breda grupperna men går mycket längre upp.

BO LUNDGREN (m) kort genmäle:

Herr talman! Marginalskatterna måste självfallet i första hand sänkas i de delar av inkomstskikten där de heltidsarbetande finns, där de stora problemen finns och där man har de högsta marginalskatterna. Det innebär alltså att den profil som nu finns inte kan förändras utan att man minskar förslagens effekt när det gäller att sänka marginalskatterna, dvs. den sänkning av procentenheter som det gäller i detta sammanhang.

Vad beträffar det av socialdemokraterna omhuldade diskussionsinlägget, att under Gösta Bohmans tid som ekonomiminister höjdes skatterna rätt kraftigt, så kan jag först och främst konstatera att skattetryckets ökning föranleddes dels av kommunernas expansion och av kommunala skattehöjningar, dels av de ekonomisk-politiska åtgärder man tvingades vidta på grund av den situation den borgerliga trepartiregeringen stod inför när den övertog regeringsansvaret efter ett antal år med misslyckad socialdemokratisk ekonomisk politik.

Sedan är det så att samhällets utgifter inte till en tredjedel betalas av intäkter, utan det gäller *statens* utgifter, och jag förutsätter att det också var vad Erik Wärnberg menade. Statens utgifter är inte finansierade – vi har ett stort budgetunderskott, som alla känner till. Det totala sparandeunderskottet i samhället måste minskas på sikt, men det måste ske med en förbättrad ekonomisk situation, genom att vi exempelvis kan dra in på de industripolitiska och sysselsättningspolitiska satsningar som i dag är nödvändiga på grund av det besvärliga ekonomiska läget. Det gäller att skapa ett sådant klimat att näringslivet fungerar utan stöd i detta avseende. Det är den viktigaste punkten.

När det gäller utgiftspolitiken i stort är det klart att det för Erik Wärnberg kanske är en obetydlig minskning av de statliga utgifterna som vi har föreslagit, dvs. ungefär 2 miljarder kronor hittills under vårriksdagen. Men om man betecknar den minskningen som obetydlig, så måste man jämföra den med den marginalskattesänkning som omfattar 2,6–2,7 miljarder, vilket i så fall innebär en ganska obetydlig kostnad. De här två posterna tar alltså ut varandra. Vi moderater har således på kort sikt anvisat besparingar på hittills

ungefär 2 miljarder att ställas i paritet med de marginalskattesänkingskostnader – om man nu skall se detta som en kostnad – som man kan räkna fram. Sedan får vi naturligtvis acceptera att andra partier inte velat gå med på våra förslag. Men vi har täckning för dem. Vi tvingas kanske under hösten, för att begränsa en alltför snabb konsumtionsökning, föreslå köpkraftshämmande åtgärder. Vi menar att sådana i första hand skall ske genom ett ökat sparande, inte genom skattechöjningar.

Men beträffande åtgärderna på lång sikt är vi helt överens. De nödvändiga offentliga utgifter samhället måste påtaga sig skall betalas genom skatteinkomster. Men detta skall ske genom att vi ökar skatteunderlaget. Det är där vi skiljer oss åt. Vi vill driva en skattepolitik som ökar vårt skatteunderlag, inte öka skattesatserna, vilket är till förfång för samhällsekonomin i stort.

HOLGER BERGQVIST (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag är uppriktigt ledsen för att Erik Wärnberg upprepar vad jag något tillspetsat skulle vilja kalla förvrängningar av faktiska förhållanden. Dessa frågor är nämligen av så utomordentligt stor vikt att det är angeläget att vi kan mötas över flera partigränser och komma till rätta med de missförhållanden som började låt oss säga någon gång i början av 1970-talet, var uppenbara i mitten av 1970-talet och i dag har medfört att vi är inne i en akut krissituation.

Vi har – jag vill upprepa det – klart redovisat viljan att totalfinansiera den föreslagna skatteomläggningen. Jag har redan redovisat var vi kan utläsa detta. Men jag är förvånad över socialdemokraterna med hänsyn till att de ju själva i sin motion har lagt fram ett förslag om marginalskattelättnader med avsikt att närmare utforma finansieringssättet först till hösten. Jag vill i det sammanhanget hänvisa bl. a. till den snabbutredning om bruttoskatter som jag talade om.

Jag vill alltså bestämt opponera mig mot att det när det gäller utformningen av våra förslag skulle vara fråga om något bondfångeri. Vi har dessutom, då vi förstod att vår välvilja i detta avseende blev misshanterad i debatten, med början i finansutskottet klart deklarerat vår vilja att omedelbart ta itu med diskussionen om den närmare utformningen av finansieringen. Men, som jag sade i mitt inledningsanförande, då hade den stora oredan tydligen redan inträffat, och någon möjlighet till diskussion förelåg inte.

När det gäller frågan om marginalskattesänkningarna vill jag upprepa att folkpartiets förslag har en tyngdpunkt just i de breda inkomstskikten, alltså inkomster mellan 57 000 och 74 000 kr. När jag talar om breda inkomstskikt avser jag naturligtvis heltidsarbetande, och jag utgår ifrån att Erik Wärnberg också gör det. Jag är tacksam för ett klarläggande på den punkten, för om det inte är så förstår jag ingenting av vad Erik Wärnberg härvidlag talar om.

Låt mig också återkomma till det jag antydde i mitt förra genmäle. Under tiden från 1976 års val, då trepartiregeringen tillkom, och fram till tiden för det förslag som folkpartiregeringen nu har lagt fram för 1980 handlar det om sänkningar av marginalskatteprocenten avseende den statliga skatteskalen på 7, 8 eller 9 procentenheter för de lägsta inkomstskikten upp t. o. m. en

inkomst på omkring 75 000 kr. Därefter är det fråga om höjningar. Jag kan inte förstå att Erik Wärnberg envisas med att kalla detta för västgötaklimax. Jag skulle då vilja beteckna Erik Wärnbergs inlägg som, något originellt, bondfångeri med västgötaklimax.

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Lundgren medger att jag har rätt i att de stora skattehöjningarna har skett under den tid då hans partiledare var ekonomiminister. De har accentuerats under den tiden. Nu menar herr Lundgren att herr Bohman inte rör för detta, utan att kommunerna var boven i dramat. Men även kommunerna tillhör den offentliga sektorn, och det är kommunerna som sedan åtskilliga år tillbaka har bidragit till att höja skatterna. Tidigare försökte man aldrig att dela upp det mellan staten och kommunerna som man nu gör. Det har alltså hela tiden varit kommunerna som höjt den direkta skatten mest, medan staten har höjt den minst.

Att säga att de borgerliga 1976 fick överta något slags konkursbo eller att det var så uruselt ställt att man var tvungen att höja skatterna för att rätta till det hela är väl ändå något av en efterkonstruktion.

Jag har roat mig med att se efter hur det förhöll sig under jämviktsriksdagens dagar, då vi hade lotteridragningar. Det visade sig att det inte var socialdemokraterna som vid dessa lotteridragningar ville försämra statens inkomster, utan hela tiden fick den socialdemokratiska regeringen försöka hålla igen för att statens finanser inte skulle försämrans än mer. Socialdemokraterna var alltså inte heller då boven i dramat utan helt andra partier.

Det är klart att även vi är beredda att sänka marginals skatterna. Framför allt är vi beredda att sänka dem på det sättet att en del av avdragen minskas, så att det blir pengar över att sänka marginals skatterna. Då kan det bli ungefär lika för alla. I dag är det så oerhört många underskottsavdrag att marginals skatterna egentligen är ointressanta för riktigt höga inkomsttagare, som sätter dem ur spel. Kan vi få hjälp med att klara av den saken, är vi mycket intresserade av att sänka marginals skatterna, och det även långt upp. Att vi är beredda att sänka dem i normala inkomstlägen bevisas av alla de förslag som vi har lagt fram. Här måste i alla fall herr Bergqvist erkänna, att lägger han ihop alla de förslag som inverkar på den totala skatten för vanliga inkomsttagare, ger det socialdemokratiska förslaget ända upp till 70 000 kr. större skattesänkningar.

Sedan är det när vi talar om landets finanser inte så mycket fråga om marginals skatterna utan om det totala skattetrycket. Vi är alltså beredda att sänka marginals skatterna, men på något annat sätt måste vi betala samhällets utgifter. Det vill herr Bergqvist också göra, men herr Bergqvist vill inte tala om hur. Vi håller i dag på att bråka om ord, men låt oss strunta i vad som är bondfångeri eller inte!

Slutligen vill jag i klarhetens intresse säga att även jag hela tiden har talat om heltidsanställda människor.

Talmannen anmälde att Bo Lundgren och Holger Bergqvist anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

INGEGERD TROEDSSON (m):

Herr talman! Får jag först bara påminna Erik Wärnberg om att den mycket kraftiga ökningen av arbetsgivaravgifterna under de sista åren som Olof Palme satt i kanslihuset bidrog till den svåra ekonomiska kris som vi haft så svårt att ta oss ur. Under Olof Palmes tre sista år i regeringen nära nog fördubblades bl. a. arbetsgivaravgifterna. – Nog om detta!

Herr talman! Jag skall i mitt inlägg ta upp några frågor som rör barnfamiljernas och pensionärernas beskattning samt de rester av sambeskattningen som fortfarande finns kvar. Det är frågor som många gånger har berörts här i kammaren utan att därför vara mindre aktuella i dag – dess värre! Vår bestämda ambition är att få en tillfredsställande lösning av dessa frågor, så att de skall slippa bli evergreens här i kammaren och hänga med år efter år.

Vi har från vårt håll under många år och i olika sammanhang påvisat de hårda marginaleffekter vid en inkomstökning som drabbar många barnfamiljer med låga eller vanliga inkomster. Marginaleffekter på 80–100 % – och t. o. m. mer än så – på grund av höjda skatter och bortfallande bostadsbidrag är i dag inte ovanliga. Tvärtom. Det är samtidigt djupt oroande att de breder ut sig i allt vidare inkomstskikt och gör det allt svårare för många barnfamiljer att av egen kraft behålla eller förbättra sin standard. Det är djupt allvarligt ur både samhällets och den enskildes synpunkt. I familjer med vanliga inkomster eller flera barn har på samma sätt behållningen när hemarbetande make går ut i förvärvslivet blivit allt mindre – vi har fått in en sambeskattnings bakvägen, en sambeskattnings som slår hårdast just på barnfamiljer med vanliga inkomster eller många barn. Tar man dessutom med i bilden möjligheterna att erhålla socialbidrag och att begära "existensminimum" – avdrag för nedsatt skatteförmåga – är det krasst ekonomiskt tämligen likgiltigt för t. ex. en fyrabarnsfamilj om inkomsten är 0 eller 110 000 kr. eller något där emellan.

Det är glädjande att man nu inom nära nog alla partier börjar inse att detta är orimligt. På grund av riksdagsmotioner skall en utredning inom socialdepartementet och en annan inom bostadsdepartementet se över bostadsbidragen och främst barnfamiljernas problem. Men ingen av dessa utredningar har att ta upp skattesystemets roll. Det är ganska självklart att ett skattesystem som bara tar hänsyn till hur många som tjänar ihop inkomsten – och inte på något sätt till hur många som skall leva på den – ställer till problem. Det har medfört behov av ständigt ökade bidrag, som i sin tur inte bara ökar behovet av ytterligare skatter utan också, i den mån bidragen är behovsprövade, ytterligare ökar marginaleffekterna. Holger Bergqvist gav exempel på en lång rad absurditeter på det här området, och han efterlyste bl. a. ett tak. Det är ett önskemål som vi utomordentligt gärna vill ställa oss bakom. Jag vill bara erinra Holger Bergqvist om att vi begärde att bostadsbidragen för nästa år skulle utformas på ett sådant sätt att vi

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

åtminstone fick ett tak vid 100 %. Inte ens det visade sig vara möjligt att få majoritet för. Jag vågar därför påstå att det inte kommer att vara möjligt att åstadkomma ett tak på en tillräckligt låg nivå för barnfamiljerna, om man inte samtidigt tar med skattesystemet i bilden. Vi anser därför att det är utomordentligt angeläget att utreda möjligheterna att inom ramen för skatte- och bidragssystemet minska rundgången genom en bättre anpassning av beskattningen till barnfamiljernas faktiska försörjningsbörd.

I många barnfamiljer förvärvsarbetar båda föräldrarna. De gör det därför att de av olika skäl önskar göra det – det kan vara psykiska eller fysiska orsaker eller det kan vara rent ekonomiska motiv. Det senare gäller naturligtvis inte minst många ensamföräldrar som än så länge alltför sällan har något verkligt val. Men en förutsättning för att detta skall löna sig är vanligen att barnen får plats i den starkt subventionerade kommunala barn tillsynen. Många föräldrar får emellertid inte plats för sina barn där, eller också kan de av olika skäl inte utnyttja denna tillsyn. Dessa familjer måste dock på egen bekostnad skaffa fram en ersättare. Det kan bli nog så svårt och nog så dyrbart, eftersom förvärvsavdraget i dag liksom under 1960-talet är begränsat till 2 000 kr. per år. Vad som blir kvar av lönen efter skatt och bortfallna bostadsbidrag räcker utomordentligt sällan till för att betala en ersättare – i eller utanför hemmet – skälig lön och sociala förmåner.

Vad gör då dessa familjer? I mycket stor utsträckning tvingas de anlita svart arbetskraft. En tjänsteman vid statistiska centralbyrån har beräknat att varje dag tvingas föräldrar till ungefär 150 000 barn att på det här viset begå ekonomiskt brott för att kunna förvärvsarbota. Det här är naturligtvis en fullständigt orimlig situation – orimlig för barnfamiljerna, orimlig för barnvårdarna, som går miste om social trygghet och sociala förmåner, och orimlig för skattemoralen.

Det är hög tid att erkänna att omvårdnad av små barn är ett viktigt och nödvändigt arbete var värden än sker och vem som än står för den. Det innebär bl. a. att sådana styrkta barn tillsynskostnader som är direkt nödvändiga för att föräldrarna skall kunna förvärvsarbota måste betraktas som utgifter för inkomsternas förvärvande och därmed bli avdragsgilla. Naturligtvis måste man sätta ett tak på en sådan avdragsrätt, men det måste sättas med hänsyn till barnens vårdbehov, dvs. ålder och antal, inte med hänsyn till föräldrarnas inkomster. Ett så utformat förvärvsavdrag skulle innebära stora fördelar för barnen, för föräldrarna och för samhället, och det skulle också innebära ett effektivt sätt att få en bättre skattekontroll inom hela detta verksamhetsområde.

Låt mig så, herr talman, gå över till pensionärerna. Marginaleffekterna för pensionärerna är i dag något lägre än de var för ett par år sedan, framför allt på grund av trepartiregeringens förslag om att pensionärer skall ha rätt till s. k. statskommunalt bostadstillägg, om det är fördelaktigare än det vanliga bostadstillägget för pensionärer. Men alltså är marginaleffekterna för en pensionär orimligt höga, hela 76–80 % vid sidoinkomster på mellan 7 000 och 20 000 kr. för en ensamstående pensionär.

Nu har regeringen aviserat en kommitté för att se över de problem som är

förknippade med de nuvarande reglerna för folkpensionärernas beskattning, och vi tycker att det är bra att en sådan översyn kommer till stånd. Men vid den översynen bör enligt vår mening också en skatterabatt för pensionärer utredas. Skatterabatten skulle motsvara skatten på de grundläggande pensionsförmånerna. I nuvarande ekonomiska läge måste naturligtvis en viss avtrappning av rabatten ske då inkomsten är större än folkpension och pensionstillskott. Men det är, som vi ser det, utomordentligt angeläget att skatte- och bidragssystemen inte motverkar angelägna arbetsinsatser från pensionärerna – angelägna ur såväl pensionärens som samhällets synpunkt.

Fr. o. m. 1976 beskattas folkpensionärer individuellt. Däremot provas det extra avdrag som krävs för att folkpensionen skall vara skattefri, om den är enda inkomsten, fortfarande inte bara mot den enskildes egen förmögenhet utan också mot makens. Detta leder till en dubbel avtrappning av de extra avdragen för många folkpensionärer. Två ensamstående folkpensionärer, som bor tillsammans, kan ha 75 000 kr. var i förmögenhet utan att få någon som helst minskning av det extra avdraget, men är de i stället gifta med varandra, medför denna sambeskattnings att de går miste om extra avdrag ända upp till 17 000 kr., och det är naturligtvis en helt orimlig situation, i synnerhet som pensionerade makar dessutom får lägre folkpension än om de varit ensamstående.

Vi har därför krävt att det extra avdraget skall utgå från en förmögenhetsberäkning som innebär, att vardera maken har hälften av de gemensamma tillgångarna. Det skulle innebära ökad rättvisa i förhållande till ensamstående pensionärer, och det skulle inte heller innebära någon risk för förmögenhetsöverföring för att minska skattebelastningen.

Genom 1970 års skattereform infördes i princip särbeskattning för förvärvsinkomster, men sambeskattnings behölls dels för s. k. B-inkomster, dvs. inkomster av kapital, dels vid förmögenhetsbeskattningen, och den skatteberäkningen sker inte efter någon gynnsammare skatteskala. Detta har kommit att kraftigt missgynna många sambeskattade och måste i många fall ses som ett markant undantag från kravet att beskattningen skall vara neutral till samlevnadsformen.

Vi har i många år krävt en utredning av möjligheterna att åstadkomma en individuell beskattning av makars och jämställdas förmögenhet. Nu uttalar departementschefen att man närmare bör undersöka möjligheterna att ge de civilrättsliga reglerna en sådan form att en övergång till en helt individuell beskattning underlättas. Enligt vår mening är detta uttalande inte till fyllest när det gäller att snabbt skapa en rättvisare förmögenhetsbeskattning. Såvitt oss är bekant kommer inte heller familjelagssakunniga, som ju just sysslar med de civilrättsliga frågorna, att lägga fram något förslag i den riktningen. I avvaktan på en mer individuell förmögenhetsbeskattning har vi därför i motionen 306 anvisat olika sätt att åstadkomma en rättvisare beskattning av makars tillgångar. Det är uppenbarligen inte redskapen som saknas när det gäller att snabbt åstadkomma ökad rättvisa och likformighet i förmögenhetsbeskattningen.

Nu är det inte bara makar som sambeskattas vid förmögenhetsbeskattningen. Också barns, styvbarns och t. o. m. fosterbarns förmögenheter skall sammanläggas med föräldrarnas. Detta sker även om det i fråga om fosterbarn gäller förhållandevis tillfälliga placeringar. Skattekonsekvenserna av dessa regler kan i många fall bli så drastiska att annars önskvärda och lämpliga fosterhemsplaceringar helt enkelt inte kommer till stånd. Det är enligt vår mening helt klart att sambeskattningen i dessa fall kan medföra sådana olägenheter att det är angeläget med en omedelbar lagstiftning som eliminerar den.

Också när det gäller inkomst av kapital måste strävan vara att åstadkomma en så långt möjligt individuell beskattning. Men i avvaktan på en sådan kan man gå längre i individualiserande syfte än vad som nu gäller. Särbeskattning sker i dag bara i de fall då makarnas B-inkomster tillsammans understiger 2 000 kr. Överstiger de 2 000 kr. sambeskattas de däremot i sin helhet, dvs. de beskattas på toppen av högsta makeinkomsten.

Detta leder ofta till direkt orimliga Pomperipossaeffekter, vilket vi under en lång följd av år har påpekat. Låt mig som exempel ta en familj där mannen har vanlig industriarbetarlön och hustrun har ett deltidsarbete som ger 20 000 kr. Har hon dessutom en B-inkomst på knappt 2 000 kr., skall den särbeskattas. Men ökar B-inkomsten med 100 kr., så ökar skatten med 550 kr. därför att B-inkomsten då skall sambeskattas från första kronan. Det är naturligt att de allt fler makar som drabbas av dessa tröskeleffekter finner förhållandena minst sagt märkliga. Vi beklagar därför att varken regeringen eller övriga riksdagspartier är beredda att göra något åt dessa missförhållanden, som verkligen inte är ägnade att öka förtroendet för skattereglerna. Vi yrkar att den nuvarande frigränsen på 2 000 kr. skall höjas till 5 000 kr. och ersättas med ett fribelopp. Detta skulle innebära att B-inkomst till den del den understiger 5 000 kr. alltid skall undantas från sambeskattning.

Låt mig helt kort, herr talman, också beröra det fall då en person har sin utkomst av att sköta en fastighet som han äger. I dag skall inkomst av s. k. annan fastighet alltid betraktas som B-inkomst. Detta får många egendomliga och allvarliga följder. Intäkten skall sambeskattas genom att skatteberäkningen sker ovanpå högsta makeinkomsten. Ägaren-fastighetsskötaren har inte någon som helst möjlighet till ATP eller sjukpenning på sitt arbete med fastigheten. Han har inte heller möjlighet till avdragsrätt för premie för frivillig pensionsförsäkring. Enligt vår uppfattning bör man överväga att vidga A-inkomstbegreppet till att omfatta också inkomst av annan fastighet till den del den härrör från eget arbete. I avvaktan på en sådan lösning bör riksskatteverket få medge dispens för rätt till avdrag för pensionsförsäkringspremie på den del av inkomsten av annan fastighet som kan hänföras till arbetsinkomsten.

Slutligen, herr talman, skall jag helt kort ta upp avdragsrätten för gåvor.

I propositionen 160 föreslås en viss avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för gåvor, men begränsad till bl. a. internationell biståndsverksamhet. Förslaget saknar i allt väsentligt anknytning till det system för avdragsrätt för

gåvor till ideella organisationer som tidigare har begärts. Vi delar därför utskottets uppfattning att förslaget bör avslås. Det bör emellertid enligt vår mening uppdras åt regeringen att utarbeta ett nytt förslag till avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen i de motsvarande delar.

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag tänker bara bemöta det första av det som fru Troedsson sade, nämligen att det inte bara är kommunerna som har ökat sina skatter och avgifter, utan att arbetsgivaravgifterna har bidragit till det totala skattetryckets ökning.

Det är riktigt att arbetsgivaravgifterna har bidragit till ökningen, men vi skall ha klart för oss att samtidigt som arbetsgivaravgifterna införts har en del del skattelättnader genomförts på de direkta skatternas område, och en del av skatterna och avgifterna har flyttats över från enskilda människor till företagen och till produktionen. Detta gäller exempelvis folkpensionsavgiften, som man slopade helt för enskilda människor, och sjukförsäkringsavgiften, som enskilda människor tidigare har betalat. Man har alltså konsekvent under en följd av år flyttat över sådana kostnader från den enskilde till företagen, där de har blivit bikostnader för arbetet. Detta har också bidragit till att arbetsgivaravgifterna har ökat, men samtidigt har det *totala* skattetrycket inte ökat, utan det har *minskat* för den enskilde.

INGEGERD TROEDSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Får jag också beröra frågan om arbetsgivaravgifterna.

Det är väl inget tvivel om att man, när man har beräknat inkomsterna av arbetsgivaravgifterna, helt har bortsett från alla de negativa konsekvenser som arbetsgivaravgifterna har fört med sig.

En OECD-rapport som avser just de här frågorna har visat att de höjda arbetsgivaravgifterna inte har avräknats från lönerna, utan att de i stor utsträckning har lagts på produktionskostnaderna. Det har inneburit att vi under en följd av år har haft utomordentligt svårt att klara konkurrensen med omvärlden. Under den socialdemokratiska regeringens två senaste år förlorade vi på det viset drygt en sjättedel av hela vår exportmarknad. Jag vågar påstå att det var just höjningen av arbetsgivaravgifterna som var en av huvudorsakerna till detta.

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Vem som har betalat arbetsgivaravgifterna i sista hand är fortfarande, enligt mitt sätt att se, en öppen fråga. Man har fått den OECD-rapport som fru Troedsson talar om, och i Sverige har Industriförbundet kommit med rakt motsatta uppgifter efter sina undersökningar, som gjordes för företagsskatteberedningens räkning.

Sedan är det fortfarande så, att arbetsbikostnaderna i Sverige är lägre än i de flesta av våra konkurrentländer.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

ALVAR ANDERSSON (c):

Herr talman! När propositionen 160 hade lagts på riksdagens bord väckte centerpartiet en partimotion, i vilken vi i första hand föreslog att beslutet om statsskatten skulle anstå till hösten. Vi har nämligen den bestämda uppfattningen att om man föreslår en sänkning av marginalskatterna skall man samtidigt direkt redovisa för riksdagen med vilka andra skatter detta skall betalas. Det räcker inte att förklara att man avser att i ett senare skede lägga fram förslag till full täckning av det inkomstbortfall som marginalskattesänkningen skulle medföra; man bör tala om hur detta skall finansieras så att vi kan väga marginalskattesänkningarna mot de indirekta skattehöjningar som måste komma i stället.

Vi framhöll vidare att man inte borde införa ett marginalskattetak som gynnar enbart de högre inkomsttagarna. Man måste försöka eliminera eller i varje fall begränsa marginaleffekterna av skatter och bidrag i de lägen där effekterna blir dubbelydiga och kan få marginaleffekter som i själva verket är större än vad skatteeffekterna i de högre inkomstlägena blir.

Om riksdagen inte ville uppskjuta behandlingen av skatteskalen, föreslog vi en alternativ skatteskala som i viss mån innebär lägre marginalskattesänkningar, särskilt i de högre inkomstskikten, än vad regeringens förslag innebär – ungefär två tredjedelar av marginalskattesänkningarna enligt regeringens skatteskala. Mellanskillnaden skulle enligt vårt förslag användas till att täcka kostnaderna för första etappen vid införandet av vårdnadsbidrag.

I sitt yttrande förordar finansutskottets majoritet våra förslag i alternativ 1, alltså att vi skall vänta med behandlingen av skatteskalen och finansieringsfrågan till hösten. Formellt har det utformats så att finansutskottet avstyrker regeringens förslag och förutsätter att en ny proposition läggs fram till hösten. Den får då behandlas av den nya riksdagen. Det skulle ha blivit alltför trassligt med enbart bordläggning, eftersom man inte heller var överens om skatteskalans utseende.

När 1972 års skatteutredning lade fram sitt förslag var de borgerliga representanterna i utredningen överens om marginalskattesänkningar i tre etapper, men vi var lika överens om att indirekta skattehöjningar då erfordrades för att kompensera inkomstbortfallet för staten. Om detta var bl. a. Holger Bergqvist, Bo Lundgren och jag överens.

Folkpartiet har nu kommit dithän att man vill ta det som verkar trevligt för skattebetalarna – sänkt marginalskatt – före valet. Man har visserligen deklarerat att man avser att finansiera sänkningen men inte hur. Och det beslutet skall anstå till hösten, när valet är över. Moderaterna har nu förklarat att man över huvud taget inte vill finansiera en marginalskattesänkning med andra skatter utan att sänkningen skall vara självfinansierande – i varje fall i ett längre perspektiv.

Om man gör upp en budget, antingen det är en kommunal eller statlig, bör man röra sig med realiteter. Jag tror att vi, särskilt på den statliga sidan, under de gångna åren tyvärr har baserat åtskilliga beslut – beslut som i framtiden kräver mycket stora inkomstillskott – på prognoser som har varit alltför optimistiska. Man kan inte gärna fortsätta på den bogen och säga: Nu

genomför vi skattesänkningar som vi inte klart beslutar hur de skall finansieras. Med den statliga budget som vi har – som egentligen är helt skrämmande med ständigt ökad upplåning – får vi rimligen inte, i varje fall inte direkt, låna även till skattesänkningar.

Jag skall gärna erkänna att det i den avvikande mening, som folkpartisterna anförde till finansutskottets yttrande till skatteutskottet, fanns tongångar som antydde att man kunde diskutera en finansiering nu. I den avvikande mening som moderaterna har anført till finansutskottets yttrande gavs det däremot inte på minsta sätt någon antydning om att man ville vara med och finansiera sänkningen. Vi gjorde vissa försök i skatteutskottet att med de borgerliga komma fram till en gemensam ståndpunkt, så att vi nu i vår kunde ha fattat ett marginalskattebeslut med en skatteskala som hade legat ganska nära den skala som vi centerpartister hade som alternativ i vår motion – men vi var givetvis beredda att diskutera vissa mindre justeringar. Det hade varit bra om vi hade fått en majoritet för ett sådant beslut – lagt fram förslag till en skatteskala och direkta förslag till hur vi skulle finansiera sänkningen. Jag tror att det hade funnits förutsättningar för centerpartiet och folkpartiet att komma till ett resultat, men eftersom moderaterna sade direkt nej till att lägga fram ett förslag där skattesänkningarna beslutade nu i vår också skulle direktfinansieras på ett sätt som gav samma summa på intäktssidan, fanns det inga förutsättningar för att i utskottet få en majoritet för ett sådant ställningstagande, och därmed förföll det hela. Vi hade ju för vår del då vunnit huvudsyftet med vår motion: att uppskjuta hela behandlingen till hösten. Det betyder inte att vi går emot marginalskattesänkningar, men vi har slagit fast att beslut om skattesänkningar skall fattas samtidigt som beslut fattas om vilka andra inkomster som skall betala det hela. Nästa ärende som vi i dag har att behandla gäller kommunalekonomiska beslut, och där klaffar det betydligt bättre mellan finansiering och utgifter. Vi inom centern har i våra motioner uttalat uppskattning av detta.

Jag trodde faktiskt att vi i dag skulle kunna vara överens om vissa grundläggande principer, när Bo Lundgren inledde debatten och i sin första mening slog fast att skatterna är till för att betala utgifterna. Det är den principen som vi undan för undan har gjort avsteg ifrån i allt större utsträckning under hela 1970-talet, och kulmen har nåtts det senaste året. Det är alldeles uppenbart att man tillfälligtvis kan låna till utgifter. En gammal princip är att man lånar till kapitalutgifter. Till driftsutgifter lånar man emellertid inte gärna annat än i särdeles dåliga konjunkturlägen, då det kan vara motiverat. Att fortsätta att låna i en accelererad takt när konjunkturen verkar vara i stark uppgång måste leda till ytterligt betänkliga konsekvenser.

Jag tror inte att man skall hålla fast vid påståenden om att skattesänkningarna finansierar sig själva. Innan detta idealtillstånd inträder lär vi vara tvungna att försöka inrikta oss på att inte öka budgetunderskottet och upplåningen. Inom några få år befinner vi oss annars, som Erik Wärnberg påpekade här tidigare, i den situationen att den direkta statsskatten i sin helhet går åt till att betala räntan på statsskulden.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Man talar om skatterna som enbart ett marginalskatteproblem, och det är klart att man hela tiden kan redovisa vad man betalar i skatt på den senast intjänade hundralappen och vad man betalar i skatt om man ökar inkomsten. Genom att skatteskalen är indexreglerad har vi inte de effekterna att förändringar i penningvärdet automatiskt ökar skattetrycket. Det är en väldigt väsentlig sak i sammanhanget, som vi inte skall bortse ifrån. Nu förutsätts direkta beslut om skattehöjningar för att det skall bli fråga om skatteskärpning. Det är klart att vi har haft skattehöjningar under en lång följd av år genom den starka kommunalskattehöjningen, som ju gett marginaleffekter i alla inkomstlägen. Men vi bör observera att när det gäller statsskatten har den direkta statsskatten sjunkit. Ser vi på de direkta skatterna finner vi att kommunalskatten numera utgör mer än två tredjedelar av de direkta skatterna. Det är inte så förfärligt länge sedan som statsskatten utgjorde hälften av de direkta skatterna. Att vi behöver sänkningar av den direkta skatten kan vi väl i och för sig vara överens om. Det är heller inte *detta* oenigheten gäller, utan frågan är om vi med andra skatter vill betala det bortfall av intäkter som uppkommer för det allmänna. Vi får inte försämrå finanserna som helhet. Vi kan inte hålla på och låna till allt möjligt, även till skattesänkningar. Det är ett faktum som vi aldrig kommer förbi.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

BO LUNDGREN (m) kort genmäle:

Herr talman! Alvar Andersson sade att problemen med vårt skattesystem inte bara är de höga marginalsatterna. Det är alldeles korrekt. Men det som från samhällssynpunkt är angelägnast är att få ned marginalsatterna till rimlig nivå för att stimulera till arbete och initiativ och sätta stopp för den växande grå marknaden: byte av tjänster, arbete utan kvitto osv.

När det gäller 1972 års skatteutrednings förslag är det korrekt att vi på den borgerliga kanten var helt överens både om de skattesänkningar som skulle genomföras på marginalskatteområdet och om att de skulle finansieras. Jag vill bara notera att detta framför allt berodde på att vi inte kunde diskutera på något annat sätt: de direktiv vi hade utgick ifrån ett helt och hållet oförändrat skattetryck.

Vidare måste man se det här från tid till annan beroende på konjunkturutvecklingen och det samhällsekonomiska läget. Den marginalsattesänkning som vi nu diskuterar och som föreslogs av folkpartiregeringen kostar – om man skall använda det uttrycket – litet drygt 2,5 miljarder kronor. Vi har från moderat håll under vårriksdagen anvisat besparingar på offentliga utgifter på drygt 2 miljarder kronor. Vi har alltså genom de här besparingsförslagen kunnat täcka den eventuella brist som på kort sikt skulle uppkomma i statsinkomsterna.

Sedan har jag också sagt att vi måste acceptera det faktum att andra partier här i riksdagen inte har velat spara. Man kan alltså inte räkna med dessa besparingar, om det skulle komma ett nytt förslag i höst. I det läget får vi med hänsyn till konjunkturutvecklingen och det samhällsekonomiska läget

bedöma vilket behov det kan finnas av att dra in köpkraft. Vi menar att man bör göra detta i första hand genom ett ökat enskilt sparande. Men i motionen och reservationen har vi klart och tydligt sagt att vi inte för all framtid avvisat tanken på konjunkturellt och samhällsekonomisk betingade skattehöjningar, även om vi gärna ser att det i första hand är andra instrument som använts.

På lång sikt måste självfallet sparandeunderskottet i samhället minska. Men det måste i första hand ske genom att våra samlade resurser ökar, genom att vi inte längre behöver göra industripolitiska satsningar och satsningar på sysselsättningsfrämjande åtgärder, vilka är en starkt bidragande orsak till det stora budgetunderskott vi i dag har. Det är alltså nödvändigt att samhällsekonomin fungerar på ett riktigt sätt.

Det är den grundläggande tanken bakom våra förslag på skatteområdet; de syftar alltså till förbättrad samhällsekonomisk balans.

HOLGER BERGQVIST (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag begärde närmast ordet för att replikera Alvar Andersson med anledning av vad han sade i finansieringsfrågan. I mitt anförande förklarade jag att folkpartiregeringens avsikt var att totalfinansiera och att orsaken till att vi ville skjuta den närmare utformningen av finansieringen till hösten hade sin grund i bl. a. den snabbutredning som pågår om bruttoskatter.

Jag behöver emellertid inte närmare kommentera Alvar Anderssons inlägg, eftersom han var generös och snygg i sitt agerande genom att ge ett värdefullt komplement till historieskrivningen när han påminde om att folkpartiet i den situation som vi gemensamt råkat in i hade sagt att finansieringsfrågan omedelbart skulle diskuteras. Jag vill ge Alvar Andersson en eloge för att han nämnde detta, och med honom som trovärdigt vittne kan vi kanske avföra den frågan från dagordningen.

Då jag ändå har ordet vill jag emellertid ta upp en annan fråga som Alvar Andersson berörde, nämligen att det inte bara handlar om att ordna ett marginalskaftetak för höginkomsttagare, som han uttryckte det. Det är alldeles riktigt, Alvar Andersson. I mitt inledningsanförande var jag, inte minst mot bakgrund av de fall ur verkligheten som jag relaterade, angelägen att peka på att det också och i ännu större utsträckning handlar om att sätta ett tak på övriga marginaleffekter. Den frågan är emellertid tekniskt mer komplicerad och måste redas ut närmare, ett arbete som ju pågår.

Alvar Andersson var angelägen om att påminna om allt som måste göras i detta reparationsarbete när det gäller det svenska skattesystemet. Vi har gjort den första operationen i och med införandet av inflationsskyddade skatteskalor, något som Alvar Andersson komplimenterade oss för. Men det gäller att fortsätta med andra åtgärder. Jag tror det är utomordentligt viktigt, Alvar Andersson, att vi tar de olika inslagen i detta reparationsarbete i den ordning som de är tillgängliga för meningsfulla insatser. En meningsfull insats för att minska en del av marginaleffekterna får inte hindras av att andra insatser för att göra det måste anstå i avvaktan på närmare utredning. Vi är, menar jag,

inte oense i sak. Däremot tror jag det är nödvändigt att vi får tillfälle att resonera oss samman bättre när det gäller själva proceduren för att utföra alla de reparationer som måste till i syfte att få en bättre ordning på det svenska skattesystemet.

ALVAR ANDERSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Bo Lundgren skyller nu på Gunnar Strängs direktiv till 1972 års skatteutredning, där han var med och föreslog att en sänkning av marginalskatterna skulle finansieras med helt andra intäkter. De borgerliga ledamöterna i utredningen var eniga i sin ståndpunkt. Nu framför Bo Lundgren en helt annan syn beträffande finansieringen. Han svävar ut i en framtidstro som går ut på att en sänkning av marginalskatterna kommer att innebära dels att svenska folkets arbetsvilja ökar väsentligt, dels att de svenska medborgarna som skattebetalare blir betydligt ärligare än f. n. Också en del andra saker, menar han, kommer att ge ökade intäkter, som åtminstone på sikt möjliggör att vi kommer att kunna betala tillbaka gamla lån, medan vi nu kan uppta nya lån för att finansiera en skattesänkning.

I sitt förra inlägg sade Bo Lundgren att man inte skulle behöva ta ut mer än 50 % marginalskatt i något inkomstskikt. Man frågar sig vem som skall betala en sådan skattesänkning. Det är tydligen bara de högre inkomsttagarna som skall få förmåner. Eller menar Bo Lundgren att de höga inkomsttagarnas skatteförmåga skulle vara så dold att de, bara de fick en sänkt marginalskatt ned till 50 %, skulle bidra till att skatteintäkterna flödade in? Menar han att de då kommer att redovisa sina verkliga inkomster?

BO LUNDGREN (m) kort genmäle:

Herr talman! De direktiv till 1972 års skatteutredning som jag hänvisade till var inte de ursprungliga, som hade givits av förre finansministern Gunnar Sträng, utan de tilläggsdirektiv som utfärdades av budget- och ekonomiministern Ingemar Mundebo under trepartiregeringen, och dessa direktiv fick vi naturligtvis följa.

Alvar Andersson sade att jag svävade ut i en tro på framtiden som gick ut på att samhället skulle få ökade intäkter genom en rimligare skattepolitik. Det är möjligt att jag svävar ut, men jag har verkligen en framtidstro. Genom en rimlig skattepolitik och ekonomisk politik tror jag verkligen att man kan skapa förutsättningar för ett fortsatt välfärdssamhälle. Om man inte tror på att marginalskattesänkningar har positiva effekter i många avseenden, borde man inte föreslå några marginalskattesänkningar alls. Eftersom centern ju är överens med oss inte om storleken men om att marginalskattesänkningar behövs, drar jag den slutsatsen att centern är överens med oss om att de har positiva effekter. Då kanske vi inte behöver diskutera den frågan direkt.

Vi anser inte att några nya lån skall tas för att finansiera denna skattesänkning. Vi har i vårt alternativ redovisat besparingar, som majoriteten tyvärr inte har gått med på. I andra hand får vi studera möjligheterna att göra någonting under hösten, om det skulle behövas när vi kommer dit.

När det gäller diskussionen i den borgerliga gruppen i skatteutskottet måste

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

jag konstatera, att det som har inträffat beträffande denna frågas behandling i riksdagen är att centern i finansutskottet gick samman med socialdemokraterna om ett yttrande, som gav ett ganska klart intryck av att det skulle bli ett uppskov till hösten med diskussionen om skatteskalor och eventuella finansieringar. Samma dag togs frågan upp igen i skatteutskottet. Folkpartiet var då berett att diskutera finansieringen men kom aldrig konkret in på om man skulle höja mervärdeskatten eller folkpensionsavgiften, som väl är de två större alternativ som kan tänkas. Vi var inte bredda att föra den diskussionen, framför allt därför att vi menade att det samhällsekonomiska läget i höst och den bättre bedömning som man då kan göra av vad som kan hända under 1980 måste vara avgörande för om man väljer att höja mervärdeskatten eller folkpensionsavgiften.

Sedan vill jag rätta till en missuppfattning hos Alvar Andersson. Vi har aldrig någonsin sagt att marginals-katten skall vara maximerad till 50 % i alla skikt. Samma påstående förekommer också i centermotionen. Jag har också i det sammanhanget försökt göra ett tillrättläggande. Vi har sagt att för heltidsarbetande inkomsttagare i vanliga inkomstlägen måste målsättningen vara 50 % marginals-katt. På sikt skall det ske en nedjustering av taket till 70 %. Jag vill erinra om att Karin Söder i en debatt i TV i samband med 1976 års valrörelse sade att 50 % marginals-katt för vanliga inkomsttagare är ett mål som även centern kunde stödja. Jag förutsätter att det gäller även i dag.

ALVAR ANDERSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller den 50-procentiga marginals-kattesatsen är det inte några TV-tal jag åberopar, utan det är Bo Lundgrens yttrande i det första inlägget här i dag. Jag antecknade att han direkt ställde frågan: Anser ni inte att hälften av inkomstökningar skall få behållas av inkomsttagaren?

Jag säger att det är tyvärr inte möjligt. 50 % marginals-katt innebär, med 30 kr. i kommunalskatt, att man inte i något läge skulle betala mer än 20 % i statsskatt. Dit tvivlar jag på att vi någonsin kommer.

Men det väsentliga i sammanhanget är att om vi sänker de direkta skatterna – och det är uppenbart att det bör vi göra och det är vi väl i princip överens om – så måste vi skaffa andra intäkter i stället. Hur stora sänkningar det finns möjlighet att genomföra kan vi ha olika uppfattningar om, men uppenbart är väl att vi inte får ytterligare försämra det allmännas finanser.

Vi borde, tror jag, då och då försöka att informera medborgarna litet mer om att skatterna inte är till för att beröva människorna en väsentlig del av deras inkomster utan för att sköta samhällets service på olika områden. Skatterna används ju till omvårdnad av medborgarna, något som har mycket stora positiva effekter.

Jag skall erkänna att Holger Bergqvist inledde sitt anförande på det temat, men det kommer så ofta bort i hanteringen.

Ökningen av det kommunala och statliga skattetrycket under årens lopp har ändå i stor utsträckning baserats på den grunden att vi har byggt ut åtgärderna för samhällets omvårdnad av medborgarna.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Turerna i skatte- och finanspolitiken har den här gången varit fler och större än på länge. Oenigheten bland de borgerliga partierna har framstått klarare än tidigare – den debatt som hittills har förts här i dag ger också belägg för den saken.

Krisen i den kapitalistiska marknadsekonomi, både här hemma och i västvärlden i övrigt, visar att de s. k. självläkande krafterna är oförmögna att klara ut det mest clementära, nämligen frågan om sysselsättning åt människorna. Arbetslösheten är rekordstor trots alla de statliga miljarder som rullat från moderat-, folkparti- och centerministrar till de stora privata företagen, pengar som arbetare och tjänstemän bestått samhället med. Bolagen själva, de som beredvilligt ställt sig till förfogande som mottagare av skattemiljarderna, har inte ställt upp med mer än ett par procent av samhällets skatteintäkter. Men det är i och för sig inte deras fel. Felet ligger i en dåligt utformad lagstiftning, och det felet går tillbaka till både socialdemokraternas och borgarnas politik gentemot företagen.

Men skattepolitiken är felaktig, även i andra delar. De som har de största inkomsterna får de största lättnaderna enligt den regeringspolitik som ligger till grund för besluten i dag. Vi kan naturligtvis ifrågasätta propositionens berättigande, då det visar sig att det bara är på någon enstaka punkt som den blivit tillgodosedd. Men slappheten, eller kanske man skall säga oviljan att beskatta dem som har mest att skatta för, har även präglat de snart gångna tre år som vi haft dessa borgerliga politiker i kanslihuset.

Folkpartiregeringens proposition går under beteckningen "fortsatt reformering av inkomstskatten", men av den västen bidde det inte ens en tummetott. Till detta kan man säga att det är skönt. Det är inte den sortens reformering av skatteskalen som vi behöver ha i det här landet. Det är inte en reformering av skatteskalen till förmån för höginkomsttagare som är nödvändig. Tvärtom – det är för låginkomsttagarna och mellangrupperna som reformeringen behövs.

Socialdemokraterna och centern enades om att skjuta huvudparten av frågorna till hösten, då kanske centern och socialdemokraterna – eller partierna var för sig – har förhoppningar om att få lägga fram ett nytt regeringsförslag.

Folkpartiregeringen har beskyllts för att vara handlingsförlamad. Ola Ullsten har förnekat detta med hänvisning till alla de propositioner som regeringen har framlagt. Efter att ha summerat dessa förslag kan man i varje fall påstå att folkpartiregeringen kanske inte är handlingsförlamad men däremot handlingsförvirrad.

Socialdemokraterna däremot verkar i den här skattcomgången vara oerhört försiktiga. Det är en försiktighet som ställer frågan om vad socialdemokratin egentligen vill i fråga om skattereformer. En reformering av skatterna tycks inte vara så angelägen längre.

En reformering av hela skattesystemet är däremot en nödvändighet. Vänsterpartiet kommunisterna har lagt fram en rad förslag till verkliga förändringar av det nu så orättvisa skattekomplexet. Men det är inte bara att

lägga fram förslag. De måste också sättas in i ett skattepolitiskt mål, ett mål som måste vara att underlätta för det stora flertalet och i stället föra över tyngdpunkten till bolagen, till produktionen, till dem som har höga inkomster, kort sagt till dem som har råd att betala. Detta kan ske med skärpningar mot bolagen – främst då mot storföretagen – med förändringar av möjligheterna att utnyttja avdragssystemet, kraftiga skärpningar mot spekulationer av olika slag, ingrepp mot skatteflykt och skattefusk, övergång till progressiv statskommunal enhetsskatt och ett slopande av momsens, i första hand på mat.

En sådan skattepolitisk målsättning får självfallet inte stöd hos de borgerliga partierna men den borde röna ett vida större intresse från socialdemokraternas sida. En aktionsenhet för en skattepolitisk målsättning av det här slaget borde också vara en möjlighet för arbetarrörelsens båda partier.

Skattepolitiken har som främsta uppgift att utjämna skillnader mellan inkomster och att förse stat och kommuner med inkomster för samhällsnyttiga insatser som borde komma den stora breda massan till del. Nu har vi inte den fördelningen, och därför är det viktigt att inte längre skjuta på avgörandet när det gäller en reformering. Skattepolitiken har också blivit ett instrument i avtalsrörelsen under låt mig säga de senaste tio åren. Vissa justeringar har gjorts som sedan har avräknats från det s. k. löneutrymmet. I verkligheten har skatteförändringarna blivit en till viss del statlig lönepolitik.

Det har i debatten inför förändringarna av skatterna för 1980 sagts att dessa måste vara klara tidigt för att avtalsrörelsen skall kunna komma i gång på allvar. Det kan finnas skäl att vara försiktig när det gäller att handskas med skatterna som en del i en avtalsrörelse. Visserligen finns det varnande exempel, som när borgarna direkt efter avtalsrörelsen gick ut och gav företagen lika mycket statliga pengar som löneökningarna hade kostat eller skulle komma att kosta, pengar som redan i ett tidigare skede hade avräknats i form av löneökningar. Slopandet av arbetsgivaravgifterna har av borgarna genomförts på arbetarnas och tjänstemännens bekostnad. Det är dessa som fått betala detta genom lägre löner.

Ingegerd Troedsson sade tidigare här i kammaren att det var arbetsgivaravgifterna som hade orsakat den ekonomiska krisen i landet. Ja, jag måste säga att det är en besynnerlig analys av den ekonomiska krisens orsaker, om man försöker framställa arbetsgivaravgifter på 4 % som orsak eller i varje fall som en huvudorsak till den kapitalistiska krisen. Det är inte bara Sverige som har en ekonomisk kris. Vi har 17 miljoner – eller kanske flera – arbetslösa människor i västvärlden, delvis på grund av den ekonomiska krisen. Den kapitalistiska marknadsekonomin, den profitekonomi som moderater och naturligtvis också Ingegerd Troedsson så varmt omhuldar, klarar inte att garantera människor arbete och sysselsättning, detta oberoende av om det blir arbetsgivaravgifter på 4 % eller inte.

Under den tid som Sverige har drabbats av borgerliga regeringar har den svenske industriarbetaren förlorat två månadslöner i form av reallönesänk-

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

ningar. Den borgerliga skattepolitiken har en stor del i denna utarmning. Därför är det också nödvändigt att skattepolitiken vänder borgarna ryggen och att den i stället får en socialistiskt inriktad prägel.

Det är emellertid inte bara regeringen som är förvirrad. Också utskottet förefaller att vara det. På en del punkter, som jag närmare kommer in på senare, har utskottet behandlat borgerliga motioner men helt tappat bort våra förslag i samma frågor. Våra förslag klumpas däremot ihop på slutet och avstyrks på några ynka rader. Jag måste ställa frågan: Är det verkligen så det skall gå till? När det gäller skatten för 1980 års inkomst kommer besluten att fattas i höst. C.-H. Hermansson kommer senare in mer på dessa förslag, men låt mig konstatera att i den hemställan som utskottet i dag tillställt kammarens ledamöter har man på dessa punkter tagit fasta på vpk:s förslag till förändringar för 1980. En skattereduktion som innebär lättnader för de stora breda lagren är naturligtvis en både rättvis och enkel förändring. Det är också det som vänsterpartiet kommunisternas förslag innebär. Sannolikt kommer också utskottets föredragande att säga att det måste vara ett tryckfel i utskottets betänkande. Detta har jag i och för sig redan fått belägg för. Det är självklart att utskottet inte – hur bra ett vpk-förslag i det avseendet än skulle vara – kunnat tänka sig att biträda ett sådant, med den tyngdpunkt det skulle ha. Det kommer ju från fel parti.

Låt mig i korthet också kommentera några andra punkter där utskottet har följt vpk-motionen. Regeringen föreslog skattelättnader för vissa gåvor och även lättnader i arvs- och gåvoskatten. De förslagen – såväl som många andra – vänder sig tvärt emot den skattepolitiska målsättning vpk står för, och därför var det naturligt att vi yrkade avslag på dessa punkter. Det är bra att socialdemokraterna och centern också har hamnat på samma linje.

Detsamma gäller förslaget om införande av 80/85-procentsregeln även för inkomster. Den finns tidigare när det gäller kombinationen mellan inkomster och förmögenheter. Ingemar Mundebo angav i propositionen att det är ett rättvisekrav att införa 80/85-procentsregeln även för enbart inkomster av tjänst när den redan finns i andra sammanhang. Det rättvisa handlandet borde enligt vårt förmenande i stället vara det som vi också har föreslagit, nämligen att 80/85-procentsregeln som finns helt försvinner i lagstiftningen. Vårt förslag till avslag när det gäller införande av den här regeln på enbart inkomster har vunnit gehör, och det är bra, men frågan om att slopa den redan befintliga 80/85-procentsregeln har utskottet inte tagit upp till saklig bedömning. Den är en av de frågor som klumpats ihop med andra. Däremot har utskottet kostat på sig nära en hel sida beträffande Knut Wachtmeisters motion om en ytterligare utvidgning av 80/85-procentsregeln. Det skulle ha varit att uppfylla ett renlighetskrav om utskottet även behandlat vårt förslag om ett slopande av denna orättvisa regel, som endast gynnar de redan besuttna.

Avdragsystemet är en av de verkliga orättvisorna i skattesystemet. De möjligheter till stora avdrag från inkomsten som föreligger gynnar i allra högsta grad dem som har höga inkomster.

Höga ränteutgifter för lån kan bara utnyttjas av dem som har inkomster

därefter. Det fordras, för att erhålla lån i den storleken, att bruttolönen som regel är väl tilltagen. För de relativt höga månadskostnader som uppstår – i vart fall preliminärt – fordras också höga löner, liksom det, för att det hela skall löna sig, skall vara inkomster som beskattas med relativt höga marginalskatter.

Detta system gör att den rikare blir rikare, och de som får betala kalaset – de med låga eller normala inkomster – blir fattigare eller förblir i vart fall fattiga. Satsningar på fasta egendomar med stora lån har blivit en inkomstkälla för en del i stället för en utgift. Förmögenhetsbeskattningen är dessutom så till den milda grad liberal att den inte på något vis förrycker effekten av avdragssystemets orättvisa karaktär. Exempelen skulle kunna ges i massor, men jag skall begränsa mig till ett slående exempel.

För några månader sedan var det båtmässor här i landet. Det var utställningar som inte vände sig till den vanlige inkomsttagaren utan till ett privilegierat fåtal. Båtarna på mässorna kostade som regel inte under 100 000 kr., utan tvärtom låg de på priser över både 200 000 och 300 000 kr., kontant. Till dessa höga priser kommer sedan avbetalningstillägg och räntor på nödvändiga lån. Räntesatserna låg dessutom en bra bit över gällande bankräntor. De finansieringsbolag som tillhandahåller lånen tar sådana räntesatser att det kan ifrågasättas om de är lagliga. Dessutom är det omöjligt för en privatperson att få ett lån i en bank, i varje fall för detta ändamål, utan de pengarna är i stället avsedda att lånas ut till industrins investeringar. Det är genom att gå denna bakväg som man utnyttjar pengarna och lånerestriktionerna. Det gynnar privata finansieringsintressen i namn av att pengarna satsas på investeringar inom industrin.

Låt mig komma till exemplet med den av skattemedel delvis finansierade båten. Priset i det här fallet vid kontantköp låg på 210 000 kr. En tredjedel skulle betalas kontant, vilket utgör 70 000 kr. Resten, 140 000 kr., tas upp i ett lån med 10 års amorteringstid. Räntorna för detta lån blir 168 000 kr. samt ett avbetalningstillägg på runt 7 000. Räntorna är avdragsgilla, och den som har hög inkomst – vilket naturligtvis är en förutsättning för att han skall få lånet eller kunna klara månadskostnaderna – och ligger vid en marginalskatt på 80 %, betalar endast ca 30 000 av de 168 000 som räntorna kostar. Resten, 138 000 kr., betalas av de skattebetalare som inte har dessa möjligheter till lån, som inte har de här möjligheterna till utflykter i avdragsdjungeln. Alltså betalas kalaset av arbetare och tjänstemän i normala och låga inkomstskikt.

Ja, det här är endast ett exempel på en av avarterna i avdragssystemet. Det måste till radikala åtgärder på detta område, och det är därför som vpk vid flera tillfällen har lagt fram förslag om skärpningar.

För det första kräver vi att det skall sättas ett tak för avdragsrätten. Vi anser att lån upp till 200 000 kr. kan accepteras, men där bör det också bli stopp. Lån däröver får till fullo betalas av dem som tar dem.

Dessutom måste förändringar komma till stånd på så sätt att avdragen görs från skatt med ett reducerat belopp – exempelvis 50 % – och inte som nu direkt från inkomst. Det skulle göra att det inte uppstod orättvisor beroende

på vilken inkomstnivå man har. Som det fungerar i dag har ju den med höga inkomster avsevärt högre skattelättnader för samma avdrag än den som har ett normalt inkomstläge.

Det har under de år som vi hävdar att man bör göra förändringar av detta slag kommit att framstå som riktigt hos fler i denna riksdag – men även utanför – att följa våra idéer. LO har anslutit sig till tankegångarna och socialdemokraterna har därefter uttalat sitt gillande. Under detta år har också folkpartisten Nils Hörberg anslutit sig, och det Erik Wårnberg sade i sitt inlägg tyder på att också han delar vår uppfattning. Det är bara att beklaga att Nils Hörberg inte har lyckats förmå den övriga delen av folkpartiet att komma till samma insikt. Det visar trots allt att arbetarrörelsen måste ta sina intressen i egna händer.

Rätten att göra avdrag för underskottet i en förvärvskälla mot inkomsten i en annan förvärvskälla måste slopas. Dessutom måste de flesta avdrag slopas. Här gäller det slopande av sparavdraget, slopande av representationsavdraget, begränsning av avdragsrätten när det gäller utgifter för upprustning och ombyggnad av hyresfastighet. Vi ställer dessutom krav på ett skyndsamt förslag om avskaffande av den hittillsvarande rätten till avdrag för frivilliga periodiska understöd liksom skärpningar vad gäller det s. k. legala periodiska understödet. De sistnämnda avdragsrätterna och systemet med frivilliga periodiska understöd återspeglar en föråldrad samhällssyn. Det kan inte vara socialt betingat att ha denna form kvar i beskattningens avdragsdjungel.

Bland de fackliga organisationerna finns ett uttalat intresse för avdragsrätt för fackföreningsavgifter. Det hänför sig dels till att de utgör en del av omkostnaderna för intäkternas förvärvande, dels till att de skall likställas med rätten till avdrag för avgifter till arbetsgivarorganisationer. Vi kan inte finna att denna skillnad skall finnas mellan å ena sidan de fackliga organisationerna och deras medlemmar, å andra sidan arbetsgivarorganisationer och deras medlemmar. Vi vill inte i likhet med skatteutredningen förespråka ytterligare utredning av avdragssystemet med rätt till avdrag för fackföreningsavgifter utan anser det bättre att staten i stället stöder med bidrag, så att det inte blir så ekonomiskt betungande med medlemskap i de fackliga organisationerna.

Däremot bör avdragsrätten för arbetsgivarorganisationer slopas. Det vore en illusion att tro att likställighet kan uppnås på detta sätt. Arbetsgivarorganisationerna har en ställning i samhället som gör att inga andra organisationer kan mäta sig med dem. Arbetsgivarorganisationerna har möjlighet – och utnyttjar den också – att styra en stor del av förutsättningarna för den ekonomiska politiken.

Beskattning av kapital och kapitalvinster har under de senaste årtiondena gett ett allt mindre bidrag till de samlade skatteinkomsterna. Arvsskatten, tidigare kvarlåtenskapsskatt, gåvoskatten och förmögenhetsskatten utgjorde tidigare en avsevärt större del av skatteinkomsterna till samhället. 1950 var den 2,7 % av summan skatter och avgifter, medan den 1977 – 27 år senare – hade minskat till 0,6 % av summan skatter och avgifter. Därför föreslår vi en skärpning med 50 % på arvs- och gåvoskatterna. Vidare anger vi ökning av skatten på förmögenheter som ett instrument i en ny fördelningspolitik.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Vi återkommer dessutom med kraven på skärpningar av realisationsvinstbeskattningen. Det är inte tillräckligt med inskränkningar i avdragssystemet, utan detta måste också kompletteras med ett direkt genomslag i reavinstbeskattningen. De förmögenhetsökningar, som kunnat åstadkommas genom ett högt utnyttjande av ränteavdragen, underskottsavdragen och spekulationerna på framför allt fastighetsmarknaden, måste bemötas med skärpta regler vid försäljningar. Den skärpningen bör utgå ifrån att hela reavinsten skall beskattas och inte bara en del av den. Beskattningen bör dessutom vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster. Detta gäller även avyttring av lös egendom.

Herr talman! Slutligen skulle jag bara kortfattat vilja beröra våra förslag i stället för regeringens beträffande 1980 års skatt. Jag har tidigare nämnt att C.-H. Hermansson kommer att ta upp en del av dem. Jag skall här ta upp slopande av hela momseffekten på livsmedel.

De indirekta skatterna är regressiva, dvs. deras relativa tyngd är större för lägre inkomsttagare. Särskilt gäller detta mervärdeskatten på livsmedel, eftersom lägre inkomsttagare, personer med tungt arbete och barnfamiljer måste använda större del av sina inkomster till inköp av mat än högre inkomsttagare. Vpk har därför hårt drivit kraven på låga priser på livsmedel och framför allt framhållit den positiva effekten av att slopa moms på mat och i stället skärpa skatten på kapital och kapitalinkomster.

De här kraven har fått en mycket stark anslutning i breda befolkningslager. Regering och riksdag har tvingats att söka begränsa prisstegringen på livsmedel genom olika åtgärder.

Statens utgifter för subvention av livsmedel beräknas innevarande budgetår till ungefär 3,6 miljarder kronor. Eftersom mervärdeskatten på livsmedel år 1979 beräknas inbringa sammanlagt ca 9,4 miljarder kronor, återstår fortfarande ett stort belopp som konsumenterna varje år får betala i skatt på sin mat. Livsmedelspriserna fortsätter också att stiga, vilket i förening med den höjda mervärdeskatten kraftigt ökat beskattningen av medborgarnas nödtorft.

Vi kräver därför ånyo att hela mervärdeskatten på mat skall bort. Det kan ske endera genom direkt slopande av skatten eller genom att subventionerna utökas, så att hela momseffekten på mat försvinner. Kostnaderna härför uppgår enligt våra beräkningar till ungefär 5 miljarder kronor.

Finansieringsfrågan har berörts och kommer också senare att beröras av C.-H. Hermansson. Låt mig bara säga att vi från vänsterpartiet kommunisternas sida anser att skillnaden i inkomstbortfallet jämfört med regeringens förslag bör täckas i huvudsak genom skärpt beskattning av kapital och kapitalvinster, genom reformering av avdragssystemet, genom skärpning av realisationsvinstbeskattningen och genom uttagande av en allmän arbetsgivaravgift – dock med undantag för kommuner och landsting – beräknad på företagets omsättning, så att den för budgetåret 1979/80 inbringar minst 6 miljarder kronor.

Finansieringen underlättas dessutom av att vpk säger nej till den indexreglering, den s. k. inflationsskyddade skatteskalen, som beräknas kosta 2,3 miljarder kronor under 1980. I varje plan för en reformering av

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

skattesystemet måste ingå åtgärder för en beslutsam kamp mot skatteflykt och skattefusk. Den debatten kommer förvisso litet senare i dag, men icke desto mindre finns det anledning att också här beröra denna fråga och säga att den skärpning och den generalklausul, som regeringen har underlåtit att ta fram, måste komma med det snaraste. Det är en nödvändighet.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till samtliga de vpk-motioner och yrkanden som här berörs, utom punkterna 8, 9, 12 och 13 i motionen 2435, som redan tillstyrkts av utskottet.

Yrkandena 16 och 17 i motionen 2435 kommer att ersättas av ett särskilt yrkande som avges av C.-H. Hermansson.

STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! När riksdagen i höstas fattade beslut om reglerna för 1979 års statliga inkomstskatt så uttalade riksdagen, i enlighet med skatteutskottets förslag – grundat på centerns partimotion – att vid fastställande av skatteregler för år 1980 bör kommunalekonomiska utredningens förslag prioriteras. Det innebar bl. a. ett bestämt krav på en bättre kommunal skatteutjämning och ett ökat medelstillskott från staten till kommuner och landsting. Vi kan nu med tillfredsställelse konstatera att regeringen i sin proposition följt dessa riktlinjer.

Även om propositionen 95, om den kommunala ekonomin, inte behandlas i detta sammanhang, så utgör kommunalskatten en så avgörande faktor i det sammanlagda skatteuttaget för den enskilde, att man inte kan undvika att något beröra också det kommunala skatteuttaget.

Av det totala skatteuttaget utgör kommunalskatten den största delen av de direkta skatterna för alla medborgare med inkomster upp till 120 000 kr. Därför är det angeläget att finna former för att minska kommunalskatten och åstadkomma regler för en bättre kommunal skatteutjämning.

Kostnadsfördelningen mellan stat och kommun var ju under hela 1970-talet ett ständigt debattämne. Kommunalekonomiska utredningen fick i uppdrag att se över dessa frågor och föreslog i sitt slutbetänkande åtgärder som regeringen i sin proposition nu i stort har följt. Vad jag särskilt vill betona är vikten av att utredningens förslag – som bygger på ett genomförande etappvis – verkligen i sin helhet kommer att fullföljas. Huvudlinjerna i förslaget var ökat tillskott från staten till kommunerna, bättre skatteutjämning, mindre krångel och ökad självbestämmanderätt för kommunerna.

Förutsättningarna för ett förverkligande av förslaget är att ett förtroendefullt och nära samarbete kommer till stånd mellan kommunerna och staten beträffande både fördelningen av tillgängliga resurser och respekten för gjorda överenskommelser. Centern stod helt bakom det framlagda förslaget, och vi är övertygade om att kommuner och landsting kommer att känna det stora ansvar som också från deras sida fordras för ett förverkligande av KEU:s förslag.

Under de senaste årtiondena har kommunerna och landstingen anförtratts nya betydelsefulla uppgifter i vårt samhälle. Givetvis har detta medfört ökade kostnader och därmed en höjd utdebitering. Genom sammanläggningen av

det statliga och det kommunala skatteuttaget innebär en höjd kommunal utdebitering automatiskt en höjd marginalskatt. Inte minst av denna anledning har centern drivit kraven på åtgärder för att undvika fortsatta höjningar av kommunalskatten och i stället göra en sänkning av densamma möjlig. Och märk väl – en sänkt kommunalskatt innebär också en sänkning av marginalskatten i alla skikt. Det är just marginalskatterna som har kommit att diskuteras så mycket under de senaste åren. Marginalskatterna kan minskas bl. a. genom att man sätter ett tak för ett högsta uttag – en åtgärd som dock endast berör dem som har en inkomst överstigande den gräns där taket sätts in. Denna åtgärd har diskuterats i år med anledning av den proposition som har lämnats. Ett annat sätt, som har prövats vid tidigare tillfällen, är att göra en förändring av skatteskalan – vilket också årets förslag innebär – där en viss sänkning av uttagsprocenten kan ske i de olika skikten. Dessutom kan man, som jag nyss anförde, sänka kommunalskatten, vilket innebär lika sänkning av marginalskatten i alla skikt.

I pressen och även i debatten här i dag har centern beskyllts för att ha gått emot en sänkning av marginalskatten. Detta är icke med verkligheten överensstämmande. Jag vill endast erinra om några av de beslut som centern har medverkat till under det senaste året och de förslag som centern har lagt fram i anslutning till det ärende vi nu behandlar.

Centern har tillsammans med moderaterna och folkpartiet genomfört en indexreglering av skatteskalorna. Detta innebär oförändrad skatt på oförändrad realinkomst. Med andra ord – inflationen skärper inte skatteuttaget. Detta medför i motsats till ett uttag i löpande penningvärde att skatteuttaget i år blir ca 3 miljarder mindre än om tidigare regler hade gällt.

Centern ställde som villkor för medverkan i skatteuppgörelsen i december 1978 att i förslaget för 1980 års skatteuttag kommunalekonomiska utredningens förslag om en bättre skatteutjämning och ett större tillskott från staten skulle prioriteras. Så har också skett, och genom detta tillförs kommuner och landsting ett ökat bidrag från staten på tillsammans 2 900 milj. kr., ett belopp som motsvarar 1:50 kr. i kommunal utdebitering och därmed motsvarande sänkning av marginalskatten i alla skikt – detta vid en i övrigt oförändrad kommunal utdebitering.

I den nu aktuella skattemotionen har centern ställt tre yrkanden:

För det första kräver vi att en utredning tillsätts med uppgift att pröva de samlade marginaleffekterna i den enskildes ekonomi av progressiv skatt och inkomstrelaterade bidrag och avgifter.

När jag lyssnade till början av Holger Bergqvists anförande i dag uppfattade jag det så att han helt instämde i det krav som här har ställts. Han hade samma uppfattning som framgår av det krav som är skisserat i den första punkten i partimotionen och som i övrigt har motiverats ganska utförligt i texten. Jag kan konstatera att även om herr Bergqvist inte instämde i detta är vi i sak överens om att det är oerhört angeläget att man gör någonting på detta område. Eftersom Holger Bergqvist tillhör regeringspartiet har han större möjligheter än jag att påverka regeringen, och jag hoppas att han gör det, så att man snabbt kan komma fram till ett resultat och ta bort de problem som vi

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

tycks vara överens om finns i denna sektor.

Vi har för det andra ett krav på att man uppskjuter fastställande av 1980 års skatteskala tills förslag föreligger om skatteomläggningens finansiering och att det tidsmässigt samordnas med den kommande avtalsuppörelsen.

För det tredje har vi ett andrahandsyrkande, som innebär att därest det inte är möjligt att få tillräcklig uppslutning om kravet på att skjuta beslutet till hösten, vilket ju punkten två innebar, så framläggs förslag om en ny statlig inkomstskatteskala.

Det tredje kravet är centerns alternativ till regeringens skattesänkingsförslag, och där föreslås att ett belopp på ca 1 800 milj. kr. används för sänkning av marginals-katten samt att ca 900 milj. kr. används för att finansiera centerns förslag om vårdnadsersättning åt föräldrar med barn upp till 18 månaders ålder. Tillsammans motsvarar dessa båda belopp, 1 800 milj. kr. och 900 milj. kr., totalt 2,7 miljarder, eller samma belopp som folkpartiet har föreslagit skulle användas för sänkning av marginals-katten. Jag tycker detta visar att talet om att centern sagt nej till marginals-katesänkning är felaktigt. Vi har utgått från att samma totalsumma skall användas, men vi har använt den på ett annat sätt. Att mot den bakgrunden säga att vi skulle ha motsatt oss en marginals-katesänkning är att föra fram en felaktig redovisning av vad centern föreslagit i sin partimotion.

Lika felaktigt är talet om att centern ändrat uppfattning i skattefrågan. Statsministerns uttalande därom i söndags saknar förankring i verkligheten. Centern lade i sin motion 2432 fram sin syn på hur skattefrågan borde lösas, och vi har inte gjort avkall på denna målsättning. Vad som skett är att socialdemokraterna anslutit sig till centermotionen om uppskov till hösten med beslutet, så att detta kan ske samtidigt med beslutet om finansieringen av skatteomläggningen och i så nära anslutning till avtalsuppörelsen som möjligt. Hade statsministern – och, vill jag tillägga, Holger Bergqvist – läst vår partimotion i dess helhet, hade man inte behövt beskylla oss vare sig för att vara motståndare till marginals-katesänkningar eller för att ha ändrat uppfattning. Jag vill slå fast att centern har den bestämda uppfattningen att skall vi genomföra en skattesänkning, så måste vi också veta hur den skall finansieras.

I skatteutskottets betänkande nr 55 behandlas ett stort antal motioner, motioner som egentligen var avsedda att behandlas i samband med beslutet om den statliga inkomstskatten för år 1980. Genom att detta beslut nu uppskjuts till hösten ger utskottets ställningstaganden i vissa fall ett något märkligt intryck. Motioner med avslagsyrkande, men med helt andra motiveringar än utskottsmajoritetens, har tillstyrkts, och avsnitt i propositionen med som jag tror ganska starkt stöd i utskottet har, på grund av att huvudyrkandet i propositionen skjutits till hösten, inte fått den uppföljning och det stöd som de förmodligen har i verkligheten.

Men propositionen återkommer ju till hösten, och vi får då anledning att närmare diskutera de olika detaljfrågorna och precisera våra ståndpunkter, och vi har därför ingen anledning att göra det i dag. I anslutning till den debatt som förts tidigare i dag vill jag också säga att även om centern och

socialdemokraterna är överens om att frågan bör skjutas till hösten, så innebär inte detta att vi är överens på alla punkter. Men vi har ingen anledning att i dag föra en debatt om detta, utan det får vi göra i samband med att vi skall fatta det definitiva beslutet om hur skattesystemet skall fastställas för 1980.

Jag vill också säga några ord till vännen Holger Bergqvist. När det gäller marginalskattesänkningen har jag redan sagt att vi inte har motsatt oss en sådan, men vill Holger Bergqvist ta del av våra ställningstaganden på den punkten, kan jag hänvisa till vår partimotion. Där har vi klart preciserat vårt förslag i fråga om marginalskattesänkningen, varvid vi har utgått från det belopp som regeringen har ansett skall finnas tillgängligt.

Vad beträffar finansieringsfrågan har vi ingalunda försökt förvränga bilden av vad som här diskuterats i fråga om skattepaketet. Det är väl snarare så att vi har försökt att reda ut begreppen. Om man skall tala om att för allmänheten förvränga bilden av vad skatteförslaget egentligen innebär, så undrar jag om inte Holger Bergqvist sitter i glashus och kastar sten, för när man vill ha ett beslut om en skattesänkning under vårriksdagen men samtidigt säger att beslutet om finansieringen skall fattas någon eller några månader efter att valet har förrättats, då kan man verkligen tala om att förvränga bilden. Jag tror därför att man bör vara försiktig i sitt tal om att vi har försökt göra det. Vi har nämligen sagt att vi anser att beslutet om finansieringen bör fattas samtidigt med att vi beslutar om en skatteomläggning. Först då kan vi ge allmänheten och väljarna ett besked om vad förändringen som helhet kommer att innebära.

Holger Bergqvist sade också att centern hade gjort en helomvändning. Jag vill till detta säga att vi försökte finna en lösning på den här frågan i första hand med utgångspunkt i att vi ville vinna majoritet för kravet på att skjuta frågan till hösten. I början verkade det som om det inte fanns någon möjlighet att klara detta. I den situationen diskuterade inte minst folkpartiet och vi både om att skjuta frågan till hösten och om andrahandsyrkandet, men i varje fall har inte jag hört något ja från folkpartiets sida då det gäller dessa försök. När socialdemokraterna i finansutskottet sedan anmälde att de kommer att följa upp centermotionen, är det ju inte vi som har ändrat uppfattning eller gjort en helomvändning. Kritiken får riktas mot andra.

Till sist vill jag säga att jag helt instämmer i vad som står i vår partimotion. Låt oss få en realistisk debatt, en debatt där vi bygger på vad partierna har sagt, vad de har skisserat och vad de vill. En förutsättning för att få en sådan debatt är ju att alla – både de som för fram det egna partiets uppfattning och de som är motståndare till denna – utgår ifrån de krav som har ställts. Gör man inte det är möjligheterna att få en realistisk debatt praktiskt taget obefintliga.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till skatteutskottets hemställan i dess betänkande nr 55.

HOLGER BERGQVIST (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det bör naturligtvis inte vara särskilt överraskande för vare sig Stig Josefson eller Alvar Andersson att jag har tagit mig friheten att

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

påminna om en viss besynnerlighet i de turer som har föregått det läge som vi just nu behandlar. Jag är emellertid i första hand angelägen om att det på sikt skapas förutsättningar för att hand i hand finna lösningar på de här problemen. Både Stig Josefsons och Alvar Anderssons inlägg i dag har, enligt min mening, varit klarläggande och ger mig anledning att stå för vad jag i mitt inledningsanförande avslutningsvis uppehöll mig vid, nämligen förhoppningen att vi i fortsättningen skall kunna föra den här debatten i realistiska termer, som ju också centerpartiet självt framhållit i sin motion. Jag tycker att finansieringsfrågan och våra åsikter härvidlag är tillräckligt utredda vid det här laget. Jag vill påminna om Alvar Anderssons klarläggande i sitt, om jag minns rätt, senaste inlägg. Han sade nämligen att vi från folkpartiet, sedan vi först förklarat varför vi gjorde som vi gjorde inledningsvis, klart visat att vi är beredda till en diskussion om hur en totalfinansiering skall gå till nu. Hade moderaterna gått med på det resonemanget, hade det funnits förutsättningar att redan nu enas om ett beslut om marginalskautesänkningar.

Jag kan emellertid inte låta bli att för säkerhets skull påminna centern om att en sak är att vara överens om en marginalskautesänkning – det vore orimligt att i dagens läge inte vara det – och en annan sak att vara överens om vad jag vill kalla för en rejäl marginalskautesänkning. Här föreligger det ju skillnader mellan folkpartiregeringens förslag och centerpartiets förslag. Men jag betraktar inte detta som en avgörande fråga utan något som vi rimligtvis bör kunna diskutera.

Däremot blev jag litet överraskad över att Stig Josefson fäste så stort avseende vid en sak som jag påminde om i mitt inledningsanförande, nämligen de andra marginaleffekterna. Det gäller alltså inte vad som föranledde förslaget om ett marginalskautesatak utan de andra marginaleffekterna. Ja, jag har verkligen mycket starkt velat stryka under olägenheterna och vill påminna om vad som står i utskottsbetänkandet. Här har ju folkpartiregeringen visat en vilja att komma till rätta med förhållandena, som ju f. n. också utreds. Jag är helt på det klara med, att om vi bara finner de tekniska lösningarna på problemet, är vi helt eniga om hur vi skall komma till rätta med dessa de mest allvarliga marginaleffekterna vid kollisionen mellan vårt skattesystem och vårt bidragssystem.

INGEGERD TROEDSSON (m) kort genmäle:

Herr talmän! Holger Bergqvist säger att det skulle vara moderaternas fel att det inte blev någon överenskommelse om skatteskalorna för nästa år redan nu under våren. Bakgrunden till det hela är ju det krav på beslut om totalfinansiering som nu har ställts av bl. a. centern. Vi har från vårt håll under vårens lopp anvisat en lång rad av olika tänkbara besparingar för att finansiera en skattereform. Från centerpartiets sida har man bestämt motsatt sig en höjning av arbetsgivaravgifterna för att finansiera en skatteomläggning. Vi instämmer i det resonemanget. Då skulle jag vilja fråga Holger Bergqvist: På vilket sätt har Holger Bergqvist tänkt sig att en totalfinansiering av skatteomläggningen skulle finansieras?

STIG JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Det var ett helt annat tonfall i Holger Bergqvists replik nu än i hans huvudanförande. Jag ser med tillfredsställelse om de sansade och sakliga resonemang som brukar föras mellan oss och folkpartiet kan återkomma. Därför överser jag med de angrepp som Holger Bergqvist riktade mot oss i sitt huvudanförande.

Jag vill nu bara ta upp ett par frågor.

När det gäller frågan om totalfinansieringen var det först sedan socialdemokraterna hade ändrat ståndpunkt och anslutit sig till centerns motion som det kunde bli en realistisk diskussion om totalfinansieringen. Vi skall nu inte tvista om den saken, men det hade varit värdefullt om denna diskussion hade kunnat ske redan på ett tidigare stadium. Det var ju inte okänt vare sig för utskottsledamöterna eller för regeringen att centern hade den grundsynen att ett skattesänkingsförslag nu på våren förutsatte ett förslag om hur skattesänkningen skulle finansieras. Holger Bergqvist säger att 2,7 miljarder ger en rejäl marginalskattesänkning, medan 1,8 miljarder för en marginalskattesänkning plus 900 miljoner för att stödja barnfamiljerna inte ger en rejäl marginalskattesänkningseffekt. Om Holger Bergqvist anser att gränsen går här kan jag inte göra någonting åt det, men jag anser att centern klart har visat en stark vilja att bidra till att sänka marginalskatten. Kanske blir sänkningen enligt vårt förslag mer påtaglig för dem i vårt samhälle som har det sämst än enligt folkpartiets förslag.

HOLGER BERGQVIST (fp) kort genmäle:

Herr talman! Stig Josefson och jag skall kanske inte fortsätta den här dispyten alltför länge. Det skulle kunna ge anledning till det helt felaktiga antagandet att vi skulle stå ganska långt ifrån varandra. Det gör vi nu inte, utan vi har samma färdriktning. Jag har dock för fullständighetens skull velat påminna om att det föreligger en skillnad mellan folkpartiets förslag till marginalskattesänkning och centerpartiets. Huruvida begreppet "rejal marginalskattesänkning" innebär två tredjedelar eller tre tredjedelar så att säga må vi tvista om i korridorerna – det är inte någon avgörande fråga, men jag har velat påminna om detta.

Ingegerd Troedsson reagerade mot mitt påstående att vi i avslutningsskedet befann oss i den situationen att vi på folkpartiets initiativ ville sätta oss ned och redan nu diskutera de närmare formerna för finansieringen. Det skedde naturligtvis i avsikt att hålla huvudfrågan levande, nämligen ett beslut *nu* om en marginalskattesänkning.

På samma sätt som folkpartiet och centerpartiet i finansieringsfrågan inledningsvis hade svårigheter att närma sig varandra var det naturligtvis omöjligt för moderata samlingspartiet att ställa sig bakom en uppgörelse på den punkten, eftersom moderata samlingspartiet klart hade uttalat, att man inte ansåg att denna skatteomläggning skulle finansieras. Det var en ohållbar situation, men det är också en korrekt beskrivning av verkligheten. Om det hade varit möjligt för moderaterna att ställa sig bakom en lösning av finansieringsfrågan, hade vi nu haft förutsättningar att komma fram till

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

någon form av beslut om en marginalskattesänkning. Jag har för fullständighetens skull velat ge denna redovisning.

STIG JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag hoppas att Holger Bergqvist och jag nu kan vara överens om att vi skall försöka få bort det felaktiga resonemanget om att centern skulle vara motståndare till en marginalskattesänkning. Det skulle vara värdefullt om det osakliga inslaget i den politiska debatten, inte minst den som förs i pressen, försvann. Det förslag som vi lagt fram förutsätter ett samlat beslut avseende hela detta område. Vi har ställt oss öppna för diskussion om utformningen av skatteförslaget. Jag hoppas och förutsätter att vi skall kunna resonera om det när frågan blir aktuell under hösten.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 55 behandlas ett mycket stort antal motioner, bl. a. helt eller delvis fyra motioner från arbetarpartiet kommunisterna. I vår motion 2365 yrkar vi avslag på regeringens proposition nr 160 om fortsatt reformering av inkomstskatten. Vi har i det avseendet blivit tillgodosedda nästan till 99 %. Folkpartiregeringen har blivit överkörd, och över detta förhållande behöver ingen arbetare i vårt land sörja. Det gäller nu bara att skapa en annan politisk situation, där förutsättningar skapas för framläggandet av ett bättre förslag till höstens behandling av skattefrågan.

Vi har i vår motion nr 400 föreslagit åtgärder för att förbättra folkpensionärernas situation. En sådan åtgärd borde vara att också i realiteten göra folkpensionen helt skattefri genom att avskilja den från eventuella sidoinkomster. Också denna fråga skjuts fram till höstens behandling.

Det framhålls i betänkandet att en kommitté för att se över de problem som är förknippade med nuvarande regler för folkpensionärernas beskattning skall tillsättas. Ja, nog finns det anledning att se över de problem som föreligger på det området när en folkpensionär med mycket blygsam sidoinkomst betalar mer i statlig skatt än vad exempelvis SKF, Volvo eller Broströms Rederi Aktiebolag gjorde under år 1977. Man kan naturligtvis säga att behovet av att vidtaga åtgärder borde ha varit självklart för många år sedan. Skulden för att sådana åtgärder inte vidtagits faller alltså inte enbart på den nuvarande regeringen.

Det är också arbetarpartiet kommunisternas uppfattning att det måste vidtagas åtgärder som innebär att en skattesänkning kommer till stånd för de vanliga inkomsttagarna i vårt land.

Vi har, som vi säger i vår motion 824, de högsta arbetarskatterna i världen, samtidigt som företagsbeskattningen ligger på den lägre halvan i världsbilden. Med den nuvarande utvecklingen kommer troligen mer än halva befolkningen i Sverige att betala 75 % av sin inkomst i skatt under 1980-talet, och mycket få i den övriga hälften kommer att betala mindre än 55 à 60 % av sin lön i skatt.

Den svenska skattepolitiken har utvecklats i en mycket bestämd riktning. Progressiviteten i skattesystemet har minskat. Den icke progressiva delen,

bl. a. kommunalskatten, ökar sin andel av samhällets inkomster och tar alltså en allt större del av de arbetandes löner. Mervärdeskatten har starkt bidragit till att den regressiva – dvs. icke progressiva – delen av skatten har vuxit.

Den direkta skatten ökade 24,7 gånger under perioden 1950–1977. Företagsskatten ökade 5,5 gånger under samma period. Förmögenhetsskatten ökade 5,9 gånger – samtidigt som den direkta skatten steg 24,7 gånger. Förmögenhetsskattens andel av samhällets skatteinkomster sjönk från 1,9 % 1950 till 0,4 % 1977.

År 1960 utgjorde mervärdeskatten 5,2 % av samhällets inkomster. År 1977 utgör den 13,2 % av samhällets inkomster. Vi från arbetarpartiet kommunisterna har i år, liksom tidigare, föreslagit att mervärdeskatten som skattesystem skall slopas därför att det är den allra råaste form av klasskatt.

Men under samma tid som vi hade denna utveckling när det gällde den direkta skatten minskade företagens andel av samhällets inkomster. Företagens andel utgjorde 13,8 % av samhällets intäkter år 1950 – för att knappt 30 år senare, alltså 1977, utgöra 2,9 % av samhällets inkomster.

Dessa siffror kan kanske förvåna många, framför allt om man lyssnar på moderaternas kampanjer om det höga skattetrycket för företag och stora inkomstagare.

Låt mig också peka på det förhållandet att i de flesta stora städer i vårt land tas ungefär 95 % av kommunernas inkomster från löneskatt, medan företagen svarar för ca 5 % av kommunernas inkomster.

Med sådana här siffror som bakgrund är det inte särskilt svårt att förstå att vi har ett otroligt högt skattetryck i vårt land. I det avscendet har moderaterna rätt. Skattetrycket måste sänkas – men det måste sänkas för de människor som drabbas av det höga skattetrycket. Samhällets inkomster kan emellertid inte reduceras – och varför är det inte möjligt?

Trots att det påstås att vi befinner oss i en uppåtgående trend, att vi har nått botten på lågkonjunkturen, så ökar hela tiden samhällets skuld. Ränteutgifterna tar en allt större del, och de skall också betalas av skattebetalarna.

Därtill kommer att vi har fått en helt förändrad produktionsprocess. Allt fler arbetsmoment utförs av allt snillrikare maskiner och robotar, vilket arbetarklassen i och för sig inte kan ha något att invända emot, under förutsättning att nya arbetstillfällen bereds. Men det är ett ytterligare argument för att vårt skattesystem totalt måste förändras.

Låt mig vidare framhålla att under de tre senaste åren har antalet industriarbetare minskat med 154 000, medan antalet sysselsatta i statlig eller kommunal verksamhet har ökat med 156 000.

Med de här siffrorna som bakgrund står det helt klart att om inte vårt skattesystem förändras så, att skatten tas ut i produktionen i stället för på konsumtion och löner, kommer bördan för de arbetande att bli så tung att den inte längre blir möjlig att bära.

Ett produktionsskattesystem, kompletterat med ökade skatter på arv och förmögenheter, är en skattepolitik som arbetarpartierna och de arbetande människorna i vårt land gemensamt borde kämpa för.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Herr talman! Vi från arbetarpartiet kommunisterna förstår att en stor skattereform inte kan genomföras utan utredning om olika förslags konsekvenser, men med tanke på de många bragdloften som givits under de senaste åren kring dessa frågor är inte utskottets skrivning om att utredningar tillsatts eller avses bli tillsatta tillfredsställande för oss. Jag yrkar därför bifall till motionerna 400, 2307 och 824.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarrens förhandlingar.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Om skattebetalarna i allmänhet fortfarande skulle ha ork och förmåga att bli förundrade över pågående skattedebatter, borde de i dag ha rikliga tillfällen att bli förundrade. Sällan har en lång rad politiker talat så mycket om marginalskatter och om betydelsen av att sänka marginalskatterna men gjort så litet för att nu verkligen sänka dem. En lång rad talare har betonat, och kommer att betona, nödvändigheten av att reformera våra inkomstskatter. Men ändå vill man inte nu göra det, trots att man har chansen och trots att man har underlag för att göra det. Varför då inte nu besluta?

Ja, det finns alltid en rad möjligheter att motivera också konstiga ståndpunkter:

Det är fel tidpunkt, det är bättre att vänta. Detta är alltid ett användbart argument.

Det är fel förslag, det är inte rättvist. Det argumentet kan också vara användbart.

Det är ofullständigt; det borde vara samtidiga beslut också på andra punkter. Det argumentet är kanske inte fullt så användbart, men det är möjligt att säga så också.

Jag skall granska de synpunkterna litet närmare. Ingen av dem är hållbar, även om de är användbara.

Men först vill jag ge en utgångspunkt för det aktuella reformarbetet. Det är inte angenämt, men för realismen i skattedebatten är det ändå nödvändigt att klargöra den utgångspunkten för människorna.

Utgångspunkten är att det inte är möjligt att *nu* både sänka de samlade skatterna och avgifterna och samtidigt verka för ett ambitiöst samhällsarbete. Det är att beklaga att vi inte kan minska de totala skattenivåerna – jag är starkt oroad över nuvarande höga skatter – men jag menar ändå att man i nuvarande samhällsekonomiska och statsfinansiella läge egentligen inte kan, och i vart fall inte bör, sänka de samlade skatterna och avgifterna. Naturligtvis kan man göra det, men då måste vi ompröva väsentliga delar av vår sociala omsorg: pensionering och sjukvård, våra insatser för arbetsmarknad och näringsliv, för utbildning och kultur, för försvar osv. Och det skall då inte vara några smärre justeringar utan just väsentliga omprövningar. Jag tror att de flesta människor också i framtiden kommer att ställa höga krav på samhällets insatser inom bl. a. dessa områden och att detta arbete kostar och kommer att kosta mycket pengar och måste finansieras genom skatter och avgifter.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

En god tillväxt, en lugn prisutveckling, ett bättre skattesystem, ett omfattande sparande i hushåll och företag kan minska behovet av höga skatter. Men det är inte realistiskt att nu besluta om eller att för kommande år utlova sänkningar av våra totala skatter. Jag skulle önska att det vore möjligt, men så är det inte. Stat och kommun har – och bör ha – höga ambitioner för välfärd, sysselsättning och social trygghet. Och då går det inte att nu sänka de totala skatte- och avgiftsnivåerna ens om man intensifierar arbetet på att spara och hushålla inom den offentliga verksamheten. Men jag vill samtidigt betona nödvändigheten av fasthet, stramhet och återhållsamhet då det gäller våra samlade skattenivåer.

Jag är oroad över att man på en del håll är så villig, har så lätt för att höja våra samlade skatter. Det fanns i den socialdemokratiska tidskriften Tiden nyligen en ledare med rubriken Öka skatten. Man menade att arbetarrörelsen måste hitta lösningar som gör det möjligt att ta ut allt högre skatt. Och det är bråttom, skrev man. Och visst har man bråttom! Man är beredd att besluta om nya skatteformer på en hög nivå innan man ens vet vad de innebär, vilka effekter de skulle få på samhällsekonomin, på stat och kommun, på företag och människor. Man binder sig för en ny skatteform – proms – på 3–4 %, innan utredningar visat om den ens är möjlig och lämplig att genomföra.

Jag kan inte lova sänkningar av de samlade skatterna, men jag kan lova ett intensivt arbete för att undvika de starka ökningarna, för att skatterna inte skall bli högre än vad som är oundgängligen nödvändigt. Jag kan lova att vi kommer att fortsätta att arbeta för att förbättra skattesystemet och för att sänka inkomstskatterna. Och jag är beredd att betala det med andra skatter på produktion och konsumtion.

De viktigaste reformerna har gällt och kommer också under kommande år att gälla inkomstskatten. Vi har steg för steg sänkt inkomstskatterna under 1977, 1978 och 1979. Det har för flertalet inkomstagare gällt skattesänkningar på 8–10 procentenheter – i några inkomstkikt, med omkring 50 000 kr. i årsinkomst, upp till 17 procentenheter. Vårens skatteförslag var ett ytterligare steg i det arbetet. Det betydde inkomstskattesänkningar för nästan alla, framför allt sänkta marginalskatter för inkomstagare med en årsinkomst kring 57 000–74 000 kr., dvs. de grupper där de flesta heltidsarbetande i dag befinner sig. Förslaget betydde att marginalskatterna skulle stanna vid högst 50 % upp till en årsinkomst på 63 000. Många inkomstagare skulle ha fått behålla minst hälften av en inkomstförbättring.

Det är att beklaga att riksdagsmajoriteten nu inte vill fatta det beslutet. Självfallet hade jag räknat med att riksdagspartierna skulle ha en rad synpunkter på förslagets tekniska utformning. Det hör till och sådant måste vi naturligtvis vara beredda att resonera om. Men jag hade noterat att både politiska partier och fackliga organisationer hade sagt att det var betydelsefullt att reformera inkomstskatten. Jag hade noterat att de tre dåvarande regeringspartierna både hösten 1976 och hösten 1978 hade sagt att skattereformarbetet skulle fortsätta, bl. a. på grundval av 1972 års skatteutredning. Jag hade noterat att centerpartiet hösten 1978 verkade för en mer blygsam skattereform för att i stället få möjlighet till en mer omfattande reform våren

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

1979. Då skulle man, som bl. a. Nils G. Åsling och Alvar Andersson sade, ta ett samlat grepp. Skatteutskottet betonade också att utskottets höstförslag var så utformat att man inte genom långtgående åtgärder skulle rubba förutsättningarna för kommande ställningstagande våren 1979. Det borde sålunda ha varit möjligt för riksdagen att nu fatta beslut.

Regeringens förslag bygger på synpunkter från skatteutredningarna och många remissinstanser samt på samtal med politiska partier och fackliga organisationer. Det motsvarar väl vad som sagts både i regeringsförklaringar och i riksdagsdebatter och vad man från löntagarorganisationernas sida betraktade som rimligt. Regeringens förslag till skatteomläggning var ett bra första steg, sade t. ex. TCO:s ledning. Ledningen framhöll också att man mycket väl kunde tänka sig att riksdagen nu skulle fatta beslut om inkomstskatterna men vänta till hösten med beslut om finansiering.

Nu vill socialdemokrater och centerpartister inte medverka till en reform. Det sägs visserligen i skatteutskottets betänkande: "Enligt utskottets mening är en sänkning av marginalskatterna numera angelägnare än någonsin tidigare under 1970-talet." Flera har redan nämnt denna formulering, som torde gå till vår moderna politiska historia. Menar man allvar med denna formulering borde man också besluta om en rejäl sänkning. Nej, låt oss avstå från att nu sänka marginalskatterna, säger riksdagsmajoriteten. Jag kan höra invändningarna: Vi vill inte avstå, vi vill bara vänta på ett bättre tillfälle, på den rätta tidpunkten.

Jag har inte någon större tilltro till socialdemokraternas vilja att sänka marginalskatten. Ledande företrädare för partiet har gång på gång sagt att marginalskatterna inte är någon särskilt väsentlig fråga. Men vi kommer ju allt närmare den 16 september, och då kommer vi naturligtvis att få höra: Visst är marginalskatterna väsentliga – det är klart att de är, och vi är beredda att titta på dem också. Men handlingarna under gångna år liksom de aktuella handlingarna talar sitt tydliga språk. De alternativ som socialdemokratin nu lagt fram är visserligen inte så mycket annorlunda än regeringsförslaget för just 1980, om vi jämför tabeller i kronor, men socialdemokraterna uppnår de likheterna genom förändringar som bevarar nuvarande skatteskalors svaghet. Det blir inte några rejäla marginalskattesänkningar av betydelse för framtiden. Inflationen kommer att fortsätta att förstöra skatter och samhälls-ekonomi, och man öppnar för ökande risker för fortsatta kommunal-skattehöjningar.

Jag har litet större tilltro till centerpartiet – kanske egentligen inte till partiets starka engagemang men till ett större medvetande om de problem för samhällsekonomi, för löneförhandlingar, för arbetsvilja som de höga marginalskatterna innebär. Nils G. Åsling, som vet att ett brev kan betyda så mycket, har skrivit ett brev och ännu ett brev, där han förklarar varför han skrev ett brev och betonar att en marginalskattereform nog bör genomföras. Även Alvar Andersson och Stig Josefson har i debatten i dag varit beredda att längre fram resonera om sådana skatteförändringar. Jag hoppas att vi skall få tillfälle att göra det både före och efter den 16 september. Det vore bra om representanter för centern klargör att man vill fortsätta att reformera våra

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

inkomstskatter och att man vill ha ett skattesystem med ett fortsatt inflationsskydd, med ytterligare sänkta marginalskatter, med marginalskattespärrar.

Jag noterar och är glad för att Stig Josefson säger att centern inte är överens med socialdemokraterna på alla punkter. Jag skulle vara ännu gladare om det betydde att vi fortfarande är överens om de tre huvudmål för skattereformarbetet som vi tillsammans angav 1976. Ett inflationsskydd i inkomstskattesystemet har vi fått, och det måste vi ha för framtiden. En kommunal skattereform påbörjar vi nu – det arbetet bör fortsätta. Marginalskattereformer – där har vi gjort en del, men mycket återstår att göra. När det gäller de tre punkterna är socialdemokratin inget gott sällskap. Den första punkten är de emot, och på den tredje är de oengagerade.

Det har sagts att huvudskälet till att riksdagen i dag kommer att fatta beslut om bara en halv skattereform – jag tänker på de betydelsefulla besluten om den kommunala ekonomin – skulle vara att det bör fattas samtidiga beslut om inkomstskatteskolor och andra förändringar, så att man inte försvagar statens finanser genom skattereformerna.

Det finns många skäl att nu besluta om förändringar av inkomstskatten. Det finns ett nära samband mellan statliga och kommunala skatter, mellan statens och kommunernas ekonomi. Vill vi nu besluta om en kommunal skatteutjämning, borde vi nu också besluta om förändringar av den statliga inkomstskatten. Det finns ett nära samband mellan dessa ting, som vi borde bevara i skattereformarbetet genom samtidiga beslut inom inkomstskattesystemets ram.

Det är för skatteadministration, företag och olika löneutbetalare mycket betydelsefullt att nu få veta vilka regler som kommer att gälla för 1980 års inkomster. Det medför inte, som Erik Wärnberg sade, bara vissa tekniska besvärligheter att vänta med ett beslut. Det är betydande besvärligheter som detta fördröjda beslut medför.

Det har vi erfarenheter av. Riksdagen har vid tidigare tidpunkter under 1970-talet fattat skattebeslut på hösten – skattebeslut av mindre omfattning än de nu aktuella. Vi har då varje gång haft betydande tekniska problem med beslut först i november eller december. Och nu gäller det en mer omfattande skattereform. Skälen för ett vårbeslut är därför ännu starkare. Vi riskerar att allvarligt försena höstens avtalsförhandlingar om vi först sent på hösten skulle besluta om inkomstskatterna.

Det är olyckligt att vi inte kan besluta nu. Jag tycker det är beklagligt att partierna bara har medverkat med beskrivningar av marginalskattesystemets problem, men inte har varit beredda att också rätta till dem.

När det gäller finansieringen av en skatteomläggning kan man naturligtvis ha olika synpunkter på vad som är den rätta tidpunkten för ett beslut. Det har sagts att ett beslut senare skulle betyda att man bara visar fördelarna med en skatteomläggning men inte är beredd att visa kostnaderna för det hela. Detta sätt att redovisa reformer skulle vara att göra det litet enkelt för sig.

Den kritiken skulle ha varit motiverad ifall det hade rätt oklarhet om huruvida finansiering bör ske eller inte. Det sägs emellertid alldeles klart att

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

en finansiering av de föreslagna reformerna är nödvändig. Vi har klargjort att medaljen inte har bara en sida.

Det sägs också att det finns två huvudvägar att finansiera reformen: skatt på produktion eller skatt på konsumtion. Vi har givit visst förord för den första vägen. Men valet mellan de två vägarna bör anstå tills utredningen om olika former av bruttoskatter har redovisat konsekvenserna av olika lösningar. Den synpunkten fanns också i den socialdemokratiska partimotionen.

Inte minst från löntagarorganisationernas sida har man efterlyst en ytterligare belysning av olika tänkbara alternativ. Det fanns alltså goda skäl för att ta den delen av beslutet senare i år. Och där möter vi inte de tekniska problem som gäller just för inkomstskattereformen.

Men vi har samtidigt sagt att vi är beredda att resonera om ett finansieringsbeslut nu, ifall det skulle visa sig vara majoritet för det. Därmed faller också det motivet för att inte nu besluta om en skattereform. Kvar finns bara politiskt taktiska motiv. Om de är kloka skall inte jag bedöma, utan det får väljarna själva avgöra.

Vi kommer att fortsätta att arbeta för skattereformer. Vi kommer inte att lova några väsentliga sänkningar av våra samlade skatter och avgifter. Vi tror inte det är möjligt, inte realistiskt. Vi kommer inte att lova några perfekta skattesystem, och vi har heller aldrig gjort det. Vi tror inte heller det är möjligt, för vi tror inte att det finns några sådana. Men vi kommer att arbeta för att förbättra och förändra vårt nuvarande skattesystem. Det är möjligt och nödvändigt. Vi kommer att arbeta för fortsatta sänkningar av våra inkomstskatter, för sänkta marginalskatter, för marginalskattespärr och för att minska de problem som finns i samordningen mellan skatter och sociala bidrag. Målet är att få ett skattesystem som bättre än det nuvarande kan finansiera den offentliga verksamheten och att få ett skattesystem präglad av en socialt ansvarsfull fördelnings- och stabiliseringspolitik.

Dagens skattebeslut innebär halv fart framåt. Det är bra att vi kan förändra de kommunala skatterna. Men det hade varit bättre med en högre fart. Det hade varit bättre om vi också hade kunnat förändra de statliga inkomstskatterna. Men, herr talman, vi kommer igen med nya förslag, och vi hoppas att det då finns en riksdagsmajoritet som är medveten om att det är angelägnare än någon gång tidigare under 1970-talet att sänka marginalskatten. Vi hoppas att vi får en riksdagsmajoritet som inte bara är medveten om det utan som också är beredd att genom konkreta beslut göra det.

TOMMY FRANZÉN (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag har fått ytterligare ett bevis på vilken profil den folkpartistiska reformeringen av inkomstskatten skall ha. Sådana bevis har vi ju fått tidigare under de snart tre år som Ingemar Mundebo varit budgetminister. Vi har upplevt slopande av arbetsgivaravgifter, höjning av moms, två tidigare statsskatteförändringar med tyngdpunkten på skattelättnader för höginkomsttagare, medverkan till kommunalskattehöjningar och införande av inflationsskyddade skatteskalor.

I den proposition som behandlas i dag föreslås ytterligare skattesänkningar,

främst för höginkomsttagare. Det föreslås marginals-kattetak på 80–85 %, vilket gynnar höginkomsttagarna. Det föreslås vidare lindring i gåvo- och arvsskatten, avdrag för vissa gåvor m. m. Det är bara att beklaga att Ingemar Mundebo inte har kommit till samma insikt som sin partikollega Nils Hörberg, som i varje fall har kommit en bit på vägen till en något vettigare syn på skattepolitiken än folkpartiet i övrigt.

Ingemar Mundebo sade att han ville sänka inkomstskatten och betala det med skatt på produktion och konsumtion. Vad innebär det? Jo, det innebär naturligtvis en höjning av momsens, något som främst drabbar låginkomsttagarna, då naturligtvis också matmomsen höjs. Det blir en överföring av skatteuttaget på dem som har det sämst ställt. Ingemar Mundebo talar om en sänkning av marginals-katterna. Enligt vårt förmenande bör marginals-katterna nedbringas genom att man i stället sänker kommunalskatterna. Vidare kan man, fram till dess att det har skett en ordentlig reformering av inkomstskatten, åstadkomma en provisorisk lösning som enligt vårt förslag går ut på att reducera skatten med 1 000 kr. för dem vilkas inkomster ligger mellan 30 000 och 80 000 kr.

Att en statskommunal progressiv enhetsskatt är ett behov framstår ännu klarare efter dagens debatt. Skärningspunkten mellan kommunalskatten och statsskatten har under de år som Ingemar Mundebo suttit i regeringen flyttats från 90 000 till 135 000 kr. Det visar att den progressiva statsskatten har sjunkit i värde, medan kommunalskatten, som slår lika för alla, har ökat i värde.

Finansieringen av den skattesänkning för de högre inkomstskikten som folkpartiregeringen föreslår skall ske genom höjningar av skatten för lägre normala inkomster. Ingemar Mundebo säger att han inte lovar några totala sänkningar av avgifter och skatter. Vad han lovar är bara att skattetrycket ytterligare skall överföras på arbetare och tjänstemän.

BO LUNDGREN (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterade med tillfredsställelse att budgetministern i sitt anförande sade sig vara oroad av skattetryckets utveckling och uttalade att det på alla politiska nivåer krävs fasthet och stramhet i bedömningarna av och diskussionerna om skatteuttaget. Budgetministern sade också att förutsättningen för en fortsatt välfärdsutveckling i detta land är att vi får en god tillväxt i ekonomin, en lugn prisutveckling och ett ökat sparande i samhället. Allt detta är saker som moderata samlingspartiet självfallet instämmer i.

I enlighet med vad som anförts i propositionen och i folkpartireservationen framhöll budgetministern att det inte är möjligt att nu sänka skatten utan att finansiera skattebortfallet. Det positiva i detta yttrande är självfallet – om man skall ta det precis som det är sagt – att det inte är möjligt att *nu* sänka skattetrycket. Förhoppningarna kan då kvarstå att man emellertid på sikt skulle kunna göra det.

Därefter sade budgetministern att man i så fall måste ompröva väsentliga delar av det sociala välfärdssystem som byggts upp. Han gav en hel del exempel. Jag vet inte om detta påstående gäller det förslag som nu behandlas.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

De 2,5 miljarder kronor som ett genomförande av just marginalskattesänkingsförslaget skulle kosta skulle inte föranleda den typen av drastiska förändringar av vårt välfärdssystem. Det kan man konstatera.

Jag har tidigare i debatten förklarat att vi från moderata samlingspartiet har pekat på ett antal möjliga besparingar som skulle kunna täcka skattebortfallet. Jag har också sagt – och jag kan upprepa det – att eftersom en majoritet inte har varit beredd att biträda oss på dessa punkter, är vi på det klara med att den samhällsekonomiska utvecklingen, konjunkturbedömningen och annat, kan komma att leda till den bedömningen i höst att det finns anledning att minska köpkraften. Vi har sagt att det i första hand bör ske genom ett ökat sparande. Det finns ideologiska och sakliga politiska motiv härför. Vi avvisar inte för all framtid tanken på skattehöjningar. Sådana kan diskuteras, även om vi prioriterar ett sparande på den personliga sidan. Av den anledningen menar vi också att man borde kunna vänta med finansieringsdiskussionen till hösten. Det råder alltså en ganska stor överensstämmelse. Jag förvånar mig dock över att budgetministern antyder att detta skulle kunna leda fram till drastiska förändringar när det gäller det sociala välfärdssystemet. Det kan inte stämma.

Jag har redovisat varför vi anser att man med hänvisning till konjunkturutvecklingen och samhällsekonomin bör diskutera och överväga denna sak i höst. Jag har därmed också besvarat frågan varför vi i skatteutskottet inte var beredda att utan vidare acceptera, när centern tog initiativ till vissa diskussioner om att totalfinansiera denna skatteomläggning.

STIG JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! När budgetministern erinrar om skattebeslutet som vi fattade i höstas, vill jag gärna säga att vi står kvar vid vad vi sade den gången, nämligen att man skulle vara återhållsam förra året för att ha större resurser tillgängliga när vi hade att fatta beslut om skatterna för 1980.

Vi har följt upp den uppfattningen. Vi står bakom regeringsförslaget när det gäller kommunalskattereformen. Vi har inte sagt nej till det belopp som regeringen har anvisat för sänkning av den direkta skatten, men vi har gjort en omfördelning av detta och sagt att en tredjedel bör gå direkt till barnfamiljerna och två tredjedelar användas så som regeringen har föreslagit, med vissa förändringar i skalan.

Jag tror att det är angeläget att vi är överens på den punkten och inte behöver tvista mer om beslutet förra året och uppföljningen av detta.

Herr Mundebo säger att centern inte vill medverka till en reform. Vi har aldrig sagt nej till en reform. Vi har sagt att beslutet om finansieringen måste fattas samtidigt med beslutet om marginalskattesänkningen. Det är motivet för vårt ställningstagande.

När man tar upp frågan om att redan nu finna en väg att lösa finansieringsfrågan kan jag väl säga att vi bedömde läget så från centerns sida att det inte finns några praktiska möjligheter att klara av detta under vårriksdagen. Enda möjligheten att binda samman finansieringsbeslutet och

beslutet om skattesänkningen är därför att skjuta upp avgörandet till hösten.

Vad beträffar den andra direkta fråga som herr Mundebo ställde, nämligen om vår syn på skattefrågan och inflationsskyddet, de kommunala skatterna och marginalskatterna, så har jag redan tidigare redogjort för partiets ställningstagande. Det framgår också klart av partimotionen att vi inte har riktat något som helst angrepp mot inflationskyddet.

När det gäller kommunalskattereformen vågar jag säga att centern har varit den starkaste pådrivaren för att åstadkomma en sådan. Och när det gäller marginalskattesänkningen har vi lagt fram förslag om hur vi ser på de 2,7 miljarder som regeringen har avsett att använda i det sammanhanget. Därmed är också sagt att vi har varit positiva till en marginalskattesänkning, ehuru inte riktigt i den omfattning som regeringen har föreslagit.

Till sist: Herr Mundebo sade att det är bra att vi har kunnat åstadkomma en kommunalskattereform. Jag vill helt instämma i detta och ser med stor tillfredsställelse att ett gammalt centerkrav har kunnat förverkligas till viss del. Jag vill gärna understryka vad jag sagt tidigare i dag, nämligen att jag hoppas att man skall kunna fullfölja kommunalekonomiska utredningens förslag också i fortsättningen.

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Budget- och ekonomiministern konstaterar att utskottet har sagt att sänkning av marginalskatterna är ett av de viktigaste beslut som behöver fattas just nu. Men samtidigt säger han: Visserligen står socialdemokraterna bakom den skrivningen, men jag tror inte på dem ändå, för de är nog inte intresserade av marginalskattesänkningar.

Ändå har vi väckt en motion där vi pekar på vikten av marginalskattesänkningar just för de breda grupperna av inkomsttagare. Vi vill ha litet större sänkningar än vad folkpartiet vill ge ner till vad folk tjänar som medelinkomst ungefär, men vi vill ge mindre åt dem som kommer upp till de 114 000 kr. där folkpartiet vill sätta in sin marginalskattespärr.

Nog tycker jag att erfarenheterna från hela 1970-talet visar att socialdemokraterna är beredda att göra marginalskattesänkningar i de lägen där de breda folkgrupperna finns. Det är fullständigt fel att påstå någonting annat.

Sedan envisas budgetministern med att säga: Varför godtar ni inte regeringens förslag, trots att vi inte talar om hur finansieringsfrågan skall lösas? Ja, helt enkelt därför att vi tror att budgetministern inte kan lösa finansieringsfrågan. Här finns ett av de borgerliga partierna som till varje pris säger: Nej, det skall inte bli några fler skattechöjningar. Budgetministern har i dag ingen majoritet bakom sig för att få denna finansieringsfråga löst. Han säger att han har tagit kontakt under utskottsbehandlingen för att få finansieringsfrågan löst. Men han har i varje fall inte i skatteutskottet tagit några kontakter med socialdemokraterna. Han vill tydligen inte att vi skall vara med och lösa finansieringsfrågan. Ändå har vi ju lagt fram förslag om hur man skall kunna lösa den.

Det är intressant att höra budgetministern säga att det inte finns några

perfekta skattesystem. Det är en mycket intressant bekännelse, för just det parti budgetministern representerar har i årtal, under 1960- och 1970-talen, skrikit om det perfekta skattesystem som skulle skapas bara det blev en borgerlig majoritet i detta land. Men nu har han själv suttit en tid och sett hur pass besvärligt det är att få fram det perfekta skattesystemet – det är nästan omöjligt.

Det är också intressant när budgetministern säger, att om vi skall sänka det totala skattetrycket i detta land, så måste det bli en radikal omvärdering av hela utgiftsprogrammet och av hela vårt svenska välfärdssystem. Det var vad vi sade i valrörelsen 1976; det finns risk att man för en sådan ekonomisk politik att det inte kommer att finnas några pengar att betala välfärdssystemet med framöver. Och det verkar som om vi just nu skulle ha kommit in i den situationen. Budgetministern säger att man kommer med ett nytt förslag i höst. Då skulle jag vilja ge budgetministern rådet: Försök att förankra också finansieringsfrågan på ett eller annat ställe, så att vi får en lösning.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Det är riktigt, Bo Lundgren, att just den skatteomläggning som nu föreslås – de 2,5 å 3,5 miljarder som en statlig inkomstskattereform skulle omfatta – inte enbart är ett problem när det gäller en stabil finansiering av vårt samhällsarbete. Men vi måste se det i perspektivet av den samhällsekonomi och det statsfinansiella läge som vi är i. Jag har icke den uppfattningen, har icke haft den och vågar göra prognosen att jag sannolikt icke kommer att få den, att varje skattesänkning samtidigt måste motsvaras av exakt samma skattehöjning. Den filosofin har ju en tidigare finansminister ständigt drivit under 1970-talet. Jag har icke den uppfattningen. Men just i nuvarande läge, med den samhällsekonomi och de statsfinansieringar vi har, de omfattande beslut som riksdagen har fattat med effekter också för 1980 och åren därefter, är det nödvändigt att vi samtidigt som vi sänker våra inkomstskatter också är beredda att förändra andra skatter, så att vi ändå får en finansiering av ett samhällsarbete.

Jag noterade att Bo Lundgren också annonserade en beredvillighet att resonera i dessa banor. Det kunde finnas situationer – t. ex. konjunkturpolitiskt betingade – då det vore motiverat att höja vissa skatter också enligt moderaternas uppfattning. Därför tror jag, Erik Wärnberg, att det finns rätt goda förutsättningar för ett beslut i skattefrågan som även innebär en ansvarsfull finansiering av våra skattereformer. Vi har haft resonemang med företrädare också för socialdemokraterna – jag har själv inte fört dem med socialdemokraternas företrädare i skatteutskottet, men med andra företrädare för partiet – och vi noterade med beklagande att det inte var möjligt att nå en bredare enighet om en skattereform 1979.

Självfallet är vår inriktning inför de kommande besluten att få en så bred uppslutning som möjligt både kring inkomstskattereformen och kring finansieringen av den – jag tror det vore värdefullt om vi kunde få en bredare enighet över huvud taget kring skattereformer än vad vi haft under några år – men jag har inga illusioner om att vi kommer att bli ense på alla punkter. Det

är ändå så att jag har goda grunder för min misstro när det gäller socialdemokratins engagemang för marginalskattesänkningar. Det är visserligen riktigt – det framhöll jag tidigare – att det i socialdemokratins alternativ ligger sänkta marginalskatter som berör flertalet inkomsttagare, men de är av en mindre omfattning och de slutar vid skikt där rätt många av de anställda inom industrin i dag ligger. Det betyder att vi både 1980 och därefter, när vi går in i 1981, startar med ett läge där många inom dessa grupper har marginalskatter på 70 % och däröver. De marginalskatterna bör vi sänka, och vi har alltså chansen att göra det nu.

Till sist: Jag har inte sagt – och det tror jag inte heller att andra företrädare för folkpartiet har gjort – att det finns några perfekta skattesystem. Något sådant har vi inte trott, och det har vi inte heller utlovat. Så duktiga tror vi inte att vi är i det här landet, att vi skulle lyckas med någonting som inget annat land i hela världen har lyckats med. Däremot är vi medvetna om, vilket vi också har sagt, att nuvarande skattesystem har så många brister och svårigheter att vi måste satsa på att förbättra och förändra detta skattesystem. Om vi inte kan uppnå det perfekta systemet, så bör vi ändå kunna uppnå någonting som är väsentligt bättre än det vi nu har. En del förbättringar har också skett under de gångna åren, och flera förbättringar kommer under de närmaste åren.

TOMMY FRANZÉN (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan notera att budgetministern inte hade någonting att sätta emot det jag sade i min tidigare replik.

Däremot sade budgetministern att han skulle vara tacksam om man kunde uppnå en större enighet i fråga om skattereformer än som varit fallet under de senaste åren. Det vore en ganska ruskig tanke, att man skulle ha en större enighet än den vi har i dag, om man beaktar det som skett under dessa år på det här området och som jag tidigare redovisat.

När det gäller verkningarna av en skatthöjning på konsumtionssidan, så kommer de i första hand att ta sig uttryck i en höjning av momsen. Det innebär att dessa indirekta skatter, som alltså är regressiva, främst drabbar de lägre inkomsttagarna. Detta sker i första hand i fråga om livsmedel och dagligvaror, kläder, skor och andra livsförnödenheter. Det är de som har låga inkomster som drabbas hårdast, och det är tydligen dem man vill åt.

I stället kan man ju se på vad vårt förslag om slopande av momsen på maten innebär. Verkningarna för konsumenternas del av ett slopande av mervärdeskatten på livsmedel – eller vid en subventionering av det hela – är högst betydande. Hela kostnaden när det gäller mervärdeskatten på livsmedel kan för en ensamstående inkomsttagare med en inkomst på mellan 60 000 och 80 000 kr. beräknas till ca 1 700 kr. och för en familj med två barn, i samma inkomstläge, till ca 3 400 kr. per år. Räknar man med i runt tal 40 % av den här kostnaden, som f. n. kan anses motsvara de utgående livsmedelssubventionerna, skulle ett fullständigt slopande av momsen på livsmedel innebära en skattelättnad på ca 1 000 kr. för en ensamstående inkomsttagare med en inkomst på mellan 60 000 och 80 000 kr. För en familj

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

med två barn, i samma inkomstläge, skulle det bli ungefär 2 000 kr.

Vänder man på det här och väljer budgetministerns väg och höjer momsen får man de motsatta effekterna, och detta lär det inte gå att klara genom att sänka skatterna på inkomsterna för de här kategorierna.

Nej, receptet blir tydligen att sänkningarna av marginalskatterna för höginkomsttagarna skall betalas med höjningar av taxor och avgifter, vilket ökar boendekostnaderna väsentligt. De rekordartade hyreshöjningarna på uppemot 50 % under de här borgaråren skall tydligen fortsätta, om ni får behålla regeringsmakten.

Vidare har regeringen försenat skatteflyktsklausulens införande, och man kan starkt ifrågasätta om ni över huvud taget har för avsikt att lägga fram något förslag. Jag konstaterar med anledning av detta att den politik som folkpartiet här har redovisat måste oroa de arbetande i samhället.

BO LUNDGREN (m) kort genmäle:

Herr talman! Budgetministern gjorde den skillnaden mellan sig själv och sin företrädare Gunnar Sträng att den nuvarande budgetministern inte i varje läge anser att det är nödvändigt att till sista kronan finansiera eventuella skattejusteringar, och det är naturligtvis med tacksamhet som jag noterar detta. Han menar emellertid att det i nuvarande läge inte finns anledning att på grund av det här förslaget gå ifrån den balans eller den brist på balans som man har i statsbudgeten. Liksom tidigare kan jag säga att moderaternas främsta ambition har varit att ange sådana besparingar att man kan klara det här.

Budgetministern sade att de omfattande beslut riksdagen har fattat, inte minst nu under våren, är en orsak till att man måste finansiera den här skattesänkningen fullt ut. Då är det beklagligt att det i många fall tyvärr har blivit så, att man har överskridit det förslag som regeringen har lagt fram. I vissa fall har också regeringspartiets företrädare i riksdagen plussat på de förslag som har kommit från kanslihuset. Det här är sådant som man verkligen måste se upp med, så att man får en verkligt restriktiv och stram politik på utgiftssidan, och att man genomför reformer i den takt man kan klara av betalningen utan att riskera en sådan skattepolitik att denna i sin tur kan få negativa verkningar på samhällsekonomin. Jag tror emellertid att vi är överens om principerna härvidlag.

Det är inte heller någon nyhet att vi på moderat håll har sagt att vi inte i varje läge dogmatiskt avvisar tanken på skattehöjningar. Men jag vill än en gång betona att vi prioriterar andra åtgärder. Vi vet ju inte exakt hur samhällsutvecklingen kommer att bli. Skulle man för att kunna finansiera den här skattesänkningen genomföra en momshöjning eller en folkpensionsavgiftshöjning för arbetsgivarna, vet man inte vilka verkningarna skulle bli för den svenska samhällsekonomin, för vissa klausuler i avtalsrörelsen och för avtalsrörelsens uppläggning över huvud taget. Allt detta måste man fundera över, och jag tycker att man definitivt inte kan ta ställning till detta förrän kanske i höst.

Det skulle vara intressant att få en kommentar av budgetministern när det

gäller en annan sak, nämligen just frågan om besparingar. Det gäller ju att se till att man är restriktiv och stram på utgiftssidan. Därför förutsätter jag att budgetministern är beredd att stödja oss moderater när vi säger att man måste lägga stor vikt vid att få en effektiv offentlig förvaltning och effektiva offentliga åtaganden samt att man också skall kunna göra besparingar i en sådan utsträckning att man inte riskerar viktiga sociala och andra offentliga åtaganden. Jag vill poängtera att man trots allt måste ha en klar inriktning på besparingar och låta i första hand detta styra den statsfinansiella utvecklingen, hellre än att i första hand se på inkomstsidan och sedan rätta utgifterna därefter.

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag hann i min förra replik inte med att bemöta budgetministerns tal om de tekniska besvärligheterna. Jag konstaterade att det förelåg tekniska svårigheter på grund av den korta tidrymden mellan beslutet om skatterna och den tidpunkt då skatteskalorna skulle börja tillämpas. Budgetministern säger att dessa svårigheter är nästan oöverstigliga. Men budgetministern tar inte någon som helst hänsyn till att det blir absolut lika svårt att inom exakt samma korta tidrymd genomföra de inkomstförstärkningar som budgetministern säger att det skall komma förslag om i höst. Svårigheterna att genomföra de inkomstförstärkningar, vilka budgetministern ännu inte vet ett dugg om vilka de blir, är alltså lika stora som svårigheterna att hinna få fram skatteskalorna.

Budgetministern säger att han har goda utsikter att nå en uppgörelse. Efter att ha hört dagens debatt har jag svårt att tänka mig sämre utsikter till en uppgörelse än de vi nu har. Förankringen av tänkbara förslag tycks vara lika dålig överallt. Moderaterna säger absolut nej till varje finansiering, om de inte av konjunkturskäl kan tänka sig att gå med på någon liten skattehöjning. Men någon finansiering för finansieringens egen skull vill de absolut inte vara med om.

Det finns alltså inga större utsikter att nå en uppgörelse på den punkten. Jag kan därför inte förstå varför inte budgetministern i det läget har gjort ett försök att komma överens med någon eller några grupper för att få fram en lösning på finansieringsfrågan redan i vår.

Jag har redan tidigare i debatten i dag använt starka uttryck och sagt att detta liknar bondfångeri. Folkpartiet går ut till väljarna och säger: Vi vill sänka marginalsatterna si och så mycket, men de andra säger nej. Folkpartiet säger samtidigt att marginalsattesänkningen skall totalfinansieras men att väljarna först efter valet skall få veta hur det skall gå till. Budgetministern har egentligen inte en aning om hur det skall gå till att få in de pengar som behövs, eftersom han inte har någon majoritet. Jag förstår alltså inte varför man inte kunnat lösa denna fråga en gång för alla.

Budgetministern säger vidare att folkpartiet inte har talat med socialdemokraterna i skatteutskottet. Det hade kanske inte varit så dumt att göra det, eftersom det är i skatteutskottet den här frågan har behandlats. Men det värsta är att han förmodligen inte har talat med någon annan heller. Enligt de

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

uppgifter jag har fått har visserligen andra grupper fått besked om vad budgetministern har tänkt att göra, men någon förhandling har jag inte hört talas om.

När det sedan gäller frågan om vem som är bäst i fråga om marginalskattesänkningar är det väl ovedersägligt att upp till inkomster på 70 000 kr. ger socialdemokraternas förslag, om man tar hänsyn till alla faktorer, större skattesänkningar än vad folkpartiet föreslagit. I de skikt som ligger några tiotusentals kronor däröver är vi ungefär lika. När man kommer upp i inkomster på över 114 000 kr. slår folkpartiet oss med breda marginaler. Men när det gäller de riktigt små inkomsttagarna – de som tjänar 40 000 à 50 000 kr. – slår vi folkpartiet med mycket stora marginaler.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Låt mig ge Erik Wärnberg rätt på en punkt: det finns en del skiljelinjer mellan de olika skatteförslagen. Erik Wärnberg har ett par gånger nämnt att det alternativ som socialdemokraterna redovisat är bättre upp till 70 000 kr. inkomst. Den som nu har 70 000 kr. i inkomst har enligt nuvarande regler med genomsnittlig kommunalskatt att betala drygt 27 000 kr. i skatt. Skillnaden mellan de två förslagen ligger på 24 kr.

Just vid denna nivå, som Erik Wärnberg har nämnt så många gånger, är socialdemokraterna alltså beredda att ge en skattesänkning som är 24 kr. större, av en total skatt enligt nuvarande regler på drygt 27 000 kr. Jag förnekar inte att varenda krona är betydelsefull, men vi skall kanske inte föra så stora debatter om graden av rättvisa och orättvisa när det gäller dessa båda alternativ.

Jag är medveten om att skatter är ett krångligt ämne, men låt mig ändå säga att svagheten med socialdemokraternas alternativ ligger på ett par andra punkter. Den ligger i att man bevarar nuvarande marginalskatter i bredare skikt och vill göra lägre marginalskattesänkningar i de skikt där vi är överens om att sänka marginalskatten. Man uppnår sitt krontalsmässigt räknat hyggliga resultat genom en del andra förändringar, så utformade att de underlättar för eller t. o. m. stimulerar kommunerna att under åren framöver höja sina skatter. Därmed bygger man in ett mycket allvarligt problem i vår samlade skattepolitik.

Det skulle vidare vara bekymmersamt, om Erik Wärnberg skulle ha rätt i sin bedömning att det inte finns några större utsikter att nå en överenskommelse om en skattereform i höst. Det allvarliga är kanske inte att jag är oroad utan att det är 5–6 miljoner skattebetalare i det här landet som bör känna en oro. Om de politiska partierna inte ens i höst skulle ha en större vilja till ordentliga inkomstskattereformer, är det djupt bekymmersamt och oroande. Jag kommer dock att göra fortsatta försök för att få till stånd en så bred enighet som möjligt om en ordentlig skattereform i höst.

Jag har haft rätt många samtal och kontakter i denna fråga, och jag vet också att folkpartiets representanter i skatteutskottet har fört rätt många resonemang med andra ledamöter i detta utskott om de här spörsmålen. Jag har nu noterat att Stig Josefson och andra talare har försäkrat att man är starkt

intresserad av att fortsätta med sådana samtal. T. o. m. Erik Wärnberg har nu sagt att han trots allt är intresserad av att resonera om finansieringen, och jag kan försäkra att vi gärna skall ta upp de resonemangen. Jag vill göra det med den utgångspunkten att vi skall nå fram till ett skattebeslut. Jag tror att de 5-6 miljoner skattebetalarna här i landet har rätt att kräva av oss att vi i höst skall besluta om ett nytt skattesystem till 1980.

Bo Lundgren! Det kommer att bli alldeles nödvändigt att vi med en betydande fasthet inriktar oss på att spara, om vi skall få ordning i samhällsekonomin under de kommande åren. Vi kan måhända ha olika meningar om på vilka punkter vi kan spara, i vilken omfattning det är möjligt osv., men vi är ense om den principiella inriktningen att det är nödvändigt att spara för att få en balanserad samhällsekonomi.

Jag vill också nämna att det budgetförslag som vi nu arbetar med i mycket – trots de höga siffrorna – är präglad av det greppet. Den ståtliga konsumtionen, som ju är det område som statsbudgeten i första hand avser, har också en avsevärt lägre tillväxt än andra sektorer av samhällsekonomin. Detta gäller i jämförelse med både den kommunala och den privata konsumtionen.

Det är inte alls lika tekniskt besvärligt att fatta beslut på finansieringssidan i höst som att fatta beslut på inkomstskattesidan. Detta är naturligtvis Erik Wärnberg som mångårig ordförande i skatteutskottet mycket väl medveten om. Erik Wärnberg är ju själv en av våra mest kunniga skattepolitiker och känner därför till att förändringar av inkomstskatterna i det mycket omfattande lagkomplex det handlar om innebär ett stort arbete för myndigheter, för företag och för löneutbetalare när det gäller att få systemet att fungera kring årsskiftet. I fråga om finansieringen – där jag ju i första hand inte har förordat moms utan en höjning av t. ex. folkpensionsavgiften – är ett lagbeslut mycket lättare att tekniskt hantera. Men om vi skulle känna att det var så besvärligt, så är det min uppfattning att vi hade kunnat fatta båda besluten nu – om det hade gått att få majoritet för det.

Tommy Franzén drog slutsatsen att jag inte hade något att invända mot vad han sade. Jo, jag är ense med honom på varenda punkt. Tommy Franzén utgick från en så fri beskrivning av skattedebatt och skatteförslag att jag inte känner igen något av det när jag bedömer den verklighet som skatteförslaget ändå utgör.

Andre vice talmannen anmälde att Tommy Franzén och Erik Wärnberg anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Folkpartiregeringen kommer i dag att lida ett välförtjänt nederlag i skattefrågan. Det är välförtjänt av flera skäl. Ett av de starkaste är att det skatteförslag regeringen lade fram allvarligt skulle försvåra en ekonomisk politik som syftar till bättre ekonomisk balans och mindre prisstegringar. En redan besvärlig avtalsrörelse skulle bli ännu svårare, och ett redan alltför stort budgetunderskott skulle bli ännu större.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Med den nedlåtenhet gentemot andra meningsriktningar som har blivit hans kännemärke har vår alltmör provisoriske statsminister delgett allmänheten att vårt motstånd mot hans skatteförslag beror på att vi inte intresserar oss för hur skattepolitiken skall utformas nästa år.

Nu är vi minst lika intresserade av den framtida skattepolitiken som folkpartiet. Men det finns några betydelsefulla skillnader. En är att enligt vår uppfattning skattepolitiken har en så genomgripande samhällsekonomisk betydelse att den inte kan läggas upp utifrån något slags röstmaximeringsprincip. En skattereform 1980 måste uträta något mer än att tillgodose mer eller mindre snäva gruppintressen. Den måste bli ett bidrag till det grannliga arbete som nu förestår – att förhindra att Sverige dras in i en ny kostnads- och prisexplosion.

Den borgerliga ekonomiska politiken har skapat de närapå sämsta tänkbara förutsättningarna för det arbetet. Under ett par år har reallönerna sjunkit påtagligt för stora löntagargrupper. Företagsvinsterna befinner sig däremot på kraftig uppgång. Samtidigt växer spänningarna mellan olika löntagargrupper. Dessutom pekar det mesta på en ny acceleration av prisstegringstakten, i första hand via stigande energi- och råvarupriser.

I det läget kunde man faktiskt vänta sig att den sittande regeringen försökte åstadkomma en skatteomläggning för 1980 som underlättade en avtalsupp-görelse på en ur kostnadssynpunkt rimlig nivå och som tog sikte på att nå skattelättnader för de ur lönepolitisk synpunkt mest utsatta grupperna.

Men så har inte skett. I stället har regeringen valt att ovanpå indexregleringen av skatteskalen lägga justeringar av den statliga skatten, som fördelar skattelättnaderna på ett ganska orimligt sätt: Människor med inkomster kring 50 000–60 000 kr. om året skulle få en förbättring av sin disponibla inkomst med några procent, medan de som tjänar 120 000 kr. och däröver skulle få praktiskt taget dubbelt så stor förbättring.

Man försöker försvara den fördelningspolitiken med att sänka marginalskatter i sig underlättar avtalsrörelsen. Men det är svårt att förstå hur en sänkning av marginalskatten med några procent kan motverka effekten av att lågavlönade arbetare och tjänstemän behöver lönehöjningar på 7–8 % bara för att få samma höjning av sina disponibla inkomster som de högre avlönade i skiktet 120 000 kr. och däröver.

Budgetministern försökte tidigare här beskriva skillnaderna mellan det socialdemokratiska förslaget och folkpartiförslaget som så obetydliga att det bara rörde sig om ett par tiotus, men detta var just på den punkt där förslagen råkade gå samman. Det är över och under den punkten som de verkliga skillnaderna uppstår, i vissa fall på tusentals kronor i skattesänkning.

Antingen menar regeringen att det är riktigt och rättvist att de högavlönade får en dubbelt så stor höjning av sin levnadsstandard nästa år som de lågavlönade, eller också anser regeringen att näringslivet – och då framför allt handeln, servicenäringsarna och tekoindustrin – och kommunerna tål en extra lönekostnadsökning i storleksordningen 8 % enbart för att utjämna effekterna av en felaktig skattepolitik. Det vore faktiskt intressant att få veta vilken av de här ståndpunkterna som folkpartiet intar.

För min del tror jag att folkpartiet har blivit så förhäxat av tanken på lägre marginalskatter att man där helt bortser från att det för inkomstutvecklingen 1980 helt avgörande blir hur sänkningen av den totala skatten fördelas mellan olika inkomstkategorier. Även vi anser att lägre marginalskatter kan underlätta avtalsrörelsen, men med de rådande förutsättningarna är det både farligt och orättvist att gå så långt med marginalskattesänkningar för höga inkomsttagare att det ger sänkningar av den samlade inkomstskatten i dessa höga inkomstlagen som är många gånger större än de förbättringar som uppnås för lägre inkomsttagare. Detta är också förklaringen till att regeringen inte lyckats förankra sitt skatteförslag hos de stora löntagarorganisationerna.

Herr Mundebo gjorde i sitt inlägg vissa ansträngningar att framställa läget annorlunda genom att åberopa uttalanden från TCO, men han förbigick helt att Landsorganisationen sagt direkt nej till folkpartiförslaget. Det försvagar på ett avgörande sätt folkpartiförslagets värde i avtalssammanhang; det borde Ingemar Mundebo veta bäst själv utifrån sina erfarenheter från det tidiga 1970-talets Hagauppgörelser.

Det andra problem som regeringsförslaget lämnar olöst är finansieringen av 1980 års skattereformer. Det måste då först klaras ut *vad* det är som skall finansieras. Det är nämligen tre olika beslut som ställer krav på finansiering: för det första indexregleringen av skatteskalorna, som kostar 3 miljarder, för det andra reformeringen av den kommunala skatteutjämningen, som kostar ungefär 2 miljarder, och för det tredje justeringen av de statliga skatteskalorna, som enligt regeringsförslaget kostar ungefär 2,5 miljarder.

När folkpartiregeringen talar om sin vilja att finansiera skatteomläggningen med andra skatte- och inkomsthöjningar, avser man enbart de två senaste besluten, dvs. 4,5 miljarder av totalt 7,5 miljarder. Enligt sin egen beräkning har regeringen lagt fram förslag som ökar statsinkomsterna med 2 miljarder. Dessutom talar man i allmänna och oförbindliga ordalag om ytterligare skattehöjningar med 2 miljarder, varom beslut skulle fattas någon gång efter valet.

För att vi skall kunna bedöma den egentliga innebörden av de finanspolitiska problem som aktualiseras av 1980 års skattereformer måste det allmänna budgetläget föras in i den här bilden.

I budgetpropositionen från januari beräknade budgetministern underskottet i statsbudgeten för 1979/80, dvs. nästa budgetår, till 45 miljarder kronor. I den kompletterande budgetpropositionen i slutet av april har den beräkningen höjts till 48 miljarder kronor. Den bild av finanspolitikens inriktning som ges i det reviderade budgetförslaget skiljer sig ännu mera från den bild som redovisades i januari. I januari sade nämligen herr Mundebo att finanspolitiken måste inriktas på ett oförändrat budgetsaldo mellan budgetåren 1978/79 och 1979/80. Det skulle också ske, enligt herr Mundebo i januari, eftersom budgetförslaget för 1979/80 då uppvisade ett saldo på 45 miljarder jämfört med ett beräknat utfall för budgetåret 1978/79 på 44,7 miljarder. Och herr Mundebo tillade i den preliminära finansplanen: "Enligt min mening skulle en fortsatt saldoförsämring inte vara förenlig med en

ansvarsfull finanspolitik i den samhällsekonomska situation som vi nu ser framför oss." Så talade och skrev budgetministern i januari.

Efter att ha tillgodogjort sig detta förvisso mycket väl befogade uttalande är det med en betydande häpnad som man konstaterar att samme budgetminister i sitt reviderade budgetförslag i april utan att blinka serverar riksdagen en försämring av budgetsaldot på 6 miljarder mellan budgetåren 1978/79 och 1979/80. Häpnaden blir ännu större när man upptäcker att herr Mundebo i sin beräkning av budgetsaldot för nästa budgetår räknat sig till godo en inkomstförstärkning på 1 miljard kronor genom skattehöjningar som inte har förelagts riksdagen och som regeringen inte ens har kunnat ange vad de skall bestå av.

Herr talman! Jag finner det minst sagt anmärkningsvärt att budgetministern nu börjar laborera med något slags oförutsedda inkomster, som det inte finns något förslag och än mindre något beslut om, i syfte att frisera de budgetberäkningar han presenterar för riksdagen.

I själva verket är budgetförsämringen alltså 7 miljarder kronor mellan innevarande och nästa budgetår med den politik som folkpartiregeringen föreslår. Jag skulle därför vilja att budgetministern svarar på några frågor.

Vad är det som gör att en saldoförsämring på 7 miljarder, som i januari var oförenlig med en ansvarsfull finanspolitik, nu skall accepteras av riksdagen? Detta skulle ju bli fallet om riksdagen biföll regeringens skatteproposition. Den frågan är naturligtvis lika relevant även om man godtar herr Mundebos friserade budgetsaldo.

Är det inte så, herr Mundebo, att argumenten mot en ytterligare försvagning av finanspolitiken är ännu starkare i dag än de var i januari? Visar inte det ökande inflationstrycket, den helt orimliga likviditetsutvecklingen inom näringslivet, den tilltagande utströmningen av valuta ur landet att vi rusar in i en snart ohållbar situation?

Vore det inte lika bra att erkänna att regeringen slutgiltigt har förlorat kontrollen över den statsfinansiella utvecklingen och över läget på kreditmarknaden och att folkpartiet behöver snar hjälp innan hela den borgerliga finanspolitiken upplöses i kaos?

Och om det nu är så, hur kan herr Mundebo och hans regering då begära att riksdagen i dag skall godta en minskning av statsinkomsterna på över 5 miljarder och därmed ett budgetunderskott för nästa budgetår på minst 49 miljarder? Det framstår då som en gåta.

Jag vill också veta hur herr Mundebo försvarar sitt tilltag att räkna med statsinkomster som inte finns. Jag har tidigare uttryckt uppfattningen att Ingemar Mundebo har misslyckats i sin uppgift att föra en ansvarsfull finanspolitik. Som de borgerliga regeringarnas ständiga finansminister bär han huvudansvaret för de växande underskotten, en linje som han fullföljer i vad som förhoppningsvis är det sista borgerliga budgetförslaget på ett bra tag. Men nu måste jag till min bedrövelse konstatera att han också är den förste finansminister i det här landet på i varje fall 46 år som fifflar med statens räkenskaper.

Det är mot denna bakgrund, herr talman, som vi socialdemokrater

kommer att rösta nej till regeringens skatteproposition. Det beror inte på att vi skulle anse en reformering av inkomstbeskattningen onödigt eller obehövligt. Det är tvärtom så att vi, i motsats till alla övriga partier, har ett konkret och i detalj utformat förslag till skattcomläggning för 1980. Det gäller både sänkningen av inkomstskatterna och sättet att finansiera skattesänkningarna på. Vårt förslag är bättre för de lågavlönade, för de förvärvsarbetsande kvinnorna och för det stora flertalet arbetare och tjänstemän än det orättvisa folkpartiförslag som här i riksdagen bara har fått stöd av moderaterna. Med vårt skatteförslag och genom metoden att finansiera de sänkta skatterna med en produktionsskatt blir det möjligt att åstadkomma en hygglig inkomstförstärkning även för de lågavlönade och för folk med normala inkomster utan att det får svåra kostnadmässiga konsekvenser för näringslivet och kommunerna.

Dessa förslag kommer vi nu att föra ut i valrörelsen och underställa väljarnas prövning. Därmed får medborgarna ett klart och konkret besked om den skatte- och finanspolitik som en socialdemokratisk regering kommer att föra. Vad som kommer att hända med skatte- och finanspolitiken under ett eventuellt fortsatt borgerligt styre går det däremot inte att ge något besked om.

Dagens debatt borde vara chockerande för de borgerliga partiernas medlemmar och sympatisörer. I snart 30 år har den socialdemokratiska skattepolitiken varit ett huvudmål för de borgerliga attackerna. Så sent som i 1976 års valrörelse ställdes stora skattereformer och skattesänkningar i utsikt. Budgetministern själv lovade att det skulle åstadkommas ett helt nytt skattesystem. Måhända skulle det inte vara perfekt, men i varje fall skulle det strängska lapptäcket sys om helt och hållet – det lovade Ingemar Mundebo. Och i trepartiregeringens regeringsdeklaration gjordes den stora skattereformen till en huvuduppgift för den borgerliga regeringens politik.

Men allt detta yviga tal tålde inte konfrontationen med verkligheten, för aldrig har det väl lappats så med våra skatter som under dessa år. Och aldrig har skattetrycket ökat så mycket på så kort tid. Låt mig rekapitulera: Under denna regeringstid höjdes momsens, villaskatten, tobaksskatten, vin- och spritskatten, energiskatten, skatten på öl och läskedrycker plus en rad avgifter. Dessutom hittade den borgerliga regeringen på en helt ny punktskatt – charterskatten på semesterresor. Men man sänkte också skatter. Arbetsgi- varavgiften togs bort, och man sänkte förmögenhetsskatten för företagare och skatten på inkomster för skogsägare. Så lades skattebördan om från företagare och skogsägare till löntagare och lägre inkomsttagare. Så skärptes också det totala skattetrycket med 4 % på två år.

I dag tror jag att man kan säga att den borgerliga illusionen om den stora skattereformen och det nya skattesystemet slutgiltigt upplöses. Man är djupt oenig om hur och för vilka de direkta inkomstskatterna borde lindras. Man står på de mest oförenliga linjer beträffande den framtida finanspolitiken. Moderaterna säger nej till varje skattehöjning för att förstärka en redan otillåtet svag budget och talar i alltmer hotfulla ordalag om beskärning av statens sociala åtaganden och höjda avgifter på samhällets vård och omsorg.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Folkpartiet och centern vet att skatterna måste höjas men lurpassar på varandra i ömsesidig rädsla för att behöva avslöja sanningen för väljarna.

Jag vill inte utesluta att de borgerliga partierna när de kommer närmare valet trots allt på nytt dammar av sina gamla löften om stora skattereformer som gynnar alla – det var ju så det hette. Men om de gör det, kan de inte längre ursäktas med att de lever kvar i den borgerliga skatteillusionen. Då framstår de, för att tala med landets statsminister, som rena bluffmakare.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Låt mig göra ett par korta kommentarer, även om det enligt riksdagens arbetsordning kanske är så att huvuddelen av den debatt som Kjell-Olof Feldt var inne på hör till det ämne som skall behandlas om ett par veckor, då vi skall resonera just om finanspolitiken och om statsbudgeten. Jag kan mycket väl förstå att Kjell-Olof Feldt huvudsakligen talar om statens budget och ganska litet om socialdemokratins synpunkter på våra skatter. Det finns där inte så rasande mycket att tala om utöver en del allmänna klichéer om innebörden i de olika skatteförslagen, klichéer som på några punkter inte håller när man granskar dem i den verklighet som riksdagstrycket ändå utgör.

Jag vill svara på frågan om budgetsaldo och statsfinanser. Det är riktigt att beräkningarna av statens inkomster och utgifter under innevarande och nästkommande budgetår är annorlunda nu i april och maj än vad de var kring årsskiftet. Vi måste varje månad räkna om statsbudgeten, beroende på de förändringar som ju ständigt sker på både inkomst- och utgiftssidan. Vi har räknat ner budgetsaldot för det innevarande budgetåret. Kjell-Olof Feldt glömde av någon anledning att nämna det. Det har räknats ner, därför att en del av de statsutgifter som vi hade räknat med innevarande år kommer nästa budgetår i stället. Det betyder att vi av bl. a. den anledningen får ett högre budgetsaldo nästa år. Vi har också från regeringens sida lagt en del förslag till riksdagen som vi bedömt vara nödvändiga med hänsyn till läget på arbetsmarknaden och med hänsyn till många problem inom näringslivets olika branscher. Riksdagen har också, i den mån beslut redan är fattade, gjort samma bedömning och bifallit förslagen. I flera fall har riksdagen gått utöver regeringens förslag, och det betyder att budgetsaldot kan tendera att bli större. Det är den verklighet som vi har att arbeta med.

Jag vill verkligen understryka att redan det saldo som redovisades i januari var oroande. Ytterligare försämringar av det saldot är självfallet ännu mer oroande. Om Kjell-Olof Feldt vid sidan av talarstolarna händelsevis känner samma oro och känner den oron t. ex. när det gäller att trycka på voteringsknapparna kan han medverka till att budgetsaldot inte ytterligare ökar. Om han är beredd att göra skattereformer som kan medverka till att stabilisera vår samhällsekonomi, till att underlätta förutsättningarna för avtalsrörelsen, till att öka viljan till arbete och ytterligare insatser kan han ytterligare göra en insats för ett lägre budgetsaldo.

Sedan talade Kjell-Olof Feldt om de olika posterna i en budget, där det nu var inlagt någonting nytt som skulle förändra bilden. Det är ju så att det både

på inkomstsidan och på utgiftssidan finns punkter där regeringen kommer att lägga fram förslag för riksdagen. Beräkningarna bygger på att riksdagen är beredd att anta de förslagen. När riksdagen ändrar förslag på inkomstsidan eller utgiftssidan betyder det förändringar av saldot. När riksdagen i dag inte är beredd att göra förändringar av inkomstskatterna betyder det att de kostnader härför som vi hittills preliminärt har räknat med ännu inte kommer att bli beslutade. Om man får tro på viljan till inkomstskattereformer för nästa år kommer den punkten att fyllas med ett konkret innehåll någon gång i höst. Kjell-Olof Feldt behöver alltså inte ha så mycket funderingar om fiffel och annat därför att riksdagen ännu inte fattat beslut om olika inkomstposter. Riksdagen kommer att få chansen att göra det. Blir det förändringar av större eller mindre omfattning föranleder de motsvarande omräkningar av statsbudgeten.

Det har sytts många lappar i det s. k. lapptäcke som skattesystemet utgör – det är riktigt. Det fanns så många lappar på det att där verkligen var mycket att sy om. Vi har sänkt en del skatter under de här åren. Vi har höjt en del andra. Vi har lindrat en del skatteregler. Vi har skärpt en del skatteregler. Men det har varit en målmedveten inriktning på allt det här textila arbetet. Inriktningen har varit att få till stånd ett bättre skattesystem än det vi haft tidigare under många år. Inriktningen har varit att framför allt förändra vårt inkomstskattesystem, så att inflationens förödande effekter på det kunnat reduceras och människornas känsla av att det lönar sig att arbete kunnat ökas.

Vi kommer att fortsätta att sy på det här täcket. Det kommer, som vi har sagt förut, inte att bli perfekt. Men vi kommer att om några år ha ett väsentligt snyggare täcke än det som Gunnar Sträng, Kjell-Olof Feldt och andra sydde på under så många år.

KJELL-OLOF FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Budgetministern utvecklar sin vanliga magisterroll genom att mästra mig och tala om för mig vad jag bör ta upp och inte i mina inlägg i kammaren.

I dag skall riksdagen fatta beslut om ett centralt element i budgeten, nämligen skattepolitiken. Det Ingemar Mundebo önskar sig är naturligtvis att riksdagen skall binda sig för en försvagning av budgeten med 7–8 miljarder men utan att få hans tillstånd att diskutera hans egen budgetpolitik. Det kan jag nog inte gå med på.

Herr Mundebo säger att hans beräkningar av dessa oförutsedda inkomster bygger på att riksdagen är beredd att godta regeringens förslag. Men, herr Mundebo, det finns ju inget förslag! Herr Mundebo har själv ingen aning om vad han tänker föreslå riksdagen. Ibland talas det om att återinföra arbetsgivaravgiften, och ibland om att momsens skall höjas. Sedan har herr Mundebo själv hittat på någonting om bredbasiga skatter som skall införas. Hur skall vi ur detta sammelsurium få något underlag för att bedöma vad det är för beslut riksdagen väntas ta?

Jag tror aldrig att det har förekommit i det här landet sedan den

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

parlamentariska demokratin infördes att en regering på det sättet bara räknat in förhoppningar om skatteinkomster på någon miljard. Varför drog inte herr Mundebo till med mera – det hade behövts flerdubbla belopp – när han ändå höll på och önskade? Sedan kan han ju alltid säga att riksdagen inte antog hans fina förslag och att vi därför får räkna om budgeten.

Budgetministern erkände att han lappat och sytt på skattesystemet under de här åren. Han säger att det arbetet haft en målmedveten inriktning, och jag håller med honom. Det har haft den inriktningen att det ganska systematiskt flyttat över skattebördor från dem som har det bättre ställt till dem som har det sämre – det är det mönster jag ser i det här nya lapptäcket. Är det så ni tänker fortsätta om ni får möjlighet, då förutspår jag det här landet mycket stora bekymmer.

Slutligen noterar jag bara att vi inte fick någon förklaring på hur den budgetpolitik som i januari var oansvarig, i april är ansvarig och därmed värd att föreläggas riksdagen. Den politiken går ut på att riksdagen i dag skall acceptera herr Mundebos nya budgetsaldo på 49 miljarder kronor. Det blir innebörden, om riksdagen bifaller regeringens proposition. Något alternativ erbjuds vi inte. Några konkreta förslag som leder till ett annat budgetsaldo, en annan statsfinansiell utveckling, har inte herr Mundebo med sig till riksdagen i dag.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Varken Kjell-Olof Feldt eller jag, som båda är licentiat, passar särskilt väl hemma i dessa magisterroller. Däremot tycker jag det kan finnas skäl att lämna en och annan upplysning om varför vissa förändringar har skett. Jag beklagar om Kjell-Olof Feldt inte är nöjd med de upplysningarna. Men jag skulle tro att en ytterligare granskning av budgetförslag och kompletterande budgetförslag kan ge den fullt tillfredsställande information som Kjell-Olof Feldt behöver.

Låt mig än en gång betona att det på flera punkter i en statsbudget kan finnas förslag som ännu inte är framlagda den dag budgetförslaget redovisas. Det kommer ju en rad kompletterande propositioner under loppet av ett riksdags- och budgetår. Vi kan göra ungefärliga beräkningar av den ekonomiska volymen i dessa propositioner, och det har vi också gjort. Därefter förelägger vi riksdagen förslagen. För att få en någorlunda rättvisande bild av det aktuella statsfinansiella läget lägger vi in förslagen i budgetredovisningen. Skulle situationen förändras, dvs. så att regeringens förslag eller riksdagens beslut blir av större eller mindre omfattning, förändras budgetsaldot. Ett budgetsaldo påverkas självfallet också av vad som händer med konjunkturer, sysselsättning osv. Låt oss göra tankeexperimentet att Kjell-Olof Feldt och jag bytte plats här i riksdagen. Jag tror ändå att vi båda skulle vara väl medvetna om grunderna till att budgetsaldon förändras och förändras fortlöpande under månadernas gång.

Riksdagen kommer säkert att fylla ut de olika förslag som vi har lagt in i budgeten. Jag är den förste som är oroad för att riksdagen fyller dem med ett större innehåll än vad vi har räknat med och därmed ytterligare försämrar

budgetsaldot. Det har vi inte råd med. Jag har gång på gång understrukt den starka oro som jag känner för budgetsaldot och för ytterligare försvagningar av det. Jag har också gång på gång understrukt, att i den mån de politiska partierna vill ta på sig större utgifter än vad vi redan har tagit på oss, så måste vi antingen vara beredda att pruta på andra punkter eller vara beredda till en ytterligare finansiering.

Sedan några ord om skatterna en gång till. Jag vet i stort hur jag skulle vilja att propositionen om finansieringen av en skatteomläggning skulle se ut. Jag har sagt att det bästa alternativet vore en höjning av den arbetsgivaravgift som folkpensionsavgiften utgör.

Vi är emellertid öppna för att resonera också om andra tänkbara alternativ. Vi har givit en utredningsgrupp i uppgift att närmare analysera innebörden av olika alternativ – inkl. bredbasiga skatter, som förresten inte jag utan Kjell-Olof Feldt och hans medarbetare har hittat på. Jag är intresserad av att studera olika alternativ och se vad de betyder för samhällsekonomin, för staten, för kommunerna, för företagen och för människorna. Visar de sig vara bra alternativ, skall vi självklart vara beredda att pröva dem.

En sak vill jag emellertid redan nu säga. Socialdemokratiens propåer om att obesett höja den skatteformen med 3–4 % redan 1980 skulle skapa många nya problem i samhällsekonomin för 1980 och åren framöver. Är bruttoskatt – eller proms, vad man nu vill kalla den – ett bra skattealternativ, skall vi naturligtvis pröva det, men inte på en gång på så höga nivåer som socialdemokratin tycks vara beredd till.

AXEL KRISTIANSSON (c):

Herr talman! Kjell-Olof Feldt har för vana att svepa och generalisera. Så gjorde han också i denna debatt, när han om inte med magisterton så i alla fall i mycket högt röstläge gjorde alla de borgerliga partierna till lika stora syndabockar. Vi från centern har dock det kravet på objektivitet i den politiska debatten, i varje fall från denna talarstol, att jag kan säga till Kjell-Olof Feldt att en viss nyansering nog varit på sin plats.

Denna debatt har pågått länge och är inte slut ännu. Den kommer också att följas av en annan debatt, som ligger ganska nära och som bygger på finansutskottets betänkande. Det egentliga skälet till att ledamöter från finansutskottet medverkar i denna debatt är ju det faktum att vi har det systemet att utskott sänder propositioner och motioner till andra utskott för yttrande. Så har skett också denna gång. Finansutskottet har avgivit ett yttrande till skatteutskottet.

Vad hände då där? Ja, jag skall göra den historieskrivningen ganska kort. Ingenting annat hände än att centern fick bifall till sitt förstahandsförslag i den motion som Alvar Andersson tidigare har redogjort för. Motiven härför har starkt understrukits i det yttrande som avgivits till skatteutskottet. Jag kan mycket kort sammanfatta dem.

Denna skatteomläggning måste betalas, och det är möjligt att vi är överens om detta, med undantag för moderaterna. Men centern säger också att beslutet om skattesänkning och om finansiering måste fattas samtidigt.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Vidare menar vi att erforderliga bedömningar kan göras säkrare fram på hösten. Vi kan då se hur starkt uppåtgående konjunkturen är och på grundval härav göra säkrare budgetmässiga bedömningar.

Vi har också anfört att ett sådant förfarande borde ge större förutsättningar för en lugn och sansad avtalsrörelse.

Jag noterade att Holger Bergqvist i inledningen av debatten betraktade detta såsom den stora villan. Det var ett professionellt elegant politikertrick, och centerpartisterna blev fullständigt yra i mössan, sade han.

Jag förstår inte det resonemanget. Vi författade vår motion i lugn och ro enligt egna intentioner, och får man sin motion tillstyrkt, så blir man naturligtvis inte yr i mössan. Jag måste fråga: Var det inte i det läget folkpartiet som hade anledning att yra? Och om det nu är nödvändigt att ha en mössa för att yra, skulle jag vilja säga att då hör nog herr Bergqvist till det verkliga mösspartiet. Om så inte var fallet – yrar inte regeringen och folkpartiet, när man på det hållet får stöd från socialdemokraterna för sina förslag?

Det kunde vara nog sagt om detta, men eftersom detta väl är det sista tillfälle jag har att delta i en skattedebatt i riksdagen vill jag gärna säga någonting om dagens huvudfråga, nämligen marginalskatten. För mig är det förvånande att det skall vara huvudfrågan.

Jag gör det främst därför att vi i centern har upplevt gång på gång, inte minst under det senaste året, att moderater och folkpartister pekar ut oss som de som har trampat på bromsen när det gäller att sänka marginalskatten.

Visserligen sade herr Mundebo att han har förhoppningar för centerns vidkommande, men det är inte ointressant vad som sägs från talarstolarna ute i landet. Där framställs saken på det sättet att å ena sidan skulle moderaternas och folkpartiets förslag ge fantastiska skattelättnader, medan å andra sidan centerpartiet är fullständigt ointresserat.

Det är ju alldeles självklart att centerpartiet är intresserat av att sänka marginalskatterna, från precis samma utgångspunkter som folkpartiet och moderaterna och jag förmodar också socialdemokraterna. Det är fråga om hur skatterna inverkar på produktiviteten och viljan att göra arbetsinsatser. Varför skulle vi annars ha gått med på en hel serie av skattesänkningar? Herr Mundebo räknade ju upp åtskilliga sådana som centern har varit med på. Varför skulle vi ha gått med på indexreglering av skatteskalorna? Varför skulle vi lägga fram ytterligare förslag om marginalskattesänkning, änskönt ärendet skjuts till hösten.

Det kan rimligtvis inte vara bara därför att vi vill höja andra skatter i stället, skatter som sannolikt inte är socialt mera rättfärdiga eller lättare att bära. I varje fall är jag – och det gäller förmodligen också mitt parti – betänksam i vissa lägen gentemot marginalskattesänkning som isolerad företeelse. Jag skall redovisa detta i ett par punkter; de må gärna stå för mitt eget vidkommande.

Under senare tid har faktiskt löneläget här i landet i rätt hög grad anpassats efter marginalskatterna. Det gäller framför allt i de högre inkomstskikten. Naturligtvis invänds mot detta att i så fall måste det vara riktigt att sänka

marginalskatten och att göra det så drastiskt som möjligt.

Men om detta skall göras märkbart och markant är det alldeles klart att man då måste beakta denna lönesättning som vuxit fram främst under den tid då vi på grund av inflation och frånvaron av en indexreglering hade en mycket stark skärpning av skatteskalen.

Trots allt tal om strävan mot lika lön och jämlikhet har vi alltjämt en mycket stor lönespridning i detta land. Jag vill gärna tro att detta i flertalet fall är vad jag skulle vilja kalla prestations- eller ansvarsmotivcrat. Men från dessa utgångspunkter finns det naturligtvis också icke motiverade höga löner och inkomster. Det finns t. o. m. dubbelinkomster varav några knappast föranleder någon egentligt prestation. Det är detta förhållande som gör hela frågan till ett så stort komplex, därför att alla i samma inkomstläge oavsett prestation ändå skall beskattas efter samma skala. Det är också detta som gör att man inte i alla lägen och inte i fullt samma utsträckning som från de främsta pådrivarnas sida kan instämma i resonemanget att en sådan skattesänkning alltid är produktionsbefrämjande.

Herr talman! Utöver redovisningen från finansutskottets behandling av frågan har jag velat anlägga dessa synpunkter.

GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Får jag först säga till Axel Kristiansson att han har förvisso alldeles rätt i att löneläget i stor utsträckning har anpassat sig till marginalskatterna. Det är tokigt att det blivit så att marginalskatten inte bara har alla dessa negativa verkningar mot arbetet och merinsatser i arbetet som sådant, utan det har också ökat spännvidden i bruttolöner. Det är en sida av denna problematik som mycket riktigt föranleder oss att verkligen ta krafttag.

Det har sagts tusen och en gånger men det måste sägas om igen: Det måste löna sig att arbeta! Uppenbarligen har detta blivit en politisk sanning – höjd över den partipolitiska debatten. Ingen politiker tycks vilja göra invändningar. Vi har i alla fall inte haft någon debatt som följd av detta vårt bestämda krav från moderat håll – kravet att det måste löna sig att arbeta.

Men likafullt är det tveksamt om samtliga partier verkligen vill göra arbetet lönsamt. Hade så varit fallet, så skulle det ha blivit ett beslut i dag om marginalskattesänkning. Det framgår dock alldeles klart att den orimligt höga marginalbeskattningen gjort arbetet – det inkomstbeskattade arbetet – i vårt land allt mindre lönsamt. För många – kanske för de flesta förvärvsarbetande – framstår skatteprogressiviteten som direkt löntagarfientlig. Den är emellertid också fientlig mot företagen, mot företagare och mot samhällsekonomin i stort. Marginalskattesänkningar är därför följaktligen och utan tvekel den angelägnaste reformen i vårt land i dag och sannolikt framöver.

Borde det då inte vara en självklarhet att alla partier gör allt som står i deras makt för att verkligen angripa problemet där det effektivt och verkningfullt kan angripas? Vore det inte en självklarhet att man omedelbart tar åtminstone första rejäla greppet på marginalskatteproblemet och ser till att minska progressionen, så att det blir mer kvar av lönehöjningen, mer kvar av

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

extraknäcket än de ca 20–30 % som i dag blir kvar i vanliga inkomstlägen?

Jo, naturligtvis, det säger väl i stort sett hela det arbetande svenska folket. Skatteröttheten är utbredd – man vill ha mer kvar av sina arbetsförtjänster. Det är en rimlig önskan. Man vill – kort sagt – att det skall löna sig att arbeta. Och denna angelägna förändring vill man naturligtvis ha till stånd så snabbt som möjligt. Helst redan i dag.

Det skulle också, herr talman, ha varit möjligt för riksdagen, som jag här har nämnt, att redan i dag göra något positivt och verkningsfullt för att göra arbetet, arbetsinsatserna i samhället, lönsammare. En proposition föreligger liksom en partimotion från moderata samlingspartiet med förslag om marginalskattesänkningar för 1980 års inkomster i skikten mellan 34 000 och 114 000 kr.

Det innebär ett steg på vägen, ett steg i rätt riktning, ned till ett högsta marginalskatteuttag på 50 % i vanliga inkomstlägen. Det är målsättningen i vår moderata skattepolitik: Ingen normalinkomsttagare skall behöva bli av med mer än hälften av en inkomstökning i skatt. I dag är det så förfärande mycket mer som försvinner i marginalskatt att detta vårt rimliga moderata krav för många ter sig som en dröm, kanske t. o. m. som någonting överkligt.

Men, herr talman, den moderata målsättningen är fullt möjlig att uppnå – och den måste förverkligas om arbete verkligen skall löna sig i vårt land.

I finansutskottet, där vi haft att yttra oss över propositionen 160 och de motioner som väckts i anslutning till denna, har det emellertid blivit ett negativt beslut från majoritetens sida.

Socialdemokraterna och centern har således bildat majoritet och behagat besluta om att skjuta upp ett beslut om ändring i skatteskalorna till hösten. Detta har nu riksdagen debatterat i åtskilliga timmar. Det finns emellertid anledning att lägga en del synpunkter på frågan.

Talesmän för dessa båda partier har försökt förklara varför de intagit denna negativa attityd till ett beslut om skattesänkning under denna vårriksdag – ett beslut som borde ha fattats i dag och gett svenska folket ett positivt och glädjande besked om att trepartiregeringens skattereformpolitik fortsätter.

Man får emellertid vänja sig vid många märkligheter i politiken, och flera minst sagt egendomliga händelser har inträffat under detta riksmöte. Men det hör ändå till det märkligaste – och samtidigt sorgligaste – att det under en borgerlig riksdagsmajoritet bildats en majoritet *mot* ett beslut om marginalskattesänkning i de utskott som har haft att bereda frågan. Jag tror för min del att den nejsägarmajoritet som bildats förvånat – i hög grad förvånat – landets borgerliga väljare. Jag tror nämligen att samtliga borgerliga partier haft en image av skattesänkingsvilja och att det funnits – och finns – stora förväntningar på *samtliga* borgerliga partier i detta avseende.

För all del – de båda partier som bildat nejsägarmajoriteten har argumenterat för sitt negativa ställningstagande. De vill ha en annan utformning av skatteskalorna än vad propositionen föreslår, de har invändningar mot marginalskattetaket, de anser också att det skulle vara bättre om beslutet tas i

Onsdagen den
16 maj 1979.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

höst. Ett påstående gör också gällande att det då kan få den bästa effekten i fråga om avtalsrörelsen. Vi moderater har – i likhet med regeringen – en annan och låt mig säga mera verklighetsnära uppfattning även på den punkten. I en avvikande mening, som Rune Rydén och jag fäst vid finansutskottets yttrande till skatteutskottets betänkande 55, konstaterar vi behovet av att bl. a. parterna på arbetsmarknaden på ett så tidigt stadium som möjligt får kännedom om de skatteregler som kommer att gälla under nästa år.

Det är ju ändå så att en lönerörelse förbereds på ett mycket tidigt stadium. Då görs överväganden, då – och det gäller nuläget, denna dag – behöver man så många komponenter som möjligt för att kunna summera ett utgångsläge och en rimlig budgivning i löneförhandlingarna. Kort sagt: Det är angeläget att arbetsmarknadens parter redan denna vår får veta vilka skatteskalor och vilka skattesänkningar som skall gälla för åtminstone första året i kommande avtalsperiod.

Då kan man, som vi moderater i finansutskottet konstaterar, göra de överväganden som erfordras inför slutandet av nya avtal.

När det gäller en eventuell finansiering av en skatteomläggning, alltså en skattesänkning, anser vi moderater att denna fråga med fördel kan skjutas upp till hösten.

Vi konstaterar att den samhällsekonomiska och statsfinansiella bedömningen av flera skäl *inte* bör göras i nuläget. När finans- och skatteutskotten behandlade det här ärendet om en skattereformering, förelåg inte ens kompletteringspropositionen. Det hade visserligen varit angeläget att man vid behandlingen av både propositionen 160 och propositionen 95 om den kommunala ekonomin kunnat sätta in de framlagda förslagen i ett vidare samhällsekonomiskt perspektiv. Det finns emellertid en sådan analys i moderata samlingspartiets motion 2349 till detta riksmöte. Där behandlar vi utvecklingstendenserna i den svenska ekonomin på både kortare och längre sikt.

Herr talman! Skall den ekonomiska utvecklingen framöver ens komma i närheten av de förhållandevis optimistiska beräkningarna i 1978 års långtidsutredning, måste det bli en starkare tillväxttakt i vår ekonomi. Det förutsätter – det står i varje fall fullt klart för oss moderater – att skattepolitiken får en sådan utformning, att den kan möjliggöra reala inkomstförbättringar *efter* skatt för den yrkesverksamma delen av vår befolkning.

Med andra ord: Skatterna – främst skatterna på inkomstförbättringar – får inte bli högre än att arbete och ökade arbetsinsatser verkligen lönar sig. Skattepolitiken får inte vara arbetsfientlig, den får inte stimulera det kvittolösa samhället. Den får inte stimulera en svart arbetsmarknad där man byter tjänster och försöker hitta kryphål för att komma undan skatt.

Det är dess värre en sådan utveckling som pågår i vårt land, trepartiregeringens upprepade skattesänkingsreformer till trots. Men det skulle ha varit ett betydligt mera skattepressat samhälle vi upplevt i dag om vi inte fått till stånd de skattereformer som trepartiregeringen åstadkom 1977 och 1978 genom en indexreglering av skatteskalan. Vi är på rätt väg i så måtto.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Men lägre skatter – även om det i första hand begränsas till sänkning av marginalskatterna – förutsätter en återhållsamhet med offentliga utgifter. Vi moderater har i år föreslagit utgiftsbegränsningar, besparingar på drygt 2 miljarder. Vi kan komma att utöka denna besparingspost, och den skulle i stort sett redan nu kunna finansiera den skattereformering som regeringen och vi moderater vill genomföra.

Nyss sade Kjell-Olof Feldt här i debatten att moderaterna säger nej till finansiering av en skattesänkning och talar – påstod han – i hotfulla ordalag om nedskärningar. Herr Feldt gjorde en antydning om att det skulle vara på det sociala fältet.

Nej, det är inget hotfullt tal vi för från moderat håll. Det uppfattas inte heller så bland människorna. Det är ett positivt tal, som innebär förslag som ger oss förutsättningar att kunna åstadkomma det som medborgarna helst önskar, nämligen skattesänkningar.

Skattesänkningar har också en långsiktig, positiv verkan. De befrämjar en ekonomisk tillväxt i och med att det blir lönsamt att arbeta. Därigenom uppstår en självfinansiering, om man så vill uttrycka det.

Det är mot denna bakgrund som vi moderater finner det bäst och lämpligast att nu, denna dag, låta riksdagen besluta om en marginalskattesänkning och ett tak för marginalbeskattningen, samtidigt som vi låter bedömningen av den eventuella finansieringen ske i höst. Först då kan vi göra den översiktliga bedömning som krävs – både vad gäller den externa ekonomiska utvecklingen och vad gäller den löne- och kostnadsutveckling som vi har i landet. Då, i höst – och först då – bör dessa frågor bedömas. För oss moderater är målsättningen att någon skattehöjning inte skall behöva ske för att finansiera den sänkning av skatten på inkomstförbättringar som vi föreslår.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till alla punkter i reservationen 1 vid skatteutskottets betänkande.

AXEL KRISTIANSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag konstaterade efter att ha hört herr Knutsons anförande att det inte var någon överdrift när jag påstod att man från moderat håll ute i talarstolarna säger att centern är motståndare till marginalskattesänkningar. För även här i riksdagens talarstol, där objektiviteten bör vara störst, sade herr Knutson samma sak, trots att det föreligger ett förslag till marginalskattesänkningar från centerns sida.

Vidare sade herr Knutson: Förklara denna negativa attityd att skjuta på problemet! Men behöver det ligga någon negativism i detta? Inte heller ert skatteförslag skulle träda i kraft förrän den 1 januari, och det är fullständigt möjligt att klara detta också med ett uppskov till hösten.

Herr Knutson inledde med att säga att han är överens med mig om komplexiteten i detta, alltså att lönerna har korrigerats med hänsyn till skatterna. Ja, så är det naturligtvis, men det förhållandet har vi, och det kommer vi sannerligen inte ur enbart genom att sänka skatterna. Man måste i så fall också göra en rejäl löneredring, om löner och skatter skall

harmoniera efter den starka marginalskattesänkning som moderaterna föreslår.

Nr 146

Onsdagen den
16 maj 1979

GÖTHE KNUTSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inte gjort någon värdering av centerns motion i den här skattefrågan. Jag har inte gjort något påstående om att centern skulle vara negativ till marginalskattesänkningar. Jag har konstaterat att det är mycket beklagligt att centern inte är med på att nu fatta ett beslut om detta. Det är nu som beslutet borde fattas. Det är ingen tillfällighet att regeringen har lagt fram propositionen till denna vårriksdag.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Får jag också bara notera att spännvidden i lönerna i vårt land, mellan normala inkomstlägen och t. ex. en generaldirektörs lön, är skrämmande stor i bruttoterm, medan själva nettoeffekten blir väldigt marginell. I själva verket är det en obetydlig skillnad i nettoutfallet för en normal inkomsttagare, som har de bidrag som i stor utsträckning tillfaller barnfamiljer, och t. ex. en generaldirektör, som då har en proportionellt mycket högre skatt. Men, herr Kristiansson, visst kan vi åstadkomma förändringar på detta område med hjälp av sänkningar av marginalskatten. Det har bl. a. SACO påvisat i en omfattande analys med mycket omsorgsfullt gjorda beräkningar, och det har även skett från TCO-håll. Jag skall inte ta kammarens tid i anspråk för att närmare redogöra för det nu, för jag tror att Axel Kristiansson som erfaren ledamot av riksdagens finansutskott väl känner till de flesta fakta.

AXEL KRISTIANSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten, utan jag vill bara slå fast att Göthe Knutson sade att sannolikt kommer de borgerliga väljarna att notera som beklagligt att centern var emot marginalskattesänkningar.

GÖTHE KNUTSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Exakt så som mina ord föll återgavs de kanske inte av Axel Kristiansson, men det spelar mindre roll. Jag har uttryckt iakttagelsen att det är med förvåning som borgerliga väljare noterar att centern gjorde sällskap med socialdemokraterna mot ett beslut i dag.

Men låt oss nu hoppas, om det blir ett beslut om marginalskattesänkning till hösten, att det blir ett beslut på de goda premisser som föreligger. Först skall vi emellertid göra de ansträngningar som göras kan för att få igenom ett beslut denna dag.

BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag skall i den här debatten ta upp två frågor: dels hur en sänkning av den statliga inkomstskatten skall finansieras, dels vilken effekt på samhällsekonomin i stort som en sådan skatteomläggning kan få.

När det först gäller finansieringen av sänkta marginalskatter har alltså centern och socialdemokraterna kunnat enas kring en linje som innebär att man säger att skatteomläggningen i sin helhet skall finansieras, men man

Onsdagen den
16 maj 1979

*Fortsatt reforme-
ring av inkomst-
skatten, m. m.*

avvisar samtidigt en del av de förslag för att finansiera skatteomläggningen som har lagts fram.

Först några ord om vad majoriteten faktiskt säger.

I skatteutskottets betänkande nr 55 står det på s. 69 att "beslut som minskar statsinkomsterna --- bör kompenseras fullt ut genom motsvarande inkomstförstärkningar". I finansutskottets betänkande nr 35, som behandlar den kommunala delen av skatteomläggningen, noteras att de ökade statsutgifter som blir följden av den föreslagna reformen "i sin helhet skall finansieras genom åtgärder som ökar statsbudgetens inkomster".

De båda utskotten förordar alltså att åtgärder på skattesidan, som innebär att statens inkomster minskas, måste kompenseras med inkomstförstärkningar av annat slag. Jag tycker det är tillfredsställande uttalanden från de båda utskotten.

De av regeringen föreslagna skattelättnaderna skulle sammanlagt kosta ca 4,5 miljarder kronor. Den utbyggnad av det kommunala skatteutjämnings-systemet, som tillstyrks av finansutskottet i dess betänkande nr 35 och som är en del av den totala skatteomläggningen, kostar ca 1,7 miljarder.

Det märkliga är nu att centern och socialdemokraterna säger nej till sänkningen av den *statliga* inkomstskatten under åberopande av att man inte har någon finansiering, men samtidigt godtar man reformeringen av de *kommunala* skatterna till en kostnad på 1,7 miljarder, utan att man kan finansiera mer än en liten del av den omläggningen. Man säger t. ex. nej till det förslag om höjd energiskatt som framförts av regeringen, och centern avvisar för sin del också förslaget om att barnomsorgsavgift skall uttas även av egenföretagare. Det är i själva verket bara en enda inkomstförstärkning som finns med i de betänkanden som i dag ligger på kammarens bord, och det är förslaget om en höjning av stämpelskatten. Den ger statskassan drygt 0,5 miljarder kronor. Resten av kostnaden för den kommunala skatteomläggningen – ca 1,2 miljarder kronor – har skatteutskottet alltså inte något förslag om hur man skall täcka.

Mot den bakgrunden är det obegripligt att socialdemokraterna i skatteutskottet har kunnat skriva under att deras eget yrkande om att staten skall ges full täckning för kostnaderna för skatteomläggningen tillgodosetts genom det förslag som skatteutskottet nu lägger fram. Detta står att läsa på s. 69. Jag tycker att det här är helt obegripligt. Socialdemokraterna som har krävt en totalfinansiering av både den statliga och den kommunala delen av skatteomläggningen anser att deras yrkande är tillgodosett genom ett förslag som innebär att man höjer stämpelskatten och därmed finansierar en niondel av hela skatteomläggningen. Min första fråga till Kjell-Olof Feldt blir därför: Hur går detta ihop? I själva verket är det, enligt min mening, bara i regeringens proposition som det finns en totalfinansiering av den föreslagna skatteomläggningen. För samtliga oppositionspartier gäller att det finns luckor i finansieringen. Det är mot den bakgrunden som det är svårt att tro på skatteutskottsmajoritetens argument att man nu säger nej till sänkningar av den statliga skatten, därför att finansieringsfrågor inte har lösts.

Till yttermera visso har ju folkpartiets representanter både i finansutskottet

och i skatteutskottet förklarar sig vara beredda att diskutera någon form för finansiering av hela skatteomläggningen som skulle beslutas nu i vår, men de andra partierna har inte velat gå in på den diskussionen. De har i stället till nästan varje pris velat forma en majoritet, som skulle avvisa regeringens skatteförslag.

Jag tycker att både centerns och socialdemokraternas ställningstagande från olika utgångspunkter är förvånande.

Först några ord till centern. När trepartiregeringen tillträdde i oktober 1976 uttalades i den nya regeringens regeringsförklaring att en varaktig skattereform skulle genomföras. Denna reform skulle innehålla sänkta marginalskatter i vanliga inkomstlägen och åtgärder för att hålla nere kommunalskatterna. Så sent som i oktober förra året upprepade trepartiregeringen några dagar före sin avgång detta löfte om förslag till sänkta marginalskatter. Den proposition som regeringen presenterade i mars i år om en omläggning av skattesystemet kan ses som ett fullföljande av den skattepolitik som trepartiregeringen förde, och den borde därför i dag kunna få stöd av centerpartiet.

Inte heller socialdemokraterna har något konkret yttrande om en inkomstförstärkning, som skulle täcka deras förslag till skatteomläggning. Jag kritiserar nu i och för sig inte socialdemokraterna för det. Deras huvudsakliga finansieringsalternativ, den s. k. produktionsfaktorsskatten, kan självfallet inte bli föremål för beslut nu utan måste, som bl. a. LO-ordföranden uttalat, bli föremål för ytterligare utredning. Det är också bl. a. därför som regeringen har tillsatt en särskild utredning angående olika former av bruttoskatter. Den utredningen skall som en av sina första uppgifter närmare belysa just produktionsfaktorsskatten och dess verkningar i jämförelse med andra tänkbara finansieringsalternativ, t. ex. arbetsgivaravgifterna. Avsikten är att utredningen skall arbeta så, att det i höst finns ett underlag för regeringens och riksdagens ställningstagande till val av finansieringskälla för skatteomläggningen. Det är därför som vi ifrån folkpartiets sida har menat att man nu inte bör binda sig i fråga om valet av finansieringskälla utan endast uttala att reformerna i fråga om både den statliga och den kommunala skatten i sin helhet skall finansieras och att beslut om val av finansieringskälla skall fattas i höst. Detta har varit vår huvudlinje, och jag tycker fortfarande att det finns goda skäl för en sådan procedur. Jag tycker framför allt att den borde ha hälsats med tillfredsställelse av socialdemokraterna. Ett sådant här förfarande innebär ju att riksdagen sannolikt får en reell chans att pröva förslaget om en ny produktionsfaktorsskatt redan i höst. Den möjligheten har inte riksdagen nu i vår. Trots detta har vi alltså, som både Holger Bergqvist och Ingemar Mundebo påpekat tidigare i debatten, från folkpartiets sida varit beredda att gå de andra partierna till mötes och diskutera ett finansieringsbeslut för skatterna redan i vår, men det är då vi har mötts av kalla handen. Centern och socialdemokraterna har inte velat diskutera finansieringen av skatteomläggningen med oss vare sig i finansutskottet eller i skatteutskottet. Kanske beror det på att enigheten mellan dessa partier bara har gällt en sak, nämligen att nu säga nej till förslaget om sänkta marginalskatter.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Herr talman! Jag har förståelse för argumentet att skattebeslutet inte får ses isolerat från den lönerörelse som startar i slutet av detta år. Det naturliga vore ju då att både skatteskalornas utformning och finansieringen av skatteomläggningen var klara vid lönerörelsens början. Om det inte är möjligt så skulle det åtminstone vara en fördel för lönerörelsen om skatteskalorna var kända när lönerörelsen startade. Med den linje som socialdemokraterna och centern nu har valt så kommer sannolikt lönerörelsen att få börja utan att riksdagens beslut vare sig i fråga om skatteskalorna eller i fråga om finansieringen är kända. Med centerns och socialdemokraternas linje – att skjuta även beslutet om 1980 års skatteskalor till efter valet – kommer både skatteadministrationen och arbetsmarknadens parter att få beskedet om 1980 års skatter mycket sent. Förhoppningsvis bör väl huvudlinjerna i skatteomläggningen kunna klarna under den första riksdagsmånaden i höst, alltså i oktober, men det definitiva beslutet i riksdagen lär dröja fram emot den 1 december. Detta kan komma att skapa problem både för skattemyndigheterna och för arbetsmarknadens parter.

Vi har från folkpartiets sida utgått från att en omläggning av skattebördan från den direkta inkomstskatten till indirekta skatter av olika slag på lång sikt är till nytta för vårt lands ekonomiska utveckling. Om människor får behålla en större del av en löneökning eller av inkomsten från en extra arbetsinsats så kommer det att stimulera människor till ökade insatser i produktionen. Det kommer i sin tur på lång sikt att öka det samlade produktionsresultatet och därmed skatteunderlaget för staten och kommunerna. Med nuvarande system motverkar ofta de höga marginalskatterna lusten till ytterligare arbetsinsatser både i mellaninkomstlägen och i höga inkomstlägen. Jag har också svårt att förstå att en sänkning av skatten på arbetsinkomst, som i sin helhet är täckt av andra inkomstförstärkningar, skulle kunna vara inflationsdrivande. Tvärtom borde en sådan skatteomläggning kunna bidra till en mera balanserad utveckling av löner och priser. Detta gäller självfallet under den givna förutsättningen att sänkningen av den statliga inkomstskatten kompenseras genom skatte- eller avgiftshöjningar på andra områden. Jag delar inte moderata samlingspartiets uppfattning att man inte ens på kort sikt skulle behöva finansiera det inkomstbortfall som skattesänkningen medför. Moderaternas resonemang är i nuvarande läge riskabelt, eftersom det skulle leda till en ytterligare ökning av det statliga budgetunderskottet och till en ytterligare påspädning i en uppåtgående konjunktur. Det är således inte möjligt att på en gång förorda både en sänkning av inkomstskatten och en sänkning av företagens sociala avgifter. Om man genom sänkta marginalskatter vill komma ifrån skattesystemets negativa verkningar på arbetsvilja och på skattemoral, då måste man acceptera en höjning av indirekta skatter eller av företagens sociala avgifter.

Den plötsliga koalitionen mellan centern och socialdemokraterna i skattefrågan reser många frågor. Kommer det att finnas politiskt utrymme för en verklig marginalskattereform efter valet i höst? Kommer de båda partier som nu i finans- och skatteutskotten bildat majoritet att också i fortsättningen följa samma linje i skattefrågan? Vilken roll kommer i så fall produktions-

faktorsskatten att spela i ett framtida skattesystem? Vilka andra skatteköllor kan vara möjliga att utnyttja som alternativ till eller vid sidan om en kommande produktionsfaktorsskatt? Kommer i så fall en sådan utformning av den indirekta beskattningen att innebära en höjning av det totala skattetrycket i samhället?

Ja, herr talman, företrädarna för den nya skattekoalitionen i riksdagen har många frågor att svara på, men de frågorna har förblivit obesvarade i dagens debatt. Den brydsamma statsfinansiella situationen har ofta återopats som skäl för ställningstagandet, men debatten i dag har visat att det var ett svepskäl. Det hade varit möjligt att fatta en ansvarsfullt beslut om finansiering av skatteomläggningen, men majoriteten i riksdagen ville inte eller vågade inte. Den nya majoriteten är visserligen ense om att säga nej till regeringens förslag till skatteomläggning, men man är bara skenbart överens om vad man vill sätta i stället. Det statsfinansiella argumentet har fungerat som ett svepskäl för att dölja oenigheten om vad uppskovet i skattefrågan verkligen innebär.

Jag måste säga, herr talman, att jag tycker att det är ledsamt också av ett annat skäl. De statsfinansiella problemen är verkligen så allvarliga, att de skulle förtjäna ett bättre öde än att fungera som täckmantel för dessa partipolitiska manövrer. Jag delar i grund och botten den oro för situationen som t. ex. den socialdemokratiska ekonomen Carl Johan Åberg har gett uttryck för, bl. a. i en artikel i Dagens Nyheter den 30 mars i år. Också jag har, bl. a. här i kammaren för ett och ett halvt år sedan, skisserat de risker som enligt min mening är förenade med ett bestående stort underskott i statsbudgeten. Även Carl Johan Åberg pekar på detta och säger att han känner en oro för de stigande statsutgifterna. Han skriver: "pengarna rinner iväg – till kulturen, till forskningen, till kommunerna, till företagen". Hans beskrivning gäller regeringens budgetpolitik men kunde lika gärna gälla socialdemokraternas budgetpolitik.

I dag kan vi på kammarens bord finna socialdemokratiska överbud till just kommunerna och kulturen. Det ena gäller det ärende om den kommunala ekonomin som är nästa punkt på föredragningslistan. Där föreslår socialdemokraterna höjda bidrag till kommunernas barnomsorg och till den kommunala nykterhetsvården. Det andra gäller vissa höjda anslag till barnkulturen. I går fattade näringsutskottet beslut om att föreslå riksdagen ett med 300 milj. kr. ökat stöd till utvecklingsfonderna för företagen. Så visst rinner pengarna i väg! Men det parti som sätter sprätt på mest pengar här i kammaren är socialdemokraterna. Jag måste fråga Kjell-Olof Feldt och Olof Palme: Känns det inte besvärande att på detta sätt försöka köra åt två håll på en gång när det gäller finanspolitiken?

Dagens skattebeslut för oss alltså inte en millimeter närmare en lösning av de statsfinansiella problemen. Det kan, som kommer att visas av debatten senare i kväll om kommunalskatteutjämningen och den kommunala ekonomin, tvärtom leda till att den statsfinansiella situationen ytterligare förvärras. Tillsammans med den uteblivna marginalsattesänkningen för dagen blir

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

detta resultatet av den nya skattepolitiska alliansen mellan centern och socialdemokratin.

ALVAR ANDERSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag är ytterst förvånad över att finansutskottets ordförande påstår att det inte heller finns någon finansiering för den kommunalekonomiska propositionen. Det är ju i själva verket så att vi i stort sett har godtagit vad regeringen har föreslagit på den kommunalekonomiska sidan. Det är riktigt att det föreligger en reservation i socialförsäkringsutskottet. Men vi har å andra sidan för skatteutskottets del åstadkommit rätt väsentliga inkomstförstärkningar. Vi har alltså i det närmaste 1 000 milj. kr. på skatteutskottssidan. Det övriga gäller avgifter och behandlas av andra utskott; det går inte över skatteutskottet.

Jag kan inte se annat än att det finns full täckning – eller i det närmaste full täckning – när det gäller anspråken på den kommunalekonomiska finansieringen. Det kommer i och för sig att tas upp i nästa ärende på föredragningslistan. Vi har utgått ifrån att det skall bli full finansiering i överensstämmelse med vår uppfattning att om man fattar beslut, så skall man också anvisa pengar. Men vi kan kanske återkomma till detta när det ärendet egentligen skall behandlas. Om det verkligen är på det sättet som Björn Molin här påstår, så har ju regeringen syndat på nåden i stor utsträckning. Men det tror jag inte man kan anklaga den för i detta hänseende.

När det gäller försöken att nå en överenskommelse i skatteutskottet mellan folkpartiet och centern har jag tidigare här i dag påvisat att vi gjorde allvarliga försök och att våra två partier hade haft förutsättningar att lyckas. Men för att få majoritet hade vi behövt ha moderaterna med, och där var det tvärstopp. Detta har jag alltså redovisat förut i dag, och Holger Bergqvist har intygat att det var en helt korrekt beskrivning. Så kommer nu Björn Molin och fullständigt vanställer denna beskrivning. Vi som var närvarande i utskottet bör väl i alla fall ha större möjligheter att ge den riktiga skildringen än den som inte var med.

GÖTHE KNUTSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Björn Molin, finansutskottets ordförande, hade svårt att förstå moderaternas resonemang; han fann det riskabelt.

Får jag först säga att allmänheten, människorna i gemen, har litet svårt att förstå det där som politikerna i så stor utsträckning sysslar med, nämligen att sänka en skatt ibland och genast höja en annan. Vad blir det för meningsfullt med det? frågar man.

Här är det så, Björn Molin, att vi icke har kategoriskt avvisat ett eventuellt tvingande behov av finansieringar eller ett behov av att suga upp en köpkraft. Vi har – och det har jag sagt nyss från kammarens talarstol – föreslagit att man skjuter på frågan om finansiering till i höst. Först då har vi den rätta överblicken över det ekonomiska läget. Vi har då kort sagt de bäst förutsättningarna för att pröva den här frågan.

Vår målsättning på moderat håll är att genomföra denna sänkning av

marginalbeskattningen utan att höja någon annan skatt. Men vi säger också – och jag kan här läsa högt för herr Molin ur vår motion 2349, s. 17, att det i vissa situationer kan vara konjunkturpolitiskt nödvändigt att vidta vissa skattehöjningar: "Något som helst underlag för ett ställningstagande till förmån för skattehöjningar finns emellertid inte i dagsläget. Den ekonomiska politiken bör inriktas på att söka undvika sådana." Det är vårt bestämda ställningstagande, och det finns alltså också i vår motion. Jag kan inte se – och det kan knappast någon skattebetalare heller – att detta skulle vara särskilt riskabelt.

Jag vill också nämna att det finns skattehöjningar i folkpartiregeringens proposition som inte är särskilt samhällsvänliga, såsom höjning av skatten på oljor, som skulle åstadkomma ännu större hyreshöjningar, arbetsgivaravgift på bilförmåner, som genast slår igenom och som naturligtvis har kostnadsökande effekter – och detta i ett läge då vi måste hålla tillbaka de faktorer som påverkar inflationen. Vi har vidare att notera ett förslag om att barnomsorgsavgiften skall ingå i egenavgiften, vilket skulle drabba väldigt många människor, och en stämpelskatt, som vi också definitivt avvisar. Vi säger att det i stället finns förutsättningar för att komma till rätta med mycket av problematiken genom att stimulera sparandet.

KJELL-OLOF FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Av de folkpartister som hittills har uppträtt var Björn Molin otvivelaktigt den som var allra surast över att partiet nu åker på ett nederlag.

Nu gjorde han en väldigt stor affär av huruvida olika partier vill finansiera de förslag som behandlas i riksdagen i dag.

Jag kan bara konstatera att Björn Molin tydligen inte alls har förstått vad det är vi säger på den socialdemokratiska sidan, utan han framhärdar i att folkpartiet är det enda parti som har full täckning för skattesänkingsförslaget och den kommunalekonomiska reformen. Det skulle vara 4,5 miljarder som man har täckning för. Nu vet vi emellertid att det konkreta förslag som regeringen har framlagt täcker bara 2,5 av dessa 4,5 miljarder. Men det är inte det som är poängen, utan poängen är att vi anser att det icke är 4,5 miljarder som skall täckas, utan 7,5 miljarder – dvs. den sänkning av skatterna som ni åstadkom med indexregleringen och i alla era budgetkalkyler helt struntar i – och dem har vi med i våra. Det är den stora skillnaden.

Låt mig ytterligare poängtera att vi vill täcka dessa 7,5 miljarder genom produktionsskatt. De skattehöjningar som kommer att beslutas här i övrigt behövs för att förstärka budgeten, och dem räknar vi inte in som täckning för skattereformen.

För att förklara varför vi inte är med på vissa av de skatteförslag som folkpartiet har lagt fram vill jag säga att det handlar om det här "lappandet" igen. Vi försöker ge skattepolitiken en ny inriktning genom att välja en skatt som vi tror är rättvis, samhällsekonomiskt konsekvent och riktig och som ger oss ett underlag för fortsatt reformering av skattesystemet. Men då vågar ni inte vara med.

Sedan har jag svårt att ta på allvar Björn Molins upprördhet över att riksdagen nu säger nej till en höjning av oljeskatten. Alla vet ju att regeringen i dessa dagar våndas inför krav på höjningar av oljepriset med 40 %. I själva verket, Björn Molin, tror jag att ni folkpartister är ganska glada över att det här regeringsförslaget inte genomförs och ytterligare driver på inflationen, hyreshöjningarna och annat – men det kanske inte passar att säga det.

Låt mig bara också säga, när det talas om våra överbud, att Björn Molin har uppträtt som budgetdepartementets förlängda arm här i riksdagen och hutat åt olika utskott som inte följer vad han anser vara budgetministerns förmaningar. Björn Molins moraliska brösttoner skulle låta litet bättre om regeringen hade försökt visa motsvarande ansvar som nu avkrävs riksdagens utskott. Sedan budgetpropositionen lades fram i januari har regeringen presenterat förslag om ökade utgifter med 6 miljarder utan någon som helst finansiering och uppvisar en stark försämring av den budget som man redovisade i januari. Då är det ganska obetänksamt att säga att andra partier skall visa det ansvar som regeringen så uppenbart sviker.

TOMMY FRANZÉN (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Björn Molin har, liksom tidigare också representanter för moderaterna, pratat om att man skall sänka marginalskatterna för att stimulera till mera arbete.

Vad är det då för arbete som man skall stimuleras till och vilka skulle effekterna bli? Är det fråga om mera övertidsarbete för de arbetande i fabriker, verkstäder och liknande? Är det fråga om en ökad produktivitet som medför ökad stress, ökad utslagning och utsortering av arbetare med svåra sociala konsekvenser? Är det extraknäcken som man tänker sig skall öka på grund av en sänkning av marginalskatterna?

De breda skikten, låg- och mellaninkomstskikten, är inte betjänta av skatteförändringar för att kunna extraknäcka för sin försörjning, Björn Molin. För dessa grupper är det angelägnare att de får en totalt sett lägre skatt för att kunna höja sin levnadsstandard. Den genomsnittlige industriarbetaren har under de borgerliga nödåren förlorat två månadslöner. Och jag kan garantera Björn Molin och andra borgerliga ledamöter här, att dessa arbetare inte är intresserade av att ta igen dessa förlorade år genom extraknäckande, övertid eller ökad stress och utslagning på jobben. Möjligen kan de skattesänkningar som folkpartister och moderater talar om tjäna de generaldirektörer som Göthe Knutson talade om eller andra som kan profitera på olika sätt och som med ett sådant system kan ta fram de dolda inkomster som de i dag har.

STIG JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag är något förvånad över att Björn Molin talar om nya koalitioner i ett läge där hans eget parti – och regeringen – gång efter annan måste söka stöd hos olika partier. Det måste vara ganska svårt att i olika frågor hålla reda på vilken koalition som just då gäller.

Här ställdes på nytt en fråga som jag har besvarat två gånger i dag, nämligen var centern står i denna nya situation. Vi har presenterat vårt förslag i

motionen 2432, och det förslaget håller vi fast vid. Jag har också svarat på en direkt fråga av budgetministern om vår syn på indexreglering, kommunal-skatter och marginals-katter. Jag beklagar att Björn Molin inte har lyssnat på debatten; om han hade gjort det, hade han vetat svaren på dessa frågor.

Jag tror att det är angeläget att se frågan som den verkligen är. Här finns det två partier som har en likartad uppfattning om att man samtidigt som man fattar beslut om skattesänkningar också skall fatta beslut om finansieringen av dem. Att här säga att vi har bildat en koalition är att dra ut konsekvenserna alldeles för långt – något sådant nämns inte i denna överenskommelse. Verkligheten är den att socialdemokraterna har anslutit sig till vår motion. Vi har presenterat vår ståndpunkt i partimotionen, och den står vi fast vid.

BJÖRN MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det sades att jag hade gjort en stor affär av frågan om skattesänkningen var finansierad eller inte – och det är klart att jag har gjort de. Det sammanhänger med att centerpartister och socialdemokrater som ett huvudargument för att nu inte fatta ett skattebeslut har haft att en finansiering inte föreligger. Det har varit en huvudfråga för dessa båda partier.

Vad jag har sagt är att om man tittar på skatteomläggningen i sin helhet, alltså både den statliga och den kommunala sidan, har de andra partierna ännu lägre grad av täckning. Vi kommer alltså att besluta om en omläggning av det kommunala skatteutjämnings-systemet till en kostnad nästa år av 1,7 miljarder. Moderaterna har ingen täckning alls. Göthe Knutson motiverade detta och var närmast stolt över att man inte har någon finansieringsmetod. Jag lämnar honom åt sidan, eftersom det är de båda andra partierna som har en seriös argumentation och säger att man eftersträvar en finansiering.

Jag vill påpeka att det för centerns del fattas 600 miljoner. Det var detta, Alvar Andersson, som jag syftade på med mitt inlägg. Dels har centern sagt nej till förslaget om en höjd oljeskatt – vilket skulle ha givit 400 miljoner, dels har centern sagt nej till förslaget att låta barnomsorgsavgiften gälla för egenföretagarna. Det innebär ett bortfall på 200 miljoner. Det saknas alltså totalt 600 miljoner.

För socialdemokraternas del gäller att man har sagt nej till förslaget om höjd oljeskatt. Det innebär ett bortfall på 400 miljoner. Dessutom har man kommit med en del förslag om höjningar av statsbidragen till kommunerna, vilka kostar litet drygt 400 milj. kr. De förslagen har dock inte fått majoritet i finansutskottet.

När jag talar om överbud från socialdemokraternas sida beror det, Kjell-Olof Feldt, på att ni har föreslagit ett antal påslag på utgiftssidan – inte i storleksordningen 6 miljarder, det påstår jag inte. Jag skall inte heller här räkna upp alla förslag, men det gäller bl. a. bidrag till driften av grundskolan, höjda bostadsbidrag, ökade bidrag till kommunerna och en hel del annat. Ni har i varje fall föreslagit höjda avgifter i miljardstorlek.

Mot bakgrund av att ni har gjort ett så stort nummer av risken för att budgetunderskottet ytterligare ökar menar jag att ni har skyldighet att

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

besvara hur ni nu avser att finansiera dessa höjda utgifter för statens del. Kjell-Olof Feldt har på denna fråga inget annat svar än en hänvisning till promsen. Jag har sagt att promsen är en finansieringsform som vi verkligen allvarligt bör överväga, men ni har inget yrkande om att vi nu skall besluta om att införa en proms. Ni accepterar att man avvaktar utredningen och att man först i höst fattar beslut om promsen. Det innebär att ni godtar att ett alternativ för finansiering av skatteomläggningen skjuts till hösten men att ni kritiserar oss för att vi i motsvarande grad säger att finansieringen bör skjutas till hösten.

GÖTHE KNUTSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Finansutskottets ordförande Björn Molin har tytt mina uttalanden så, att jag skulle vara stolt över att vi moderater ej har någon finansiering att föreslå. Det är antingen ett hörfel av Björn Molin eller också har han inte uppfattat vad jag alldeles nyss sade. Med tanke på att debatten har pågått så länge skall jag inte upprepa det.

Vill Björn Molin utläsa stolthet hos mig – så à la bonheur. Det gäller i så fall för den konsekventa skattepolitik som mitt parti, moderata samlingspartiet, för. Vi vill inte höja skatterna i onödan. Vi vill över huvud taget inte höja skatterna utan i stället sänka dem. När vi nu har möjlighet att genomföra en marginalskattesänkning, som är den mest angelägna reform som vi kan genomföra från riksdagens sida, bör vi inte genast ta med den andra handen och bl. a. genomföra en höjning av oljeskatten – särskilt inte i det läge som vi nu befinner oss i, där inflationen har börjat sticka upp huvudet igen. Vi fick under trepartiregeringen – under Gösta Bohmans tid som ekonomiminister – en väldigt förnämlig dämpning av prishöjningarna. Inflationen nådde inte upp till mer än hälften av vad den var under det första svåra året. Vi skall inte nu hålla ytterligare olja på brasan, utan låt oss hålla igen.

Jag upprepar bara en sak, herr talman: Vi moderater vill uppskjuta ställningstagandet beträffande en eventuell finansiering av en skattesänkning till hösten. Först då kan vi göra de korrekta bedömningarna.

ALVAR ANDERSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Björn Molin preciserar sig nu till att det skulle fattas 600 milj. kr. i finansieringen av den kommunalekonomiska propositionen. Jag vill peka på att med det beslut som vi kommer att fatta om en liten stund kommer det genom en tidigareläggning av stämpelskatten in pengar för det närmaste budgetåret. Detta ger givetvis inte några ökade intäkter på längre sikt jämfört med regeringens förslag. Vi har vidare det lilla tillskott som avslaget på regeringens förslag om gåvoskatt innebär, men det är i och för sig felräkningspengar. Vi har vidare 100 miljoner på bilaccisen. Det reducerar skillnaden till 200 milj. kr. Jag vill inte diskutera oljeskatten i dag, därför att den skall behandlas av utskottet i morgon. Marginalerna är i alla fall ytterst små, och vår princip har varit att det skall finnas full täckning för de förslag i propositionen som vi tillstyrker och som riksdagen skall fatta beslut om i dag.

Vi har velat ha full täckning för beslut om skattesänkningar. I skatteutskottet har man inte fått någon majoritet för att riksdagen i dag skulle ta ett beslut om skattesänkningar. Därför har vi anslutit oss till den majoritet som fortfarande håller på den förutsättningen att man skall helfinansiera en marginalskautesänkning. Vi får ta det beslutet till hösten, när såväl skattesänkingsförslaget som förslag till finansieringen av detsamma föreligger för riksdagen att ta ställning till på en gång.

KJELL-OLOF FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Finansutskottets ordförande vill diskutera budgetpolitiken på samma partiella sätt som sin budgetminister. Det enda som vi i dag får diskutera enligt folkpartiet är vissa av folkpartiet öronmärkta skatter som man säger skall finansiera 1980 års skattereform. Det är detta som är både förvillande och litet meningslöst.

Låt mig då förklara för Björn Molin att vi socialdemokrater har ett fullständigt budgetalternativ för 1979/80, som vi har lagt fram i motionen med anledning av kompletteringspropositionen. Det ger ett budgetsaldo som är 4 miljarder bättre än det av regeringen redovisade. Och så innehåller vårt budgetalternativ alla de "överbud" som Björn Molin talade om, och det innehåller våra besparingar, våra inkomstförstärkningar och våra skattehöjningar. Detta är vår budgetpolitik, Björn Molin, och i motsats till Ingemar Mundebo och regeringspartiet är vi beredda att diskutera dessa förslag i ett sammanhang. Detta lösryckta sätt att plocka ut några bitar här och var som ni praktiserar gör ju debatten mer förvirrande än den behöver vara. Klarnar det nu för Björn Molin? I annat fall börjar jag förstå hur det har gått till i regeringskansliet, när man fått ett budgetunderskott på 49 miljarder. Jag börjar förstå det, om det är så att man inte litet mer kan koppla ihop sina utgifts- och skatteförslag.

I mitt inlägg försökte jag visa att ett huvudskäl för oss att säga nej till folkpartiets skatteförslag är att det försvårar avtalsrörelsen. Det berörde inte budgetministern. Han verkade helt okunnig om det problemets existens. Och det enda Björn Molin har att anföra på den punkten är att det är besvärligt och farligt att arbetsmarknadens parter inte får besked om skatteskalorna före avtalsrörelsens början.

För det första är det fel – våra skatteskalor finns och kommer att föras ut i avtalsrörelsen, och vi står för dem. I motsats till folkpartiet, Björn Molin, kan vi faktiskt säga att blir det en socialdemokratisk regering, så blir det också den skatteskalen som genomförs. Björn Molin är inte i den positionen.

För det andra förbigår folkpartiet här helt det faktum att det skatteförslag som i dag kommer att avlivas har avvisats av åtminstone en av de stora löntagarorganisationerna. Det besked som folkpartiet anser sig ha givit har av LO beskrivits så, att det allvarligt försvårar avtalsrörelsen. LO vill alltså ha ett nytt besked. Och det kommer man att få – från oss.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

TOMMY FRANZÉN (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Björn Molin förbigick mitt föregående inlägg med tystnad. Han kände sig antagligen besvärad av att behöva erkänna att det är med extraknäck, övertidsarbete och värre stress på jobbet som arbetarna skall finansiera folkpartiets tänkta skattesänkingsförslag.

Björn Molin säger att det bara finns två partier som har absolut täckning för sina förslag. Det är felaktigt. Det tyder på att Björn Molin inte har läst de förslag som behandlas i skatteutskottets betänkande.

Vänsterpartiet kommunisterna har föreslagit en helt annan reformering av skatterna än den som folkpartiet förordar och som folkpartiet inte klarar att finansiera. Vi har med bred marginal klarat finansieringen av de reformer som vi föreslagit. Skillnaden är att vi anvisar helt andra finansierare.

Vi vill finansiera reformerna genom skärpt beskattning av kapital och kapitalvinster, genom reformering av avdragssystemet, som möjliggör de enorma orättvisor som nu förekommer och som jag tidigare i dag redogjorde för, genom en skärpning av realisationsvinstbeskattningen och genom en allmän arbetsgivaravgift – något som Björn Molin m. fl. har varit med om att avskaffa. Men vi vill inte belasta landsting och kommuner med arbetsgivaravgiften.

Som bekant är vi också motståndare till den inflationsskyddade skatteskalan. Tar man bort den har man ytterligare flera miljarder att finansiera våra förslag med.

Jag förstår att Björn Molin inte vill kännas vid de här förslagen. Vi har en helt annan skattepolitisk målsättning än folkpartiet. De finansierare Björn Molin vill ha är arbetarna och tjänstemännen här i landet. De finansierare vi föreslår är de som drabbas av skärpt realisationsvinstbeskattning, kapitalbeskattning och en förändring av avdragssystemet.

BJÖRN MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Låt mig först till Göthe Knutson säga att det lät som om han var nöjd med moderaternas linje att man inte skulle finansiera en skatteomläggning. I vilket fall som helst är det innebörden av moderaternas förslag. Om det är moderaterna ensamma. Övriga partier anser att sänkta marginalskatter och ett bättre stöd åt kommunerna måste finansieras, om man vill ta ett statsfinansiellt ansvar.

Till Alvar Andersson vill jag säga att jag tror det är riktigt att påstå att det f. n. saknas 600 milj. kr. för centerns del. Jag ser att Alvar Andersson skakar på huvudet. Om centern ändrar sig vid justeringarna i några utskott så är det bra.

Jag noterar också med tillfredsställelse att Alvar Andersson sade att man vill finansiera det här. Det betyder att man vill finansiera de utgifter som dagens beslut innebär i fråga om den kommunala ekonomin och den skatteomläggning som skall komma till hösten. På den punkten är vi ense, även om jag anser att centern inte helt har levt upp till detta. Jag noterar också att man från centerhåll har sagt att man i sak står kvar vid vad man uttalat i skattefrågan i höstas, och det är också tillfredsställande.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Kjell-Olof Feldt sade att socialdemokraterna har ett fullständigt budgetalternativ. Det vill man diskutera, men man vill inte diskutera enskilda punkter på några hundra miljoner kronor. Det är tydligen inte intressant.

Då måste jag ändå få säga: Inkomstsidan i ert budgetalternativ består praktiskt taget enbart av produktionsfaktorsskatten, och den har man nu skjutit på. Ni hade ett yrkande om produktionsfaktorsskatten i mom. 19 i hemställan i motionen 2433. Det avstyrks, också av er själva. Jag förstår resonemanget, att det skall göras en utredning och att frågan skall prövas på nytt i höst. Det är naturligtvis ett fullt godtagbart argument för att inte nu fatta beslut om denna produktionsfaktorsskatt. Men resultatet blir ju att man i det fullständiga budgetalternativet har en mycket specificerad utgiftssida – mer pengar till drift av grundskolor, bostadsbidrag, studiecirkelbidrag, presstöd, ytterligare lån till Uddcomb och en halv miljard mer till kommunerna senare i dag. Den delen av socialdemokraternas budgetalternativ är noga preciserad. På inkomstsidan däremot har man ingenting.

Det är därför jag flera gånger har upprepat frågan: Hur vill ni finansiera de utgiftshöjningar som ni har föreslagit här i riksdagen och delvis också har kunnat driva igenom? Men jag får inget svar på den frågan. Det är kanske en hemlighet. Det är möjligt att Olof Palme, som är näste talare, kan avslöja hemligheten med hur socialdemokraterna finansierar sina överbud. Om inte, får vi väl göra ett försök att klara ut detta i finansutskottet.

Jag har sagt flera gånger, och jag upprepar det nu, att jag är beredd att i finansutskottet medverka till att behandlingen av frågan om den statsfinansiella situationen blir sådan att vi undviker en ytterligare försvagning av statsfinanserna. Riskerna med en ytterligare försvagning av statsfinanserna har också påpekats från många håll, bl. a. – tycker jag – rätt väl taligt av socialdemokraten Carl Johan Åberg.

Andre vice talmannen anmälde att Göthe Knutson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Härefter tillkännagav andre vice talmannen att anslag utfärdats om sammanträdets fortsättande kl. 19.30.

OLOF PALME (s):

Herr talman! I förrgår firades 20-årsminnet av ATP:s tillkomst. Det är ett minne väl värt att fira. Ty genom ATP kan nu varje månad hundratusentals pensionärer lyfta en hygglig pension. Och vi kan alla glädja oss åt de omfattande samhällsinvesteringar som ATP gjort möjliga. Genom ATP och fonderna har vi kunnat finansiera skolor, sjukhus, daghem, kollektivtrafik och kraftstationer. En tredjedel av de 130 000 milj. kr. som nu finns i ATP-fonderna har dessutom kunnat lånas ut till företagen, direkt eller indirekt.

Jag nämner i dag inte denna viktiga sociala reform för att påminna om den hårda politiska kamp som föregick reformen, om högerkrafternas benhårda motstånd mot tanken på en lagfäst pensionering och ett gemensamt ansvar

Onsdagen den
16 maj 1979

*Fortsatt reforme-
ring av inkomst-
skatten, m. m.*

för framtidsbygget i vårt samhälle.

I det avseendet är ATP ett av många exempel på viktiga sociala trygghetsreformer, som arbetarrörelsen endast kunnat genomföra i hård strid med starka borgerliga krafter och där motståndet mot reformen ebbat ut i takt med att den trygghetsreformen inneburit vunnit fotfäste i den svenska vardagen.

Ändå har det under den borgerliga regeringsperioden hänt något väsentligt med ATP. Och det har ett direkt samband med skattepolitiken och med de undergrävda statsfinanserna, som redan efter två års borgerligt styre kastar mörka skuggor över framtiden. I en känd och välrenommerad affärstidskrift – Affärsvärlden Finanstidningen – beskrivs det på detta sätt: "De väldiga statliga budgetunderskotten är ett tecken på djupgående förändring av den svenska ekonomin. De borgerliga håller på att vinna tillbaka vad striden egentligen stod om i ATP-frågan."

Bakom denna klara formulering ligger den väldiga överföring som skett från det gemensamma sparandet, där ATP är en hörnsten, till det privata sparandet. Underskottet i statens budget är nu mångdubbelt större än sparandet i AP-fonderna. Och det är inte i första hand enskilda löntagare och pensionärer som kunnat se sitt sparande öka. De har tvärtom fått allt knappare ekonomiska marginaler genom en orättvis borgerlig åtstramningspolitik. De som kunnat dra fördel av den väldiga omfördelningen av sparandet i vårt samhälle är i stället de stora företagen, bankerna och kapitalägarna.

ATP var en viktig rättvisereform, ty den gav även kollektivanställda rätt till lagfäst tilläggs pension. Men den var en viktig rättvisereform också genom att göra stora samhällsinvesteringar möjliga utan att det ökade en redan mycket skev fördelning av makt och förmögenheter. Snabbare än någon kunnat befara har borgerlig misskötsel av vår ekonomi förintat vårt kollektiva, gemensamma sparande. För viktiga, gemensamma framtidsinvesteringar har de stora folkgrupperna i vårt land åter blivit beroende av det privata sparandet hos ett kapitalstarkt fåtal.

Detta är ett av de djupt olustiga resultaten av den väldiga ökningen av statsbudgetens underskott, av borgerlig handlingsoförmåga och släpphänthet, som kommer att ta lång tid att reparera.

Det sista budgetår vi socialdemokrater hade fullt ansvar för statsbudgeten var detta underskott 3,7 miljarder kronor. För det budgetår som börjar om sex veckor beräknas budgetunderskottet nu bli nära 50 miljarder kronor. På fyra år skulle således budgetunderskottet öka med 1200 % eller med andra ord 13-dubblas. Varje gång budget- och ekonomiminister Mundebo öppnar munnen ökar underskottet med ett par miljarder. Dess bättre är han inte alltför talträngd.

Jag har redan beskrivit vilka konsekvenser ökningen av underskottet får för det gemensamma sparandet. Nästa fråga är vilka konsekvenserna blir för de stora folkgrupper som för sin trygghet och levnadsstandard är direkt beroende av att statens finanser sköts med omsorg och ansvar. Jag tänker på pensionärerna, barnfamiljerna, de sjuka och de handikappade. Vi befinner

oss redan i det läget att var tredje krona som betalas ut i folkpension är en lånad krona. Var tredje krona som betalas ut i barnbidrag är en lånad krona, och, herr Mundebo, var tredje magister sitter i sin kateder på kredit.

Vi är alla i denna kammare överens om att vi måste stå för de åtaganden vi gjort och de löften vi givit. Men vi måste känna djup otillfredsställelse över att regeringen och den borgerliga majoriteten har låtit statlig upplåning, upplåning i bankerna, upplåning i utlandet och upplåning via Tumba pappersbruk öka på detta sätt. Därför måste en skattedebatt i den borgerliga otrygghetens tredje år med nödvändighet handla om det mest elementära i skattepolitiken: hur vi skall trygga framtidens sunda statsfinanser, en av grundvalarna för en god ekonomisk och social utveckling.

Det tycks finnas de som ser denna allvarliga situation, detta hot mot framtiden, närmast som en chans. Det talas t. o. m. om att detta varit en högerns strategi. Först undergrävs statens inkomster och budgetunderskottet får växa. Sedan kan statsutgifterna attackeras med en annan framgång än vad som är möjligt när statens finanser är sunda. Så hoppas man få stöd för en politik som syftar till minskad trygghet och ökade klyftor.

Jag vet inte om moderaterna tänker på detta sätt. Men det finns inget i deras praktiska agerande som inte stämmer med det. I regeringsställning var herr Bohman som ekonomiminister en av det exploderande budgetunderskottets och det privatiserade sparandets huvudarkitekter. Efter de stora skattesänkingslöftenas valrörelse skulle, enligt moderaternas löften, skatterna sänkas och statens affärer samtidigt på något mirakulöst sätt bli så mycket bättre.

Vad hände? Moderaterna höjde skatt efter skatt. Listan är lång: Momsen, bensinskatten, bilskatten, energiskatten, tobaksskatten, vin- och spritskatterna, villaskatten, kilometerskatten. Moderaterna höjde sjukförsäkringsavgiften, folkpensionsavgiften, barnomsorgsavgiften, lönegarantiavgiften och vuxenutbildningsavgiften. De införde en helt ny skatt: charterskatten.

Så blev det med löftet att det går att sänka skatten, bara viljan finns. Moderaterna höjde dels en massa enskilda skatter, dels det allmänna skattetrycket.

När man nu upprepar alla dessa skattesänkingslöften som om ingenting hänt så har de ingen trovärdighet. Ett nytt löfte har nu tillförts. Man lovar att ta bort något som kallas rundgång, men som ingen moderat ännu haft rakryggheten att tala om vad det egentligen är.

Men någon gång måste ni väl ändå svara på frågorna? Vad är det ni menar med rundgång? Från vem skall ni ta de många miljarder ni lovar att spara in? Är det från pensionärerna? Är det från barnfamiljerna? Är det från de sjuka? Är det från de handikappade?

Dagens debatt borde vara ett bra tillfälle att ge besked. Och glöm inte, att ni har skapat en hel del oro ute i vårt land. Ni har gjort det genom att rasera statsfinanserna. Ni har gjort det genom ert lösa tal om stora besparingar i statens budget. Därför vore det välgörande med raka och klara besked från moderaterna.

Herr talman! Det har skrutits väldigt mycket från folkpartistisk sida och i

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

folkpartipressen om folkpartiregeringens dådkraft. Men när man granskat skrytets förankring i verkligheten har dådkraften alltmer kommit att påminna om såpbubblan – vackra färger och inga kantiga hörn men skäligen tom och inte särdeles långlivad.

I dag borde vi här i kammaren, i god tid före nästa avtalsrörelse, ha kunnat fatta ett beslut om skatterna för 1980. Det beslutet skulle ha kunnat vara förankrat hos de stora löntagarorganisationerna. Det skulle ha kunnat innebära en rättvis fördelning. Det skulle ha kunnat förenas med ett fullständigt förslag om finansiering.

Jag säger att detta skulle ha kunnat ske. Ty det var vad som skedde år efter år under socialdemokratisk regeringstid.

I dag blir det inget sådant beslut. Folkpartiregeringens förslag var för dåligt.

Det var orättvist, ty det skulle ge skattesänkningar med 675 kr. för den som har 50 000 kr. i taxerad inkomst, medan den som har 200 000 kr. skulle få 5 385 kr., och den som har 500 000 kr. skulle få 11 385 kr. i sänkt skatt. Den som har 50 000 kr. skulle få en ökning av sin disponibla inkomst med 1,9 %, den som har 200 000 kr. skulle få 7,9 %, och den som har 500 000 kr. skulle få 10,7 % i ökning av sin disponibla inkomst efter skatt. Någon snedare fördelning är det svårt att räkna fram – snedare i den mening att den missgynnar låginkomsttagarna och gynnar de höga inkomsttagarna.

Förslaget innehåller dessutom inte någon fullständig finansiering. Egentligen är detta dubbelt upprörande. I en tid av statsfinansiell kris lägger regeringen fram ett förslag om stora skattesänkningar och talar bara om hur en del av dessa skattesänkningar skall betalas. Men när man sedan skall göra beräkningar över statsfinansernas framtida utveckling, då räknar man som om dessa inkomstförstärkningar redan genomförts.

Kjell-Olof Feldt sade att detta var något av fiffel, och det bekräftas av budgetministern, som säger: Vi vet inte hur det skall ske, men vi skulle höja inkomsterna och då räknade vi in det för att det skulle se litet bättre ut i räkenskaperna. Det var en fantastisk tanke. Det är att friserer siffrorna.

Nu innebär detta något bedrägliga sätt att handskas med siffrorna inte någon avgörande skillnad när det gäller de framtida budgetunderskottens storlek. Även om man räknar med de av folkpartiregeringen inräknade men inte föreslagna inkomstförstärkningarna blir budgetunderskottet de närmaste fem åren mellan 50 och 55 miljarder kronor – och detta utan någon som helst ny reform eller förbättring.

Det hade varit naturligt att av folkpartiregeringen nu kräva en plan för hur detta väldiga underskott skall mötas. Dess värre vet vi att någon sådan plan inte existerar och att regeringen inte heller på detta område kan anvisa några långsiktiga lösningar på stora problem.

Men det borde ändå vara självklart att regeringens talesmän i denna debatt ger besked om vad det är för skattehöjningar man har tänkt sig och som man dessutom har lagt in i sina egna beräkningar.

Det kan väl inte vara så att folkpartiet tänkt sig att möta dessa problem genom skattehöjningar, som man i dag inte vågar tala klarspråk om, medan

moderaterna vill lösa dem genom utgiftsminskningar, som man inte heller vågar tala klarspråk om. – Detta är det förenade mumlet.

Den kanske allvarligaste kritiken måste ändå riktas mot folkpartiregeringens oförmåga att förankra sitt skatteförslag hos de stora löntagarorganisationerna.

Jag är den siste att underskatta de svårigheter som detta kan innebära. Skatteomläggningarna mellan 1972 och 1976 förankrades hos de stora löntagarorganisationerna. Dessutom försökte vi skapa underlag för en bred majoritet i riksdagen. Det var inte alltid lätt. Organisationerna har naturligt nog inte helt likartade intressen, eftersom inkomststrukturen hos medlemmarna ser olika ut. Partierna har sina principiella och praktiska motsättningar. Vi försökte alltså förhandla med LO, TCO och även SACO och arbetsgivarna för att få dem samman i ett förslag. Vi förhandlade med folkpartiet och centerpartiet för att också få med dem i ett förslag. Det lyckades i ett antal år. Ibland lyckades det inte helt, men det lyckades alltid med arbetsmarknadsorganisationerna. Och därför nådde vi fram till någon form av uppgörelse varje gång. De var kanske inte alltid helt idealiska, men de representerade ett brett samförstånd som var en styrka för det svenska samhället.

Folkpartiregeringen har gått motsatt väg. Man struntade i vad Landsorganisationen hade att anföra. Man struntade i vad vi socialdemokrater hade att föreslå. Man valde alltså vad vi uppfattar som en klar stridsställning mot arbetarrörelsen i skattefrågan. Resultatet är en fördelningsprofil i skatteförslaget som arbetargrupperna omöjligen kan acceptera och som självfallet är en utmaning mot socialdemokratin. Den skada detta folkpartistiska skatteförslag skulle vålla i avtalsrörelsen förhindras dess bättre av att folkpartiregeringen lider ett politiskt nederlag i dag i riksdagen.

Detta handlar inte bara om skattepolitikens uppgift att fördela skattebördan rättvist. Det handlar om en hård och bister ekonomisk verklighet. Stora löntagargrupper har under de borgerliga regeringarna fått sin köpkraft försämrad på ett påtagligt sätt. Under den borgerliga treårsperioden har metallarbetarnas levnadsstandard minskat med upp till 6 000 kr. Deras reallön har alltså minskats med 6 000 kr. I avtalsrörelsen i höst skulle folkpartiregeringens skatteförslag ha tillförsäkrat de verkliga höginkomsttagarna kraftiga inkomstförbättringar redan innan förhandlingarna kom i gång. Skulle samma inkomstökningar tillkomma de stora löntagargrupperna i avtalsrörelsen, skulle vårt land hamna i stora svårigheter med överhängande konfliktshot eller klart inflationsdrivande lönellyft. Och varför skulle de sämre ställda löntagargrupperna inte sträva efter att hålla jämna steg med höginkomsttagarna efter tre år av svångremspolitik och ökade klyftor? Och hur skulle man kunna vädja om återhållsamhet och ansvar i en sådan situation, när dessutom företagens vinster ökar kraftigt och företagen har en mycket uppblåst likviditet?

Sanningen är att folkpartiregeringens förslag skulle ha äventyrat freden på den svenska arbetsmarknaden och därmed den svenska ekonomin. Vi tycker det är bra att riksdagens majoritet delar denna uppfattning och att vi därför i dag kan avslå regeringsförslaget.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Vi anser sålunda att folkpartiregeringens förslag skulle ha äventyrat arbetsfreden, att det skulle ha inneburit en orättvis fördelning och att det var otillräckligt finansierat.

Så småningom tycks svagheterna i de egna förslagen ha gått upp också för folkpartisterna. På något annat sätt kan man inte förklara den osanna, nästan kampanjliknande kritik mot socialdemokratins förslag, som bl. a. statsminister Ullsten ställt sig i spetsen för. Tonen angavs i den numera berömda Harpsundsintervjun, där statsministern sade: "Jag är förvånad över att socialdemokraterna framhärda i sitt motstånd mot en sänkning av marginalskatterna." Och han förklarade sig inte förstå vad han kallade socialdemokraternas "halsstarriga vägran att medverka till den sänkning av marginalskatterna som breda löntagargrupper finner nödvändig".

Dessa uttalanden gjordes när folkpartiet var på topp enligt olika undersökningar. I flera varianter har sedan dessa enligt min mening klart osanna uttalanden upprepats av statsministern och andra folkpartister.

Sanningen är att vårt förslag innebär en sänkning av marginalskatten i breda inkomstskikt. Genom en tioprocentig reduktion av kommunalskatten för vanliga förvärvsinkomster, vissa justeringar av den särskilda skattereduktionen och en minskning av marginalskatten i vissa skikt i statsskatteskalen kan vi genomföra en skattesänkning som är gynnsammare för alla inkomsttagare med faktiska inkomster upp till 80 000 å 90 000 kr. Vi föreslår i stort sett samma sänkningar av marginalskatterna som regeringen för inkomster upp till 80 000 å 90 000 kr. Däremot kan vi inte tävla med regeringen när det handlar om inkomster på upp till 114 000, 120 000 och 150 000 kr.

Vi har föreslagit en mer än fullständig finansiering av denna skattesänkning genom en produktionsskatt. Genom en ordentlig finansiering och genom att inte betala ut väldiga skattesänkningar till de verkliga höginkomsttagarna kan vi dessutom höja barnbidragen med 300 kr.

Detta, herr talman och ärade riksdagsledamöter, är sanningen om vårt förslag.

Och jag måste ställa frågan till folkpartisterna: Kan ni här upprepa era osanna påståenden om vårt förslag? Jag vänder mig inte till Ingemar Mundebo i den här frågan, för jag tror inte att han var med på den galejan, men jag tror inte att Ingemar Mundebo kan förneka att vårt förslag är gynnsammare för en övervägande majoritet av landets löntagare, för de allra flesta barnfamiljer och för nästan alla kvinnor – i anslutning till den jämställdhetsdebatt som förs vill jag påpeka att det socialdemokratiska skatteförslaget för nästan alla kvinnor i landet är fördelaktigare i kronor och ören räknat än folkpartiets. Det är bara sanningen. Och jag vill fråga Ingemar Mundebo om han kan bestrida detta.

Är det inte i stället så att ni är ute för att vända uppmärksamheten från ert eget egentligen upprörande förslag?

Ni har trettondubblat underskottet i statsbudgeten. Och när det har skett föreslår ni att de verkliga höginkomsttagarna skall få tiotusentals kronor i skattesänkning. Förstår ni då inte den vrede som skulle ha drabbat er om man tagit er på allvar?

Herr talman! Jag har i dagens debatt begränsat mig till de dagsaktuella frågorna. Det finns förvisso mycket att säga om den långsiktiga inriktning av skattepolitiken som krävs för att på ett rättvist och balanserat sätt komma till rätta med de problem som i dag otvivelaktigt finns. Dit hör marginalskatten. Dit hör också skattefusk, orättvisa avdrag och spekulationsvinster.

Det skulle bli ett helt nytt skattesystem, sade budgetministern före valet. Det blev inget av det. Illusionen har försvunnit. Vi skall komma med ett helt nytt skattesystem, sade man. Det fanns inte.

Vi ställer inte ut några sådana löften. Men vi lovar att göra allt vad vi kan för att garantera den sociala välfärden, för vilken skatteinkomsterna ytterst är en garant.

Och vi lovar att satsa hårt på att skapa ett skattesystem som hjälper till att skapa en rättvis fördelning i vårt samhälle.

När det gäller båda dessa viktiga uppgifter för skattesystemet har den borgerliga regeringsperioden inneburit nyttiga tankeställare för det svenska folket.

Det är trots allt en framgång för rättfärdigheten att folkpartiregeringens dåliga förslag i dag avvisas av riksdagsmajoriteten.

Man har sagt att detta är folkpartiets viktigaste förslag. Och vi har nu en partiledarrunda, som det kallas.

Jag noterar att statsministern och partiledaren inte är här. Jag vet inte vad det kan bero på.

Det kan tänkas att han redan avgått. Det kan tänkas att han skulle känna sig tvungen att avgå om han vore här. Och det kan tänkas vara så enkelt att han flyr den obehagliga verkligheten och låter den arme Ingemar Mundebo bemanna de något trassliga och trasiga skansarna.

Någon annan förklaring kan det inte rimligen finnas. För normalt sett är detta ett djupt allvarligt – men i det här fallet mycket rättvist – nederlag som regeringen drabbats av.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

GÖSTA BOHMAN (m) kort genmäle:

Herr talman! Det är alltid rätt fantastiskt att lyssna på Olof Palme när han står här i talarstolen. Man frågar sig om han menar allvar eller om han bara står och skämtar med oss eller om han är helt okunnig.

Vem bar ansvaret för den situation som rådde när trepartiregeringen övertog regeringsansvaret hösten 1976? frågar man sig. Vem var statsminister i den regering som lämnade efter sig det dukade bordets kris – om inte Olof Palme?

Det var en kris som karakteriserades av ökande brist i handelsbalansen, ökande brist i bytesbalansen, behov av växande upplåning utomlands, sjunkande produktion, väldiga överlager, en 10-procentig inflation under hela 1970-talet, avstannande bostadsproduktion och sjunkande investeringar.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Vem bar huvudansvaret för den krisen om inte den man som stod här i talarstolen nyss, nämligen Olof Palme? Han beskärnade sig över den saneringspolitik som trepartiregeringen tvingades genomföra, en saneringspolitik som på den korta tiden av två år lyckades få alla konjunkturpilar som tidigare pekade nedåt att nu peka uppåt.

Det var ju ingen måtta på det elände och den misskötsel som den eländiga trepartiregeringen skulle ha ställt till med. Och jag frågar mig än en gång: Kan verkligen Olof Palme vara så okunnig att han inte har en aning om hur det såg ut i Sverige hösten 1976?

Han förnekade till en början krisen. Efter ett år kom han underfund med att det inte gick att förneka det som alla medborgare kände till, och då kom försiktigt några få erkännanden.

Trepartiregeringen lyckades klara av de kortsiktiga problemen. Långsiktiga problem kvarstår i vår ekonomi, långsiktiga problem som grundlades i Sverige någon gång i mitten på 1960-talet.

Och så upprepar Olof Palme det gamla påståendet att trepartiregeringen ökade skattetrycket. Detta är icke sant! Om man ser efter hur skattetrycket ökade under 1970-talet, kan man konstatera att den största ökningen ägde rum mellan åren 1975 och 1976. Då ökade den offentliga sektorn i procent av BNP från 53,6 % till 59 % – en fem gånger så stor ökning som den som ägt rum under hela perioden 1976–1979. Detta är sanningen. När skall ni sluta kasta ur er den här beskyllningen om att aldrig har skattetrycket ökat så mycket som under den borgerliga trepartiregeringens tid? Detta är och förblir en osanning.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Man kan alltid lita på att Gösta Bohman skall stå upp och skälla på socialdemokraterna. Men får jag göra några enkla konstateranden.

Det första är att Gösta Bohman säger att det var ett år då skattetrycket steg ännu värre än under den borgerliga regeringens tid. Det var året 1976. Då lades nämligen sjukförsäkringen om. Tidigare var sjukpenningen icke beskattningsbar, men det blev den nu och därigenom steg skattetrycket rent tekniskt. Men i övrigt tror jag att sedan den tid då nationalräkenskaper och sådant infördes har aldrig skattetrycket i förhållande till BNP ökat så kraftigt som under den tid Gösta Bohman var ekonomiminister. Det ökade i varje fall mycket kraftigt.

Det går att sänka skatten bara viljan finns, sade Gösta Bohman i valrörelsen och gav löften om väldiga skattesänkningar. Men är det inte så att ni höjde momsens med 4 % och bensinskatten med 25 öre? Höjde ni inte fordonskatten och skatten på sprit, vin och öl? Införde ni inte charterskatten? Är det vidare inte sant att ni ökade folkpensionsavgiften och vuxenutbildningsavgiften? Uppräkningen skulle kunna göras dubbelt så lång. Att detta innebär en påtaglig ökning av skattetrycket är sant. Det är inte sant att vi höjde skattetrycket, sade Gösta Bohman. Men titta på hur det faktiskt ser ut! Ni höjde skattetrycket i förhållande till BNP. För det andra säger Gösta Bohman

att det var så eländigt när den borgerliga regeringen trädde till. Ja, vi hade en lågkonjunktur och strukturproblem som ni försökte förneka i valrörelsen då ni ställde ut era väldiga löften. Sedan kom ni i regeringsställning och började genomföra en del löften. Ni förstörde statsfinanserna och tvingades snabbt göra en helomvändning och kom in på den s. k. svångremspolitiken. Men av allt det som skett är det egentligen bara två saker jag nu vill klarlägga. Den ena är att en metallarbetares reallön under dessa tre år har försämrats med upp till 6 000 kr. – herr Bohman brukar ju slå vad med metallarbetare, så han är tydligen specialintresserad av dem. Är det sant eller är det inte sant att vi fick denna mycket kraftiga sänkning av metallarbetarnas och därmed de stora löntagargruppernas reallöner?

Den andra saken är att under herr Bohmans tid som ekonomiminister statsfinanserna totalt har raserats och budgetunderskottet ökat från 3,5 miljarder till över 40 miljarder. Denna groteska vanskötsel av statsfinanserna ägde rum under den tid då herr Bohman var ekonomiminister. Det är bara ett faktiskt konstaterande.

GÖSTA BOHMAN (m) kort genmäle:

Herr talman! När jag, efter det att Olof Palme ägnat 20 minuter åt en lång litania över den borgerliga trepartiregeringens eländiga hantering av Sveriges ekonomi, från denna talarstol försöker lägga till rätta och tala om sanningen får jag veta, att herr Bohman som vanligt skäller på socialdemokraterna. Om strävan efter att förklara sanningen innebär att man skäller, är det fråga om tillämpning av en ny semantik, som jag väl får försöka anpassa mig till.

Men vad det gäller är skyldigheten att ta fram de fakta som talar klarspråk. Att trepartiregeringen lyckades klara den i varje fall kortsiktiga konjunkturella kris som vi befann oss i under hösten 1976 är sanningen i det ena hänseendet. I vad gäller skattetryckets utveckling under senare år kan jag konstatera att under förra året och detta år har skattetrycket i Sverige sjunkit i förhållande till bruttonationalprodukten. Det har sjunkit, herr Palme. Jag upprepar för andra gången: Det har faktiskt sjunkit. Att vi av konjunkturpolitiska skäl i samband med devalveringen tvingades höja momsen och ville påverka konsumtionen genom höjda bensinskatter är alldeles riktigt – det har vi aldrig bestritt. Men vi sänkte inkomstskattesatserna och vi genomförde en indexreglering av skatteskalorna. Hade socialdemokraterna fått igenom sina förslag, hade skattetrycket höjts i väsentligt större utsträckning än vad fallet nu blivit.

Under de år det är fråga om ökade skattetrycket med 1 % – under de två senaste åren har det sedan sjunkit med 1 % – och ökningen berodde helt och hållet, herr Palme, på de kommunala skattehöjningarna. Man kan då säga, som herr Wärnberg gjorde tidigare, att ni som sitter i regeringen väl även har ansvaret för den kommunala ekonomin. Vi gjorde faktiskt vad vi kunde i regeringen för att, utan att gå lagstiftningsvägen, få kommunerna att rätta munnen efter matsäcken, men vi lyckades inte helt. Det var emellertid detta som var anledningen till att vi fick en höjning med 1 % under tre år jämfört

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

med den femprocentiga höjningen under socialdemokraternas regerings-tid.

När vi moderater här i riksdagen vill sätta makt bakom orden mot kommunerna genom att föreskriva villkor för de kommunala bidragen står vi dock ensamma. Då får vi inget medhåll från Olof Palme och inte heller från några andra. Detta är fakta, Olof Palme.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Mellan 1976 och 1978 steg den s. k. skattekvoten, om jag minns rätt, med 4 %. Det är väl ett ofrånkomligt faktum. Det står i nationalräkenskaperna och är redovisat på annat sätt. Att skattekvoten steg med 4 % kan alltså herr Bohman inte komma ifrån.

Vad som har skett under det senaste året vet jag inte. Men det är klart att man, om man har ett underskott som går långt över 50 miljarder kronor, i själva verket skjuter en gigantisk skatteskuld framför sig. För att nedbringa skatterna på den nivå som de låg på när vi lämnade regeringen och herr Bohman tillträdde som ekonomiminister skulle vi få höja momsen med 20 % och mer än fördubbla statskatten.

Trots detta ökade under den tid som herr Bohman satt i regeringen skattekvoten med 4 %, och ett tjugotal skattehöjningar genomfördes. Ändå förintade ni det gemensamma sparandet och förstörde statsfinanserna. Det är också bara ett enkelt konstaterande av fakta.

Jag talade egentligen ganska litet om trepartiregeringen. Jag talade om dagens skatteförslag. När Gösta Bohman nu vill sänka skatterna och inte finansiera detta, så skapar han ju ett ännu mycket större budgetunderskott. Det enda försvar han har för det är att han skall ta bort rundgången. Men vad är då rundgången? Är det pensionärerna eller barnfamiljerna eller de sjuka eller de arbetslösa? Det är ju det som människorna i så fall tycker är intressant att veta. Erkänner han nu – som faktiskt en del högertalare här har gjort – att var tredje krona som staten ger ut är en lånad krona? Det går icke att ytterligare rasera ekonomin på detta sätt – men det är innebörden av moderaternas politik om man icke vill spara något. Man vågade emellertid icke tala om var det är man skall spara, utan man talar om transfereringar. Men transfereringar – det är pensioner, bostadsstöd, barnbidrag och sjukförsäkring. Och vilket är det då fråga om?

Gösta Bohman talade också om det dukade bordet. Jag har sagt förut, och jag upprepar det: Herr Bohman åt inte bara det som fanns på bordet. Han tömde skafferiet, åt sig igenom visthusboden, lät åkrarna ligga i träda och tuggade sig igenom andra länders bankmatsalar på kreditkort, utställda på de svenska skattebetalarna. Och de svenska skattebetalarna kommer under lång tid att få betala igen alla de skulder som herr Bohman drog på dem.

Tredje vice talmannen anmälde att Gösta Bohman anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Herr talman! De beslut som riksdagen skall fatta i dag om skatterna grundar sig på det omfattande utredningsmaterial som blev färdigt vid årsskiftet 1977-1978. Arbetet med att förbättra skattesystemet hade under socialdemokraternas sista tid i regeringsställning blivit mycket splittrat. Det var fördelat på i huvudsak tre stora utredningar: 1972 års skatteutredning, företagsskatteberedningen och kommunalekonomiska utredningen. Dessa arbetade ganska oberoende av varandra.

När repartiregeringen tillträdde på hösten 1976 organiserades därför utredningsarbetet om, utredningarna fick delvis nya direktiv, och de ålades att lägga fram resultatet av sitt arbete inom ungefär ett år. Efter sedvanlig remissbehandling fick vi därigenom för första gången på mycket lång tid en hygglig grundval för en sammanhållen och systematisk översyn av skattesystemet.

En sådan översyn kan naturligtvis inte bota alla brister i skattesystemet – än mindre frambringa något helt "nytt" skattesystem. Men det fanns ändå goda förutsättningar att med det föreliggande utredningsmaterialet rätta till uppenbara orättvisor, åstadkomma en viss modernisering och på en del punkter göra förenklingar.

Pensionskommittén lade ungefär samtidigt fram viktiga förslag till förenklingar av avgiftsuttaget i socialförsäkringssystemet. Det är ju viktigt att ta med socialförsäkringsavgifterna i bilden. För exempelvis egenföretagare, författare, konstnärer och fria yrkesutövare fungerar dessa avgifter i stor utsträckning precis som skatter och ger upphov till samma marginaleffekter som andra skatter.

Den första etappen i denna översyn av skattesystemet innebar att man indexreglerade den statliga skatteskalan. Tack vare denna åtgärd har de svenska skattebetalarna under 1978 och 1979 undgått den automatiska skärpning av skattetrycket som ju med tiden blev direkt förödande och som år efter år tvingade fram den ena provisoriska omläggningen efter den andra.

Sin största betydelse har dock denna reform, indexregleringen, på löneområdet. När skattehöjningsautomatiken försvann ökade förutsättningarna att teckna fleråriga löneavtal. Reformen resulterade också i att vi omedelbart fick ett tvåårigt avtal. Tillsammans med borttagandet av den allmänna arbetsgivaravgiften och devalveringen har indexregleringen av skatteskalan också betytt mycket för den återvunna internationella konkurrenskraften, för den lägre takten i prisstegringarna och för att vi har fått fart på ekonomin igen.

Herr talman! Socialdemokraternas fortsatta attacker mot indexregleringen ter sig mot den bakgrunden med förlov sagt ganska meningslösa. Socialdemokraterna bygger dessutom sina attacker på att indexregleringen skulle bidra till en orättvis omfördelning av skattetrycket mellan inkomsttagare i olika inkomstlägen. Men tvärtom ligger det i indexregleringens natur att vara neutral i det avseendet. Indexregleringen innebär ju att skatteuttaget blir detsamma som om vi hade haft ett fast penningvärde. Därför, herr talman,

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

borde det nu vara dags för socialdemokraterna att ge upp sitt motstånd mot indexregleringen och erkänna att man genom den reformen har fått en stabilare plattform för kommande lönerörelser.

Det fortsatta reformarbetet på skatteområdet borde enligt centerns uppfattning resultera i en samlad skattereform under 1979. Utformningen av en sådan hade just börjat när trepartiregeringen upplöstes. I den allmänpolitiska debatten i höstas angav jag hur vi i centern tänkte oss huvudinnehållet i en sådan reform, men genom att folkpartiregeringen inte har förmått att hålla samma samlade grepp över skattepolitiken som trepartiregeringen och dessutom lockats att i förtid plocka en del russin ur kakan, har en sådan sammanhållen reform kommit i fara.

Redan före jul lockades således den då nyttillträdde folkpartiregeringen att komma med ett förslag till vissa ändringar i de statliga marginalsatterna. Det skedde trots att lönerna vid det tillfället var bundna och man därmed riskerade att bidra till oro på arbetsmarknaden. Det skedde trots att ekonomin var på tydlig uppgång och det därför inte behövdes någon påspädning. Det skedde trots att man inte kunde ange någon finansiering av dessa skattelättnader, utan att man i praktiken måste finansiera skattelättnaderna med ökade lån.

Vi i centern menade att man så att säga borde spara detta reformutrymme till mer genomgripande förändringar i det statliga skattesystemet i år och då göra det i anslutning till lönerörelsen. Vi sade oss också att det ur samhällsekonomisk synpunkt och med hänsyn till inflationsriskerna var helt fel av regeringen att vid den tidpunkten låna upp mera pengar och därmed öka budgetunderskottet för att kunna vidta dessa åtgärder.

Resultatet av detta blev att folkpartiet och centern då möttes på halva vägen i utskottsarbetet. Det blev vissa justeringar av den statliga skatteskalan som komplement till de höjda barnbidragen och den försenade höjning av låginkomsttagaravdraget i beskattningen som alla var ense om. Riksdagen sade vid det tillfället också ifrån att man måste ha en effektivare kommunal skatteutjämning som bas för det fortsatta reformarbetet.

Så har det också blivit. I den serie skattepropositioner som riksdagen ställt in sig på under våren kom den kommunalekonomiska först. Den byggde i stort sett på kommunalekonomiska utredningen. Det har i sin tur inneburit att bl. a. vi i centern haft mycket få invändningar att komma med både vid de kontakter som förekommit mellan folkpartiet och centern innan propositionen lades fram och det som kommit till uttryck i våra motioner och vid utskottsbehandlingen.

Vi i centern lägger av flera skäl stor vikt vid en bättre kommunal skatteutjämning.

För det första utgör kommunalskatten numera den tyngsta skattebördan för nästan alla skattebetalare. Det är bara de människor som tjänar 120 000 kr. eller mer som får betala mer i skatt till staten än till kommun och landsting. Följaktligen drar många, många fler skattebetalare mer nytta av att slippa ifrån en kommunal skattehöjning – eller i bästa fall en sänkt kommunal utdebitering – än av justeringar i den statliga skatteskalan.

För det andra medverkar kommunalskatten i lika hög grad som den statliga skatten till just marginalskatteproblemen. Det skiljer dessutom i dag upp till 7 % i skatteuttaget mellan olika kommuner. Följaktligen angriper man marginalskatteproblemet lika effektivt via den kommunala beskattningen som genom att ändra i den statliga skalan.

För det tredje är skillnaderna i kommunal skatt inte ett uttryck för olika hög kommunal standard under i övrigt lika betingelser, utan de är försakade av skillnader i genomsnittlig inkomst, skillnader i ålderssammansättningen osv. mellan olika kommuner. Därför är en bättre kommunal skatteutjämning också en viktig rättvisefråga mellan "fattiga" och "rika" kommuner. Det är dessutom en fråga av stor regionalpolitisk betydelse.

Ytterligare ett inslag i den tillämnade översynen av skattesystemet är folkpartiet och centern tämligen överens om. Det gäller ändringarna i företagsbeskattningen med bl. a. ökade konsolideringsmöjligheter för egenföretagare och andra mindre företag och bättre möjligheter till inkomstutjämning mellan olika år. Den propositionen behandlas nu i skatteutskottet och kommer upp här i kammaren alldeles i slutet av vårriksdagen.

När det gäller den statliga inkomstskatten har däremot meningarna brutit sig ända sedan i julas. Ytterst beror det på att folkpartiregeringen här valde en delvis annan handlingslinje än den som trepartiregeringen hade börjat staka ut.

Vad gäller beslutet före jul tror jag dock att inte bara folkpartiet utan också i hög grad socialdemokraterna numera är ganska tacksamma för att ändringarna i skalan begränsades på det sätt som då skedde. För det har ju blivit så att ekonomin under 1979 har tagit starkare fart än t. o. m. vi i centern räknade med och gav uttryck för i vår motion. Det statliga budgetunderskottet och riskerna för ökad inflation skulle med folkpartiets linje i dag ha varit större än de faktiskt är. Och ännu större hade de varit om socialdemokraternas linje i höstas hade vunnit. Det verkade på Olof Palme som om han inte alls ville kännas vid dessa försök från deras sida att då få igenom beslut här i riksdagen som skulle ha inneburit en ännu kraftigare upplåning än den vi har i dag. Det är bara synd att folkpartiet inte på samma sätt som socialdemokraterna har tagit lärdom av det som hände i november–december utan än en gång har rusat i väg i skattefrågan utan andra målsättningar än de partitaktiska och på så sätt har blivit totalt isolerade här i riksdagen.

Det hade med återhållsamhet i julas också funnits större manöverutrymme för de ändringar som nu förestår. Faran med det folkpartistiska sättet att försöka hitta det ena lockbetet efter det andra, att försöka skilja finansieringsbeslutet från själva skattebesluten samt att försöka hota med specialskatter till högst diffusa ändamål är att man inte åstadkommer några mer bestående förbättringar i skattesystemet. Det borde rimligen i dag vara den viktigaste målsättningen för oss alla.

Man kan t. ex. inte se ändringar i skattesystemet isolerat från löneutvecklingen. Därför var det fel att ändra inkomstskatteskalan mitt under löpande avtalsperiod i julas. Det är också ett av de skäl som vi i centern anför för att

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

skjuta upp de nu aktuella förändringarna till hösten.

Vi vänder oss också mot det sätt som folkpartiet försöker angripa marginalskatteproblemet på. Vi i centern har aldrig ett ögonblick förnekat marginalskatteproblemet. Inte heller har vi någon gång förnekat statskattens andel i marginalskatteproblemet, även om folkpartiet och andra med massmedias hjälp nu vill ge en sådan bild av centerns inställning i skattefrågan. Men vi godtar inte den lösning som folkpartiet har anvisat, för det är ingen lösning för de breda medborgargrupperna.

Det s. k. marginals kattetak som folkpartiet föreslår har effekt och betydelse bara för dem som har inkomster på 114 000 kr. och däröver. Men problemen är minst lika akuta i inkomstlägen långt därunder. Folkpartiregeringen har i sitt förslag helt bortsett från den samlade effekt som avtrappningen av bostadsbidragen och andra behovsprövade bidrag, utformningen av daghemsavgifterna osv. ger tillsammans med den rena skatteeffekten vid en inkomstökning. Det kan man rimligen inte göra. Det är därför som vi har rest krav på en utredning om de samlade marginaleffekterna, innan man bestämmer sig.

Det intressanta är ju vad som blir kvar att disponera för den enskilde skattebetalaren, var det någon av denna debatts deltagare som sade tidigare i dag. Det är alldeles rätt – det är det som är det intressanta. Den fråga som anhängarna av det nu föreslagna marginals kattetaket därför måste besvara är: Varför är det så viktigt att för den som redan har 114 000 kr. eller mera i inkomst garantera att vederbörande får behålla 20 kr. av en ökad inkomst på 100 kr. när man nu inte ger några garantier för den som tjänar såg 60 000–65 000 kr. och ofta bara får 6–8 kr. kvar av en inkomstökning på 100 kr.? Jag är, herr talman, övertygad om att det är en fråga som det stora flertalet inkomsttagare runt om i landet vill att de som i dag står bakom det nu framlagda förslaget till marginals kattetak skall besvara.

Dessutom blir det nu föreslagna marginals kattetaket så krångligt att tillämpa att det för många inte längre kommer att vara möjligt att räkna ut och kontrollera sin skatt. Jag tror att det ligger en stor fara i en utveckling som helt och hållet överlåter den kontrollen på datorerna. Det är ganska viktigt att vi själva kan kontrollera skattsedel, att vi när vi får vår slutskattsedel kan kontrollera att skatteuttaget är det korrekta.

Herr talman! Ett par ord i anslutning till debatten tidigare i dag: Det var smått rörande att höra Björn Molin stå i kammarens talarstol och med darr på stämman ställa en rad frågor om vad som skall komma ut av att socialdemokraterna, när det gäller yrkandet att vi samtidigt skall besluta om skattelättnader och nödvändiga inkomstförstärkningar, har anslutit sig till centerns partimotion i skattefrågan. Det är, herr talman, samme Björn Molin som åter och åter skall stå i denna talarstol och försvara att och förklara varför folkpartiregeringen medvetet i sin regeringsförklaring, vid statsministerns första presskonferens och sedermera i sin praktiska politik valt att i en rad frågor söka stöd hos socialdemokraterna i stället för att ta till vara den majoritet som fanns för trepartiregeringen. Mot den bakgrunden, Björn Molin, var faktiskt det där inte så litet patetiskt.

Ett av skälen till att vi vill skjuta upp det här beslutet är att folkpartiet inte på något sätt vill beakta barnfamiljernas situation. Trots att barnfamiljerna haft den sämsta inkomstutvecklingen under 1970-talet blir förbättringarna enligt folkpartiförslaget totalt oberoende av om det finns barn i familjen eller om det rör sig om inkomsttagare utan sådana försörjningsplikter.

Vi i centern menar att barnfamiljerna måste få en rättvis del av det reformutrymme som vi kan ställa till förfogande. Det vore utmanande om man tillerkände t. ex. ensamstående med hyggliga inkomster skattelättnader utan att ge något extra till barnfamiljer med låga inkomster. Därför håller vi styvt på att vårt förslag beträffande vårdnadsersättning för alla föräldrar med små barn skall rymmas inom den ram som står till förfogande. Då får man den rättvisa mellan barnfamiljer och icke barnfamiljer som t. ex. folkpartiförslaget saknar. Då bygger man också vidare på den trygghetsreform för alla barnfamiljer till vilken trepartiregeringen lade en grund som folkpartiregeringen förvånande nog nu vill riva upp.

Här är ett sådant exempel, Björn Molin, där det är alldeles tydligt att ni från folkpartiets sida försöker hitta en lösning tillsammans med socialdemokraterna.

Sist men inte minst är det viktigt att framhålla att man naturligtvis inte kan frigöra skattefrågorna från deras samhällsekonomiska och statsfinansiella sammanhang.

Vi har i dag fortfarande underskott i affärerna med utlandet. Vi har ett rekordstort underskott i statsbudgeten. Skuldsättningen har ökat. Det har vi medvetet tagit på oss under de svåra åren för att hålla massarbetslösheten på avstånd.

Jag vill gärna säga att när Olof Palme står här i talarstolen och beskyller trepartiregeringen för att ha misskött ekonomin lider hans argumentering av flera brister. Olof Palme klagar för det första på att skattetrycket har ökat för mycket under denna tid, för det andra på att upplåningen under denna tid har ökat för mycket och för det tredje – liksom tidigare – på att insatserna för att komma till rätta med industrikrisen och insatserna för att bekämpa arbetslöshet inte har varit tillräckligt omfattande. Alla som har någon förmåga att hålla reda på alla dessa komponenter måste inse att resonemanget inte går ihop.

Med hänsyn till de förpliktelser vi hade genom beslut tagna här i riksdagen, men också med tanke på den känsla som jag utgår ifrån finns hos alla i denna kammare att vi skulle göra allt för att hävda sysselsättningen, även om sysselsättningen sviktade runt om vår värld, även om vårt utgångsläge var utomordentligt dåligt med tanke på den ekonomiska utveckling som vi hade haft fram till regeringsskiftet 1976, var det ganska självklart att ta på sig en ökad skuldbörda. Det var ganska självklart att driva en expansiv politik. Men, herr talman, lika självklart som det var i denna period, lika självklart är det i dag att hålla igen och börja amortera våra skulder. För när skulle vi annars vara i stånd att amortera våra skulder, om vi inte kan göra det i en uppåtående konjunktur?

Det innebär att vi rimligen inte kan öka budgetunderskottet och låna till

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

skattesänkningar. Det är med beklagande jag konstaterar att en rad företrädare för moderata samlingspartiet här i dag har upphöjt det till högsta visdom att gå vidare med skattesänkningar utan att kompensera statskassan för detta. Det går inte att göra denna politik trovärdig. Vi befinner oss ändå i dag i en uppåtgående konjunktur. Och återigen: Om vi inte har förmåga att amortera nu – i vilken konjunktursituation skall vi då ha det?

Herr talman! Också folkpartiet annonserar gärna sina ändringar i skattesystemet som skattesänkningar. Här i kammaren gör man klara uttalanden om att de skall finansieras. Det är då viktigt att man gör det också ute på fältet, så att det i verkligheten framgår för medborgarna att det blir fråga om skatteomläggningar. Då är det naturligtvis rimligt att sikta in sig på samtidiga beslut i skattefrågan och i finansieringsfrågan. Folkpartiregeringen strävar efter att få ett skattebeslut nu och i praktiken överlåta åt den regering och den riksdagsmajoritet som finns efter valet att betala notan. Vi i centern kan inte vara med om att man angriper problemen – allra minst skatteproblemen – så kortsiktigt.

Jag beklagar ännu en gång att folkpartiet inte valt att i skattepolitiken fullfölja den politik som trepartiregeringen hade börjat dra upp. Då hade det självfallet fortfarande funnits en majoritet här i riksdagen för ett långsiktigt reformprogram på skatteområdet. I all huvudsak har alltså folkpartiet sig självt att skylla för att partiet blivit ensamt i skattefrågan och för att skatterna blivit ytterligare en sten på den börda som den senaste tidens många nederlag här i riksdagen har skapat.

GÖSTA BOHMAN (m):

Herr talman! Det finns särskild anledning att i den här debatten om statsfinansiering och skatter knyta an till de mera långsiktiga problemen som den svenska ekonomin har att kämpa med.

Den allvarliga krisen vår ekonomi befann sig i hösten 1976 var en följd bl. a. av den skatte- och avgiftspolitik som den tidigare socialdemokratiska regeringen bedrev och som Olof Palme av förklarliga skäl inte ville kännas vid för en stund sedan. Enbart under de tre åren 1973–1976 nära nog fördubblades enbart de lagstadgade arbetsgivaravgifterna – de höjdes från i runda tal 15 till 28 %. Det var denna kris – ”det dukade bordets” kris – som framtvängde det som socialdemokraterna brukar kalla svångremspolitik.

Men det var den politiken som åter förde in vår ekonomi på balansens smala väg. Som man nyss framhöll pekar alla de konjunkturpilar som hösten 1976 pekade nedåt i dag uppåt. 1979 kommer att bli ett förhållandevis gynnsamt år, trots att åkrarna nu ligger i träda, om man skall tro socialdemokraternas store ledare.

En naturlig slutsats av de gångna årens erfarenheter borde därför vara att Sverige skall fortsätta på den väg som förde oss ut ur 1976 års kris. En logisk slutsats borde vara att vi inte på nytt kan slå in på den de ständiga skattehöjningarnas väg som skapade 1976 års kris och dessutom förvärrade de strukturproblemen som sedan mitten av 1960-talet växt fram i det svenska näringslivet.

Att socialdemokraterna inte velat eller vågat dra konsekvenserna av vare sig sina politiska misstag eller klara ekonomiska fakta – vi fick klart belägg för det för en stund sedan – är inte förvånande. De motsatte sig med en istadighet av sällan skådat slag alla de åtgärder trepartiregeringen tvingades vidta för att vårt lands ekonomi skulle komma ur den svåraste kris den drabbats av sedan 1930-talet. Konsekvent föreslog de i stället som botemedel ytterligare skatteskärpningar.

Hur hade det sett ut i Sverige – kan man fråga sig, herr talman – för Olof Palmes metallarbetare och för alla andra om socialdemokraterna fått sin vilja fram, om vi inte hade devalverat, om vi inte hade sänkt arbetsgivaravgifter och tagit bort löneskatter, om vi inte hade inflationssäkrat skatteskalorna? Sverige hade då haft ett kostnadsläge som legat ungefär 25 % över det vi nu har. Då hade man med fog kunnat jämlra sig över eländet i ekonomin på det sätt som Olof Palme nyss gjorde.

Jag är mera förvånad över folkpartiregeringens slutsatser. Så sent som i januari i år – i finansplanen – underströk regeringen att "fortsatta skatteökningar skulle ytterligare driva upp löneökningar och priser". Det stod därför klart – hette det – "att en dämpning av statsutgifternas tillväxt måste ske under kommande år om man skall undvika skattehöjningar som påskyndar pris- och kostnadsökningarna". Och det gör alla skattehöjningar.

Bara fem månader senare – i den reviderade finansplanen – pläderar samma regering för skattehöjningar, som "påskyndat pris- och kostnadsökningarna". Det bör vara möjligt, heter det nu, att öka "de lönebaserade avgifterna", vilket i klartext betyder höjda arbetsgivaravgifter. Det framgick av debatten tidigare i dag att det är vad man syftar till. Regeringen är beredd, heter det, att överväga även andra "bredbasiga skatteformer", och socialdemokraternas besynnerliga produktionsfaktorsskatt nämns särskilt.

Vad riksdagen om en stund kommer att göra, det är att avslå propositionen om en fortsatt reformering av den statliga inkomstskatten och om marginalskattesänkningar för 1980. Den avslår förslaget om inrättande av ett marginalskaftetak men beslutar samtidigt att tidigarelägga av regeringen föreslagna skatteskärpningar.

Låt mig påminna om den särskilda näringspolitiska delegationens – den s. k. Bjurel-kommitténs – förödande kritik av högskatterna i vårt land. Det finns – framhåller kommittén i sitt betänkande – en överhängande risk för att det mångåriga arbetet för ett utvecklat välfärdssamhälle går till spillo genom att välfärdssystemets finansiering fräter ner incitamenten till arbete, kapitalbildning och risktagande.

Alla vet, även om inte alla vill erkänna det, att kommittén har rätt i detta sitt konstaterande.

Allt flera medborgare anser i dag att initiativ, arbete och företagande helt enkelt inte lönar sig. Deras merinkomster drabbas alltför hårt av marginalskatterna.

En dold sektor växer sig allt starkare i vår ekonomi. Det är en sektor som inte kommer att kunna kontrolleras, hur mycket vi än bygger ut den statliga kontrollapparaten. I denna sektor florerar kvittolösa transaktioner, arbetsby-

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

ten och en hel skala av olika slags transaktioner – från lagliga, via tvivelaktiga till direkt olagliga.

Den utveckling som vi kan se fram emot, herr talman, om skattehöjningar på nytt blir på modet, är utomordentligt oroande. Det perspektiv som 1978 års långtidsutredning tecknat av framtiden gör inte bilden mindre allvarlig, tvärtom. Utredningen ställer som bekant inga prognoser. Dess huvudalternativ kan betecknas som ett ekonomiskt räkneexempel. Utredningen förutsätter en utomordentligt gynnsam utveckling av konjunkturerna både i Sverige och utomlands samt att den ekonomiska politiken i Sverige skall inom snäva ramar kunna effektivt balansera olika krav mot varandra. Trots att man utgår från mycket positiva bedömningar, som har underkänts på sina håll, blir helhetsintrycket mycket nedslående.

Utredningen erinrar om att 0,5 % i årlig ökningstakt redan har in-tecknats i pensionsökningar samt ytterligare 0,5 % i övriga transfereringar. Eftersom den reala disponibla inkomsten för hushållen beräknas öka med 1,5 %, innebär detta att den reala sammanlagda lönesumman efter skatt ökar med bara 0,5 % per år under den förestående sexårsperioden. Tar man hänsyn till den årliga sysselsättningsökning, som den reviderade finansplanen räknar med, kommer reallönen efter skatt per sysselsatt att inte alls öka under åren 1977–1983.

I klartext innebär detta att den aktivt verksamma befolkningen i vårt land under en hel sexårsperiod inte skulle kunna öka sina verkliga inkomster efter skatt med ett enda öre. I själva verket blir emellertid – om man går tillbaka till långtidsutredningens kalkyler och inte nöjer sig med den reviderade finansplanens analyser – bilden ännu dystrare. Det blir då fråga om en direkt sänkning av de reala inkomsterna efter skatt. Jag tror inte, herr talman, att en sådan politik kan föras i vårt land. Den skulle stå i direkt strid med vad våra medborgare anser sig ha rätt att kräva såsom löntagare och skattebetalare.

Jag vill gärna påminna om vad den socialdemokratiska regeringen så sent som våren 1976 – för nästan exakt tre år sedan – uttalade i motsvarande situation. Det gällde då att ta ställning till 1975 års långtidsutredning. Jag citerar:

”En politik som innebär att den aktiva befolkningen under en hel femårsperiod skulle få en i det närmaste oförändrad real inkomststandard – samtidigt som det totala resursutrymmet växer med 3 %, om året – framstår inte som realistisk. Den skulle skapa svåra motsättningar på arbetsmarknaden, ge upphov till konflikter och påskynda inflationen. Den skulle också snabbt skapa spänningar gentemot de grupper som redan är tillförsäkrade en betydande årlig standardstegring. En sådan politik kan och bör inte föras.”

Det som socialdemokraterna förklarade våren 1976 har ännu större bärkraft i dag, bl. a. därför att det totala utrymme som nu står till förfogande beräknas öka snabbare – nära 4 % i stället för 3 % – än vad man antog i motsvarande situation för tre år sedan. Och i motsats till vad man trodde 1976 måste man nu räkna med att den reala inkomststandarden skall sjunka. Samtidigt kan vi i årets reviderade finansplan ta del av konstaterandet att om anspråken ökar

ytterligare för den offentliga sektorn – och det är detta vi diskuterar i dag när vi talar om skattehöjningar – ”innebär detta att reallönen efter skatt per sysselsatt kommer att sjunka under perioden”. Sjunka ytterligare borde det ha stått, om sanningen skall fram.

Redan nu – före planerade skattehöjningar – är det just detta som håller på att ske. Vi har redan avlägsnat oss från den nedpressning av den offentliga utgiftsexpansionen som långtidsutredningen räknade med. Den offentliga konsumtionens ökning ligger alltså redan nu över utredningens siffror, medan den privata konsumtionen enligt den reviderade finansplanen ligger under långtidsutredningens trend för perioden 1978–1981.

Den kommunala konsumtionen ökar under innevarande år med närmare 4 % i stället för de 3 % som den skulle öka med enligt överenskommelsen förra året mellan regeringen och kommunerna. Det är alltså mycket långt kvar till en neddragning av ökningstakten till i genomsnitt 2,8 % per år, som långtidsutredningen utgick från. Och även dessa 2,8 % för den kommunala konsumtionen ligger över vad som strängt taget är godtagbart, om löntagarna skall få vad de med rätta anser sig kunna begära under kommande år.

Jag vill erinra om detta. Även med 2,8 % skulle löntagarna alltså varje år få en minskning av sitt konsumtionsutrymme med 0,5 % förutom de skattehöjningar som vi nu diskuterar.

Socialdemokraterna påstod sig den 1 maj vilja ”slå vakt” om reallönerna. Deras partikansli hade distribuerat promemorior, vilka skulle visa de reallönesänkningar som inkomsttagarna drabbats av under 1978. Och innebörden av förstamajtalens löften var att Sveriges löntagare inte kunde acceptera något liknande i fortsättningen.

Det är sant att reallönen sjönk förra året. Det har jag inte bestridit. Detta var dock en oundviklig följd av den sanering av den svenska ekonomin som trepartiregeringen tvingades vidta efter den misslyckade ekonomiska politik som förts åren dessförinnan. Men tack vare trepartiregeringens inflationsbekämpning blev reallönesänkningen två procentenheter lägre än vad parterna på arbetsmarknaden hade befarat. Och nedgången 1978 kompenseras i viss mån av en uppgång i år. Studerar man den privata konsumtionen under hela perioden 1976–1979, kan man konstatera en sammanlagd ökning med 1 %, trots att privatkonsumtionen sjönk åren 1977 och 1978.

Men låt oss, herr talman, blicka framåt. Vi kan då konstatera att en avgörande förutsättning för att löntagarna skall få en rimlig del av den produktionsökning som långtidsutredningen räknar med är en annorlunda skattepolitik än den riksdagsmajoriteten nu tycks vilja ställa sig bakom. Och ett villkor härför är i sin tur att alla ansträngningar inriktas på att begränsa de offentliga utgifterna och inte på att hitta på nya skatter.

Vi måste, menar jag, helt enkelt utgå ifrån att Sveriges löntagare inte kommer att finna sig i att deras inkomster efter skatt under en lång rad av år gröps ur. Vi har inte rätt att begära det av dem. Här i kammaren finns åtskilliga företrädare för fackföreningsrörelsen. Det vore intressant att höra någon av dem ställa sig upp här i talarstolen och säga att de är beredda att förordna en politik som får sådana följder för deras medlemmar.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

I ett samhällsekonomiskt perspektiv skulle beslut om nya arbetsgivaravgiftshöjningar eller om införande av produktionsfaktorsskatter kunna befaras redan nästa år lägga grunden för en kostnadsutveckling som försvårar fortsatt förbättring av Sveriges internationella konkurrensförmåga. Det förhåller sig helt enkelt så att höjda skatter leder till sådana resultat, och då finns det risk för att vår export på nytt börjar sacka av.

Vi skulle snart åter möta växande underskott i handels- och bytesbalansen. Industriproduktionen skulle åter sakta av och efterfrågan på arbetskraft gå ner. Vi skulle alltså än en gång möta det famösa dukade bordets problem, som leder till att åkrarna läggs i träda, men med ett sämre utgångsläge än det vi hade 1976.

Och då skulle vi inte befinna oss i någon "kapitalismens kris", som det ju brukar heta på nästan alla socialdemokratiska möten, utan än en gång i en kris beroende på politikernas oförmåga att hantera skatte- och avgiftsproblem – med andra ord vissa politikernas oförmåga att inse vad LO skriver i sin ekonomiska rapport, som kom för bara några dagar sedan, nämligen att "en stark internationell konkurrenskraft är nödvändig för att uppnå god produktions-tillväxt och full sysselsättning". Det konstaterandet gör LO-rapporten nästan sida upp och sida ner i sin sammanfattning.

Herr talman! Vi moderater har beskyllts för att vara ansvarslösa, när vi i dag inte vill vara med om att med andra skatter, som det heter, finansiera reformer på inkomstskattesidan. Vi menar faktiskt att det vore mera ansvarslöst att godta den utgiftsexpansion som nu anses påfordra sådan finansiering. Bara under de gångna fem månaderna i år har, som flera talare påvisat utan att nämnvärt reagera mot det, totalbudgetens utgifter ökat med i runt tal 6 000 milj. kr.

Men vad vill ni moderater då dra in på? Frågas det från olika håll. En minst lika berättigad fråga är vad de hushåll skall dra in på som i annat fall kommer att drabbas av sänkta realinkomster efter skatt. Det är en precis lika berättigad fråga.

Det går inte att fortsätta med högskattepolitik längre. Vi har efter bästa förmåga försökt bromsa. I år har vi föreslagit besparingar med upp emot 3 000 milj. kr. Men krav på en bättre hushållning måste självfallet sättas in långt tidigare, i själva budgetarbetet. Att möjligheterna att spara är mycket mera begränsade när utgiftsförslagen redan lagts på riksdagens bord, är vi alla medvetna om.

Vi moderater har också krävt att den kommunala skatteutjämningen skulle slås ut under en fyraårsperiod och att nya bidrag till kommunerna skall förenas med villkor om att kommunerna sänker sina skatter. Annars är risken stor för att den kommunala konsumtionen, som är det stora problemet i dag, ökar och inte hejdas. Det är fåfängt att söka begränsa någons utgifter – det må vara en privatperson, en organisation, ett folkhushåll eller en kommun – genom att ge vederbörande mera pengar att spendera. Det visar exempel redan nu från vissa kommuner.

Det helt avgörande måste vara att driva en sådan skattepolitik och en sådan ekonomisk politik, att statliga och kommunala utgifter för bidrag och

arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan skäras ned eller bli obehövliga i stor utsträckning. Och därför kan de prognoser om framtida väldiga avgiftshöjningar som ingår i de långsiktiga perspektiven inte godtas.

Hur skall man eljest kunna begära att initiativrika människor i vårt land – det finns fortfarande en del sådana – skall starta företag, skapa sysselsättning och hjälpa vår ekonomi? Hur skall Sverige eljest kunna klara den ökande internationella konkurrensen med gamla och nya industristater, som LO med rätta lägger så stor vikt vid i årets ekonomiska rapport?

Det är, herr talman, framför allt den unga generationen som har anledning att ställa sådana här frågor. Det är deras framtid det gäller. Det är de som har rätt att kräva en politik som leder till fortsatt utveckling – en politik som tryggar Sveriges välbefinnande och ger sysselsättning åt de många människor som vill ha sysselsättning.

Därför måste vi politiker ta skatte- och avgiftsfrågorna på allvar i mycket högre grad än vi har gjort tidigare. Därför kan vi inte fortsätta att steg för steg undergräva de välbefinnande skapande krafterna. Sverige har en större och snabbare växande offentlig sektor än något annat med oss jämförbart land. Vi kan inte fortsätta längre på samma sätt. Det går inte att låta denna kurva för den offentliga sektorns tillväxt nå taket. Fortsatt skattehöjningspolitik är ingen ansvarsfull politik. Ansvarsfullt är det däremot att erkänna skatteproblemens stora och avgörande betydelse för vårt lands utveckling och att sedan inrikta alla krafter, helst gemensamt, på att angripa dem och lösa dem.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Thorbjörn Fäldin har redan erinrat om de skatteutredningar som suttit i flera år och arbetat med dessa frågor. 1972 års skatteutredning, som kanske skulle ta det största ansvaret, satt i 5 1/2 år – och tog dessa frågor på allvar, herr Bohman. Från början fanns väl ambitionen att göra en verklig skattereform. Det var ju också vad allmänheten förväntade sig. Men efter den borgerliga valsegern 1976 blev det en förändring av majoritetsförhållandena i utredningen. Man begränsade sig från den nya majoritetens sida till ett par mindre ändringar i ett antikverat skattesystem.

Det var en helt reaktionär linje man slog in på. Progressiviteten i skattesystemet skulle minskas genom stora skattelättnader för de högre inkomsttagarna. Och det skulle finansieras med höjningar av mervärdesskatten och andra indirekta skatter, som hårdast drabbar låginkomsttagarna och barnfamiljerna.

Det är denna reaktionära linje som finansministrarna i de borgerliga regeringarna sökt att fullfölja genom sina förslag under de senaste åren. Man har tagit bit för bit. Vad som senast förelagts riksdagen är ytterligare några lappar på det nötta, halvsekelgamla lapptäcke som vårt skattesystem kan liknas vid.

Regeringspropositionens huvudsakliga innehåll är ett angrepp mot progressiviteten i skattesystemet. Marginalskatterna utmålas som det allt överskuggande problemet. Genom den nya kohandeln mellan centern och socialdemokraterna om att skjuta på skattebeslutet till hösten får folkparti-

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

regeringen ännu ett formellt nederlag i riksdagen. Men det är viktigt att observera att skatteutskottets betänkande är skrivet på ett sådant sätt att det innebär en stor borgerlig seger över socialdemokraterna. Dessa tycks nu ha anslutit sig till den reaktionära, borgerliga linjen i 1972 års skatteutredning. På annat sätt kan man rimligen inte tolka uttalanden som följande: "Enligt utskottets mening är en sänkning av marginalskatterna numera angelägnare än någonsin tidigare under 1970-talet ---." Jag vill ställa frågan: Hur kan man på socialdemokratiskt håll förena denna uppslutning bakom den borgerliga linjen om marginalskatterna som det stora problemet med de linjer för en skattereform som framlagts t. ex. i skattebeslutet från den senaste LO-kongressen?

Vpk anser att den mest angelägna skattereformen inte är att sänka marginalskatterna utan att minska den totala skattebördan för låg- och medelinkomsttagarna. Den huvudsakliga skattebördan för dessa grupper utgörs av de indirekta skatterna och kommunalskatten. Det är framför allt på dessa områden man måste sätta in åtgärder.

Det betyder inte att vi underskattar inflationens betydelse för beskattningen av arbetsinkomsterna. Prisstegringarna berövar lönarbetarna förbättringar som de tillkämpat sig. Och det är givet att ett oförändrat skattesystem ger ett annat utslag än det avsedda, tillämpat på inkomster som är inflationistiskt uppblåsta. Men den frågan löser man ju inte med det s. k. inflationsskydd som den borgerliga majoriteten infört. Detta system bidrar i själva verket till att effektivisera utplundringen av lönarbetarna. Det leder till obefogade och stora skattefördelar för höginkomsttagarna. Det har också en starkt negativ effekt på det statsfinansiella läget.

De borgerliga regeringarna har finansierat skattefördelar för höginkomsttagarna genom utlandslån och höjningar av de indirekta skatterna, främst mervärdesskatten. Finansieringen har alltså skett genom åtgärder som dels slår omedelbart mot låginkomsttagarna och barnfamiljerna, dels gör det också på längre sikt genom de ökade räntcutgifterna för statsskulden.

Förändringarna i skattesystemet för att möta inflationens verkningar bör enligt vpk:s mening i stället ske genom periodvisa, eventuellt årliga, förändringar av skatteskalorna. Det bör därvid ske en sänkning med ett likartat krontalsbelopp för de breda inkomsttagargrupperna i form av en skattereduktion, en minskning av skattebeloppet. Ett övre tak bör införas för sänkningen. Härigenom undviks överkompensationen till höginkomsttagarna.

Man kan dra en parallell med lönepolitiken. Många löntagare är för en utjämning av inkomstskillnaderna och är därför motståndare till procentuella påslag på lönerna. De kräver i stället förbättringar med ett krontalsbelopp som är lika i olika inkomstklasser. Vårt förslag till omedelbar skattereform är en motsvarighet härtill på skattepolitikens område. Det innebär alltså en sänkning med för nästa år 1 000 kr. i alla inkomstlägen mellan 30 000 och 80 000 kr. Sedan vill vi sätta stopp uppåt.

Det finns en marginaleffekt som vi tycker är ett verkligt stort problem. Det är det bortfall av bidrag som sker vid inkomstökningar liksom de avgiftshöj-

ningar som inträder. På denna punkt kräver vi en skyndsam utredning, och regeringen har ju tillmötesgått oss på den punkten. Men – och det är angeläget att betona – vi har en helt annan motivering för en sådan utredning än de borgerliga partierna.

Skattesänkningen på 1 000 kr. för den stora majoriteten av inkomstagarna anser vi otillräcklig för 1980. Den bör kompletteras med ett slopande av hela momseffekten på livsmedel. Vpk har ju i många år drivit kampanj för lägre livsmedelspriser bl. a. genom slopande av moms på maten. Det har blivit en stark opinion för detta krav, och regeringarna har tvingats att gå det till mötes genom subventioner på baslivsmedel. Den nuvarande regeringen är mindre följsam på denna punkt, och det finns anledning att öka opinionen mot de höga livsmedelspriserna. Slopandet av hela momseffekten på livsmedel skulle betyda en ytterligare skattelättnad med ca 1 000 kr. för en ensamstående och ca 2 000 kr. för en familj med två barn. Det sammanlagda resultatet av de här skattereformkraven blir alltså betydligt gynnsammare och betydligt rättvisare än det resultat som uppnås enligt regeringens förslag.

Kommunernas svårigheter att klara nödvändiga utgifter är allmänt omvittnade. Vi kräver därför ett särskilt statsbidrag om 1 000 milj. kr. till kommuner och landsting för nästa år, att i första hand användas för nödvändig utbyggnad av barnomsorgen och bekämpande av ungdomsarbetslösheten.

Finansiering av detta skatteprogram anser vi bör ske bl. a. genom skärpta skatter på kapital och kapitalvinster, reformering av avdragssystemet, skärpning av reavinstbeskattningen samt uttagande av en arbetsgivaravgift, en produktionsskatt beräknad på företagets omsättning, så att den under det här budgetåret inbringar minst 6 miljarder kronor. Kommuner och landsting skall vara undantagna.

Om det nuvarande skattsystemet är orättfärdigt – och det anser många med oss – finns det ju ingen anledning att skjuta på en skattereform. I stället bör man ändra skattepolitiken snarast möjligt. Vi har därför svårt att förstå centerns och socialdemokraternas ståndpunkt att beslutet om en bättre politik bör vänta. De motiverar uppskovet med att det inte finns förslag om finansiering av hela skattereformen. Ja, men då bör väl dessa partier lägga fram ett sådant förslag. Att uppskjuta beslutet skapar inga bättre förutsättningar, och det är risk att det konserverar orättvisor.

Nu är det självklart att ett genomförande av folkpartiets och moderaternas förslag inte innebär någon förbättring. Det skulle i stället innebära en försämring. Men alternativet till de mera konservativa partiernas skattepolitik, alternativet till förslagen från de partier som alltid slagit vakt om de stora förmögenhetsägarnas och de stora inkomstagarnas intressen, måste ju vara en politik som gynnar majoriteten av inkomstagarna.

En sådan politik har framlagts av vpk både när det gäller nästa år och när det gäller det längre perspektivet. Det märkliga är att skatteutskottet i sin argumentering på flera punkter över huvud taget inte låtsas om våra förslag. Vi kunde möjligen stillatigande finna oss i detta, om andra likartade krav fått samma behandling. Då kunde ju utskottet ha skyltat på tidsnöd eller liknande.

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Nu har man emellertid under flera rubriker behandlat andra motioner som tagit upp samma fråga som vpk-motionerna, ibland med motsatta krav men ibland också med likartade krav. Det gäller konkret rubrikerna Representation, Begränsning av ränteavdrag m. m., Försäkrings- och sparavdragen m. m. och 80/85-procentregeln. Vi kräver faktiskt en förklaring av skatteutskottets ordförande till att våra motionskrav icke behandlats under dessa punkter. Vad är det för mening med att riksdagsledamöterna skall ha rätt att väcka motioner, när motionsyrkandena sedan icke behandlas av vederbörande utskott? Detta innebär en ringaktning för det parlamentariska systemet som det finns allt skäl att kritiskt påtala.

I skatteutskottets betänkande passar man också på att rundhänt avslå alla de skattemotioner från olika håll som kräver mera långsiktiga och genomgripande reformer. Man hänvisar på några punkter till utredningar som tillsatts av regeringen eller som denna lovat att tillsätta. Det är väl klart för allt flera att den nuvarande lapptäckspolitiken på skatteområdet inte håller i längden. Det är nödvändigt med en genomgripande skattereform. Två hörnstenar i denna måste vara dels övergång till en progressiv statskommunal enhetsskatt, dels övergång till produktionsbeskattning. Det är också tvingande nödvändigt att ta upp kapitalbeskattningen och realisationsvinstbeskattningen i detta reformarbete. Skatteflykt och skattefusk måste angripas på ett betydligt hårdare och effektivare sätt än hittills.

Det talas ibland i den allmänna debatten om skatterevolt, och man pekar på medelklassens och överklassens protester mot de offentliga utgifterna och skattetrycket. Och här i kammaren har ju Gösta Bohman nyss gett röst åt denna typ av skatterevolt. Men den verkliga och befogade skatterevolten borde komma från alla de låg- och medelinkomsttagare som hårt pressas av den reaktionära övervältring av skattebördorna just på dessa grupper som skett under de senaste åren. Samtidigt vet vi att skatteuttaget på kapital och företagsvinster minskat och att avdragssystemet satt den tänkta progressiviteten i skattesystemet ur spel. Det är dessa frågor som måste angripas i en skattereform.

Herr talman! För att det formellt skall bli gjort vill jag yrka bifall till det särskilda yrkande som är utdelat på riksdagsledamöternas bänkar och som ställs av mig i anslutning till yrkandena 16 och 17 samt 18–24 i vpk-motionen 2435 samt yrkande 1 i vpk-motionen 310. Yrkandet lyder:

1. att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:2435, yrkandena 16 och 17, beslutar anta nedanstående lagförslag

a) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Häriigenom förordnas att 10 § 2 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall ha nedan angivna lydelse:

2 mom. Den statliga inkomstskatten utgör:

a) för svenska aktiebolag, sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa,

ekonomiska föreningar som ingå i jordbrukskasserörelsen, svenska försäkringsanstalter som icke äro aktiebolag samt sådana utländska juridiska personer som ej beskattas enligt 1 mom.:

femtio procent av den beskattningsbara inkomsten, i den mån skatten icke skall beräknas enligt c) här nedan;

b) för andra --- beskattningsbara inkomsten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Äldre bestämmelser gäller vid 1979 års taxering och vid eftertaxering för år 1979 eller tidigare år.

b) Förslag till

Lag om allmän arbetsgivaravgift

1 §

Allmän arbetsgivaravgift erläggs för varje år till staten enligt denna lag.

2 §

Arbetsgivare erlägger allmän arbetsgivaravgift med belopp motsvarande en procent av summan av arbetsgivarens bruttointäkter av rörelse.

3 §

Med arbetsgivare avses i denna förordning den som har minst tre anställda och har en bruttointäinkt av rörelse om minst 300 000 kronor per år.

4 §

Kommuner och landstingskommuner är undantagna från skyldighet att erlägga allmän arbetsgivaravgift.

5 §

Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna förordning meddelas av regeringen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling och äger tillämpning på intäkter av rörelse som arbetsgivare åtnjuter från och med den 1 juli 1979.

2. att riksdagen bifaller motionen 1978/79:310, yrkandet 1, och motionen 1978/79:2435, yrkandena 18–24.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag vill ta upp ett par inslag i några av de senaste inläggen.

Olof Palme talade om den väldiga ökningen av statsbudgetens underskott. Det senaste året som socialdemokraterna hade ansvaret för budgetarbetet – och då var allt samhällsarbete enligt Olof Palme präglad av fasthet – stannade underskottet vid knappt 4 miljarder. Nu – då samhällsarbetet mera präglas av handlingsoförmåga och slapphet, fortfarande enligt Olof Palme – är budget-

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

underskottet nära 50 miljarder.

Ja, det har varit en väldig ökning av budgetunderskotten. En mera fullständig bild visar följande: I juni 1974 var underskottet 10 miljarder, i juni 1975 var det 11 miljarder, i juni 1976 var det knappt 4 miljarder, i juni 1977 var det 11 miljarder, i juni 1978 var det 25 miljarder och i juni 1979 blir det kanske 42 miljarder.

Varför växer underskotten så kraftigt? Det är en följd av samhällsekonomi, konjunkturer och sysselsättning under gångna år. Det är en följd av fattade politiska beslut. Dessa beslut har ofta fattats i full enighet – jag vill betona det eftersom debatten kan ge intryck av att det skulle råda delade meningar och finnas klara alternativ när det gäller statsbudgetens nivå.

Det skulle ha varit möjligt att få ett lägre budgetunderskott. Frågan är om det hade varit bättre. Då hade vi fått höja skatterna ytterligare. Olof Palme tyckte att vi hade höjt ganska många skatter. Han har varit med om alla höjningar, och i de flesta fall har han velat höja ännu mera och ännu tidigare. Om vi hade höjt skatterna ytterligare hade vi fått ännu större problem – ännu fler människor utan jobb och ännu svårare att sälja våra varor.

Vi hade också kunnat minska statsutgifterna. Vi hade då inte kunnat satsa så mycket på arbete och social omsorg.

Kanske är det ändå bättre för människorna att vi arbetar med så betydande underskott – kanske ger det större trygghet för framtiden.

Kritiken mot budgetunderskottet skulle vara meningsfull och mera motiverad, om det samtidigt hade lagts fram klara alternativ. Socialdemokraterna har då och då lagt fram alternativ. I januari i år talade man om förbättringar på närmare 2,5 miljarder. En del av de pengarna försvann den 4 april, och många hade för den delen försvunnit dessförinnan. Kanske var det någonting mellan 0,5 och 1 miljard som det handlade om. Det är inte särskilt mycket – även om jag respekterar även den insatsen – i en statsbudget på 172 miljarder. Det kan knappast vara en skiljelinje mellan ansvar och oansvar, mellan fasthet och slapphänthet, mellan vanskötsel och god skötsel. Det är ju så att i ett längre perspektiv hade socialdemokraternas budgetalternativ medfört än högre budgetunderskott och än större risker för sysselsättningen.

Kjell-Olof Feldt gav tidigare i debatten råd om i vilka situationer man skulle kunna använda moraliska brösttoner. Både han och hans partiledare borde nog tänka över de där råden. Det är bra att vara kritisk mot budgetunderskotten, men det är ännu bättre om man kan redovisa alternativ och i konkret gärning verka för mindre budgetunderskott.

Olof Palme var också kritisk mot skatteförslaget. Det var, som Olof Palme sade, dåligt, orättvist och orättfärdigt medan det socialdemokratiska förslaget var bra, rättvist och rättfärdigt – bra för arbetsfreden och gynnsammare för nästan alla. Han tog alltså till ganska ordentligt, och en och annan jämförelse som ingick i hans framställning tycktes ge stöd för åtminstone någon av de här tankarna.

Nu kan vi ju – och politiker har i årtionden sysslat med det – göra jämförelser, där vi låter familjer och människor i olika grupper vandra fram ur

tabellerna. Vi kan göra en jämförelse avseende perioden 1976–1980 eller för ett visst år, t. ex. 1980. Låt mig välja det senare alternativet, eftersom det är det året som debatten handlar om.

Skillnaderna blir verkligen inte stora i kronor räknat. Det handlar om några tiotusent eller hundralappar. Tusenlappar kan det bli i några få fall, men förutsättningen är då att man betalar omkring 100 000 kr. eller mera om året i skatt. De flesta människor har löner på 50 000–80 000 kr. om året, om de har ett heltidsarbete. De skillnader som i det skiktet finns mellan de båda förslagen är så små att de knappast, herr talman, skulle motivera en debatt.

Låt mig göra tre jämförelser. Vid en årsinkomst på 50 000 kr. betalar man 16 000 kr. i skatt, och skillnaden mellan förslagen är 126 kr. Vid 70 000 kr. i inkomst är skatten 27 000 kr. och skillnaden 24 kr. Vid 80 000 kr. i inkomst betalar man 34 000 kr. i skatt och skillnaden är 305 kr. Det blir större skillnader för högre inkomster, om inkomsttagaren kan utnyttja marginalskattespärren till fullo, dvs. inte har några avdrag – i somliga anföranden brukar man ju peka på sådana fall. Skillnaderna i dessa lägen beror på att socialdemokraterna inte vill sänka marginalskatten för dessa inkomster medan vi är beredda att göra det.

Jag vill gärna, eftersom Thorbjörn Fälldin tog upp det temat, hålla med om att marginaffekter självfallet är mycket problematiska i alla skikt där de är starka. Vi föreslår lösningar som nu är möjliga att genomföra, och vi är beredda att arbeta vidare på att finna lösningar också i andra skikt. Marginalskattespärren skulle enligt förslaget gälla i de skikt där skatten nu är 80–90 %, dvs. där behållningen av en hundralapp är 10–20 kr. Men självfallet är det viktigt att finna lösningar också i andra skikt där marginaffekterna finns. Nu gör vi något där vi har möjlighet att göra det. Jag kan inte förstå varför man skall vänta med delösa lösningar i avvaktan på en totalösning. Under sådana förhållanden skulle man inte komma någonstans i ett skattereformarbete.

Vi gör också någonting just nu för de grupper som Thorbjörn Fälldin talar om. Det är för dem som marginalskattesänkningarna är störst, nämligen 5–7 procentenheter för inkomstgrupperna 57 000–74 000 kr. För de högre inkomstgrupperna, där marginalskattespärren sätter in, är sänkningen i allmänhet 2 %.

Nu visar, som sagt, en jämförelse i kronor mellan förslagen – och det kanske man kan nöja sig med för 1980 – inte så imponerande skillnader. Men om vi har ett mera långsiktigt perspektiv och vill sätta in skatterna i sitt sammanhang med samhällsekonomin, med löneavtal osv., blir skillnaderna mera framträdande, eftersom ju marginalskatterna då blir väsentligare. Vi sänker marginalskatterna över ett större fält av skatteskalen och i högre omfattning, och just i skiktet 50 000–80 000 kr., där skillnaderna framträder, handlar det om några procentenheter.

Socialdemokraternas alternativ skulle vara bra för arbetsfreden, folkpartiets skulle inte vara det, påstods här. Nu säger ju företrädare för en av de största fackliga organisationerna att förslaget var bra. Och så stora skillnader i betydelsefulla och tunga löneskikt är det ändå inte att det kan slå väsentligt

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten. m. m.

annorlunda för de andra organisationerna.

Slutligen sade man att förslaget inte skulle vara tillräckligt finansierat. Nu har vi ju under debatten klargjort att förslaget skulle finansieras; det framgick entydigt av propositionen. Vi sade att vi kunde tänka oss två alternativa tidpunkter för beslutet. I första hand gällde det ett beslut senare i höst, som då skulle kunna bygga på ett bättre underlag, och i andra hand ett beslut nu i dag. Därför är kritiken på den punkten inte särskilt välmotiverad, i synnerhet inte kritiken från socialdemokraterna, som i sin motion tänkte sig ungefär samma lösning.

Gösta Bohman nämnde att vad jag har talat om är en skatteomläggning där vi nu sänker inkomstskatten men också är beredda att höja andra skatter. Ja, men det är alltså inte fråga om någon total höjning av skattetrycket. Jag är medveten om svårigheterna att göra den här förändringen. Men mot bakgrund av nuvarande statsfinansiering är det nödvändigt att göra den.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Ingemar Mundebo har den tekniken i de här debatterna att han försöker klara sig undan med något slags kåsuparteori. Han säger: Det är visserligen alldeles förfärligt illa. Jag har ställt till det. Det är ett ohyggligt stort budgetunderskott. Men ni är inte mycket bättre. – Så tror han att han därmed har givit en korrekt bild av verkligheten. I själva verket är vi ganska mycket bättre. Då vi debatterar kompletteringspropositionen skall vi ta upp detta.

Men på de mycket få minuter som jag har till mitt förfogande tänker jag hålla mig till skatterna. Därvidlag kom det fram vissa intressanta ting.

Ingemar Mundebo ägnade hela sin energi åt att polemisera mot mig och i någon mån mot Thorbjörn Fälldin. Moderaterna är de enda som stöder folkpartiet när det gäller skatterna. Liksom i alla andra debatter förekom det just ingen polemik mot dem. Det är det första intressanta konstaterandet.

Det andra konstaterandet är ännu mer intressant. Ola Ullsten försökte för ett par veckor sedan skildra skillnaderna mellan oss och folkpartiet som mycket stora. Han talade om att socialdemokraterna framhärdar i sitt halvstarriga motstånd mot en sänkning av marginalskatten; de vill inte alls vara med om att sänka marginalskatten. Ingemar Mundebo intar nu en betydligt mer realistisk ståndpunkt. Han säger: Ja, men ert förslag är bara litet bättre än vårt. Det är så små skillnader, varför skall ni då bråka?

Då frågar man sig. Om nu vårt förslag är så likartat herr Mundebos, varför stöder han inte vårt förslag? Det finns två skäl. Om man tar inkomstskikt för inkomstskikt blir det inte så stora skillnader. Men om man jämför förbättringarna av den disponibla inkomsten för de verkliga höginkomsttagarna – där det är fråga om 10 % och 10 000 kr. – med vad de små inkomsttagarna får, då blir skillnaderna mycket stora både i kronor och ören och i procent av den disponibla inkomsten.

Att vi inte är med om detta – att sprida pengar till de utpräglade höginkomsttagarna – leder ju till att vi också kan göra en insats när det gäller barnbidragen.

Låt mig ta ett enda exempel. Säg att det är två makar som tjänar 60 000 kr.

var och att de har två barn. Det är alltså inte en alldeles ovanlig situation, utan det är ungefär i det inkomstläget som en väldigt stor del av svenska folket ligger. Om man lägger folkpartiets förslag vid sidan om socialdemokraternas, finner man att skattesänkningen enligt vårt förslag blir 894 kr. – alltså ungefär 900 kr. större. Jag har då räknat in båda barnbidrag och skattesänkning. Man kan naturligtvis säga att 900 kr. skattefritt inte är så mycket, men i en familj där makarna tjänar 60 000 kr. vardera och har två barn tycker man nog att 900 kr. är en ganska rejäl slant trots allt.

Jag inhöstar herr Mundebo's erkännande att för i stort sett alla kvinnor är vårt förslag bättre, att för en överväldigande majoritet av löntagare är vårt förslag bättre och att för i stort sett alla barnfamiljer är vårt förslag bättre. Hans enda försvar är att säga att det är bara *litet* bättre. Jag säger: Kanske det, men i en del fall blir det ändå ganska rejäla slantar, framför allt om man jämför med de väldiga påslag som ni vill ge till de verkligt stora inkomsttagarna.

Det andra som det var värdefullt att få fram var att herr Mundebo öppet erkände att det egentligen bara var den ena stora löntagarorganisationen som han brydde sig om. Mitt resonemang – och det är verkligen byggt på mångårig erfarenhet – var helt enkelt att det för att få ihop de här skatteuppgörelserna var nödvändigt att få med både LO och TCO – och helst SACO och arbetsgivarna också. LO och TCO har inte alldeles identiska intressen, men vi kunde förhandla fram skatteomläggningar som båda organisationerna stödde. Det var en väldig styrka.

Herr Mundebo har struntat i LO, som på något sätt inte existerat i folkpartiets föreställningsvärld. Då kan han möjligen stöda sig på den ena organisationen. Men har man inte med den andra också, får man utgå från att den kommer att försöka kompensera sig i avtalsrörelsen. Om man ger 200 000-kronorsinkomsttagarna en real inkomstförbättring på 8 % men ger de små inkomsttagarna 1 à 2 %, måste de små inkomsttagarna börja med att försöka kompensera sig för skillnaden, och då blir det antingen konflikt eller inflationsdrivande lönylft. Detta är en fara för ekonomin.

Därmed har alltså herr Mundebo med sitt eget anförande här bekräftat att folkpartiets förslag är, på det sätt som jag har sagt, ett hot mot arbetsfreden. Därför är det mycket glädjande att riksdagsmajoriteten i dag kommer att säga nej till det förslaget.

GÖSTA BOHMAN (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan i motsats till herr Palme följa Ingemar Mundebo en bra bit på väg, i varje fall i den skepnad i vilken han uppträder när han skriver i den reviderade finansplanen men inte så mycket när han sedan drar slutsatser av vad han själv skriver, slutsatser som inte är riktigt logiska. Och eftersom vår uppfattning överensstämmer med regeringens just i presentationen i den reviderade finansplanen, kan jag läsa upp den ståndpunkten som om den vore min egen:

Det finns, står det, "inte anledning att redan nu låsa sig för storleken eller formerna för de skattehöjningar som kan bli nödvändiga att besluta om senare under året. Osäkerheten om den internationella konjunkturutveck-

lingen bortom 1979 är stor. En åtstramning måste självfallet motiveras utifrån den reala utvecklingen i ekonomin. Beslut om skattehöjningar bör inte grundas på budgetunderskottets absoluta storlek utan på överväganden om produktionsresurserna i samhället räcker till för att möta den framkommande efterfrågan, bytesbalansens utveckling och nödvändigheten att långsiktigt stabilisera pris- och kostnadsutvecklingen.”

Allt detta kan jag skriva under. Däremot kan jag inte skriva under den slutsats som leder till att man i dag skall binda sig för, som det heter, en totalfinansiering av de nödvändiga skattereformerna.

I det läge där vi har hamnat i Sverige, med den stora offentliga sektor som vi har, har skattehöjningar en benägenhet att på mycket kort sikt så att säga äta upp sig själva. Höjningar av arbetsgivaravgiften leder till ökade kostnader för företagen, varav följer sämre konkurrenskraft och svårigheter för företagen att sälja sina varor. Detta försämrar bytesbalansen, påskyndar inflationen och kan dessutom bli en fara för sysselsättningen. Höjd moms leder till ökade kostnader för både stat och kommun, den får prishöjande effekter, den leder till kompenserande krav från löntagarna och skyldigheter för staten att betala ut högre barnbidrag och högre bidrag till pensionärer. Och då finns det så småningom inte så mycket kvar av de pengar som man kortsiktigt trodde att man skulle få in. Den automatiken måste man vara medveten om i ett land som Sverige med den stora offentliga sektor som vi har.

Att underskottet nu är så stort som det är beror på, som Ingemar Mundebo helt riktigt påvisade, att vi hösten 1976 befann oss i ett krisläge som framtvingade dessa väldiga satsningar av näringspolitisk och arbetsmarknadspolitisk natur. Allteftersom konjunkturutvecklingen blir bättre kommer behoven av sådana satsningar och bidrag att väsentligt minska, och då rättar en stor del av denna budgetbrist till sig.

Skulle vi däremot ha fört den politik som socialdemokraterna rekommenderade, nämligen att genom skattehöjningar undvika uppkomsten av underskottet, hade vi – och jag tror att Ingemar Mundebo antydde detsamma – aldrig lyckats att på det sätt som vi nu har gjort komma ur 1976 års ekonomiska kris. Samma bedömningsgrunder kan man lägga när det gäller framtiden. Kan vi lösa det här problemet genom skattehöjningar? Vi kan det inte, det är min alldeles bestämda övertygelse.

Även om socialdemokraterna gör sitt bästa för att dramatisera budgetunderskottet, är det faktiskt i dag inte ett så överhängande problem som man vill göra gällande. Det samlade sparunderskottet i den svenska ekonomin är i dag mindre än det var för något år sedan. Det har minskat kraftigt mellan åren 1977 och 1978. Det samlade sparunderskottet är som bekant identiskt med underskottet i bytesbalansen.

Olof Palme gör stort väsen av att vi lånar var eller varannan krona till barnbidrag eller till hjälpen till Vietnam eller vad nu är. Vi lånar i mycket stor utsträckning av oss själva, Olof Palme. De lån som staten tar upp av de enskilda hushållen eller av företagen motsvaras av fordringar hos företag och enskilda hushåll. Det är när sparandeunderskottet blir så stort att vi måste låna utomlands som de stora problemen för samhällsekonomin uppkommer.

I det hänsceudet har läget under det senaste året väsentligt förbättrats.

Man överdramatiserar underskottsproblemet, som jag nyss sade. Det kan vara värt att notera – jag vet inte om Olof Palme har observerat det – att den offentliga sektorn fortfarande har ett positivt bruttosparande. Underskottet i finansiellt sparande i den offentliga sektorn beräknas i år bli närmare fem miljarder kronor mindre än de reala investeringar som det är fråga om. Detta skall man ha med i blickfältet innan man så kategoriskt fördömer den ekonomiska politiken, vilket socialdemokraterna – talare efter talare – i dag har ägnat sig åt. Antingen vet de inte vad de talar om eller också är de bara ute efter att förstora och dramatisera ett problem, som självfallet finns inbyggt i den svenska ekonomin och som så småningom på ett eller annat sätt måste lösas.

Därmed är jag tillbaka där jag började: Jag har samma uppfattning som regeringen har redovisat på s. 14 i sin reviderade finansplan.

THORBJÖRN FÄLLDIN (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag förstår att min fråga besvarade budget- och ekonomiministern. Det framgick också av svaret. Ingemar Mundebo valde att säga att folkpartiet nu vill genomföra det som är möjligt, att regeringen har hittat ett system som gör att marginals-katten kan begränsas till 80 resp. 85 % för människor med höga inkomster. De problem som Thorbjörn Fälldin pekade på får vi undersöka och återkomma till, sade Ingemar Mundebo.

Jag skulle utan vidare acceptera det resonemanget, om problemen vore störst för den grupp som regeringen nu är beredd att föreslå en lösning för. Men sanningen är väl, Ingemar Mundebo, att problemen är större för dem som har den högsta marginaleffekten. Det måste vara ett större problem att få behålla bara 6 à 8 kr. av den hundralapp som man får genom övertidsarbete eller annat än att få behålla 15–20 kr. av denna extra inkomst på 100 kr. Problemen blir ännu större när vi gemensamt kan konstatera att de som har det största marginals-katteproblemet i stort sett bara har halva den inkomst som de har som regeringen nu vill införa denna spärr för. Det är mitt skäl till att säga att regeringen tar frågorna i omvänd angelägenhetsordning.

Det jag nu har sagt innebär att jag har stor förståelse för att marginals-katteeffekterna kan få just konsekvensen att det inte på något sätt känns stimulerande att t. ex. göra övertid eller ta på sig en större arbetsbörda. Men vi vet att de människor som jag talar om – de som har 60 000–65 000 i årsinkomst – i huvudsak är människor som företagsledningen uppmanar att göra övertid för att klara ordern, klara leveransen såsom man har lovat. Det är ett faktum som vi inte kan komma ifrån. Mot bakgrund av det resonemang som vi alla har gemensamt tycker jag att just detta talar för att det är för denna grupp som man skall sätta in de första ansträngningarna, att det är för dessa människor som det är angeläget att hitta snabba och konkreta lösningar.

Jag vill gärna ta detta tillfälle i akt för att säga att jag delar Ingemar Mundebos uppfattning att den ekonomiska politik som framfördes som alternativ till trepartiregeringens ekonomiska politik, dvs. de förslag som socialdemokraterna hade, skulle ha lett till sämre konkurrenskraft interna-

tionellt sett för det svenska näringslivet. Det skulle därmed automatiskt ha lett till större problem för sysselsättningen i Sverige, och det skulle i sin tur ha lett till ännu större budgetunderskott i dagsläget. Jag delar också helt Ingemar Mundebos mening att det definitivt hade varit klart sämre för människorna i Sverige om regering och riksdag under denna period – när vi hade massarbetslöshet runt om i världen och efterfrågan på svenska varor var låg på grund av att kostnadsläget hade rusat i väg – inte hade valt att föra en expansiv politik, som med nödvändighet leder till ökade budgetunderskott. Det hade varit klart sämre för människorna i Sverige.

Detta är egentligen historia nu. Och jag tror att alla i denna kammare innerst inne är ganska övertygade om att det var den väg som vi hade att gå, om vi skulle slå vakt om de löften som var givna till gamla och sjuka, och om vi skulle slå vakt om sysselsättningen. Jag tror att alla i denna kammare i grund och botten är ganska tillfreds med att det var en sådan politik som bedrevs. Men jag upprepar att detta är historia. Vi får tillfälle att återkomma till den debatten senare.

Vad det nu är fråga om är hur vi på bästa sätt skall klara av att i en uppåtgående konjunktur samla i ladorna ute hos företagen och i hela samhället, så att vi har motståndskraft både i näringslivet och i samhället som helhet att möta en konjunkturpåfrestning. Det är bara en sak vi kan vara helt säkra på, och det är att vi förr eller senare kommer att möta en sådan konjunkturpåfrestning. Det är därför det är så utomordentligt viktigt att vi ser sanningen i vitögat och verkligen utnyttjar konjunkturuppgången för att samla i ladorna. Det är en gemensam uppgift. Det är en angelägen uppgift.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Får jag, eftersom Olof Palme kände sig litet utpekad efter min förra replik, börja med att säga ett par ord till Gösta Bohman och Thorbjörn Fälldin.

Jag har i flera av mina inlägg markerat att jag har en annan syn än moderaterna när det gäller finansieringen av den här skatteomläggningen. Jag kan inte polemisera mot att moderaterna visar ett medvetande om behovet av en inkomstskattereform. På den punkten är vi överens. Vi är överens om att det är nödvändigt att reformera inkomstskatten, och det tycker jag är bra. Men jag polemiserar mot vad jag tycker är ett otillräckligt medvetande om nödvändigheten av att nu finansiera en skatteomläggning. Jag markerar denna nödvändighet inte därför att jag i och för sig tycker att det är lyckligt att behöva höja en del andra skatter utan därför att det i nuvarande statsfinansiella läge är nödvändigt att med andra skattehöjningar kompensera de inkomstskattesänkningar som vi vill genomföra.

Får jag kanske tillägga, för att nu inte enbart Gösta Bohman skall känna sig utpekad, att det ändå inte är så lätt som Gösta Bohman tror att sänka skatterna och att det inte heller är så lätt som Olof Palme tror att höja skatterna. Vi måste vara mycket försiktiga också med sådana förslag. Därför oroar det mig djupt när man i debatter och här i riksdagen lägger fram förslag

om så stora skattechöjningar som man har gjort.

Så till Thorbjörn Fälldin. Jag lyssnade med stort intresse på det inlägg som Thorbjörn Fälldin hade tidigare under eftermiddagen. Det finns förvisso mycket som centerpartiets företrädare kan behöva tala om och skriva om för att för människorna förkunna vad man egentligen vill i fråga om skatter. När jag lyssnade på de första anförandena fick jag ett intryck av att både Alvar Andersson och Stig Josefson visade ett större intresse än Thorbjörn Fälldin för att fullfölja det reformarbete som har pågått under några år. Dock vill jag tillägga att jag tyckte att Thorbjörn Fälldin i sin replik nu bättrade sig något. Huvudsaken är ju faktiskt vad som kommer ut av höstens riksdagsbeslut.

Jag vill dock slå fast att skatteförslaget i höstas byggde på regeringsförklaringarna från 1976 och 1978 och att skatteförslaget nu i våras byggde på skatteutskottets betänkande från hösten 1978, där de tre partierna slog fast att man våren 1979 skulle besluta om en statlig och kommunal inkomstskattereform. Nu är det centrala: Låt oss ge höstens skattebeslut ett reellt innehåll också vad gäller en statlig inkomstskattereform. Vårens skattebeslut får ett reellt innehåll när det gäller en kommunal skattereform.

Det bekymrar mig en del att vi har så starka marginaleffekter i skatte- och socialpolitiken. Men ett bifall till det förslag som nu föreligger skulle ha betytt en stor insats just i de tunga inkomstgrupper som har marginaleffekter i både bostadsbidrag och inkomstskatter. Förslaget hade betytt en femprocentig nedflyttning av marginaleffekterna för dem. Det hade varit en ordentlig insats. Och sedan hade vi kunnat gå vidare på den grunden.

Så ett par ord också till Olof Palme. Jag tror att Ola Ullsten och jag är överens om innebörden av de olika skatteförslagen. *Just för 1980* är det inte så betydande skillnader mellan de olika förslagen. Ert förslag är litet bättre – det var enligt Olof Palme min karakteristik. Ja, det är något bättre på några punkter, det är något sämre på andra punkter. Där är skillnader, men de är inte avgörande.

Men skillnaderna framträder på sikt. De marginalsattesänkningar som ligger i regeringsförslaget är både starkare och omfattar ett bredare inkomstskikt. Därigenom blir de av betydelse för 1980 och också för de kommande åren, där vi alltså kan utgå från skatteskalor som ligger på en lägre nivå.

Vårt förslag på en annan punkt är de tre partierna fullt överens om. Det bygger på att inkomstskatteskalorna skall vara inflationsskyddade. Olof Palme vill att skatten skall fortsätta att förstöra samhällsekonomi och lönerörelse.

På tal om den senare punkten har jag litet svårt att tro att TCO skulle vilja stödja skatteförslag som skulle vara ett hot mot arbetsfreden. Det tror jag är en helt orimlig tanke.

Jag är självfallet intresserad av synpunkter från alla de politiska partierna och alla de fackliga organisationerna och beklagar att det inte var möjligt att få ett bredare stöd för det skatteförslag vi lade fram. Jag tror att det hade varit till nytta för arbetsfreden, för alla de fackliga organisationerna. Men just ett sådant här år och just i en sådan här situation är det inte så alldeles lätt att nå den enigheten, också om skiljelinjerna inte är så stora.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Jag kan väl förstå att Olof Palme måste samla sig till nästa debatt för att ha mera att säga om budgetunderskottet och redovisa vilka avgörande skillnader som finns på den punkten mellan socialdemokratin och de andra partierna. Jag tror att han behöver samla sig mycket länge för att komma med ett bra material på den punkten. Det har förvisso inte saknats tabeller och summeringar av de olika förslagen tidigare under de gångna åren – sådana har vi haft många – men det räcker inte med det. Vi kommer inte ifrån den verklighet som har skapat budgetunderskottet. En skattepolitik som medfört så höga löneskatter och växelkurser som legat så fel hade skapat mycket större problem i vår samhällsekonomi, mycket större problem för människorna än dem vi nu fått arbeta med.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag liksom herr Bohman begärde replik på Ingemar Mundebo's anförande, men herr Bohman använde en mycket stor del av sin repliktid till att dra några varv på sitt gamla spruckna positiv av skäll på socialdemokratin. Jag tvingas på mina tre minuter att lämna honom därhän.

Det finns en tendens hos alla borgerliga talare att fly tillbaka och börja tala om trepartiregeringens välsignelser och att man nu skall samla i ladorna. Jag anser att det var en misslyckad politik som fördes, med föröddas statsfinanser, nedgångna investeringar och en kraftig standardsänkning för människorna som följd. Bankernas och storföretagens lador är förvisso fulla, men i statens lador finns icke ett strå – de är tömda.

Jag skall gärna återkomma till frågan om budgetunderskottet. Jag menar att det är något av ett skammens fögderi i finansdepartementet att på ett par år så totalt föröda statsfinanserna. Men i dag skall vi diskutera och avslå regeringens skatteförslag. Det känns bra att få konstatera att alla dessa överord om socialdemokratins förslag är borta. Nu konstaterar man att socialdemokratins förslag är bättre på några punkter och folkpartiets bättre på några andra. Det är i och för sig sant. Vårt förslag är bättre för i stort sett alla kvinnor, för den överväldigande majoriteten av löntagare och för i stort sett alla barnfamiljer. Folkpartiets förslag är bättre för de utpräglade höginkomstagarna.

Vi vill sänka marginalskatterna för ett brett skikt av "vanliga" människor. Det gör rätt många hundralappar, som de skulle välkomna. Ingemar Mundebo säger att på sikt blir regeringens förslag på något sätt bättre. Men just att ni inte har någon långsiktig skattepolitik är en grundläggande svaghet hos folkpartiet och övriga partier. Ni har inget egentligt förslag och vet inte riktigt vad ni skall göra. Däremot vet ni mycket väl att man inte kan sänka skattetrycket.

Vi har en plan som går ut på att långsiktigt överföra mer av beskattningen till direkt beskattning på produktion och delvis på konsumtion samt lätta på de skatter som människorna betalar direkt. Dessutom vill vi minska de orättvisa avdragen, komma åt skattefusk och spekulationsvinster. Det är en socialdemokratisk skattelinje, och den bär. Den kommer de stora löntagar-

grupperna att gilla. Ni däremot nöjer er med att göra en uppvisning i splittring.

THORBJÖRN FÄLLDIN (c) kort genmäle:

Herr talman! Om Olof Palme väljer att hårt kritisera trepartiregeringen, får han naturligtvis finna sig i att var och en som har ett redovisningsansvar för denna regering använder talartiden här för att tillrättalägga de felaktiga beskillningar som Olof Palme riktar mot oss. Däri ligger förklaringen till att jag tangerade ett uttalande av Olof Palme i replikskiftet förra gången, då jag anslöt mig till det synsätt som Ingemar Mundebo gav uttryck för. Men vi får som sagt återkomma till detta i anslutning till den ekonomiska debatten senare i vår.

Ingemar Mundebo säger att jag skulle ha ändrat ståndpunkt under dagens lopp. Det uttalandet måste bero på att Ingemar Mundebo inte hade tillfälle att till fullo lyssna på vad jag sade i mitt första anförande. Jag försökte framhålla nödvändigheten av att man faktiskt skulle ha gått vidare på vad som var förberett inom trepartiregeringen. Jag framhöll marginalskatternas otvetydiga betydelse och pekade på – det har Ingemar Mundebo instämt i, vilket jag tycker är bra – att den kommunala utdebiteringsökningen procent för procent har samma effekt på marginalskatterna som en höjning av statskatteskalan.

På min fråga svarar Ingemar Mundebo att om man beslutar i enlighet med folkpartiets förslag, skulle man åstadkomma väsentliga lättnader för människor i de inkomstkikt som jag nämnde. Då väljer Ingemar Mundebo egentligen att tala om två saker samtidigt. Får jag påminna Ingemar Mundebo om detta. Först och främst gäller diskussionen åtgärder på den statliga skatteskalan. Det har sagts: Låt oss ge höstens beslut ett rejält innehåll. Mitt svar är definitivt ja. Om det gäller åtgärder på skatteskalan för de inkomstgrupper som jag har talat om, tror jag att bekymren inte behöver bli så stora.

Det är en sak i den fråga jag ställde. Den andra biten, som Ingemar Mundebo inte har svarat på, gäller just införandet av ett marginalskattetak. Där har folkpartiet valt ut en alldeles speciell grupp, för vilken ett marginalskattetak skulle existera. Det är någonting annat än konstruktionen av skatteskalan.

Vilken grupp har man då valt ut? Jo, den grupp som tjänar 114 000 kr. och däröver. Jag behöver inte påminna Ingemar Mundebo om det, men jag vill påminna kammarens ledamöter och den svenska allmänheten om att denna grupp såsom er skatteskala ser ut kommer att få en skattesänkning, som är direkt relaterad till marginalskattejusteringarna i varje skikt av inkomstkalan. Det är ostridigt. Denna grupp drabbas av den fulla skaleffekten, eftersom den har inkomster i alla inkomstkikt, och ovanpå detta ett skattetak. Där tycker jag att angelägenhetsordningen är felaktig.

Nr 146

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1979

Fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

GÖSTA BOHMAN (m) kort genmäle:

Herr talman! Det var intressant eller skall jag säga pikant att notera vad Ingemar Mundebo sade för en stund sedan, nämligen att han hade en annan syn än vi moderater på behovet av skattehöjningar. I och med att han konstaterar detta har han uppenbarligen erkänt att han har en annan syn än sin egen reviderade finansplan, i varje fall i de avsnitt som jag förklarade att jag kunde ställa mig helt bakom. Uppenbarligen uppträder Ingemar Mundebo i två skepnader. Han får väl diskutera med sig själv och lösa konflikten om vilken skepnad som är hans egen och vilken som är hans vålnad.

När nu den ena skepnaden till sitt försvar åberopar, som det heter, det besvärliga statsfinansiella läget, måste ju detta läge rimligen ha uppstått under de allra senaste månaderna, under de fem månader då utgiftsexpansionen ökade med nära 6 miljarder kronor i förhållande till vad man förutsåg i den ursprungliga finansplanen i januari månad. I den finansplanen talade man ju – jag har påmint om detta förut – om den återhållsamhet som erfordrades för att man skulle kunna undvika sådana skattehöjningar som skulle kunna påskynda pris- och kostnadsökningar. Det är väldigt beklagligt att regeringen inte har försökt undvika den försämring av det statsfinansiella läget som har lett till att man nu talar på ett annat sätt än man gör i den reviderade finansplanen.

Jag vill sedan till Thorbjörn Fälldin uttrycka min tillfredsställelse över att centerpartiet nu har observerat och med kraft påtalat de problem som hänger ihop med marginalskatterna och avtrappade sociala förmåner. Vi har under flera år påvisat dessa sammanhang och begärt utredningar. Vi har kritiserat de nuvarande förhållandena, men vi har inte fått något nämnvärt stöd från något håll.

Därför gläder det mig i utomordentligt hög grad att centerpartiet nu tydligt har kommit till samma slutsats som vi, nämligen att man inte kan fortsätta med den nuvarande kombinationen av marginalskatter och bidrag. Effekterna blir helt förödande både för de enskilda människorna och för hela samhällsekonomin.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag vill ta upp tre saker, helt kort. Det behövs inte någon lång diskussion när det gäller frågan om skattenivåerna, för jag är helt klar över det resonemang som förs i finansplanen.

Vad det nu handlar om är ju en skattcomläggning. Vi sänker inkomstskatten ordentligt. Eftersom vi i nuvarande statsfinansiella läge inte kan nöja oss med bara det, kompenserar vi den sänkningen med ungefär motsvarande höjning av andra skatter. Det betyder inte någon total höjning av skatte- och avgiftsnivån i samhällsekonomin. Det betyder en oförändrad skattenivå men en förskjutning av skattebördan från inkomstskatt till skatt på produktion och konsumtion.

Jag är också tillfredsställd över att Thorbjörn Fälldin och centerpartiet kommer att fortsätta att verka för minskade marginaleffekter i både skatte- och bidragssystem.

Vi sätter ett marginals-kattetak nu för de grupper där de höga marginalskatterna finns. Det finns i skattesystemet redan ett slags skattespar i form av 80/85-procentsregeln. Den systematiseras nu när det gäller inkomstskatterna, och det görs just där marginals-katten är högst, där behovet alltså är stort av att göra detta.

Så går vi vidare med den del av systemet där vi nu kan reducera margina-leffekten, och vi fortsätter att finna metoder för att få minskade margina-leffekter också inom bidragssystemets ram, så att vi får ett mera totalt system. Vi tar en delreform nu, och så arbetar vi vidare.

Det är just skillnaderna på sikt som det handlar om. Vi vill ha ett skattesystem som bättre än det nuvarande fyller de funktioner våra skatter skall ha: att finansiera den offentliga verksamheten och att medverka i en bra fördelnings- och stabiliseringspolitik.

Det betyder att vi vill sänka inkomstskatterna. Det betyder att vi vill få ett mera rättvist skattesystem. Vem sjutton vill ha orättvisa avdrag? Några regeringar under 1900-talet har lyckats att något förbättra skattesystemet, men på avdragsområdet har vi rätt mycket kvar att göra. Men rättvisa vill vi förvisso att avdragen skall vara.

Vi vill ha en kommunal skattereform, och på det området finns det ett bra förslag. Det alternativ som socialdemokraterna förordar på inkomstskatteområdet kommer att stimulera kommunala skatteökningar och därmed rasera de framgångar vi kan uppnå genom andra reformer. Det är ett mycket bekymmersamt och allvarligt inslag i det socialdemokratiska skattealternativet.

Slutligen: Vi vill skydda skattesystemet mot inflationens effekter. Det är av den största betydelse för alla människor, vilka inkomstskikt man än befinner sig i.

Detta är skillnaderna på lång sikt mellan vår skattepolitik och socialdemokratins, och det är betydande skillnader.

På förslag av tredje vice talmannen beslöts att kammarens förhandlingar skulle fortsättas kl. 19.30.

§ 4 Anmäldes och bordlades

Motion

1978/79:2698 av *Sten Svensson* och *Karl Leuchovius*

med anledning av propositionen 1978/79:213 med redovisning av planeringsskedet i den fysiska riksplaneringen

§ 5 Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkanden

1978/79:36 med anledning av propositionen 1978/79:173 om fortsatt valuta-reglering jämte motioner

1978/79:41 med anledning av propositionen 1978/79:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser stat för statens allmänna fastighetsfond

Skatteutskottets betänkande

1978/79:50 med anledning av propositionen 1978/79:161 om ändring i
uppbördsförfarandet enligt uppbördslagen (1953:272), m. m. jämte motio-
ner

*Meddelande om
frågor*

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1978/79:26 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden till
riksmötet 1979/80

Socialutskottets betänkande

1978/79:38 med anledning av propositionen 1978/79:202 om avgiftsuttaget
till försäkringen för tilläggs pension och arbetsskadeförsäkringen under
åren 1980–1984, m. m., såvitt avser avgift till barnomsorgen för egen-
företagare, jämte motioner

Utbildningsutskottets betänkande

1978/79:40 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt gäller anslag
till gymnasieskolan samt enskild yrkesutbildning och lärlingsutbildning
m. m. jämte motioner

§ 6 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 15 maj

1978/79:559 av *Ylva Annerstedt* (fp) till statsrådet Birgit Rodhe om
hemspråksundervisningen för invandrarelever i gymnasieskolan:

Vid gymnasieskolor i invandrarkommuner uppstår inte sällan problem vad
gäller undervisningen i C-språk, som samtidigt förekommer som hemspråk,
t. ex. finska eller i vissa fall spanska. Dessa C-språkskurser står enligt regler
och förordningar öppna också för elever med dessa språk som hemspråk,
vilket skapar en omöjlig arbetssituation både för läraren och för de svenska
elever som vill lära sig t. ex. finska eller spanska och kommer till kursen utan
några kunskaper alls i ämnet i fråga. Resultatet blir naturligtvis irritation och
slutligen studieavbrott för de svenska eleverna.

Hemspråkens ställning på gymnasieskolan kommer förmodligen att noga
utredas och övervägas av gymnasieutredningen. Eftersom det är viktigt att
också infödda svenska elever lär sig de språk som förekommer som
hemspråk, är det angeläget att skillnaden mellan hemspråk och C-språk
snabbt regleras.

Med anledning härav vill jag ställa följande fråga till statsrådet Rodhe:

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att möjliggöra skilda undervis-
ningsgrupper för svenska elever och elever med det aktuella språket som
hemspråk?

den 16 maj

Nr 146

Onsdagen den
16 maj 1979

1978/79:560 av *Ylva Annerstedt* (fp) till försvarsministern om ändrat datum i vissa fall för inryckning till värnpliktsutbildning:

Varje försommar vid tiden för skolavslutningarna uppkommer samma problem. De pojkar som skall göra sin militärtjänst måste rycka in en dryg vecka före skolavslutningen. Mycket få får permission för att vara med om den. Det är naturligt att besvikelsen är stor, om man inte tillsammans med sina kamrater får dela gemenskapen vid avslutningen på elva eller tolv års skolgång. Eftersom i dag 97 % av årskullen går vidare till gymnasiestudier, är det en stor grupp det är fråga om.

Inryckningsdatum är bestämt till den 2 juni. Datum för skolavslutningarna varierar något år från år. Om man i stället fastställde den 15 juni som inryckningsdatum, skulle problemet vara ur världen. Jag vill därför ställa följande fråga till försvarsministern:

Är försvarsministern beredd att medverka till att ändra inryckningsdatum, så att pojkarna i gymnasieskolan kan delta i skolavslutningen?

§ 7 Kammaren åtskildes kl. 17.55.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

*Meddelande om
frågor*